

Godina XXII
Петак, 9. новембра/студеног 2018. године

Број/Број
79

Година XXII
Петак, 9. новембра 2018. године

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

**PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

1064

Na osnovu članova 11. i 12. tačke c) i h) Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05), člana 4. Zakona o učešću pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inozemstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/05), člana 32. stav 1. tačka b) Poslovnika o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/13, 32/13 i 22/14), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 52. redovnoj sjednici, održanoj 25. oktobra 2018. godine, donijelo

**ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O PRODUŽENJU MANDATA
VOJNIM POSMATRAČIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE
I HERCEGOVINE U ORGANIZACIJSKO -
STABILIZACIJSKOJ MISIJI UJEDINJENIH NARODA U
DEMOKRATSKOJ REPUBLICI KONGO**

Član 1.
(Predmet)

Ovom odlukom vrši se izmjena Odluke o produženju mandata vojnim posmatračima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Organizacijsko - stabilizacijskoj misiji Ujedinjenih naroda u Demokratskoj Republici Kongo, broj 01-50-1-2899-60/18 od 01. augusta 2018. godine (u daljem tekstu: Odluka).

Član 2.
(Izmjena)

Član 6. Odluke mijenja se i glasi:

"Član 6.

Pukovnik Jasmin Ganić imenuje se za šefa sedamnaeste rotacije vojnih posmatrača Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u mirovnoj operaciji MONUSCO."

Član 3.

(Ostali članovi)

Ostali članovi Odluke ostaju nepromijenjeni.

Član 4.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-05-1-3830-23/18
25. oktobra 2018. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Bakir Izetbegović, s. r.

Temeljem članaka 11. i 12. tačke c) i h) Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05), članka 4. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama potpore miru i drugim aktivnostima u inozemstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/05), članka 32. stavak 1. tačka b) Poslovnika o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/13, 32/13 i 22/14), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 52. redovitoj sjednici, održanoj 25. listopada 2018. godine, donijelo

**ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O PRODULJENJU MANDATA
VOJNIM PROMATRAČIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE
I HERCEGOVINE U ORGANIZACIJSKO -
STABILIZACIJSKOJ MISIJI UJEDINJENIH NARODA U
DEMOKRATSKOJ REPUBLICI KONGO**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom odlukom vrši se izmjena Odluke o produljenju mandata vojnim promatračima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Organizacijsko - stabilizacijskoj misiji Ujedinjenih naroda u Demokratskoj Republici Kongo, broj 01-50-1-2899-60/18 od 01. kolovoza 2018. godine (u daljnjem tekstu: Odluka).

Чланак 2.

(Измјена)

Чланак 6. Одлуке мијења се и гласи:

"Чланак 6.

Пукoвник Јасмин Ганић именује се за водитеља седмнаесте ротације војних проматрача Оружаних снага Босне и Херцеговине у мировној операцији MONUSCO."

Чланак 3.

(Остали чланци)

Остали чланци Одлуке остају непромијењени.

Чланак 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објавит ће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-05-1-3830-23/18

25. listopada 2018. године

Сарајево

Предсједатељ

Бакир Изетбеговић, в. г.

На основу чланова 11. и 12. тачке ц) и х) Закона о одбрани Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 88/05), члана 4. Закона о учешћу припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине, полицијских службеника, државних службеника и осталих запосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству ("Службени гласник БиХ", број 14/05), члана 32. став 1. тачка б) Пословника о раду Предсједништва Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 10/13, 32/13 и 22/14), Предсједништво Босне и Херцеговине је на 52. редовној сједници, одржаној 25. октобра 2018. године, донјело

ОДЛУКУ

О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ВОЈНИМ ПОСМАТРАЧИМА ОРУЖАНИХ СНАГА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈСКО - СТАБИЛИЗАЦИЈСКОЈ МИСИЈИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА У ДЕМОКРАТСКОЈ РЕПУБЛИЦИ КОНГО

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком врши се измјена Одлуке о продужењу мандата војним посматрачима Оружаних снага Босне и Херцеговине у Организацијско - стабилизацијској мисији Уједињених нација у Демократској Републици Конго, број 01-50-1-2899-60/18 од 01. августа 2018. године (у даљем тексту: Одлука).

Члан 2.

(Измјена)

Члан 6. Одлуке мијења се и гласи:

"Члан 6.

Пуковник Јасмин Ганић именује се за шефа седмнаесте ротације војних посматрача Оружаних снага Босне и Херцеговине у мировној операцији MONUSCO."

Члан 3.

(Остали чланови)

Остали чланови Одлуке остају непромијењени.

Члан 4.

(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-05-1-3830-23/18

25. октобра 2018. године

Сарајево

Предсједавајући

Бакир Изетбеговић, с. р.

1065

На основу чланова 11. и 12. тачке ц) и х) Закона о одбрани Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 88/05), члана 4. Закона о учешћу припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине, полицијских службеника, државних службеника и осталих запосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству ("Службени гласник БиХ", број 14/05), те члана 32. став (1) тачка б) Пословника о раду Предсједништва Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 10/13, 32/13 и 22/14), Предсједништво Босне и Херцеговине на 52. редовној сједници, одржаној 25. октобра 2018. године, донјело је

ОДЛУКУ

О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА ПРИПАДНИЦИМА ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ ОРУЖАНИХ СНАГА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ У ОПЕРАЦИЈИ ПОДРШКЕ МИРУ "ОДЛУЧНА ПОДРШКА" У ИСЛАМСКОЈ РЕПУБЛИЦИ АФГАНИСТАН

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком продужава се мандат припадницима војне полиције Оружаних снага Босне и Херцеговине (у даљем тексту: група војних полицајца ОС БиХ) у операцији подршке миру "Одлучна подршка" (Resolute Support Mission) у Исламској Републици Афганистан, међународној војној операцији под водством НАТО-а (у даљем тексту: операција подршке миру RSM), упућивањем треће и четврте ротације.

Члан 2.

(Састав)

Група војних полицајца ОС БиХ у операцији подршке миру RSM је састава осам припадника.

Члан 3.

(Мисија)

Група војних полицајца ОС БиХ ће извршавати задатке из области војно-полицијских послова који обухватају контролу саобраћаја и одржавање јавног реда и мира унутар базе, а у складу са Правилима ангаžовања.

Члан 4.

(Зона ангаžовања)

Група војних полицајца ОС БиХ биће ангаžована у Команди Америчких снага у Афганистану у бази Bagram или на војном дијелу aerodroma Hamid Karzai Airport North (HKIA-N) у Kabulu.

Члан 5.

(Мандат)

- (1) Група војних полицајца ОС БиХ упућује се у операцију подршке миру RSM у двије ротације.
- (2) Мандат једне ротације траје шест мјесeci с могућношћу продужења до мјесец дана.
- (3) Вријеме почетка и завршетка мандата регулисат ће министrica одбране Босне и Херцеговине.

Члан 6.

(Шеф контингента)

Старији водник Владимир Кулашинac именује се за шефа треће ротације групе војних полицајца ОС БиХ у операцији подршке миру RSM.

Члан 7.

(Надлежност оперативне контроле)

Овлашћује се начелник Заједничког штаба Оружаних снага Босне и Херцеговине да надлежност оперативне контроле над групом војних полицајца ОС БиХ пренесе на Врховног команданта Савезничких снага за Европу.

Član 8.

(Obilježja i oznake)

Ovlašćuje se ministrica odbrane Bosne i Hercegovine, da u cilju veće sigurnosti grupe vojnih policajaca OS BiH, obilježja i oznake činova prilagodi uslovima zone izvođenja operacije.

Član 9.

(Naredba o upućivanju)

Naredbe o upućivanju treće i četvrte rotacije grupe vojnih policajaca OS BiH u operaciju podrške miru RSM donijet će ministrica odbrane.

Član 10.

(Ovlaštenje ministricе)

Ministrica odbrane će, u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, regulisat sva pitanja neophodna za uspješno izvršenje misije grupe vojnih policajaca OS BiH u operaciji podrške miru RSM.

Član 11.

(Izvjешćavanje)

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine će dostavljati Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovni izvješćaj o učešću grupe vojnih policajaca OS BiH u operaciji podrške miru RSM dva puta godišnje, a vanredni izvješćaj prema potrebi i iskazanom zahtjevu.

Član 12.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-3830-19/18

25. oktobra 2018. godine

Sarajevo

Predsjedavajući

Bakir Izetbegović, s. r.

Temeljem članaka 11. i 12. točke c) i h) Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05), članka 4. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama potpore miru i drugim aktivnostima u inozemstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/05), članka 32. stavak (1) točka b) Poslovnika o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 10/13, 32/13 i 22/14), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 52. redovitoj sjednici, održanoj 25. listopada 2018. godine, donijelo je

ODLUKU**O PRODULJENJU MANDATA PRIPADNICIMA VOJNE
POLICIJE ORUŽANIH SNAGA BOSNE I
HERCEGOVINE U OPERACIJI POTPORE MIRU
"ODLUČNA POTPORA" U ISLAMSKOJ REPUBLICI
AFGANISTAN**

Članak 1.

(Predmet)

Ovom odlukom produljuje se mandat pripadnicima vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: skupina vojnih policajaca OS BiH) u operaciji potpore miru "Odlučna potpora" (Resolute Support Mission) u Islamskoj Republici Afganistan, međunarodnoj vojnoj operaciji pod vođenjem NATO-a (u daljnjem tekstu: operacija potpore miru RSM), upućivanjem treće i četvrte rotacije.

Članak 2.

(Sastav)

Skupina vojnih policajaca OS BiH u operaciji potpore miru RSM je sastava osam pripadnika.

Članak 3.

(Misija)

Skupina vojnih policajaca OS BiH izvršavat će zadaće iz domena vojno-polijskih poslova koji obuhvaćaju kontrolu prometa i održavanje javnog reda i mira unutar baze, a sukladno Pravilima angažiranja.

Članak 4.

(Zona angažiranja)

Skupina vojnih policajaca OS BiH bit će angažirana u Zapovjedništvu Američkih snaga u Afganistanu u bazi Bagram ili na vojnom dijelu aerodroma Hamid Karzai Airport North (HKIA-N) u Kabulu.

Članak 5.

(Mandat pripadnika)

- (1) Skupina vojnih policajaca OS BiH se upućuje u operaciju potpore miru RSM u dvije rotacije.
- (2) Mandat jedne rotacije je šest mjeseci s mogućnošću produljenja do mjesec dana.
- (3) Vrijeme početka i završetka mandata regulirat će ministrica obrane Bosne i Hercegovine.

Član 6.

(Voditelj kontingenta)

Viši narednik Vladimir Kulašinac imenuje se za voditelja treće rotacije skupine vojnih policajaca OS BiH u operaciji potpore miru RSM.

Članak 7.

(Nadležnost operativnog nadzora)

Daje se ovlast načelniku Zajedničkog stožera Oružanih snaga Bosne i Hercegovine da nadležnost operativnog nadzora nad skupinom vojnih policajaca OS BiH prenese na Vrhovnog zapovjednika Savezničkih snaga za Europu.

Članak 8.

(Obilježja i oznake)

Daje se ovlast ministrici obrane Bosne i Hercegovine, da u cilju veće sigurnosti pripadnika vojne policije, obilježja i oznake činova prilagodi uvjetima zone izvođenja operacije.

Članak 9.

(Zapovijed o upućivanju)

Zapovijedi o upućivanju treće i četvrte rotacije skupine vojnih policajaca OS BiH u operaciju potpore miru RSM donijet će ministrica obrane.

Članak 10.

(Ovlaštenje ministricе)

Ministrica obrane će, sukladno Zakonu o obrani Bosne i Hercegovine, regulirati sva pitanja neophodna za uspješno izvršenje misije skupine vojnih policajaca OS BiH u operaciji potpore miru RSM.

Članak 11.

(Izvjешćavanje)

Ministarstvo obrane Bosne i Hercegovine dostavljat će Predsjedništvu Bosne i Hercegovine redovito izvješće o sudjelovanju skupine vojnih policajaca OS BiH u operaciji potpore miru RSM dva puta godišnje, a izvanredno izvješće prema potrebi i iskazanom zahtjevu.

Članak 12.

(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-3830-19/18

25. listopada 2018. godine

Sarajevo

Predsjedatelj

Bakir Izetbegović, v. r.

Treća rotacija štabnog osoblja u Misiji obuke EU je sastava dva, a četvrta rotacija tri pripadnika."

Član 3.
(Ostali članovi)

Ostali članovi Odluke ostaju neizmijenjeni.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-3830-21/18

25. oktobra 2018. godine

Sarajevo

Predsjedavajući
Bakir Izetbegović, s. r.

Temeljem članaka 11. i 12. točke c) i h) Zakona o obrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05), članka 4. Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama potpore miru i drugim aktivnostima u inozemstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/05), članka 32. stavak 1. točka b) Poslovnika o radu Predsjedništva Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 10/13, 32/13 i 22/14), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 52. redovitoj sjednici, održanoj 25. listopada 2018. godine, donijelo

**ODLUKU
O IZMJENI ODLUKE O PRODULJENJU MANDATA
PRIPADNICIMA ORUŽANIH SNAGA BOSNE I
HERCEGOVINE U MISIJI OBUKE EUROPSKE UNIJE U
SREDNJOAFRIČKOJ REPUBLICI**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom odlukom vrši se izmjena Odluke o produljenju mandata pripadnicima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: stožerno osoblje) u Misiiji obuke Europske unije u Srednjoafričkoj Republici (u daljnjem tekstu: Misiija obuke EU), broj 01-50-1-1465-54/18 od 19. travnja 2018. godine (u daljnjem tekstu: Odluka).

Članak 2.
(Izmjena)

Članak 2. Odluke mijenja se i glasi:

"Članak 2.

Treća rotacija stožernog osoblja u Misiiji obuke EU je sastava dva, a četvrta rotacija tri pripadnika."

Članak 3.
(Ostali članci)

Ostali članci Odluke ostaju neizmijenjeni.

Članak 4.
(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01-50-1-3830-21/18

25. listopada 2018. godine

Sarajevo

Predsjedatelj
Bakir Izetbegović, v. r.

Na osnovu članova 11. i 12. tачке ц) и х) Закона о одбрани Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 88/05), члана 4. Закона о учешћу припадника Оружаних снага Босне и Херцеговине, полицијских службеника, државних службеника и осталих запосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству ("Службени гласник БиХ", број 14/05), члана 32. став 1. тачка б) Пословника о раду Председништва Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 10/13, 32/13 и 22/14), Председништво Босне и Херцеговине је на 52.

редовној сједници, одржаној 25. октобра 2018. године, донијело

**ОДЛУКУ
О ИЗМЈЕНИ ОДЛУКЕ О ПРОДУЖЕЊУ МАНДАТА
ПРИПАДНИЦИМА ОРУЖАНИХ СНАГА БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ У МИСИЈИ ОБУКЕ ЕВРОПСКЕ
УНИЈЕ У ЦЕНТРАЛНОАФРИЧКОЈ РЕПУБЛИЦИ**

Члан 1.
(Предмет)

Овом одлуком врши се измјена Одлуке о продужењу мандата припадницима Оружаних снага Босне и Херцеговине (у даљем тексту: штабно особље) у Мисији обуке Европске Уније у Централноафричкој Републици, (у даљем тексту: Мисија обуке ЕУ), број 01-50-1-1465-54/18 од 19. априла 2018. године (у даљем тексту: Одлука).

Члан 2.
(Измјена)

Члан 2. Одлуке мијења се и гласи:

"Члан 2.

Трећа ротација штабног особља у Мисији обуке ЕУ је састава два, а четврта ротација три припадника."

Члан 3.
(Остали чланови)

Остали чланови Одлуке остају неизмијењени.

Члан 4.
(Ступање на снагу)

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01-50-1-2830-21/18

25. октобра 2018. године

Сарајево

Председавајући
Бакир Изетбеговић, с. р.

**ВИЈЕЋЕ МИНИСТАРА
BOSNE I HERCEGOVINE**

1067

Na osnovu člana 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na vanrednoj sjednici (telefonskoj) održanoj 28. oktobra 2018. godine, donijelo je

**ODLUKU
O PROGLAŠENJU 29. OKTOBRA 2018. GODINE
DANOM ŽALOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI**

Član 1.

(Proglašenje Dana žalosti)

29. oktobar 2018. godine, proglašava se Danom žalosti u Bosni i Hercegovini, zbog ubistva dvaju policajaca u Sarajevu, koje se dogodilo 26. oktobra 2018. godine.

Član 2.

(Obilježavanje Dana žalosti)

Dan žalosti u Bosni i Hercegovini obilježava se obavezanim isticanjem zastave Bosne i Hercegovine na pola koplja, odnosno jarbola, na zgradama institucija Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(Prilagođavanje programskih sadržaja medija i kulturno-umjetničkih i sportskih manifestacija)

Medijske kuće na teritoriji Bosne i Hercegovine, kao i organizatori kulturno-umjetničkih i sportskih manifestacija na teritoriji Bosne i Hercegovine, dužni su prilagođavati svoje programske sadržaje Danu žalosti u Bosni i Hercegovini.

2. Ovo rješenje stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 195/18
01. kolovoza 2018. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 28. став 2. Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 и 93/17), члана 17. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08) и члана 6. став 1. Одлуке о успостави Централне хармонизацијске јединице Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 44/09), Савјет министара Босне и Херцеговине на 151. сједници, одржаној 01.08.2018. године, донио је

Р.ЈЕШЕЊЕ

**О ИМЕНОВАЊУ ЗАМЈЕНИКА ДИРЕКТОРА
ЦЕНТРАЛНЕ ХАРМОНИЗАЦИЈСКЕ ЈЕДИНИЦЕ
МИНИСТАРСТВА ФИНАНСИЈА И ТРЕЗОРА БОСНЕ
И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

1. **Недим Чустовић**, именује се за замјеника директора Централне хармонизацијске јединице Министарства финансија и трезора Босне и Херцеговине, на мандатни период од пет година - други мандат, почев од 01.01.2019. године.
2. Ово рјешење ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 195/18
01. августа 2018. године
Сарајево

Предсједавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

1069

Na osnovu člana 5. Konvencije o zabrani kasetine municije ("Službeni glasnik BiH", broj 09/10), člana 17. i člana 22. stav 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u vezi sa članom 6. stav (3) Konvencije o zabrani upotrebe, gomilanja, proizvodnje i prometa protivpješadijskih mina i o njihovom uništenju ("Službeni glasnik BiH", broj 20/99), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 143. sjednici, održanoj 23. maja 2018. godine, donijelo je

ODLUKU

O OSNIVANJU KOORDINACIONOG TIJELA BOSNE I HERCEGOVINE ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA, KASJETNE MUNICIJE I EKSPLOZIVNIH SREDSTAVA ZAOSTALIH IZ RATA

Član 1.
(Predmet)

Ovom odlukom osniva se Koordinaciono tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (u daljem tekstu: Koordinaciono tijelo) kao stalno, stručno i savjetodavno tijelo Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, određuje se sastav, zadaci i druga pitanja iz djelokruga rada Koordinacionog tijela.

Član 2.
(Sastav)

- (Sastav)
- (1) U sastav Koordinacionog tijela imenuju se predstavnici organa i institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko

distrikta Bosne i Hercegovine te predstavnici nevladinog sektora, i to:

- a) Ermin Terko - Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - predsjednik;
 - b) Željko Volaš - Organizacija amputiraca UDAS Republike Srpske - zamjenik;
 - c) Oliver Soldo - Ministarstvo za pitanje branitelja, Hercegovačko-neretvanski kanton - zamjenik;
 - d) Dragica Knežević - Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - član;
 - e) Esma Palić - Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - f) Slaven Vidović - Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini - član;
 - g) Mr. Andreja Subotić-Popović - Ministarstvo rada i socijalne politike Republike Srpske - član;
 - h) Senahid Ademović - Ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - i) Belma Sarić Eterović - Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - član;
 - j) Miroslav Maričić - Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske - član;
 - k) Dr. Goran Čerkez - Ministarstvo zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - l) Senadin Kumro - Crveni krst/križ Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - m) Snježana Kovač - Crveni krst/križ Republike Srpske - član;
 - n) Branko Leko - Društvo Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine - član;
 - o) Nataša Stevanović - Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine - Odjel za zdravstvo i ostale usluge - član;
 - p) Sead Muratović - Nevladina organizacija "Eco sportska grupa" - član;
 - r) Ivo Marković - Nevladina organizacija "Posavina bez mina" - član;
 - s) Radoslav Živković - Nevladina organizacija "Stop Mines" - član;
 - t) Rusmir Hanić - Njemačka humanitarna organizacija ASB (Arbeiter-Samariter-Bund), Ured u Sarajevu - član;
 - u) Miloš Marjanović - Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske - član;
 - v) Alisa Čedić - Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - z) Zoran Dobraš - Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine - član;
 - aa) Amir Mujanović - Nevladina organizacija "World Vision" - član.
- (2) Za sekretarku Koordinacionog tijela imenuje se Dunja Velagić-Pranjić - Centar za uklanjanje mina u BiH (u daljem tekstu: BHMACH).
- (3) Ako imenovani član Koordinacionog tijela prestane obavljati dužnost u instituciji vlasti/nevladinoj organizaciji koja ga je predložila, prestaje biti član Koordinacionog tijela danom prestanka dužnosti u instituciji vlasti/nevladinoj organizaciji, a institucija vlasti/nevladina organizacija je dužna u roku od 30 dana Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine predložiti novog člana u Koordinaciono tijelo.

- (4) Novoimenovani član Koordinacionog tijela iz stava (3) ovog člana imenuje se na mandatni period do isteka mandata svim članovima Koordinacionog tijela.
- (5) Institucija vlasti/nevladina organizacija može predložiti zamjenu za imenovanog člana što će se detaljnije regulirati Poslovníkom.
- (6) Koordinaciono tijelo može, po potrebi, angažirati i predstavnike drugih nadležnih domaćih i međunarodnih tijela i nevladinih organizacija za određena stručna pitanja.

Član 3.
(Zadatak)

Članovi Koordinacionog tijela vrše sljedeće zadatke:

- a) koordinacija aktivnosti iz oblasti pomoći žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata te osiguranje saradnje između nadležnih državnih, entitetskih i institucija Brčko distrikta BiH te nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini te međunarodnih organizacija;
- b) podizanje svijesti o problemima i potrebama žrtava mina i promocija problema žrtava u društvu te iniciranje pomoći žrtvama mina na domaćem i međunarodnom planu;
- c) procjenjivanje stanja implementacije međunarodnih konvencija iz oblasti žrtava koje je prihvatila Bosna i Hercegovina, te poticanje donošenja mjera za unapređenje stanja i bolju saradnju sa međunarodnim organizacijama;
- d) izrada projekata, planova i dokumenata sa ciljem unapređenja društvenog položaja žrtava, promocija ljudskih prava žrtava kao i pružanje podrške svim akterima u oblasti pomoći žrtvama te praćenje provedbe istih;
- e) učešće u pripremi izvještaja o stanju žrtava mina u Bosni i Hercegovini te učešće u pripremi izvještaja o provedbi međunarodnih konvencija koje se odnose na prava žrtava iz člana 2. ove odluke.
- f) davanje preporuka, sugestija i mišljenja na zakonske i podzakonske akte i projekte koji se odnose na prava žrtava.

Član 4.
(Mandat)

Članovi Koordinacionog tijela imenuju se na period od četiri godine i mogu biti ponovo imenovani.

Član 5.
(Poslovník)

Koordinaciono tijelo će u roku od 60 dana od dana imenovanja članova, na konstituirajućoj sjednici, dvotrećinskom većinom glasova, donijeti Poslovník o radu kojim će se utvrditi način rada i odlučivanja kao i druga pitanja značajna za rad.

Član 6.
(Administrativno-tehnička podrška)

Administrativno-tehničke poslove obavljat će BHMACH.

Član 7.
(Upotreba pečata)

Koordinaciono tijelo koristit će pečat Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Komisije za deminiranje u Bosni i Hercegovini.

Član 8.
(Izveštavanje)

Koordinaciono tijelo o svom radu i stanju u oblasti zaštite i podrške žrtvama mina podnosi godišnji izvještaj Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine koje ga dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, na usvajanje.

Član 9.
(Finansiranje)

- (1) Članovi Koordinacionog tijela nemaju pravo na naknadu za rad u istom.
- (2) Naknadu troškova prijevoza svojih članova u Koordinacionom tijelu finansirat će državne, entitetske i institucije Brčko distrikta BiH te nevladine organizacije.

Član 10.
(Prestanak važenja drugih Odluka)

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o formiranju radne grupe za koordinaciju poslova u oblasti pomoći žrtvama mina Komisije za deminiranje u BiH, broj 15-36-24-283-34/16 od 17.06.2016. godine.

Član 11.
(Stupanje na snagu)

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 196/18
23. maja 2018. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Vijeća ministara BiH
Dr. Denis Zvizdić, s. r.

Na temelju članka 5. Konvencije o zabrani kasetne municije ("Službeni glasnik BiH", broj 09/10), članka 17. i članka 22. stavak 1. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), a u svezi s člankom 6. stavak (3) Konvencije o zabrani uporabe, gomilanja, proizvodnje i prometa protupješađijskih mina i o njihovom uništenju ("Službeni glasnik BiH", broj 20/99), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 143. sjednici, održanoj 23. svibnja 2018. godine, donijelo je

**ODLUKU
O OSNUTKU KOORDINACIJSKOG TIJELA BOSNE I
HERCEGOVINE ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA,
KASJETNE MUNICIJE I EKSPLOZIVNIH SREDSTAVA
ZAOSTALIH IZ RATA**

Članak 1.
(Predmet)

Ovom Odlukom osniva se Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (u daljnjem tekstu: Koordinacijsko tijelo) kao stalno, stručno i savjetodavno tijelo Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, određuje se sastav, zadaće i druga pitanja iz opsega rada Koordinacijskog tijela.

Članak 2.
(Sastav)

- (1) U sastav Koordinacijskog tijela imenuju se zastupnici tijela i institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine te zastupnici nevladinog sektora, i to:
- a) Ermin Terko - Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - predsjednik;
- b) Željko Volaš - Organizacija amputiraca UDAS Republike Srpske - zamjenik;
- c) Oliver Soldo - Ministarstvo za pitanje branitelja, Hercegovačko-neretvanski kanton - zamjenik;
- d) Dragica Knežević - Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine - član;
- e) Esma Palić - Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine - član;
- f) Slaven Vidović - Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini - član;
- g) Mr. Andreja Subotić Popović - Ministarstvo rada i socijalne politike Republike Srpske - član;

- h) Senahid Ademović - Ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - i) Belma Sarić-Eterović - Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine - član;
 - j) Miroslav Maričić - Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske - član;
 - k) Dr. Goran Čerkez - Ministarstvo zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - l) Senadin Kumro - Crveni krst/križ Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - m) Snježana Kovač - Crveni krst/križ Republike Srpske - član;
 - n) Branko Leko - Društvo Crvenog krsta/križa Bosne i Hercegovine - član;
 - o) Nataša Stevanović - Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine - Odjel za zdravstvo i ostale usluge - član;
 - p) Sead Muratović - Nevladina organizacija "Eco sportska grupa" - član;
 - r) Ivo Marković - Nevladina organizacija "Posavina bez mina" - član;
 - s) Radoslav Živković - Nevladina organizacija "Stop Mines" - član;
 - t) Rusmir Hanić - Njemačka humanitarna organizacija ASB (Arbeiter-Samariter-Bund), Ured u Sarajevu - član;
 - u) Miloš Marjanović - Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske - član;
 - v) Alisa Čedić - Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine - član;
 - z) Zoran Dobraš - Vijeće za osobe sa invaliditetom Bosne i Hercegovine - član;
 - aa) Amir Mujanović - Nevladina organizacija "World Vision" - član.
- (2) Za tajnicu Koordinacijskog tijela imenuje se Dunja Velagić-Pranjić - Centar za uklanjanje mina u BiH (u daljnjem tekstu: BHMACH).
- (3) Ako imenovani član Koordinacijskog tijela prestane vršiti dužnost u instituciji vlasti/nevladinoj organizaciji koja ga je predložila, prestaje biti član Koordinacijskog tijela danom prestanka dužnosti u instituciji vlasti/nevladinoj organizaciji, a institucija vlasti/ nevladina organizacija je dužna u roku od 30 dana Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine predložiti novog člana u Koordinacijsko tijelo.
- (4) Novoimenovani član Koordinacijskog tijela iz stavka (3) ovog članka imenuje se na mandatno razdoblje do isteka mandata svim članovima Koordinacijskog tijela.
- (5) Institucija vlasti/nevladina organizacija može predložiti zamjenu za imenovanog člana što će se detaljnije regulirati Poslovnikom.
- (6) Koordinacijsko tijelo može, po potrebi, angažirati i zastupnike drugih nadležnih domaćih i međunarodnih tijela i nevladinih organizacija za određena stručna pitanja.

Članak 3.

(Zadaca)

Članovi Koordinacijskog tijela vrše sljedeće zadatke:

- a) koordinacija aktivnosti iz područja pomoći žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata te osiguranje suradnje između nadležnih državnih, entitetskih i institucija Brčko

- distrikta BiH te nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini te međunarodnih organizacija;
- b) podizanje svijesti o problemima i potrebama žrtava mina i promidžba problema žrtava u društvu te iniciranje pomoći žrtvama mina na domaćem i međunarodnom planu;
- c) procjenjivanje stanja implementacije međunarodnih konvencija iz oblasti žrtava koje je prihvatila Bosna i Hercegovina, te poticanje donošenja mjera za unapređenje stanja i bolju suradnju sa međunarodnim organizacijama;
- d) izrada projekata, planova i dokumenata sa ciljem unapređenja društvenog položaja žrtava, promocija ljudskih prava žrtava kao i pružanje potpore svim akterima u području pomoći žrtvama te praćenje provedbe istih;
- e) sudjelovanje u pripremi izvješća o stanju žrtava mina u Bosni i Hercegovini te sudjelovanje u pripremi izvješća o provedbi međunarodnih konvencija koje se odnose na prava žrtava iz članka 2. ove Odluke.
- f) davanje preporuka, sugestija i mišljenja na zakonske i podzakonske akte i projekte koji se odnose na prava žrtava.

Članak 4.

(Mandat)

Članovi Koordinacijskog tijela imenuju se na razdoblje od četiri godine i mogu biti ponovo imenovani.

Članak 5.

(Poslovnik)

Koordinaciono tijelo će u roku od 60 dana od dana imenovanja članova, na konstituirajućoj sjednici, dvotrećinskom većinom glasova, donijeti Poslovnik o radu kojim će se utvrditi način rada i odlučivanja kao i druga pitanja značajna za rad.

Članak 6.

(Administrativno-tehnička potpora)

Administrativno-tehničke poslove vršit će BHMACH.

Članak 7.

(Uporaba žiga)

Koordinacijsko tijelo koristit će žig Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine - Povjerenstva za deminiranje u Bosni i Hercegovini.

Članak 8.

(Izveštavanje)

Koordinacijsko tijelo o svom radu i stanju u području zaštite i potpore žrtvama mina podnosi godišnje izvješće Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine koje ga dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, na usvajanje.

Članak 9.

(Financiranje)

- (1) Članovi Koordinacijskog tijela nemaju pravo na naknadu za rad u istom.

- (2) Naknadu troškova prijevoza svojih članova u Koordinacijskom tijelu financirat će državne, entitetske i institucije Brčko distrikta BiH te nevladine organizacije.

Članak 10.

(Prestanak važenja drugih Odluka)

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o formiranju radne skupine za koordinaciju poslova u području pomoći žrtvama mina Povjerenstva za deminiranje u BiH, broj 15-36-24-283-34/16 od 17.6.2016. godine.

Članak 11.

(Stupanje na snagu)

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavljuje se u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 196/18
23. svibnja 2018. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr. **Denis Zvizdić**, v. r.

На основу члана 5. Конвенције о забрани касетне муниције ("Службени гласник БиХ", број 09/10), члана 17. и члана 22. став 1. Закона о Савјету министара Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 и 24/08), а у вези са чланом 6. став (3) Конвенције о забрани употребе, гомилања, производње и промета противпјешадијских мина и о њиховом уништењу ("Службени гласник БиХ", број 20/99), Савјет министара Босне и Херцеговине, на 143. сједници, одржаној 23. маја 2018. године, донио је

ОДЛУКУ

О ОСНИВАЊУ КООРДИНАЦИОНОГ ТИЈЕЛА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ПОМОЋ ЖРТВАМА МИНА, КАСЕТНЕ МУНИЦИЈЕ И ЕКСПЛОЗИВНИХ СРЕДСТАВА ЗАОСТАЛИХ ИЗ РАТА

Члан 1.

(Предмет)

Овом одлуком оснива се Координационо тијело Босне и Херцеговине за помоћ жртвама мина, касетне муниције и експлозивних средстава заосталих из рата (у даљем тексту: Координационо тијело) као стално, стручно и савјегодавно тијело Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, одређује се састав, задаци и друга питања из дјелокруга рада Координационог тијела.

Члан 2.

(Састав)

- (1) У састав Координационог тијела именују се представници органа и институција Босне и Херцеговине, ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине те представници невладиног сектора, и то:
 - а) Ермин Терко - Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине - председник;
 - б) Жељко Волаш - Организација ампутираца УДАС Републике Српске - замјеник;
 - ц) Оливер Солдо - Министарство за питање бранитеља, Херцеговачко-неретвански кантон - замјеник;
 - д) Драгица Кнежевић - Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине - члан;
 - е) Есма Палић - Министарство рада и социјалне политике Федерације Босне и Херцеговине - члан;
 - ф) Славен Видовић - Центар за уклањање мина у Босни и Херцеговини - члан;
 - г) Мр Андреја Суботић Поповић - Министарство рада и социјалне политике Републике Српске - члан;
 - х) Сенахид Адемовић - Министарство за питања бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата Федерације Босне и Херцеговине - члан;
 - и) Белма Сарић Етеровић - Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине - члан;
 - ј) Мирослав Маричић - Министарство рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске - члан;
 - к) Др Горан Черкез - Министарство здравства Федерације Босне и Херцеговине - члан;

- л) Сенадин Кумро - Црвени крст/криж Федерације Босне и Херцеговине - члан;
 - м) Сњежана Ковач - Црвени крст/криж Републике Српске - члан;
 - н) Бранко Леко - Друштво Црвеног крста/крижа Босне и Херцеговине - члан;
 - о) Наташа Стевановић - Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине - Одјељење за здравство и остале услуге - члан;
 - п) Сеад Муратовић - Невладина организација "Ецо спортска група" - члан;
 - р) Иво Марковић - Невладина организација "Посавина без мина" - члан;
 - с) Радослав Живковић - Невладина организација "Stop Mines" - члан;
 - т) Русмир Ханић - Њемачка хуманитарна организација АСБ (Arbeiter-Samariter-Bund), Канцеларија у Сарајеву - члан;
 - у) Милош Марјановић - Фонд за професионалну рехабилитацију и запошљавање инвалида Републике Српске - члан;
 - в) Алиса Чедић - Фонд за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом Федерације Босне и Херцеговине - члан;
 - з) Зоран Добраш - Вијеће за особе са инвалидитетом Босне и Херцеговине - члан;
 - аа) Амир Мујановић - Невладина организација "World Vision" - члан.
- (2) За секретарку Координационог тијела именује се Дуња Велагић-Прањић - Центар за уклањање мина у БиХ (у даљем тексту: БХМАК).
 - (3) Ако именовани члан Координационог тијела престане да обавља дужност у институцији власти/невладиној организацији која га је предложила, престаје да буде члан Координационог тијела даном престанка дужности у институцији власти/невладиној организацији, а институција власти/ невладина организација је дужна у року од 30 дана Министарству цивилних послова Босне и Херцеговине предложити новог члана у Координационо тијело.
 - (4) Новоименовани члан Координационог тијела из става (3) овог члана именује се на мандатни период до истека мандата свим члановима Координационог тијела.
 - (5) Институција власти/невладина организација може предложити замјену за именованог члана што ће се детаљније регулисати Пословником.
 - (6) Координационо тијело може, по потреби, ангажовати и представнике других надлежних домаћих и међународних тијела и невладиних организација за одређена стручна питања.

Члан 3.

(Задатак)

Чланови Координационог тијела обављају следеће задатке:

- а) координација активности из области помоћи жртвама мина, касетне муниције и експлозивних средстава заосталих из рата те обезбјеђивање сарадње између надлежних државних, ентитетских и институција Брчко дистрикта БиХ те невладиног сектора у Босни и Херцеговини те међународних организација;
- б) подизање свијести о проблемима и потребама жртава мина и промоција проблема жртава у друштву те иницирање помоћи жртвама мина на домаћем и међународном плану;

- ц) процјењивање стања имплементације међународних конвенција из области жртава које је прихватила Босна и Херцеговина, те подстицање доношења мјера за унапређење стања и бољу сарадњу са међународним организацијама;
- д) израда пројеката, планова и докумената са циљем унапређења друштвеног положаја жртава, промоција људских права жртава као и пружање подршке свим актерима у области помоћи жртвама те праћење провођења истих;
- е) учешће у припреми извјештаја о стању жртава мина у Босни и Херцеговини те учешће у припреми извјештаја о провођењу међународних конвенција које се односе на права жртава из члана 2. ове одлуке.
- ф) давање препорука, сугестија и мишљења на законске и подзаконске акте и пројекте који се односе на права жртава.

Члан 4.
(Мандат)

Чланови Координационог тијела именују се на период од четири године и могу бити поново именовани.

Члан 5.
(Пословник)

Координационо тијело ће у року од 60 дана од дана именовања чланова, на конститутивној сједници, двотрећинском већином гласова, донијети Пословник о раду којим ће се утврдити начин рада и одлучивања као и друга питања значајна за рад.

Члан 6.
(Административно-техничка подршка)
Административно-техничке послове обављаће БХМАК.

Члан 7.
(Употреба печата)

Координационо тијело користиће печат Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине - Комисије за деминирање у Босни и Херцеговини.

Члан 8.
(Извјештавање)

Координационо тијело о свом раду и стању у области заштите и подршке жртвама мина подноси годишњи извјештај Министарству цивилних послова Босне и Херцеговине које га доставља Савјету министара Босне и Херцеговине, на усвајање.

Члан 9.
(Финансирање)

- (1) Чланови Координационог тијела немају право на накнаду за рад у истом.
- (2) Накнаду трошкова превоза својих чланова у Координационом тијелу финансираће државне, ентитетске и институције Брчко дистрикта БиХ те невладине организације.

Члан 10.
(Престанак важења других Одлука)

Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о формирању радне групе за координацију послова у области помоћи жртвама мина Комисије за деминирање у БиХ, број 15-36-24-283-34/16 од 17.06.2016. године.

Члан 11.
(Ступање на снагу)

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објављује се у "Службеном гласнику БиХ".

СМ број 196/18
23. маја 2018. године
Сарајево

Председавајући
Савјета министара БиХ
Др Денис Звиздић, с. р.

KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

1070

Комисија за очување националних споменика, на основи члана V став 4. Анекса 8. Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 11. октобра 2017. године, донјела је

ODLUKU

I

Historijski spomenik - Munarica Kotlinog (Kotlevijinog) mesdžida u Mostaru proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini munarica, ogradni zid i kapija uz munaricu.

Nacionalni spomenik nalazi se na prostoru koji obuhvata dio k.č. 4180, k.o. Mostar (novi premjer), što odgovara dijelu k.č. 12/45, k.o. Mostar (stari premjer), z.k. uložak broj 3145, Grad Mostar, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Obuhvat zone zaštite počinje sa tromede k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I, te ide sjeveroistočno granicom k.č. 4180 i 4130. Granična linija zatim se vraća u k.č. 4180 unutrašnjom konturom ogradnog zida do stjечишта sa kamenim stepenicama u tački čije su koordinate Y=6485640.03 X=4798819.72 i ide konturom stepenica preko tačke u vrhu stepenica Y=6485640.26 X=4798818.93, pa do stjечишта u kapiji Y=6485636.83 X=4798817.86. Sa ove tačke linija dalje ide unutrašnjom konturom kapije i ogradnog zida do tromede k.č. 4180, 4191 i 4526. Linija dalje ide granicom k.č. 4191 i 4526 te se vraća na polaznu tačku na tromedi k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i time je zatvorena zona zaštite. Površina zone zaštite je 19 m².

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene ovom odlukom, a u skladu sa Zakonom o provođenju odluka Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljene prema Aneksu 8. Općeg okvирног споразума за мир у Босни и Херцеговини ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/02, 27/02, 6/04 и 51/07).

II

Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) dužna je osigurati pravne, naučne, tehničke, administrativne i finansijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Комисија за очување националних споменика (у даљњем тексту: Комисија) утврдит ће техничке увјете за израду и постављање информационе плоче са основним подацима о споменику и одлучи о проглашењу добра националним спомеником.

III

Utvrđuju se sljedeće mjere zaštite koje se odnose na prostor definiran u tački I st. 3. i 4. ove odluke, odnosno na objekte munarice, ogradnog zida i kapije uz munaricu:

- dozvoljeni su istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, uključujući i one čiji je cilj prezentacija spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva nadležnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo) i stručni nadzor nadležne službe zaštite naslijeđa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležna služba zaštite);
- nije dozvoljeno izvođenje radova koji bi mogli ugroziti nacionalni spomenik, kao ni postavljanje privremenih objekata ili stalnih struktura čija svrha nije isključivo zaštita i prezentacija nacionalnog spomenika;
- potrebno je uraditi detaljno snimanje, projekat konzervacije i izvršiti radove konzervacije na objektu munarice uz rekonstrukciju nedostajućih elemenata (alem);
- prostor spomenika treba biti otvoren i dostupan javnosti i može se koristiti u sakralne, edukativne i kulturne svrhe.

U cilju trajne zaštite i prezentacije nacionalnog spomenika, utvrđuje se **zaštitni pojas**, koga čine površine dijela k.č. 4180 i 4129 i kompletne k.č. 4130, k.o. Mostar I. Obuhvat zaštitnog pojasa počinje sa tromede k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i ide sjeverozapadno granicom k.č. 4526 i 4130 do tačke čije su koordinate Y=6485633.72 X=4798825.81, te nastavlja pravolinijski do sjevernog ugla k.č. 4130. Linija zatim ide granicom k.č. 4130 i 4129 do tromede k.č. 4130, 4129 i 4180 i nastavlja granicom k.č. 4180 sa k.č. 4129, 4181/1 i 4191. Granična linija dalje ide unutrašnjom konturom ogradnog zida, kapije i stepenica, te se granicom k.č. 4180 sa k.č. 4130 i 4526 vraća na polaznu tačku u tromedi k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i time je zatvoren zaštitni pojas. Površina zaštitnog pojasa je 476 m².

Na tom prostoru se utvrđuju sljedeće mjere zaštite:

- na objektu mesdžida nije dozvoljeno rušenje i promjena vanjskih gabarita objekta (horizontalnih i vertikalnih);
- na stambenom objektu nije dozvoljena izmjena vanjskih gabarita objekta, odnosno njegovo proširivanje ni u horizontalnom niti u vertikalnom smislu;
- dozvoljeni su radovi na obnovi objekata mesdžida, stambenog objekta i južne kapije na ogradnom zidu, adaptaciji drugoj namjeni ili adaptaciji savremenim uvjetima života;
- obavezno je provođenje mjera održavanja čistoće i komunalnog reda;
- odlaganje otpada riješiti tako da prostor za odlaganje bude fizički odvojen od nacionalnog spomenika i ne direktno vidljiv sa Ulice Maršala Tita;
- prostor je potrebno urediti u skladu sa vrijednostima nacionalnog spomenika;
- bilo kakvi radovi na objektima u zaštitnom pojasu kao ni njihova upotreba ne smiju dovesti do ugrožavanja i degradiranja vrijednosti, fizičke strukture i upotrebe nacionalnog spomenika.

IV

Stavljaju se van snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski akti u dijelu u kojem su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V

Svako, a posebno nadležna tijela Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI

Ova odluka dostavit će se nadležnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII

Sastavni dio ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim licima u prostorijama i na web-stranici Komisije (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII

Prema članu V stav 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Komisije su konačne.

IX

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 07.22.3-89/17-14

11. oktobra 2017. godine
Sarajevo

Predsjedavajući Komisije
Goran Milojević, s. r.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika, na temelju članka V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i članka 36. stavak (1) Poslovnika o radu Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika ("Službeni glasnik BiH", broj 47/16), na sjednici održanoj 11. listopada 2017. godine, donijelo je

ODLUKU

I.

Povijesni spomenik - Munarica Kotlinog (Kotlevijinog) mesdžida u Mostaru proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nacionalni spomenik).

Nacionalni spomenik čini munarica, ogradni zid i kapija uz munaricu.

Nacionalni spomenik nalazi se na prostoru koji obuhvata dio k.č. 4180, k.o. Mostar (novi premjer), što odgovara dijelu k.č. 12/45, k.o. Mostar (stari premjer), z.k. uložak broj 3145, Grad Mostar, Federacija Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina.

Obuhvat zone zaštite počinje sa tromede k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I, te ide sjeveroistočno granicom k.č. 4180 i 4130. Granična linija zatim se vraća u k.č. 4180 unutrašnjom konturom ogradnog zida do stjecašta sa kamenim stepenicama u tački čije su koordinate Y=6485640.03 X=4798819.72 i ide konturom stepenica preko točke u vrhu stepenica Y=6485640.26 X=4798818.93, pa do stjecašta u kapiji Y=6485636.83 X=4798817.86. Sa ove točke linija dalje ide unutrašnjom konturom kapije i ogradnog zida do tromede k.č. 4180, 4191 i 4526. Linija dalje ide granicom k.č. 4191 i 4526 te se vraća na polaznu tačku na tromedi k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i time je zatvorena zona zaštite. Površina zone zaštite je 19 m².

Na nacionalni spomenik se primjenjuju mjere zaštite utvrđene ovom odlukom, a sukladno Zakonu o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini ("Službene novine Federacije BiH" br. 2/02, 27/02, 6/04 i 51/07).

II.

Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) dužna je osigurati pravne, znanstvene, tehničke, administrativne i financijske mjere za zaštitu, konzervaciju i prezentaciju nacionalnog spomenika.

Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) utvrdit će tehničke uvjete za izradu i postavljanje informacijske ploče sa osnovnim podacima o spomeniku i odluci o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom.

III.

Utvrdjuju se sljedeće mjere zaštite koje se odnose na prostor definiran u točki I. st. 3. i 4. ove odluke, odnosno na objekte munarice, ogradnog zida i kapije uz munaricu:

- dopušteni su istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi, uključujući i one čiji je cilj prezentacija spomenika, uz odobrenje federalnog ministarstva mjerodavnog za prostorno uređenje (u daljnjem tekstu: mjerodavno ministarstvo) i stručni nadzor mjerodavne službe zaštite nasljeđa na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: mjerodavna služba zaštite);
- nije dopušteno izvođenje radova koji bi mogli ugroziti nacionalni spomenik, kao ni postavljanje privremenih objekta ili stalnih struktura čija svrha nije isključivo zaštita i prezentacija nacionalnog spomenika;
- potrebno je uraditi detaljno snimanje, projekat konzervacije i izvršiti radove konzervacije na objektu munarice uz rekonstrukciju nedostajućih elemenata (alem);
- prostor spomenika treba biti otvoren i dostupan javnosti i može se rabiti u sakralne, edukativne i kulturne svrhe.

U cilju trajne zaštite i prezentacije nacionalnog spomenika, utvrđuje se **zaštitni pojas**, kojega čine površine dijela k.č. 4180 i 4129 i kompletne k.č. 4130, k.o. Mostar I. Obuhvat zaštitnog pojasa počinje sa tromede k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i ide sjeverozapadno granicom k.č. 4526 i 4130 do točke čije su koordinate Y=6485633.72 X=4798825.81, te nastavlja pravolinijski do sjevernog ugla k.č. 4130. Linija zatim ide granicom k.č. 4130 i 4129 do tromede k.č. 4130, 4129 i 4180 i nastavlja granicom k.č. 4180 sa k.č. 4129, 4181/1 i 4191. Granična linija dalje ide unutrašnjom konturom ogradnog zida, kapije i stepenica, te se granicom k.č. 4180 sa k.č. 4130 i 4526 vraća na polaznu točku u tromedi k.č. 4180, 4129 i 4526, k.o. Mostar I i time je zatvoren zaštitni pojas. Površina zaštitnog pojasa je 476 m².

Na tome prostoru se utvrđuju sljedeće mjere zaštite:

- na objektu mesdžida nije dopušteno rušenje i promjena vanjskih gabarita objekta (horizontalnih i vertikalnih);
- na stambenom objektu nije dopuštena izmjena vanjskih gabarita objekta, odnosno njegovo proširivanje ni u horizontalnom niti u vertikalnom smislu;
- dopušteni su radovi na obnovi objekta mesdžida, stambenog objekta i južne kapije na ogradnom zidu, adaptaciji drugoj namjeni ili adaptaciji suvremenim uvjetima života;
- obavezna je provedba mjera održavanja čistoće i komunalnog reda;
- odlaganje otpada riješiti tako da prostor za odlaganje bude fizički odvojen od nacionalnog spomenika i ne izravno vidljiv sa Ulice Maršala Tita;
- prostor je potrebno urediti sukladno vrijednostima nacionalnog spomenika;

- bilo kakvi radovi na objektima u zaštitnom pojasu kao ni njihova uporaba ne smiju dovesti do ugrožavanja i degradiranja vrijednosti, fizičke strukture i uporabe nacionalnog spomenika.

IV.

Stavljaju se izvan snage svi provedbeni i razvojni prostorno-planski spisi u dijelu u kojemu su u suprotnosti sa odredbama ove odluke.

V.

Svatko, a posebice mjerodavna tijela Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, gradske i općinske službe suzdržat će se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje mogu oštetiti nacionalni spomenik ili dovesti u pitanje njegovu zaštitu.

VI.

Ova odluka dostavit će se mjerodavnom općinskom sudu radi upisa u zemljišne knjige.

VII.

Sastavnim dijelom ove odluke je obrazloženje sa pratećom dokumentacijom, koje je dostupno na uvid zainteresiranim osobama u prostorijama i na web-stranici Povjerenstva (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII.

Prema članku V. stavak 4. Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, odluke Povjerenstva su konačne.

IX.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Ovu odluku Povjerenstvo je donijelo u sljedećem sastavu: prof. dr. Amir Pašić, Goran Milojević i Radoje Vidović.

Broj 07.22.3-89/17-14

11. listopada 2017. godine
Sarajevo

Predsjedatelj Povjerenstva
Goran Milojević, v. r.

Комисија за очување националних споменика, на основу члана V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини и члана 36. став (1) Пословника о раду Комисије за очување националних споменика ("Службени гласник БиХ", број 47/16), на сједници одржаној 11. октобра 2017. године, донијела је

ОДЛУКУ

I

Историјски споменик - Мунарица Котлиног (Котлевијиног) месџида у Мостару проглашава се националним спомеником Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: национални споменик).

Национални споменик чини мунарица, оградни зид и кapiја уз мунарицу.

Национални споменик налази се на простору који обухвата дио к.ч. 4180, к.о. Мостар (нови премјер), што одговара дијелу к.ч. 12/45, к.о. Мостар (стари премјер), з.к. уложак број 3145, Град Мостар, Федерација Босне и Херцеговине, Босна и Херцеговина.

Обухват зоне заштите почиње са тромеђе к.ч. 4180, 4129 и 4526, к.о. Мостар I, те иде сјевероисточно границом к.ч. 4180 и 4130. Гранична линија затим се враћа у к.ч. 4180 унутрашњом контуром оградног зида до стјечишта са каменим степеницама у тачки чије су координате Y=6485640.03 X=4798819.72 и иде контуром степеница преко тачке у врху степеница Y=6485640.26 X=4798818.93, па до стјечишта у кapiји Y=6485636.83 X=4798817.86. Са ове тачке линија даље иде унутрашњом контуром кapiје и

оградног зида до тромеђе к.ч. 4180, 4191 и 4526. Линија даље иде границом к.ч. 4191 и 4526 те се враћа на полазну тачку на тромеђи к.ч. 4180, 4129 и 4526, к.о. Мостар I и тиме је затворена зона заштите. Површина зоне заштите је 19 м².

На национални споменик се примјењују мјере заштите утврђене овом одлуком, а у складу са Законом о спровођењу одлука Комисије за заштиту националних споменика успостављене према Анексу 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 2/02, 27/02, 6/04 и 51/07).

II

Федерација Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација) дужна је да обезбиди правне, научне, техничке, административне и финансијске мјере за заштиту, конзервацију и презентацију националног споменика.

Комисија за очување националних споменика (у даљем тексту: Комисија) утврдиће техничке услове за израду и постављање информационе табле са основним подацима о споменику и одлучи о проглашењу добра националним спомеником.

III

Утврђују се следеће мјере заштите које се односе на простор дефинисан у тачки I ст. 3. и 4. ове одлуке, односно на објекте мунарице, оградног зида и капије уз мунарицу:

- дозвољени су истраживачки и конзерваторско-реставраторски радови, укључујући и оне чији је циљ презентација споменика, уз одобрење федералног министарства надлежног за просторно уређење (у даљем тексту: надлежно министарство) и стручни надзор надлежне службе заштите наслеђа на нивоу Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: надлежна служба заштите);
- није дозвољено извођење радова који би могли да угрозе национални споменик, као ни постављање привремених објеката или сталних структура чија сврха није искључиво заштита и презентација националног споменика;
- потребно је урадити детаљно снимање, пројекат конзервације и извршити радове конзервације на објекту мунарице уз реконструкцију недостајућих елемената (алем);
- простор споменика треба да буде отворен и доступан јавности и може да се користи у сакралне, едукативне и културне сврхе.

У циљу трајне заштите и презентације националног споменика, утврђује се **заштитни појас**, кога чине површине дијела к.ч. 4180 и 4129 и комплетне к.ч. 4130, к.о. Мостар I. Обухват заштитног појаса почиње са тромеђе к.ч. 4180, 4129 и 4526, к.о. Мостар I и иде сјеверозападно границом к.ч. 4526 и 4130 до тачке чије су координате Y=6485633.72 X=4798825.81, те наставља праволинијски до сјеверног угла к.ч. 4130. Линија затим иде границом к.ч. 4130 и 4129 до тромеђе к.ч. 4130, 4129 и 4180 и наставља границом к.ч. 4180 са к.ч. 4129, 4181/1 и 4191. Гранична линија даље иде унутрашњом контуром оградног зида, капије и степенца, те се границом к.ч. 4180 са к.ч. 4130 и 4526 враћа на полазну тачку у тромеђи к.ч. 4180, 4129 и 4526, к.о. Мостар I и тиме је затворен заштитни појас. Површина заштитног појаса је 476 м².

На том простору се утврђују следеће мјере заштите:

- на објекту месцида није дозвољено рушење и промјена вањских габарита објекта (хоризонталних и вертикалних);
- на стамбеном објекту није дозвољена измјена вањских габарита објекта, односно његово

проширивање ни у хоризонталном нити у вертикалном смислу;

- дозвољени су радови на обнови објеката месцида, стамбеног објекта и јужне капије на оградном зиду, адаптацији другој намјени или адаптацији савременим условима живота;
- обавезно је спровођење мјера одржавања чистоће и комуналног реда;
- одлагање отпада ријешити тако да простор за одлагање буде физички одвојен од националног споменика и не директно видљив са Улице Маршала Тита;
- простор је потребно уредити у складу са вриједностима националног споменика;
- било какви радови на објектима у заштитном појасу као ни њихова употреба не смију да доведу до угрожавања и деградирања вриједности, физичке структуре и употребе националног споменика.

IV

Стављају се ван снаге сви спроведбени и развојни просторно-плански акти у дијелу у којем су у супротности са одредбама ове одлуке.

V

Свако, а посебно надлежни органи Федерације Босне и Херцеговине, кантона, градске и општинске службе суздржаће се од предузимања било каквих радњи које могу да оштете национални споменик или доведу у питање његову заштиту.

VI

Ова одлука доставиће се надлежном општинском суду ради уписа у земљишне књиге.

VII

Саставни дио ове одлуке је образложење са пратећом документацијом, које је доступно на увид заинтересованим лицима у просторијама и на веб страници Комисије (<http://www.kons.gov.ba>).

VIII

Према члану V став 4. Анекса 8. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, одлуке Комисије су коначне.

IX

Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Ову одлуку Комисија је донијела у следећем саставу: проф. др Амир Пашић, Горан Милојевић и Радоје Видовић.

Број 07.22.3-89/17-14

11. октобра 2017. године

Сарајево

Председавајући Комисије
Горан Милојевић, с. р.

KONKURENCIJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

1071

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na osnovu člana 25. stav (1) tačka e), člana 42. stav (1) tačka d), a u vezi sa čl. 12., 14., 16. i 18. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", broj 48/05, 76/07 i 80/09), rješavajući po zajedničkoj Prijavi koncentracije podnesenoj od strane privrednih subjekata INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, zaprimljenoj dana 24.7.2018.

godine, pod brojem UP-02-26-1-23-1/18 na 37. sjednici održanoj dana 18.9.2018. godine, donijelo je

RJEŠENJE

- Ocjenuje se dopuštenom koncentracija koja nastaje na relevantnom tržištu prodaje mineralnog gnojiva na području cijele Bosne i Hercegovine, kojom privredni subjekti INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, kupovinom dionica stiču ¹(..)* udjela u osnovnom kapitalu privrednog subjekta "Petrokemija" d.d. Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska.
- Ovo Rješenje je konačno i upisuje se u registar koncentracija.
- Ovo Rješenje će biti objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 24.7.2018. godine pod brojem UP-02-26-1-23-1/18, zaprimilo zajedničku Prijavu koncentracije (dalje u tekstu: Prijava), podnesenu od strane privrednih subjekata: INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: INA ili podnositelj prijave) i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: PPD ili podnositelj prijave), koja se odnosi na sticanje (..)* udjela u osnovnom kapitalu privrednog subjekta Petrokemija d.d. Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: Petrokemija).

Prijavu je, kao zastupnik privrednih subjekata INA i PPD, podnio advokat Sead Miljković, Vrazova br. 8, 71000 Sarajevo (dalje u tekstu: Podnositelj prijave).

Konkurencijsko vijeće je dana 5.9.2018. godine pod brojem UP-02-26-1-23-2/18, objavilo Obavijest o prijavi predmetne koncentracije u dnevnom listu Oslobođenje d.o.o. Sarajevo, te na web stranici Konkurencijskog vijeća i pozvalo sve zainteresirane strane na dostavljanje eventualnih primjedbi na istu. U okviru predviđenog roka nije zaprimljena niti jedna primjedba.

Nakon analize podnesene Prijave, Konkurencijsko vijeće je konstatovalo da je ista uredna i kompletna te je Podnosiocu prijave dana 17.9.2018. godine, pod brojem UP-02-26-1-23-4/18, Podnosiocu prijave izdalo Potvrdu o prijemu kompletne i uredne prijave koncentracije, u smislu člana 30. stav (3) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) (dalje u tekstu: Zakon).

Podnositelj prijave je u istoj naveo, u smislu člana 30. stav (2) Zakona, da ima namjeru podnošenja prijave predmetne koncentracije tijelima nadležnim za ocjenu iste izvan teritorije Bosne i Hercegovine i to u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Srbiji i Albaniji, a Prijava je podnesena i Evropskoj komisiji.

Prijava namjere koncentracije je podnesena u smislu i u skladu s članom 16. stav (2) Zakona.

1. Učesnici predmetne koncentracije

Učesnici koncentracije po predmetnoj prijavi su privredni subjekti: INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Vukovar i Petrokemija d.d. Kutina.

1.1 Privredni subjekt "INA- INDUSTRIJA NAFTE" d.d., kao kupac

Privredni subjekt "INA-Industrija nafte" d.d., sa sjedištem u ul. Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika

Hrvatska, registrovan je u registru poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 080000604 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Prema aktuelnom izvodu iz sudskog registra, INA je dioničarsko društvo čiji su najveći dioničari naftna kompanija MOL group, Október huszonharmadika u. 18., 1117 Budimpešta, Mađarska, sa (..)* vlasništva i Vlada Republike Hrvatske sa (..)*, a manji dio dionica se nalazi u vlasništvu privatnih i institucionalnih investitora u iznosu od (..)*.

Osnovna poslovna djelatnost privrednog subjekta INA jeste istraživanje i proizvodnja nafte i plina u Hrvatskoj i inostranstvu, prerada nafte i proizvodnja derivata u rafinerijama u Rijeci i Sisku, proizvodnja goriva te u Zagrebu proizvodnja maziva, maloprodaja derivata i drugih roba putem maloprodajne mreže, trgovina sirovom naftom i naftnim derivatima i nabavljanje i prodaja prirodnog plina (11.1 - vađenje sirove nafte i zemnog plina).

1.1.1 Povezana društva privrednog subjekta INA

Povezana društva odnosno privredni subjekti na teritoriji Bosne i Hercegovine, u kojima privredni subjekt INA, kao podnositelj prijave, ima udio u vlasništvu su sljedeća:

Tabela 1.

R. br.	Naziv privrednog društva	Udio u %	Pretežna djelatnost
1.	Holdina d.o.o. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
2.	Energopetrol d.d. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na malo motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama
3.	INA BH d.d. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
4.	INA BL d.o.o. Banja Luka	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
5.	TGA d.d. Stolac	(..)*	(..)* Proizvodnja proizvoda od žice, lanaca i opruga
6.	Crosco International d.o.o. Tuzla	(..)*	(..)* Nafta i geo servisi

Izvor: Podaci iz prijave i klasifikacija djelatnosti po KD BiH 2006 i 2010

Prema podacima iz Prijave, pojedina povezana društva privrednog subjekta INA u 2017. godini, nisu ostvarila prihod iz obavljanja osnovne djelatnosti, a neki od njih su ostvarili samo finansijski prihod od pozitivnih kursnih razlika i prodaje učinaka, što je vidljivo iz priloženih finansijskih izvještaja, a radi se o sljedećim društvima:

- INA BL d.o.o. Banja Luka,
- TGA d.d. Stolac,
- INA BH d.d. Sarajevo i
- Crosco Interational d.o.o. Tuzla.

Povezana društva privrednog subjekta INA, koja su aktivna i posluju na teritoriji Bosne i Hercegovine, a u 2017. godini, kao godini koja je prethodila prijavi predmetne koncentracije, ostvarili prihode iz osnovne djelatnosti su sljedeći privredni subjekti:

- "HOLDINA" d.o.o. za posredništvo, vanjsku i unutrašnju trgovinu krutim, tekućim i plinovitim gorivima, Sarajevo i
- ENERGOPETROL d.d. Sarajevo.

Podnositelj prijave u istoj navodi da se niti jedno od povezanih društava ne bavi osnovnom djelatnošću koju obavljaju sam podnositelj, niti ciljano društvo predmetne koncentracije.

1.2 Privredni subjekt "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o., kao kupac

Prvo Plinarsko Društvo osnovano 2006. godine sa sjedištem u ulici Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar,

¹ Podaci predstavljaju poslovnu tajnu.

Republika Hrvatska, upisan je u registru poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 030070559 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Ovaj privredni subjekt je u (..)* vlasništvu privrednog subjekta Energia Naturalis d.o.o. Vukovar, sa sjedištem u ulici Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, čiji je većinski vlasnik fizičko lice (..)*.

Osnovna registrovana djelatnost privrednog subjekta PPD jeste uvoz, skladištenje i prodaja prirodnog plina kao i opskrba i distribucija plina u Hrvatskoj (35.23- Trgovina plinom distribucijskom mrežom).

1.2.1 Povezana društva privrednog subjekta PPD Vukovar Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Sarajevo

Privredni subjekt PPD ima (..)* kapitala u privrednom subjektu Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Sarajevo, Tešanjka br. 24, 71000 Sarajevo, upisanom u registar privrednih subjekata kod Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem 65-01-0970-17, osnovano s ciljem bavljenja trgovinom i distribucijom nafte, naftnih derivata i ukapljenog naftnog plina na području Bosne i Hercegovine.

Navedeni privredni subjekt nije aktivan i ne obavlja nikakvu privrednu djelatnost na predmetnom relevantnom tržištu.

Erdal d.o.o. Sarajevo

Fizičko lice (..)*, većinski vlasnik društva Energia Naturalis d.o.o. Vukovar i privrednog subjekta PPD, je suvlasnik i većinski vlasnik u društvu Open Solutions Limited sa sjedištem na adresi Sir Adrian Dingli Street, Sliema SLM 1902, Malta. Društvo Open Solutions Limited je vlasnik (..)* društva Coast Line Commodities sa sjedištem na istoj adresi, a koje na području Bosne i Hercegovine u (..)* vlasništvu ima registrovano društvo Erdal d.o.o. sa sjedištem na adresi Tešanjka br. 24a, Sarajevo, registrovano u Općinskom sudu u Sarajevu, pod matičnim brojem 65-01-0428-15 i upisanim kapitalom u iznosu od (..)*KM.

Navedeno društvo bavi se trgovinom berzanskom robom koja uključuje električnu energiju, LPG, naftne derivate, glinicu, aluminijske trupce, mineralna goriva i slično. Mineralna goriva kupuje od Petrokemije, a naftne derivate kupuje od INA-e.

1.3. Privredni subjekt "Terra mineralna gnojiva" d.o.o. za savjetovanje i upravljanje, Zagreb, kao posrednik u predmetnoj kupovini

Privredni subjekt Terra mineralna gnojiva d.o.o. za savjetovanje i upravljanje sa sjedištem u ulici Savska cesta 41, Zagreb, Republika Hrvatska, upisano je u registar poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 081183189 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Prema aktuelnom izvodu iz sudskog registra, Terra mineralna gnojiva su dioničarsko društvo čiji su dioničari INA i PPD u visini od po (..)* učešća u kapitalu.

Društvo je isključivo osnovano u svrhu sticanja dionica u privrednom subjektu Petrokemija, nema udjela u drugim privrednim društvima i tek započinje sa obavljanjem registrovane djelatnosti.

Osnovni predmet poslovanja privrednog subjekta Terra mineralna gnojiva jeste upravljačka djelatnost holding-društva, kupovina i prodaja robe, zastupanje inostranih firmi, obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inostranom tržištu (70 - Upravljačke djelatnosti, savjetovanje u vezi s upravljanjem).

1.4. Privredni subjekt "Petrokemija" d.d. Kutina, kao ciljno društvo

Privredni subjekt Petrokemija d.d. sa sjedištem u ulici Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska, upisan je u registar poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u

Zagrebu pod brojem 080004355 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Prema aktuelnom izvodu iz sudskog registra, Petrokemija je dioničarsko društvo čiji su najveći dioničari CERP/Republika Hrvatska sa (..)*, Splitska banka d.d./AZ OMF kategorije B - Skrbnički račun (..)*, Addiko Bank d.d./PBZ CO OMF-kategorija B- Skrbnički račun (..)*, Splitska banka d.d./Erste plavi OMF kategorije B- Skrbnički račun (..)*, HPB d.d./Kapitalni fond d.d.- skrbnički račun (..)*, Privredna banka Zagreb d.d.- skrbnički račun (..)*, Splitska banka d.d./ OTP Upravnoteženi- OIF s javnom ponudom- Skrbnički račun (..)*, (..)*i ostali dioničari sa (..)*.

Osnovna djelatnost privrednog subjekta Petrokemija, jeste proizvodnja mineralnog gnojiva koje se koriste u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji (20.15- Proizvodnja gnojiva i dušičnih spojeva). U svrhu proizvodnje mineralnih gnojiva, Petrokemija koristi prirodni plin koji kupuje od strane privrednih subjekata INA-e i PPD-a.

Plasman svojih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu, privredni subjekt Petrokemija obavlja organizirano putem distributera "Modeco" d.o.o. Ljubuški, "Rapić" d.o.o. Gradiška, dio prodaje ostvaruje u obliku "spot prodaje", te putem direktne prodaje dugogodišnjim kupcima.

1.4.1 Povezani privredni subjekti ciljnog društva

Petrokemija kao ni bilo koje društvo koje pripada Petrokemiji nema povezanih društava na teritoriji Bosne i Hercegovine niti društava u kojima pojedinačno ili zajedno ima 10% ili više učešća u osnovnom kapitalu odnosno 10% više prava glasa.

2. Obaveza prijave koncentracije

Na osnovu člana 14. stav (1) Zakona, namjeravanu koncentraciju učesnici su u obavezi prijaviti ukoliko:

- ukupni godišnji prihod svih učesnika koncentracije ostvaren prodajom roba/usluga na svjetskom tržištu iznosi 100.000.000,00 KM po završnom računu iz godine koja je prethodila koncentraciji, i
- da ukupni godišnji prihod svakog od najmanje dva učesnika koncentracije ostvaren prodajom roba/usluga na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi najmanje 8.000.000,00 KM u godini koja je prethodila koncentraciji, ili ukoliko je njihovo zajedničko tržišno učešće na relevantnom tržištu veće od 40%.

Ukupni godišnji prihodi privrednih subjekata učesnika predmetne koncentracije na dan 31. decembar 2017. godine iznosio je:

Tabela 2.

Red. br.	Naziv privrednog subjekta	Prihod ostvaren na tržištu BiH u KM	Prihod na svjetskom tržištu u KM
01.	INA	(..)*	(..)*
02.	PPD	(..)*	(..)*
03.	Petrokemija	(..)*	(..)*

3. Pravni osnov i oblik koncentracije

U podnesenoj Prijavi, podnosioci prijave kao pravni osnov predmetne koncentracije navode Odluku o povećanju osnovnog kapitala društva ulozima u novcu i izdavanju dionica uz isključenje prava prvenstva dioničara društva, donesenu od strane Glavne skupštine privrednog subjekta Petrokemija dana (..)*.

Naime, dana (..)* na glavnoj skupštini privrednog subjekta "Petrokemija" donesena je Odluka o povećanju osnovnog kapitala Društva ulozima u pravima i izdavanju dionica uz isključenje prava prvenstva dioničara društva i Odluka o povećanju osnovnog kapitala društva ulozima u novcu uz isključenje prava prvenstva dioničara i izmjenama Statuta Društva.

Privredni subjekti INA i PPD iskazali su namjeru učestvovanja u dokapitalizaciji privrednog subjekta Petrokemija te namjeravaju putem društva Terra mineralna gnojiva d.o.o. za savjetovanje i upravljanje Zagreb, steći (...) učesća u privrednom subjektu Petrokemija.

Koncentracija se dakle odnosi na sticanje (...) učesća u osnovnom kapitalu i sticanje kontrole nad privrednim subjektom Petrokemija od strane privrednih subjekata INA i Prvo Plinarsko Društvo.

Slijedom navedenog, pravni oblik predmetne koncentracije jeste sticanje kontrole nad privrednim subjektom, kupovinom većine dionica, u smislu odredbi člana 12. stav (1) tačka b) pod 1) Zakona.

4. Pravni okvir ocjene koncentracije

Konkurencijsko vijeće u postupku ocjene predmetne koncentracije primijenilo je odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), te Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija privrednih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 30/10).

Konkurencijsko vijeće, na osnovu člana 43. stav (7) Zakona, također je koristilo kriterije i standarde iz Obavijesti Evropske komisije o izračunu ukupnog prihoda u skladu sa Uredbom Vijeća (EEZ) broj 4064/89 o kontroli koncentracije privrednih subjekata.

5. Relevantno tržište koncentracije

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom geografskom području.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge, koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne karakteristike, kvalitet, namjenu, cijenu ili način upotrebe.

Prema članu 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvata cijelu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine, na kojoj su tržišni konkurenti aktivni u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda i/ili usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima koji to tržište bitno razlikuju od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Ciljno društvo predmetne koncentracije, kako je utvrđeno analizom priložene dokumentacije, bavi se proizvodnjom i prodajom mineralnih gnojiva koja se koriste u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji upotrebom prirodnih mineralnih sirovina, prirodnog plina, atmosferskog dušika i kisika, dok se sami podnosioci prijave primarno bave djelatnošću proizvodnje, prerade i distribucije nafte, naftnih prerađevina i plina, odnosno uvoza i prodaje plina, a svoju djelatnost u Bosni i Hercegovini obavljaju putem povezanih društava.

Kao relevantni proizvod određuje se prodaja mineralnih gnojiva koja se koriste u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Kao geografsko tržište određuje se područje cijele Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir područje djelovanja ciljnog društva, odnosno privrednog subjekta Petrokemija, kao društva nad kojim se stiče kontrola predmetnom koncentracijom.

Slijedom navedenog, a u skladu s članom 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantnim tržištem predmetne koncentracije smatra se tržište prodaje mineralnih gnojiva na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

6. Analiza relevantnog tržišta i tržišnog učesća

Podnosilac prijave dostavio je Konkurencijskom vijeću procjenu tržišnog udjela ciljnog društva predmetne koncentracije i njegovih konkurenata na relevantnom tržištu u 2017. godini:

Tabela 3.

Red. br.	Naziv privrednog subjekta	Tržišni udio u %
01.	Petrokemija dd Kutina	(..)*
02.	Global Ispat Koksna Industrija d.o.o. Lukavac	(..)*
03.	Promist d.o.o. Novi Sad	(..)*
04.	Elixir, Novi Sad	(..)*
05.	Borealis L.A.T d.o.o. Novi Beograd	(..)*
06.	Adriatica d.o.o. Vukovar	(..)*
07.	Ostali	(..)*
Ukupno:		(..)*

Izvor: Podaci iz prijave

Prema podacima prikazanim u Tabeli 3., vidljivo je da Petrokemija kao ciljno društvo predmetne koncentracije na relevantnom tržištu Bosne i Hercegovine ima visoko tržišno učesće od (...) i vodeći je učesnik na istom. Ostali konkurenti imaju tržišno učesće u rasponu od (...) a ukupan broj učesnika na ovom relevantnom tržištu nije veći od (...).

7. Ocjena predmetne koncentracije

Na osnovu kriterija utvrđenih članom 17. Zakona, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo efekte predmetne koncentracije, analiziralo uticaje istih na strukturu relevantnog tržišta kao i da li će predmetna koncentracija stvoriti dominantan položaj Podnosioca prijave, koji bi za posljedicu imao značajno narušavanje efikasne tržišne konkurencije, u smislu člana 13. Zakona o konkurenciji, odnosno da li će ista proizvesti pozitivne efekte koji se ogledaju u jačanju postojeće konkurencije na relevantnom tržištu.

Konkurencijsko vijeće je u toku razmatranja predmetne koncentracije prikupilo potrebne podatke od podnosioca prijave, te na osnovu istih procijenilo da na relevantnom tržištu postoji izvjestan broj konkurenata što je pretpostavka djelovanja slobodne konkurencije, te analizom relevantnog tržišta u smislu člana 17. Zakona, ocijenilo da ne postoje pravne i druge zapreke za ulazak drugih privrednih subjekata na relevantno tržište.

Također je utvrđeno da Podnosioci predmetne prijave niti jedno od njihovih povezanih društava ne djeluje na tržištu na kom ciljno društvo obavlja svoju osnovnu djelatnost, što znači da bi nakon provođenja predmetne koncentracije stanje na relevantnom tržištu ostalo nepromijenjeno u smislu tržišnog udjela ciljnog društva, odnosno provođenjem predmetne koncentracije neće doći do isključenja konkurencije niti do eventualnog slabljenja funkcionisanja slobodne tržišne konkurencije na predmetnom relevantnom tržištu, odnosno da predmetna koncentracija ne sprječava, ograničava niti narušava tržišnu konkurenciju na relevantnom tržištu.

Podnosilac prijave u istoj obrazlaže da namjeravana koncentracija prvenstveno predstavlja komercijalnu i stratešku saradnju sa ciljnim društvom, u smislu da će dokapitalizacija dovesti do restrukturiranja i stabilizacije poslovanja privrednog subjekta Petrokemija, obzirom da isto u proteklih nekoliko godina posluje sa velikim gubicima i ima dug od cca. (...) miliona kuna. Restrukturiranje treba donijeti, kako planiraju podnosioci predmetne prijave, poboljšanje proizvodnog portfelja, postizanje održivog nivoa troškova poslovanja, optimizaciju radne snage i obrtnog kapitala, vanjsko refinansiranje i sl.

S aspekta potrošača, podnosioci predmetne prijave smatraju da će koncentracija dovesti do pogodnosti u vidu snižavanja cijena proizvoda, te povećanja produktivnosti i kvaliteta proizvoda.

Konkurencijsko vijeće je uzimajući u obzir iznesene činjenice i podatke, ocijenilo predmetnu koncentraciju dopuštenom, u smislu člana 18. stav (2) tačka a) Zakona te donijelo odluku kao u dispozitivu ovoga Rješenja.

8. Administrativna taksa

Podnosilac prijave u skladu s članom 2. tarifni broj 107. stav (1) tačka d) pod 1) Odluke o visini administrativnih taksi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11), dužan je platiti administrativnu taksu na ovo Rješenje u iznosu od 2.500,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

9. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema ovog Rješenja, odnosno od dana njegovog objavljivanja.

Broj UP-02-26-1-23-6/18

18. septembra 2018. godine

Sarajevo

Predsjednica

Adisa Begić, s. r.

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 42. stavak (1) točka d), a u vezi sa čl. 12., 14., 16. i 18. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", broj 48/05, 76/07 i 80/09), rješavajući po zajedničkoj Prijavi koncentracije podnesenoj od strane gospodarskih subjekata INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, zaprimljenoj dana 24.7.2018. godine, pod brojem UP-02-26-1-23-1/18 na 37. sjednici održanoj dana 18.9.2018. godine, donijelo je

RJEŠENJE

- Ocjenuje se dopuštenom koncentracija koja nastaje na mjerodavnom tržištu prodaje mineralnog gnojiva na području cijele Bosne i Hercegovine, kojom gospodarski subjekti INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, kupovinom dionica stječu ¹(..)* udjela u temeljnom kapitalu gospodarskog subjekta "Petrokemija" d.d. Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska.
- Ovo Rješenje je konačno i upisuje se u registar koncentracija.
- Ovo Rješenje će biti objavljeno u "Službenom glasniku BiH", službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 24.7.2018. godine pod brojem UP-02-26-1-23-1/18, zaprimilo zajedničku Prijavu koncentracije (dalje u tekstu: Prijava), podnesenu od strane gospodarskih subjekata: INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: INA ili podnositelj prijave) i "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o. Vukovar, Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: PPD ili podnositelj prijave), koja se odnosi na sticanje (..)* udjela u temeljnom kapitalu gospodarskog subjekta Petrokemija d.d. Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska (dalje u tekstu: Petrokemija).

¹ Podatci predstavljaju poslovnu tajnu.

Prijavu je, kao zastupnik gospodarskih subjekata INA i PPD, podnio odvjetnik Sead Miljković, Vrazova br. 8, 71000 Sarajevo (dalje u tekstu: Podnositelj prijave).

Konkurencijsko vijeće je dana 5.9.2018. godine pod brojem UP-02-26-1-23-2/18, objavilo Obavijest o prijavi predmetne koncentracije u dnevnom tisku Oslobođenje d.o.o. Sarajevo, te na web stranici Konkurencijskog vijeća i pozvalo sve zainteresirane strane na dostavljanje eventualnih primjedbi na istu. U okviru predviđenog roka nije zaprimljena niti jedna primjedba.

Nakon analize podnesene Prijave, Konkurencijsko vijeće je konstatovalo da je ista uredna i kompletna te je Podnositelju prijave dana 17.9.2018. godine, pod brojem UP-02-26-1-23-4/18, Podnositelju prijave izdalo Potvrdu o prijemu kompletne i uredne prijave koncentracije, u smislu članka 30. stavak (3) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) (dalje u tekstu: Zakon).

Podnositelj prijave je u istoj naveo, u smislu članka 30. stavak (2) Zakona, da ima namjeru podnošenja prijave predmetne koncentracije tijelima nadležnim za ocjenu iste izvan teritorije Bosne i Hercegovine i to u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Srbiji i Albaniji, a Prijava je podnesena i Europskoj komisiji.

Prijava namjere koncentracije je podnesena u smislu i sukladno članku 16. stavak (2) Zakona.

1. Sudionici predmetne koncentracije

Sudionici koncentracije po predmetnoj prijavi su gospodarski subjekti: INA-Industrija nafte d.d. Zagreb, Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Vukovar i Petrokemija d.d. Kutina.

1.1 Gospodarski subjekt "INA-INDUSTRIJA NAFTE" d.d., kao kupac

Gospodarski subjekt "INA-Industrija nafte" d.d., sa sjedištem u ul. Avenija Većeslava Holjevca 10, 10020 Zagreb, Republika Hrvatska, registriran je u registru poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 080000604 i upisanim kapitalom od (..)* kuna.

Prema aktualnom izvodu iz sudskog registra, INA je dioničarsko društvo čiji su najveći dioničari naftna kompanija MOL group, Október huszonharmadika u. 18., 1117 Budimpešta, Mađarska, sa (..)* vlasništva i Vlada Republike Hrvatske sa (..)*, a manji dio dionica se nalazi u vlasništvu privatnih i institucionalnih investitora u iznosu od (..)*.

Temeljna poslovna djelatnost gospodarskog subjekta INA jeste istraživanje i proizvodnja nafte i plina u Hrvatskoj i inozemstvu, prerada nafte i proizvodnja derivata u rafinerijama u Rijeci i Sisku, proizvodnja goriva te u Zagrebu proizvodnja maziva, maloprodaja derivata i drugih roba putem maloprodajne mreže, trgovina sirovom naftom i naftnim derivatima i nabava i prodaja prirodnog plina (11.1 - vađenje sirove nafte i zemnog plina).

1.1.1 Povezana društva gospodarskog subjekta INA

Povezana društva odnosno gospodarski subjekti na teritoriji Bosne i Hercegovine, u kojima gospodarski subjekt INA, kao podnositelj prijave, ima udio u vlasništvu su sljedeća:

Tablica 1.

R. br.	Naziv gospodarskog društva	Udio u %	Pretežita djelatnost
1.	Holdina d.o.o. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
2.	Energopetrol d.d. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na malo motornim gorivima u specijaliziranim prodavnicama
3.	INA BH d.d. Sarajevo	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim proizvodima
4.	INA BL d.o.o. Banja Luka	(..)*	(..)* Trgovina na veliko krutim, tečnim i plinovitim gorivima i srodnim

			proizvodima
5.	TGA d.d. Stolac	(..)*	(..)* Proizvodnja proizvoda od žice, lanaca i opruga
6.	Crosco International d.o.o. Tuzla	(..)*	(..)* Nafta i geo servis

Izvor: Podaci iz prijave i klasifikacija djelatnosti po KD BiH 2006 i 2010

Prema podacima iz Prijave, pojedina povezana društva gospodarskog subjekta INA u 2017. godini, nisu ostvarila prihod iz obavljanja temeljne djelatnosti, a neki od njih su ostvarili samo financijski prihod od pozitivnih kursnih razlika i prodaje učinaka, što je vidljivo iz priloženih financijskih izvješća, a radi se o sljedećim društvima:

- INA BL d.o.o. Banja Luka,
- TGA d.d. Stolac,
- INA BH d.d. Sarajevo i
- Crosco International d.o.o. Tuzla.

Povezana društva gospodarskog subjekta INA, koja su aktivna i posluju na teritoriji Bosne i Hercegovine, a u 2017. godini, kao godini koja je prethodila prijavi predmetne koncentracije, ostvarili prihode iz temeljne djelatnosti su sljedeći gospodarski subjekti:

- "HOLDINA" d.o.o. za posredništvo, vanjsku i unutrašnju trgovinu krutim, tekućim i plinovitim gorivima, Sarajevo i
- ENERGOPETROL d.d. Sarajevo.

Podnositelj prijave u istoj navodi da se niti jedno od povezanih društava ne bavi temeljnom djelatnošću koju obavljaju sam podnositelj, niti ciljano društvo predmetne koncentracije.

1.2 Gospodarski subjekt "Prvo Plinarsko Društvo" d.o.o., kao kupac

Prvo Plinarsko Društvo osnovano 2006. godine sa sjedištem u ulici Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, upisan je u registru poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 030070559 i upisanim kapitalom od (..)* kuna.

Ovaj gospodarski subjekt je u (..)* vlasništvu gospodarskog subjekta Energia Naturalis d.o.o. Vukovar, sa sjedištem u ulici Kardinala Alojzija Stepinca 27, 32000 Vukovar, Republika Hrvatska, čiji je većinski vlasnik fizička osoba (..)*.

Temeljna registrirana djelatnost gospodarskog subjekta PPD jeste uvoz, skladištenje i prodaja prirodnog plina kao i opskrba i distribucija plina u Hrvatskoj (35.23- Trgovina plinom distribucijskom mrežom).

1.2.1 Povezana društva gospodarskog subjekta PPD Vukovar Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Sarajevo

Gospodarski subjekt PPD ima (..)* kapitala u gospodarskom subjektu Prvo Plinarsko Društvo d.o.o. Sarajevo, Tešanjaska br. 24, 71000 Sarajevo, upisanom u registar gospodarskih subjekata kod Općinskog suda u Sarajevu pod matičnim brojem 65-01-0970-17, osnovano s ciljem bavljenja trgovinom i distribucijom nafte, naftnih derivata i ukapljenog naftnog plina na području Bosne i Hercegovine.

Navedeni gospodarski subjekat nije aktivan i ne obavlja nikakvu gospodarsku djelatnost na predmetnom mjerodavnom tržištu.

Erdal d.o.o. Sarajevo

Fizička osoba (..)*, većinski vlasnik društva Energia Naturalis d.o.o. Vukovar i gospodarskog subjekta PPD, je suvlasnik i većinski vlasnik u društvu Open Solutions Limited sa sjedištem na adresi Sir Adrian Dingli Street, Sliema SLM 1902, Malta. Društvo Open Solutions Limited je vlasnik (..)*društva Coast Line Commodities sa sjedištem na istoj adresi, a koje na području Bosne i Hercegovine u (..)*vlasništvu ima registrirano društvo Erdal d.o.o. sa sjedištem na adresi Tešanjaska br. 24a, Sarajevo, registrirano u Općinskom sudu u Sarajevu, pod

matičnim brojem 65-01-0428-15 i upisanim kapitalom u iznosu od (..)*.

Navedeno društvo bavi se trgovinom berzanskom robom koja uključuje električnu energiju, LPG, naftne derivate, glinicu, aluminijske trupce, mineralna goriva i slično. Mineralna goriva kupuje od Petrokemije, a naftne derivate kupuje od INA-e.

1.3. Gospodarski subjekt "Terra mineralna gnojiva" d.o.o. za savjetovanje i upravljanje, Zagreb, kao posrednik u predmetnoj kupovini

Gospodarski subjekt Terra mineralna gnojiva d.o.o. za savjetovanje i upravljanje sa sjedištem u ulici Savska cesta 41, Zagreb, Republika Hrvatska, upisano je u registar poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 081183189 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Prema aktualnom izvodu iz sudskog registra, Terra mineralna gnojiva su dioničarsko društvo čiji su dioničari INA i PPD u visini od po (..)* učešća u kapitalu.

Društvo je isključivo osnovano u svrhu stjecanja dionica u gospodarskom subjektu Petrokemija, nema udjela u drugim gospodarskim društvima i tek započinje sa obavljanjem registrirane djelatnosti.

Temeljni predmet poslovanja gospodarskog subjekta Terra mineralna gnojiva jeste upravljačka djelatnost holding-društva, kupovina i prodaja robe, zastupanje inostranih firmi, obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu (70 - Upravljačke djelatnosti, savjetovanje u vezi s upravljanjem).

1.4. Gospodarski subjekt "Petrokemija" d.d. Kutina, kao ciljno društvo

Gospodarski subjekt Petrokemija d.d. sa sjedištem u ulici Aleje Vukovar 4, 44320 Kutina, Republika Hrvatska, upisan je u registar poslovnih subjekata kod nadležnog trgovačkog suda u Zagrebu pod brojem 080004355 i upisanim kapitalom od (..)*kuna.

Prema aktualnom izvodu iz sudskog registra, Petrokemija je dioničarsko društvo čiji su najveći dioničari CERP/Republika Hrvatska sa (..)*, Splitska banka d.d./AZ OMF kategorije B - Skrbnički račun (..)*, Addiko Bank d.d./PBZ CO OMF-kategorija B- Skrbnički račun (..)*, S plitska banka d.d./Erste plavi OMF kategorije B- Skrbnički račun (..)*, HPB d.d./Kapitalni fond d.d.- skrbnički račun (..)*, Gospodarska banka Zagreb d.d.- skrbnički račun (..)*, Splitska banka d.d./ OTP Uravnoteženi- OIF s javnom ponudom- Skrbnički račun (..)*,(..)*i ostali dioničari sa (..)*.

Temeljna djelatnost gospodarskog subjekta Petrokemija, jeste proizvodnja mineralnog gnojiva koje se koriste u primarnoj poljogospodarskoj proizvodnji (20.15- Proizvodnja gnojiva i dušičnih spojeva). U svrhu proizvodnje mineralnih gnojiva, Petrokemija koristi prirodni plin koji kupuje od strane gospodarskih subjekata INA-e i PPD-a.

Plasman svojih proizvoda u Bosnu i Hercegovinu, gospodarski subjekt Petrokemija obavlja organizirano putem distributera "Modeco" d.o.o. Ljubuški, "Rapić" d.o.o. Gradiška, dio prodaje ostvaruje u obliku "spot prodaje", te putem izravne prodaje dugogodišnjim kupcima.

1.4.1 Povezani gospodarski subjekti ciljnog društva

Petrokemija kao ni bilo koje društvo koje pripada Petrokemiji nema povezanih društava na teritoriji Bosne i Hercegovine niti društava u kojima pojedinačno ili zajedno ima 10% ili više učešća u temeljnom kapitalu odnosno 10% više prava glasa.

2. Obveza prijave koncentracije

Na temelju članka 14. stavak (1) Zakona, namjeravanu koncentraciju sudionici su u obvezi prijaviti ukoliko:

- a) ukupni godišnji prihod svih sudionika koncentracije ostvaren prodajom roba/usluga na svjetskom tržištu iznosi 100.000.000,00 KM po završnom računu iz godine koja je prethodila koncentraciji, i
- b) da ukupni godišnji prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije ostvaren prodajom roba/usluga na tržištu Bosne i Hercegovine iznosi najmanje 8.000.000,00 KM u godini koja je prethodila koncentraciji, ili ukoliko je njihovo zajedničko tržišno učešće na mjerodavnom tržištu veće od 40%.

Ukupni godišnji prihodi gospodarskih subjekata sudionika predmetne koncentracije na dan 31. prosinac 2017. godine iznosio je:

Tablica 2.

Red. br.	Naziv gospodarskog subjekta	Prihod ostvaren na tržištu BiH u KM	Prihod na svjetskom tržištu u KM
01.	INA	(..)*	(..)*
02.	PPD	(..)*	(..)*
03.	Petrokemija	(..)*	(..)*

Izvor: podaci iz Prijave

Prema prikazanim podacima iz Tablice 2., vidljivo je da su finansijski pragovi odnosno uvjeti predviđeni člankom 14. stavak (1) točka b) Zakona, pod kojim postoji obveza prijave koncentracije ispunjeni, te je postojala obveza prijave namjere koncentracije u smislu članka 16. stavak (2) Zakona o konkurenciji, što je ispoštovano od strane Podnositelja prijave, odnosno Prijava dostavljena u propisanom roku.

3. Pravni temelj i oblik koncentracije

U podnesenoj Prijavi, podnositelji prijave kao pravni temelj predmetne koncentracije navode Odluku o povećanju temeljnog kapitala društva ulozima u novcu i izdavanju dionica uz isključenje prava prvenstva dioničara društva, donesenu od strane Glavne skupštine gospodarskog subjekta Petrokemija dana (..)*.

Naime, dana (..)*na glavnoj skupštini gospodarskog subjekta "Petrokemija" donesena je Odluka o povećanju temeljnog kapitala Društva ulozima u pravima i izdavanju dionica uz isključenje prava prvenstva dioničara društva i Odluka o povećanju temeljnog kapitala društva ulozima u novcu uz isključenje prava prvenstva dioničara i izmjenama Statuta Društva.

Gospodarski subjekti INA i PPD iskazali su namjeru učestvovanja u dokapitalizaciji gospodarskog subjekta Petrokemija te namjeravaju putem društva Terra mineralna gnojiva d.o.o. za savjetovanje i upravljanje Zagreb, steći (..)* učešća u gospodarskom subjektu Petrokemija.

Koncentracija se dakle odnosi na stjecanje (..)* učešća u temeljnom kapitalu i stjecanje kontrole nad gospodarskim subjektom Petrokemija od strane gospodarskih subjekata INA i Prvo Plinarsko Društvo.

Slijedom navedenog, pravni oblik predmetne koncentracije jeste stjecanje kontrole nad gospodarskim subjektom, kupovinom većine dionica, u smislu odredbi članka 12. stavak (1) točka b) pod 1) Zakona.

4. Pravni okvir ocjene koncentracije

Konkurencijsko vijeće u postupku ocjene predmetne koncentracije primijenilo je odredbe Zakona, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), te Odluke o načinu podnošenja prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija gospodarskih subjekata ("Službeni glasnik BiH", broj 30/10).

Konkurencijsko vijeće, na temelju članka 43. stavak (7) Zakona, također je koristilo kriterije i standarde iz Obavijesti Europske komisije o izračunu ukupnog prihoda sukladno Uredbi

Vijeća (EEZ) broj 4064/89 o kontroli koncentracije gospodarskih subjekata.

5. Mjerodavno tržište koncentracije

Mjerodavno tržište, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom području.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge, koje potrošači smatraju međusobno zamjenjivim s obzirom na njihove bitne značajke, kvalitetu, namjenu, cijenu ili način uporabe.

Prema članku 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvata cijelu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine, na kojoj su tržišni konkurenti aktivni u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda i/ili usluge pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta tržišne konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Ciljno društvo predmetne koncentracije, kako je utvrđeno analizom priložene dokumentacije, bavi se proizvodnjom i prodajom mineralnih gnojiva koja se koriste u primarnoj poljogospodarskoj proizvodnji upotrebom prirodnih mineralnih sirovina, prirodnog plina, atmosferskog dušika i kisika, dok se sami podnositelji prijave primarno bave djelatnošću proizvodnje, prerade i distribucije nafte, naftnih preradevina i plina, odnosno uvoza i prodaje plina, a svoju djelatnost u Bosni i Hercegovini obavljaju putem povezanih društava.

Kao mjerodavni proizvod određuje se prodaja mineralnih gnojiva koja se koriste u primarnoj poljogospodarskoj proizvodnji.

Kao zemljopisno tržište određuje se područje cijele Bosne i Hercegovine, uzimajući u obzir područje djelovanja ciljnog društva, odnosno gospodarskog subjekta Petrokemija, kao društva nad kojim se stječe kontrola predmetnom koncentracijom.

Slijedom navedenog, a sukladno članku 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavnim tržištem predmetne koncentracije smatra se tržište prodaje mineralnih gnojiva na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

6. Analiza mjerodavnog tržišta i tržišnog učešća

Podnositelj prijave dostavio je Konkurencijskom vijeću procjenu tržišnog udjela ciljnog društva predmetne koncentracije i njegovih konkurenata na mjerodavnom tržištu u 2017. godini:

Tablica 3.

Red. br.	Naziv gospodarskog subjekta	Tržišni udio u %
01.	Petrokemija dd Kutina	(..)*
02.	Global Ispat Koksna Industrija d.o.o. Lukavac	(..)*
03.	Promist d.o.o. Novi Sad	(..)*
04.	Elixir, Novi Sad	(..)*
05.	Borealis L.A.T d.o.o. Novi Beograd	(..)*
06.	Adriatica d.o.o. Vukovar	(..)*
07.	Ostali	(..)*
	Ukupno:	(..)*

Izvor: Podaci iz prijave

Prema podacima prikazanim u Tablici 3., vidljivo je da Petrokemija kao ciljno društvo predmetne koncentracije na mjerodavnom tržištu Bosne i Hercegovine ima visoko tržišno učešće od (..)* i vodeći je sudionik na istom. Ostali konkurenti imaju tržišno učešće u rasponu od (..)*, a ukupan broj sudionika na ovom mjerodavnom tržištu nije veći od (..)*.

7. Ocjena predmetne koncentracije

Na temelju kriterija utvrđenih člankom 17. Zakona, Konkurencijsko vijeće je ocijenilo efekte predmetne

концентрације, анализило учјекје истих на структуру мјеродавног тржишта као и да ли ће предметна концентрација створити владајући положај Подносиоца пријаве, који би за послједицу имао значајно нарушавање учинковите тржишне конкуренције, у смислу чланка 13. Закона о конкуренцији, односно да ли ће иста произвести позитивне учинке који се огледају у јачању постојеће конкуренције на мјеродавном тржишту.

Конкуренцијско вијеће је у току разматрања предметне концентрације прикупило потребне податке од подносиоца пријаве, те на основу тих процјенило да на мјеродавном тржишту постоји извјестан број конкурената што је претпоставка дјеловања слободне конкуренције, те анализом мјеродавног тржишта у смислу чланка 17. Закона, оцијенило да не постоје правне и друге запреке за улазак других господарских субјеката на мјеродавно тржиште.

Također je utvrđeno da Podnosioci predmetne prijave niti jedno od njihovih povezanih društava ne djeluje na tržištu na kom ciljno društvo obavlja svoju temeljnu djelatnost, što znači da bi nakon provedbe predmetne koncentracije stanje na mjerodavnom tržištu ostalo nepromijenjeno u smislu tržišnog udjela ciljnog društva, odnosno provedbom predmetne koncentracije neće doći do isključenja konkurencije niti do eventualnog slabljenja funkcioniranja slobodne tržišne konkurencije na predmetnom mjerodavnom tržištu, odnosno da predmetna koncentracija ne sprječava, ograničava niti narušava tržišnu konkurenciju na mjerodavnom tržištu.

Podnositelj prijave u istoj obrazlaže da namjeravana koncentracija prvenstveno predstavlja komercijalnu i stratešku suradnju sa ciljnim društvom, u smislu da će dokapitalizacija dovesti do restrukturiranja i stabilizacije poslovanja gospodarskog subjekta Petrokemija, obzirom da isto u proteklih nekoliko godina posluje sa velikim gubicima i ima dug od cca. (...) milijuna kuna. Restrukturiranje treba donijeti, kako planiraju podnosioci predmetne prijave, poboljšanje proizvodnog portfelja, postizanje održive razine troškova poslovanja, optimizaciju radne snage i obrtnog kapitala, vanjsko refinansiranje i sl.

S aspekta potrošača, podnosioci predmetne prijave smatraju da će koncentracija dovesti do pogodnosti u vidu snižavanja cijena proizvoda, te povećanja produktivnosti i kvaliteta proizvoda.

Конкуренцијско вијеће је узимајући у обзир изнесене чињенице и податке, оцијенило предметну концентрацију допуштеном, у смислу чланка 18. став (2) тачка а) Закона те донјело одлуку као у изречи овога Рјешења.

8. Administrativna pristojba

Podnositelj prijave sukladno članku 2. tarifni broj 107. stavak (1) točka d) pod 1) Odluke o visini administrativnih pristojbi u vezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem ("Službeni glasnik BiH", br. 30/06 i 18/11), dužan je platiti administrativnu pristojbu na ovo Rješenje u iznosu od 2.500,00 KM u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.

9. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijama ovog Rješenja, односно од дана његовог објављивања.

Broj UP-02-26-1-23-6/18

18. rujna 2018. godine
Sarajevo

Predsjednica
Adisa Begić, v. r.

Конкуренцијски савјет Босне и Херцеговине, на основу члана 25. став (1) тачка е), члана 42. став (1) тачка д), а у вези са чл. 12., 14., 16. и 18. Закона о конкуренцији ("Службени

гласник БиХ", број 48/05, 76/07 и 80/09), рјешавајући по заједничкој Пријави концентрације поднесеној од стране привредних субјеката ИНА-Индустрија нафте д.д. Загреб, Авенија Већеслава Хољевца 10, 10020 Загреб, Република Хрватска и "Прво Плинарско Друштво" д.о.о. Вуковар, Кардинала Алојзија Степинца 27, 32000 Вуковар, Република Хрватска, запримљеној дана 24.7.2018. године, под бројем УП-02-26-1-23-1/18 на 37. сједници одржаној дана 18.9.2018. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

- Оцјењује се допуштеном концентрација која настаје на релевантном тржишту продаје минералног гнојива на подручју цијеле Босне и Херцеговине, којом привредни субјекти ИНА-Индустрија нафте д.д. Загреб, Авенија Већеслава Хољевца 10, 10020 Загреб, Република Хрватска и "Прво Плинарско Друштво" д.о.о. Вуковар, Кардинала Алојзија Степинца 27, 32000 Вуковар, Република Хрватска, куповином дионица стичу ¹(...)* удјела у основном капиталу привредног субјекта "Петрокемија" д.д. Алеје Вуковар 4, 44320 Кутина, Република Хрватска.
- Ово Рјешење је коначно и уписује се у регистар концентрација.
- Ово Рјешење ће бити објављено у "Службеном гласнику БиХ", службеним гласилима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкуренцијски савјет Босне и Херцеговине (даље у тексту: Конкуренцијски савјет) је дана 24.7.2018. године под бројем УП-02-26-1-23-1/18, запримило заједничку Пријаву концентрације (даље у тексту: Пријава), поднесу од стране привредних субјеката: ИНА-Индустрија нафте д.д. Загреб, Авенија Већеслава Хољевца 10, 10020 Загреб, Република Хрватска (даље у тексту: ИНА или подносилац пријаве) и "Прво Плинарско Друштво" д.о.о. Вуковар, Кардинала Алојзија Степинца 27, 32000 Вуковар, Република Хрватска (даље у тексту: ППД или подносилац пријаве), која се односи на стицање (...) удјела у основном капиталу привредног субјекта Петрокемија д.д. Алеје Вуковар 4, 44320 Кутина, Република Хрватска (даље у тексту: Петрокемија).

Пријаву је, као заступник привредних субјеката ИНА и ППД, поднио адвокат Сеад Миљковић, Вразова бр. 8, 71000 Сарајево (даље у тексту: Подносилац пријаве).

Конкуренцијски савјет је дана 5.9.2018. године под бројем УП-02-26-1-23-2/18, објавио Обавјештење о пријави предметне концентрације у дневном листу Ослобођење д.о.о. Сарајево, те на веб страници Конкуренцијског савјета и позвало све заинтересираних стране на достављање евентуалних примједби на исту. У оквиру предвиђеног року није запримљена нити једна примједба.

Након анализе поднесене Пријаве, Конкуренцијски савјет је констатовао да је иста уредна и комплетна те је Подносиоцу пријаве дана 17.9.2018. године, под бројем УП-02-26-1-23-4/18, Подносиоцу пријаве издало Потврду о пријему комплетне и уредне пријаве концентрације, у смислу члана 30. став (3) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09) (даље у тексту: Закон).

Подносилац пријаве је у истој навео, у смислу члана 30. став (2) Закона, да има намјеру подношења пријаве предметне концентрације тијелима надлежним за оцјену исте изван територије Босне и Херцеговине и то у Црној Гори,

¹ Подаци представљају пословну тајну.

Хрватској, Србији и Албанији, а Пријава је поднесена и Европској комисији.

Пријава намјере концентрације је поднесена у смислу и у складу с чланом 16. став (2) Закона.

1. Учесници предметне концентрације

Учесници концентрације по предметној пријави су привредни субјекти: ИНА-Индустрија нафте д.д. Загреб, Прво Плинарско Друштво д.о.о. Вуковар и Петрокемија д.д. Кутина.

1.1 Привредни субјект "ИНА-ИНДУСТРИЈА НАФТЕ" д.д., као купац

Привредни субјект "ИНА-Индустрија нафте" д.д., са сједиштем у ул. Авенија Већеслава Хољевца 10, 10020 Загреб, Република Хрватска, регистрован је у регистру пословних субјеката код надлежног трговачког суда у Загребу под бројем 080000604 и уписаним капиталом од (...)куна.

Према актуелном изводу из судског регистра, ИНА је дионичарско друштво чији су највећи дионичари нафтна компанија МОЛ груп, Október huszonharmadika у. 18.,1117 Будимпешта, Мађарска, са (...)власништва и Влада Републике Хрватске са (...)*, а мањи дио дионица се налази у власништву приватних и институционалних инвеститора у износу од (...)%.

Основна пословна дјелатност привредног субјекта ИНА јесте истраживање и производња нафте и плина у Хрватској и иностранству, прерада нафте и производња деривата у рафинеријама у Ријеци и Сиску, производња горива те у Загребу производња мазива, малопродаја деривата и других роба путем малопродајне мреже, трговина сировом нафтом и нафтним дериватима и набављање и продаја природног плина (11.1 - вађење сирове нафте и земног плина).

1.1.1 Повезана друштва привредног субјекта ИНА

Повезана друштва односно привредни субјекти на територији Босне и Херцеговине, у којима привредни субјект ИНА, као подносилац пријаве, има удио у власништву су следећа:

Табела 1.

Р. бр.	Назив привредног друштва	Удио у %	Претежна дјелатност
1.	Холдина д.о.о. Сарајево	(...)*	(...)*Трговина на велико крутим, течним и пливовитим горивима и сродним производима
2.	Енергопетрол д.д. Сарајево	(...)*	(...)*Трговина на мало моторним горивима у специјализираним продавницама
3.	ИНА БХ д.д. Сарајево	(...)*	(...)*Трговина на велико крутим, течним и пливовитим горивима и сродним производима
4.	ИНА БЛ д.о.о. Бања Лука	(...)*	(...)*Трговина на велико крутим, течним и пливовитим горивима и сродним производима
5.	ТГА д.д. Столац	(...)*	(...)*Производња производа од жике, ланаца и опруга
6.	Crosco International д.о.о. Тузла	(...)*	(...)*Нафта и гео сервис

Извор: Подаци из пријаве и класификација дјелатности по КД БИХ 2006 и 2010

Према подацима из Пријаве, поједина повезана друштва привредног субјекта ИНА у 2017.години, нису остварила приход из обављања основне дјелатности, а неки од њих су остварили само финансијски приход од позитивних курсних разлика и продаје учинака, што је видљиво из приложених финансијских извјештаја, а ради се о следећим друштвима:

- ИНА БЛ д.о.о. Бања Лука,
- ТГА д.д. Столац,

- ИНА БХ д.д. Сарајево и
- Crosco Interational д.о.о. Тузла.

Повезана друштва привредног субјекта ИНА, која су активна и послују на територији Босне и Херцеговине, а у 2017. години, као години која је претходила пријави предметне концентрације, остварили приходе из основне дјелатности су следећи привредни субјекти:

- "ХОЛДИНА" д.о.о. за посредништво, вањску и унутрашњу трговину крутим, текућим и пливовитим горивима, Сарајево и
- ЕНЕРГОПЕТРОЛ д.д. Сарајево.

Подносилац пријаве у истој наводи да се нити једно од повезаних друштава не бави основном дјелатношћу коју обављају сам подносилац, нити циљано друштво предметне концентрације.

1.2 Привредни субјект "Прво Плинарско Друштво" д.о.о., као купац

Прво Плинарско Друштво основано 2006.године са сједиштем у улици Кардинала Алојзија Степинца 27, 32000 Вуковар, Република Хрватска, уписан је у регистру пословних субјеката код надлежног трговачког суда у Загребу под бројем 030070559 и уписаним капиталом од (...)куна.

Овај привредни субјект је у (...)власништву привредног субјекта Енергиа Натуралис д.о.о. Вуковар, са сједиштем у улици Кардинала Алојзија Степинца 27, 32000 Вуковар, Република Хрватска, чији је већински власник физичко лице (...)*.

Основна регистрована дјелатност привредног субјекта ППД јесте увоз, складиштење и продаја природног плина као и опскрба и дистрибуција плина у Хрватској (35.23-Трговина пливом дистрибуцијском мрежом).

1.2.1 Повезана друштва привредног субјекта ППД Вуковар

Прво Плинарско Друштво д.о.о. Сарајево

Привредни субјект ППД има (...)капитала у привредном субјекту Прво Плинарско Друштво д.о.о. Сарајево, Тешанска бр. 24, 71000 Сарајево, уписаном у регистар привредних субјеката код Општинског суда у Сарајеву под матичним бројем 65-01-0970-17, основано с циљем бављења трговином и дистрибуцијом нафте, нафтних деривата и укапљеног нафтног плина на подручју Босне и Херцеговине.

Наведени привредни субјекат није активан и не обавља никакву привредну дјелатност на предметном релевантном тржишту.

Ердал д.о.о. Сарајево

Физичко лице Павао Вујновац, већински власник друштва Енергиа Натуралис д.о.о. Вуковар и привредног субјекта ППД, је сувласник и већински власник у друштву Open Solutions Limited са сједиштем на адреси Sir Adrian Dingli Street, Sliema SLM 1902, Малта. Друштво Open Solutions Limited је власник (...)друштва Coast Line Commodities са сједиштем на истој адреси, а које на подручју Босне и Херцеговине у (...)власништву има регистровано друштво Ердал д.о.о. са сједиштем на адреси Тешанска бр. 24а, Сарајево, регистровано у Општинском суду у Сарајеву, под матичним бројем 65-01-0428-15 и уписаним капиталом у износу од (...)КМ.

Наведено друштво бави се трговином берзанском робом која укључује електричну енергију, ЛПГ, нафтне деривате, глиницу, алуминијске трупце, минерална горива и слично. Минерална горива купује од Петрокемије, а нафтне деривате купује од ИНА-е.

1.3. Привредни субјект "Терра минерална гнојива" д.о.о. за савјетовање и управљање, Загреб, као посредник у предметној куповини

Привредни субјект Терра минерална гнојива д.о.о. за савјетовање и управљање са сједиштем у улици Савска цеста 41, Загреб, Република Хрватска, уписано је у регистар пословних субјеката код надлежног трговачког суда у Загребу под бројем 081183189 и уписаним капиталом од (...)куна.

Према актуелном изводу из судског регистра, Терра минерална гнојива су дионичарско друштво чији су дионичари ИНА и ППД у висини од по (...)учешћа у капиталу.

Друштво је искључиво основано у сврху стицања дионица у привредном субјекту Петрокемија, нема удјела у другим привредним друштвима и тек започиње са обављањем регистроване дјелатности.

Основни предмет пословања привредног субјекта Терра минерална гнојива јесте управљачка дјелатност холдинг-друштва, куповина и продаја робе, заступање иностраних фирми, обављање трговачког посредовања на домаћем и иностраном тржишту (70 - Управљачке дјелатности, савјетовање у вези с управљањем).

1.4. Привредни субјект "Петрокемија" д.д. Кутина, као циљно друштво

Привредни субјект Петрокемија д.д. са сједиштем у улици Алеје Вуковар 4, 44320 Кутина, Република Хрватска, уписан је у регистар пословних субјеката код надлежног трговачког суда у Загребу под бројем 080004355 и уписаним капиталом од (...)куна.

Према актуелном изводу из судског регистра, Петрокемија је акционарско друштво чији су највећи акционари ЦЕРП/Република Хрватска са (...)*, Сплитска банка д.д./АЗ ОМФ категорије Б - Скрбнички рачун (...)*, Addiko Bank d.d./PBZ CO OMF- категорија Б- Скрбнички рачун (...)*, Сплитска банка д.д./Ерсте плави ОМФ категорије Б- Скрбнички рачун (...)*, ХПБ д.д./ Капитални фонд д.д.-скрбнички рачун (...)*, Привредна банка Загреб д.д.-скрбнички рачун (...)*, Сплитска банка д.д./ ОТП Уравнотежени- ОИФ с јавном понудом- Скрбнички рачун (...)*, (...)и остали дионичари са (...)*.

Основна дјелатност привредног субјекта Петрокемија, јесте производња минералног гнојива које се користе у примарној пољопривредној производњи (20.15- Производња гнојива и душичних спојева). У сврху производње минералних гнојива, Петрокемија користи природни плин који купује од стране привредних субјеката ИНА-е и ППД-а.

Пласман својих производа у Босну и Херцеговину, привредни субјект Петрокемија обавља организовано путем дистрибутера "Modeco" д.о.о. Љубушки, "Рапић" д.о.о. Градишка, дио продаје остварује у облику "спот продаје", те путем директне продаје дугогодишњим купцима.

1.4.1 Повезани привредни субјекти циљног друштва

Петрокемија као ни било које друштво које припада Петрокемији нема повезаних друштава на територији Босне и Херцеговине нити друштава у којима појединачно или заједно има 10% или више учешћа у основном капиталу односно 10% више права гласа.

2. Обавеза пријаве концентрације

На основу члана 14. став (1) Закона, намјеравану концентрацију учесници су у обавези пријавити уколико:

- укупни годишњи приход свих учесника концентрације остварен продајом роба/услуга на свјетском тржишту износи 100.000.000,00 КМ по

завршном рачуну из године која је претходила концентрацији, и

- да укупни годишњи приход сваког од најмање два учесника концентрације остварен продајом роба/услуга на тржишту Босне и Херцеговине износи најмање 8.000.000,00 КМ у години која је претходила концентрацији, или уколико је њихово заједничко тржишно учешће на релевантном тржишту веће од 40%.

Укупни годишњи приходи привредних субјеката учесника предметне концентрације на дан 31. децембар 2017. године износио је:

Табела 2.

Ред. бр.	Назив привредног субјекта	Приход остварен на тржишту БиХ у КМ	Приход на свјетском тржишту у КМ
01.	ИНА	(...)*	(...)*
02.	ППД	(...)*	(...)*
03.	Петрокемија	(...)*	(...)*

Извор: подаци из Пријаве

Према приказаним подацима из Табеле 2., видљиво је да су финансијски прагови односно услови предвиђени чланом 14. став (1) тачка б) Закона, под којим постоји обавеза пријаве концентрације испуњени, те је постојала обавеза пријаве намјере концентрације у смислу члана 16. став (2) Закона о конкуренцији, што је испоштовано од стране Подносиоца пријаве, односно Пријава достављена у прописаном року.

3. Правни основ и облик концентрације

У поднесеној Пријави, подносиоци пријаве као правни основ предметне концентрације наводе Одлуку о повећању основног капитала друштва улозима у новцу и издавању дионица уз искључење права првенства дионичара друштва, донесену од стране Главне скупштине привредног субјекта Петрокемија дана (...)*.

Наиме, дана (...) на главној скупштини привредног субјекта "Петрокемија" донесена је Одлука о повећању основног капитала Друштва улозима у правима и издавању дионица уз искључење права првенства дионичара друштва и Одлука о повећању основног капитала друштва улозима у новцу уз искључење права првенства акционара и измјенама Статута Друштва.

Привредни субјекти ИНА и ППД исказали су намјеру учествовања у докапитализацији привредног субјекта Петрокемија те намјеравају путем друштва Терра минерална гнојива д.о.о. за савјетовање и управљање Загреб, стећи (...) учешћа у привредном субјекту Петрокемија.

Концентрација се дакле односи на стицање (...) учешћа у основном капиталу и стицање контроле над привредним субјектом Петрокемија од стране привредних субјеката ИНА и Прво Плинарско Друштво.

Слиједом наведеног, правни облик предметне концентрације јесте стицање контроле над привредним субјектом, куповином већине акција, у смислу одредби члана 12. став (1) тачка б) под 1) Закона.

4. Правни оквир оцјене концентрације

Конкуренијски савјет у поступку оцјене предметне концентрације примијенио је одредбе Закона, Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), те Одлуке о начину подношења пријаве и критеријима за оцјену концентрација привредних субјеката ("Службени гласник БиХ", број 30/10).

Конкуренијски савјет, на основу члана 43. став (7) Закона, такођер је користио критерије и стандарде из Обавијести Европске комисије о израчуна укупног прихода

у складу са Уредбом Савјета (ЕЕЗ) број: 4064/89 о контроли концентрације привредних субјеката.

5. Релевантно тржиште концентрације

Релевантно тржиште, у смислу члана 3. Закона, те чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, чини тржиште одређених производа и/или услуга који су предмет обављања дјелатности на одређеном географском подручју.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште производа обухвата све производе и/или услуге, које потрошачи сматрају међусобно замјенивим с обзиром на њихове битне карактеристике, квалитет, намјену, цијену или начин употребе.

Према члану 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у географском смислу обухвата цијелу или дио територије Босне и Херцеговине, на којој су тржишни конкуренти активни у продаји и/или куповини релевантног производа и/или услуга под једнаким или довољно уједначеним условима који то тржиште битно разликују од услова тржишне конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Циљно друштво предметне концентрације, како је утврђено анализом приложене документације, бави се производњом и продајом минералних гнојива која се користе у примарној пољопривредној производњи употребом природних минералних сировина, природног плина, атмосферског душика и кисика, док се сами подносиоци пријаве примарно баве дјелатношћу производње, прераде и дистрибуције нафте, нафтних прерађевина и плина, односно увоза и продаје плина, а своју дјелатност у Босни и Херцеговини обављају путем повезаних друштава.

Као релевантни производ одређује се продаја минералних гнојива која се користе у примарној пољопривредној производњи.

Као географско тржиште одређује се подручје цијеле Босне и Херцеговине, узимајући у обзир подручје дјеловања циљног друштва, односно привредног субјекта Петрокемија, као друштва над којим се стиче контрола предметном концентрацијом.

Слиједом наведеног, а у складу с чланом 3. Закона, те чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантним тржиштем предметне концентрације сматра се тржиште продаје минералних гнојива на цијелој територији Босне и Херцеговине.

6. Анализа релевантног тржишта и тржишног учешћа

Подносилац пријаве доставио је Конкурентском савјету процјену тржишног удјела циљног друштва предметне концентрације и његових конкурената на релевантном тржишту у 2017. години:

Табела 3.

Ред. бр.	Назив привредног субјекта	Тржишни удјел у %
01.	Петрокемија дд Кутина	(..)*
02.	Глобал Испат Коксна Индустрија д.о.о. Лукавац	(..)*
03.	Промист д.о.о. Нови Сад	(..)*
04.	Elixir, Нови Сад	(..)*
05.	Borealis L.A.T д.о.о. Нови Београд	(..)*
06.	Adriatica д.о.о. Vukovar	(..)*
07.	Остали	(..)*
	Укупно:	(..)*

Извор: Подаци из пријаве

Према подацима приказаним у Табели 3., видљиво је да Петрокемија као циљно друштво предметне концентрације на релевантном тржишту Босне и Херцеговине има високо тржишно учешће од (..)*и водећи је учесник на истом. Остали конкуренти имају тржишно учешће у распону од

(..)*, а укупан број учесника на овом релевантном тржишту није већи од (..)*.

7. Оцјена предметне концентрације

На основу критерија утврђених чланом 17. Закона, Конкурентски савјет је оцијенио ефекте предметне концентрације, анализирао утицаје истих на структуру релевантног тржишта као и да ли ће предметна концентрација створити доминантан положај Подносиоца пријаве, који би за посљедицу имао значајно нарушавање ефикасне тржишне конкуренције, у смислу члана 13. Закона о конкуренцији, односно да ли ће иста произвести позитивне ефекте који се огледају у јачању постојеће конкуренције на релевантном тржишту.

Конкурентски савјет је у току разматрања предметне концентрације прикупио потребне податке од подносиоца пријаве, те на основу истих процијенио да на релевантном тржишту постоји извјестан број конкурената што је претпоставка дјеловања слободне конкуренције, те анализом релевантног тржишта у смислу члана 17. Закона, оцијенило да не постоје правне и друге запрете за улазак других привредних субјеката на релевантно тржиште.

Такођер је утврђено да Подносиоци предметне пријаве нити једно од њихових повезаних друштава не дјелује на тржишту на ком циљно друштво обавља своју основну дјелатност, што значи да би након провођења предметне концентрације стање на релевантном тржишту остало непромијењено у смислу тржишног удјела циљног друштва, односно провођењем предметне концентрације неће доћи до искључења конкуренције нити до евентуалног слабљења функционисања слободне тржишне конкуренције на предметном релевантном тржишту, односно да предметна концентрација не спрјечава, ограничава нити нарушава тржишну конкуренцију на релевантном тржишту.

Подносилац пријаве у истој образлаже да намјеравана концентрација првенствено представља комерцијалну и стратешку сарадњу са циљним друштвом, у смислу да ће докапитализација довести до реструктурирања и стабилизације пословања привредног субјекта Петрокемија, обзиром да исто у протеклих неколико година послује са великим губицима и има дуг од пца. (..)* милиона куна. Реструктурирање треба донијети, како планирају подносиоци предметне пријаве, побољшање производног портфела, постизање одрживог нивоа трошкова пословања, оптимизацију радне снаге и обртног капитала, вањско рефинансирање и сл.

С аспекта потрошача, подносиоци предметне пријаве сматрају да ће концентрација довести до погодности у виду снижавања цијена производа, те повећања продуктивности и квалитета производа.

Конкурентски савјет је узимајући у обзир изнесене чињенице и податке, оцијенио предметну концентрацију допуштеном, у смислу члана 18. став (2) тачка а) Закона те донијело одлуку као у диспозитиву овога Рјешења.

8. Административна такса

Подносилац пријаве у складу с чланом 2. тарифни број 107. став (1) тачка д) под 1) Одлуке о висини административних такси у вези са процесним радњама пред Конкурентским савјетом ("Службени гласник БиХ", бр. 30/06 и 18/11), дужан је платити административну таксу на ово Рјешење у износу од 2.500,00 КМ у корист Буџета институција Босне и Херцеговине.

9. Поука о правном лијеку

Против овог Рјешења није дозвољена жалба.

Предсједница
Адиса Бегих, с. р.

RJEŠENJE

- ## Obrazložjenje

- da je Akt.online privredni subjekt registrovan kod Općinskog suda u Sarajevu pod brojem: 65-01-0365-

- 09, sa sjedištem u ul. Fra Anđela Zvizdovića broj 1, Sarajevo i pretežnom djelatnošću koja se odnosi na pružanje telekomunikacijskih usluga i navedeni je alternativni operater usluga javne fiksne telefonije.
- da je BH Telecom javni telekom operater na području Bosne i Hercegovine koji zbog tehničkih specifikacija telekomunikacijske mreže jedini ima tehničku mogućnost terminirati poziv u svojoj mreži kod svog krajnjeg korisnika, to znači da ima *de facto* 100% monopol, te ga je zbog mogućnosti da isti zloupotrebi Regulatorna agencija za komunikacije BiH ("RAK") *ex ante* odredila kao operatera sa značajnom tržišnom snagom te mu odredila/nametnula određene obaveze da bi se mogli ostvariti uslovi za razvoj konkurencije na tržištu BiH, između ostalog određena je obaveza omogućavanja spajanja svoje mreže sa mrežama drugih operatora čime su stvoreni preduslovi za terminaciju poziva koje dođu od drugih operatora, da to spajanje omogućiti transparentno i svim zainteresiranim operaterima pod jednakim uslovima, kao i da terminaciju tih poziva naplaćuje po najviše onoj cijeni koju odredi RAK (tzv. regulirana cijena).
 - da je nažalost RAK reguliranu cijenu odredio samo za terminaciju nacionalnih poziva (to jest poziva koji započinu kod krajnjeg korisnika u mreži jednog od operatora unutar BiH), a cijenu za međunarodne pozive prepustio je komercijalnim dogovorima između operatora.
 - da po procjeni Podnosioca zahtjeva BH Telecom na tržištu tranzitiranja međunarodnih poziva u mrežu BH Telecom ima barem 50% tržišni udio, te da kroz tzv. "komercijalne dogovore" određuje tržišne udjele ostalih nacionalnih alternativnih operatora (uključivo i tržišni udio Akt.online, koji je po procjeni Podnosioca (...) **¹. Naime, ovi "komercijalni dogovori" su više manje "uzmi ili ostavi" jednostrani uslovi na koje Akt.online faktički nema nikakvog uticaja. Znači monopolni operater BH Telecom koji na tržištu terminacije poziva već ima *de facto* 100% monopol ovaj svoj monopolni položaj prenosi i na tržište tranzitiranja međunarodnih poziva u svoju mrežu (tzv. vertikalni monopol) te zloupotrebljava svoj monopolni položaj sa postavljanjem takvih uslova po kojima sebi i drugima određuje tržišne udjele kao i cijene po kojima drugi mogu obavljati tu uslugu na međunarodnom tržištu.
 - da su uslovi od strane BH Telecoma određeni na način da operater koji BH Telecomu šalje količinu saobraćaja koliko je odredio BH Telecom (maksimalna količina koju operater može poslati), dobiva određeni "popust" na cijenu. Taj popust se faktički odnosi na cijenu po kojoj BH Telekom na međunarodnom tržištu navodno nudi uslugu tranzita međunarodnim operaterima. U slučaju da Akt.online i ne šalje više saobraćaja od dozvoljenog od strane BH Telecoma, platio bi BH Telecomu cijenu bez "popusta", a onda sa svojom cijenom (uključujući još i troškove) prema međunarodnim operaterima bio bi sasvim nekonkurentan na međunarodnom tržištu.
 - da je stanje na tržištu takvo, da popust na cijenu faktički nije popust jer se pojavljuju ponude od strane drugih operatora koje su jednake ili čak bolje od cijena koje uz popust dobije Akt.online. Razlog za to su u biti

posebni dogovori koje operater BH Telecom sklapa sa takvim međunarodnim operaterima i koji onda konkuriraju operatoru Akt.online i saobraćaj šalju direktno BH Telecomu. Time BH Telecom operatora Akt.online još dodatno stavlja u neravnotežan položaj. Zbog toga se često dešava da Akt.online sa svojim cijenama nije u stanju od međunarodnih operatora skupiti ni toliko saobraćaja koliko mu je od strane BH Telecom dozvoljeno, a time ne postiže ni teoretsku marginu kojom treba da pokriva troškove (dozvole od RAK-a, troškovi bankarske garancije, troškovi interkonekcijskih vodova,...).

- da Podnosilac zahtjeva iz margine, koja bi trebala biti između cijene sa popustom i cijene bez popusta, mora da pokriva stalne direktne mjesečne troškove u iznosu od približno (...) ** KM da bi tek nakon toga mogao ostvariti neku dobit. Smanjivanjem količine saobraćaja i povećavanjem cijena bez realnog povećanja popusta, prostor za marginu je godinama bio sve manji i manji. Sa zadnjim uslovima za prvi kvartal 2018.godine kojima su se dodatno smanjile količine saobraćaja i digle cijene, BH Telecom je napravio takvo stanje da prostora za ikakvu marginu više nema, nego je bilans negativan.
- da se utjecaj BH Telecoma na određivanje tržišnih udjela jasno vidi kroz donji hronološki prikaz smanjivanja količina međunarodnog saobraćaja (izraženo u minutama) kojeg je Akt.online mogao tranzitirati do mreže BH Telecoma. BH Telecom je takvo smanjivanje svaki put opravdavao navodnim smanjivanjem svog tržišnog udjela zbog pada obima međunarodnih poziva, znači po principu - BH Telecomu se smanjio obim saobraćaja, jednostrano će se smanjiti obim saobraćaja i ostalim operaterima kako bi razmjer tržišnog udjela i dalje ostao isti, odnosno tako kako odgovara upravi BH Telecoma.

Tabela 1.

	Fix	Mob.
q3 2014	(...)**	(...)**
q4 2014	(...)**	(...)**
q1 2015	(...)**	(...)**
q2 2015	(...)**	(...)**
1.5.30.6.2015	(...)**	(...)**
q3 2015	(...)**	(...)**
q4 2015	(...)**	(...)**
q1 2016	(...)**	(...)**
q2 2016	(...)**	(...)**
q3 2016	(...)**	(...)**
q4 2016	(...)**	(...)**
q1 2017	(...)**	(...)**
q2 2017	(...)**	(...)**
q3 2017	(...)**	(...)**
q4 2017	(...)**	(...)**
q1 2018	(...)**	(...)**

Izvor: Zahtjev

- da se u novoj ponudi za prvi kvartal 2018. godine Podnosiocu zahtjeva dodatno umanjuje saobraćaj u fiksnu mrežu za (...) **.
- da BH Telecom alternativnim operatorima u BiH uslugu terminacije međunarodnih poziva naplaćuje po određenoj cijeni. U 4. kvartalu 2017. godine su za Akt.online to bile cijene (...) ** KM/min ((...)** €/min) za fiksne pozive odnosno (...) ** KM/min ((...)** €/min) za mobilne pozive, pod uslovom da su samoinicijativno ograničili količinu slano g fiksnog saobraćaja na maksimalno (...) ** * kvartalno, odnosno mobilnog saobraćaja na maksimalno (...) ** * kvartalno. Za SMP

¹ (...) ** Podaci predstavljaju poslovnu tajnu, u smislu člana 38. Zakona o konkurenciji

operatora BH Telecom je to značilo da je samo od saobraćaja kojeg je dobio od Akt.online napravio za (...) KM čistih prihoda, a efektivno i dobiti u skoro istom iznosu. Na drugoj strani za Akt.online je to direktni trošak odnosno obaveza prema BH Telecomu. Da bi uspio pokriti te pa i sve ostale troškove operator Akt.online mora na međunarodnom tržištu istu uslugu ponuditi po adekvatno višim cjenama. Međunarodno tržište je zbog puno učesnika veoma konkurentno, zato Akt.online nije u stanju uslugu tranzita poziva do mreže BH Telecom naplaćivati po bilo kojoj cijeni (kako to prema lokalnim operaterima može jednostavno napraviti BH Telecom). A da bi borba bila još oštrija na istom međunarodnom tržištu nastupa i BH Telecom koji sa nisko postavljenim cijenama i posebnim dogovorima sa međunarodnim operaterima još dodatno snižava cijene na tržištu i ostavlja veoma malo prostora za lokalne operatere kao što je Akt.online. Realna margina po minuti se kreće između (...) i (...) KM što u zadnje vrijeme jedva pokriva direktne troškove. Iz navedenog jasna je činjenica, da BH Telecom od svake međunarodne minute koja se terminira u njegovoj mreži u svakom primjeru dobija (...) KM odnosno (...) KM, irelevantno od toga da li je tu minutu dobio od međunarodnog operatora ili preko lokalnog operatora. I to predstavlja njegovu direktnu dobit. A ukoliko BH Telecom saobraćaj dobije direktno od međunarodnog operatora, dobija još samo dodatnu marginu i dobit. Da se lokalni operatori bore za iste minute od međunarodnih operatora odnosno istu marginu, sa tom razlikom, da lokalni operatori sa tom minimalnom marginom moraju da pokriju sve troškove da bi tek tada napravili neku minimalnu dobit.

- da je iz dostavljenih analiza i kalkulacija jasno vidljivo da sa ponuđenim uslovima (manje minuta uz više cijene) alternativni operateri u BiH sa cijenama prema međunarodnim operatorima kojima bi mogli pokriti troškove nisu konkurentni na međunarodnom tržištu te nisu u mogućnosti dobiti nešto saobraćaja. Dakle ostali bi samo troškovi, bez prihoda za pokrivanje istih.
- da je, obzirom da Akt.online nije bio u stanju prihvatiti takve uslove, a BH Telecom nije ni razmotrio alternativne opcije koje je ponudio Akt.online i koje su po ocjeni Akt.online trebale biti obostrano prihvatljive (iz ovoga je i jasno da se ne radi o komercijalnom dogovoru, nego o jednostrano postavljenim uslovima po principu "uzmi ili ostavi"), BH Telecom istekom 2017. godine zbog neprihvatanja novopostavljenih uslova isključio interkonekcijske vodove te time operatoru Akt.online onemogućio obavljanje usluge.

Također, Podnosilac zahtjeva u zahtjevu broj: UP-04-26-2-040-1/17 od 26.12.2017. godine traži da Konkurencijsko vijeće, na osnovu svega izloženog, donese privremenu mjeru kojom se zabranjuje BH Telecomu da privrednom subjektu Akt.online sa danom 01.01.2018. godine u 00:00 sati isključi linkove za realizaciju usluge međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecom, te istom naloži da nastavi pregovore sa Podnosiocem zahtjeva sa ciljem zaključivanja Dodatka Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma broj: 01-7.1-1189/11 od 16.09.2011. godine za usluge međunarodnog saobraćaja za period od 01.01.2018. godine do 31.03.2018. godine.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnosilac zahtjeva ukazuje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-9/17 dana

07.02.2018. godine (u daljem tekstu: Zaključak), protiv privrednog subjekta BH Telecom, radi utvrđivanja zloupotrebe dominantnog položaja, iz odredbi člana 10. stav 2) tačke a), b) i d) Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak Podnosiocu zahtjeva, aktom broj: UP-04-26-2-040-12/17 dana 15.02.2018. godine.

Konkurencijsko vijeće, u skladu sa članom 33. stav (1) Zakona, je dostavilo Zahtjev i Zaključak na odgovor protivnoj strani u postupku, "BH Telecom" d.d. Sarajevo, Franca Lebara 7., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, aktom broj: UP-04-26-2-017-13/17 dana 15.02.2018. godine.

Također, Konkurencijsko vijeće je na 35. sjednici održanoj dana 08.08.2018. godine, a na osnovu dopune Zahtjeva Podnosioca broj: UP-04-26-2-040-28/17 od 03.04.2018. godine donijelo Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-38/17, jer je Podnosilac, kako je naveo u predmetnoj dopuni, pogrešno naveo tačku d) umjesto tačke c) iz člana 10. stav (2) Zakona.

BH Telecom je u odobrenom roku dostavio odgovor na Zahtjev za donošenje privremene mjere, kao i odgovor na Zahtjev i Zaključak Konkurencijskom vijeću, u smislu člana 33. stav (3) Zakona, podnescima broj: UP-04-26-2-017-6/17 od dana 24.01.2018. godine i broj: UP-04-26-2-017-21/17 od dana 07.03.2018. godine, u kojima u cijelosti osporava Zahtjev, te smatra da isti treba odbiti kao neutemeljen i preuranjen, te u vezi sa pojedinačnim navodima Podnosioca zahtjeva, u bitnom navodi sljedeće:

- Da su BH Telecom i alternativni operater Akt.online 16.09.2011. godine zaključili Ugovor o interkonekciji, broj BH Telecoma 01-7.1-1189/11, u potpunosti sa važećom interkonekcijskom ponudom za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma (u daljem tekstu: RIP).
- Da je važeći RIP javno objavljen na službenoj stranici RAK-a, usaglašen sa regulatornim propisima u oblasti telekomunikacija i odobren od strane RAK-a. U RIP-u je izvršena podjela na usluge interkonekcije-osnovne (DIO PETI RIP, strana 13.) čija je cijena regulisana od strane RAK-a, i usluge interkonekcije-komercijalne (DIO ŠESTI RIP, strana 24.) koje se saglasno članu 53. RIP-a pružaju na komercijalnoj osnovi i predmet su Aneksa Ugovora između BH Telecoma i Operatora, dok je u članu 56. utvrđeno da je cijena terminacije međunarodnih poziva u mreže BH Telecoma i operatora u BiH predmet komercijalnog dogovora. Prema tome, osnovne interkonekcijske usluge BH Telecoma u RIP-u su regulisane od strane RAK-a, dakle i cijena usluga, što BH Telecom i ostali operatori telekomunikacija u BiH ne problematiziraju.
- Da BH Telecom kao svaki privredni subjekt štiti svoje interese, ali u skladu sa pozitivnim propisima. BH Telecom je na bazi izvršenih analiza sačinio ponudu za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma za prvi kvartal 2018. godine, po cijeni terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu mrežu BH Telecoma od (...) KM/min, a terminacije u mobilnu mrežu BH Telecoma po cijeni od (...) KM/min. *Navedene cijene su konkurentne na tržištu i niže su od cijena koje imaju međunarodni interkonekcijski partneri.*
- Da član 5. dodatka važećeg Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od 05.10.2017. godine utvrđuje period ugovaranja usluga terminacije međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma. Navedeni dodatak Ugovora je bio zaključen

na period od 01.10.2017. do 31.12.2017. godine. U skladu sa članom 6. dodatka Ugovora BH Telecom je 15.12.2017. godine ponudio operatoru Akt.online nastavak saradnje i u prvom kvartalu 2018. godine. Istekom dodatka Ugovora broj: 01-2.5-1410/17, odnosno neprihvatanjem nove ponude BH Telecoma za terminaciju međunarodnog saobraćaja, BH Telecom je izvršio deaktivaciju usluge i na taj način zaštitio svoje poslovne interese.

- Da usluga terminacije međunarodnog saobraćaja nije regulisana uslugu, što je jasno navedeno i u dopisu RAK-a broj: 02-29-3308-3/17 od 16.01.2018. godine, četvrti pasus.
- Da poslovna politika BH Telecoma nije namjerno nanošenje štete svojim poslovnim partnerima, niti je to slučaj u konkretnom, ali, kao i svaki privredni subjekt štiti svoje interese i djeluje u skladu sa tržišnim uslovima. BH Telecom je imao potpisane dodatke ugovora o interkonekciji sa šest alternativnih operatera u BiH za usluge terminacije međunarodnog saobraćaja. Sa tri operatera (T3/Teledigital, Air Aba i Europronet) BH Telecom je imao probleme sa naplatom usluga. Dugovanja prema BH Telecomu su bila konstantna i u slučaju operatera T3/Teledigital i Air Aba, BH Telecom je svoja potraživanja naplatio aktivacijom instrumenata osiguranja plaćanja. Treći alternativni operater (Europronet) i danas ima dugovanja prema BH Telecomu još od mjeseca oktobra 2017. godine i visina dugovanja je na granici njegovog instrumenta osiguranja plaćanja. Operater Air Aba je generalno prekinuo svoje poslovanje 13.10.2017. godine, dakle ne samo poslove terminacije međunarodnog saobraćaja. Operater T3/Teledigital je više puta mijenjao svoj poslovni model i vlasnike, te BH Telecom ni u kom slučaju ne smatra da je odgovoran za eventualno negativno poslovanje ovog operatera.
- Da su troškovi najma interkonekcijskih vodova usklađeni sa cijenama utvrđenim u RIP-u, i prema člnu

3. dodatka ugovora o interkonekciji za terminaciju međunarodnog saobraćaja, operatoru se odobrava popust od (...) % na cijenu najma interkonekcijskog voda. U skladu sa članom 7. dio treći RIP-a strane mogu dogovoriti umanjenje maksimalnog iznosa ili potpuno ukidanje instrumenata osiguranja plaćanja. Cijeneći korektnu saradnju sa operatorom Akt.online, BH Telecom je izvršio umanjenje instrumenata osiguranja plaćanja na iznos od visine jednog mjesečnog računa.

- Da u eri masovne upotrebe OTT aplikacija, količine terminiranog međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma su manje za (...) % u odnosu na 2009. godinu. U periodu januar 2014. godine - decembar 2017. godine količine su manje za (...) % u fiksnoj mreži i (...) % u mobilnoj mreži. Ove usluge odrazile su se i na prihod od usluge terminacije međunarodnog saobraćaja i to kroz pad prihoda od (...) %. I pored svega navedenog BH Telecom smatra da u trenutnoj tržišnoj situaciji operater Akt.online ima uslove za pozitivno poslovanje.
- Da je alternativni operater Logosoft prihvatio novu ponudu BH Telecoma, što dovoljno govori o tome da je procijenio da može napraviti pozitivan finansijski rezultat ugovaranjem usluge terminacije međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma. Naravno, BH Telecom redovno prati trendove, a u slučaju promjena na tržištu terminacije međunarodnog saobraćaja u pozitivnom smjeru, nesumnjivo bi se analizirala mogućnost nove, povoljnije ponude svim alternativnim operatorima u BiH.
- Da su u sljedećoj tabeli dati uslovi pod kojima je radio Akt.online u periodu od 2014. godine do danas, iz kojih je vidljivo da u dužim vremenskim intervalima BH Telecom nije na ovog operatera prenosio ni pad saobraćaja ni pad dobiti, što je mogla biti očekivana odluka BH Telecoma:

Tabela 2.

Period	Operator	Količina saobraćaja fiksna mreža (minuta mjesečno)	Cijena za fiksnu mrežu (Eur/min)	Količina saobraćaja mobilna mreža (minuta mjesečno)	Cijena za mobilnu mrežu (Eur/min)	BHT cijena na međunarodnom tržištu fiksna (Eur/min)	BHT cijena na međunarodnom tržištu mobilna (Eur/min)
1.1.2014-1.12.2014	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.1.2015-30.04.2015	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.5.2015-30.06.2015	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.7.2015-30.09.2015	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.10.2015-31.12.2015	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.4.2016-15.4.2016	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
15.4.2016-30.06.2015	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.7.2016-30.9.2016	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.10.2016-31.12.2016	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.1.2017-31.3.2017	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.4.2017-30.6.2017	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.7.2017-30.9.2017	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.10.2017-31.12.2017	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*
1.1.2018-31.3.2018	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

		Količina saobraćaja fix. za ugovoreni period (min)	Cijena za fiksnu mrežu (Eur/min)	Količina saobraćaja mob. za ugovoreni period (min)	Cijena za mobilnu mrežu (Eur/min)		
3.2.2016-31.3.20016	Akton	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*	(...)*

Izvor: Podaci BH Telecoma

- Da pored izloženog, BH Telecom naglašava da u ovom periodu, pored Akt.online kao alternativnog operatera koji u mrežu BH Telecoma samo terminira

međunarodni saobraćaj – dakle nije po definiciji operater fiksnih javnih usluga, nego *wholesaler*, a na međunarodnom nivou, na BH Telecom je direktno

- interkonektovan i inostrani operator Akton iz Slovenije, koji je 100% vlasnik Akt.online s kojim i ma svoju jedinu interkonekciju. To znači da se slovenački wholesaler Akton na svjetskom tržištu pojavljuje sa tzv. *blended price*, što ga dovodi u povoljniji položaj u odnosu na druge međunarodne operatore.
- Da je također potrebno naglasiti da je Logosoft koji je u istoj situaciji kao i Akt.online, jer mu je vlasnik M:tel iz Banja Luke, prihvatio potpuno iste uslove ponude koju je dobio i Akt.online i vrlo uspješno popunio svoje kapacitete međunarodnim saobraćajem.
 - Da je RAK već u tri navrata komunicirao sa BH Telecomom u vezi istog predmeta, te je svim operaterima koji se bave terminacijom međunarodnog saobraćaja (i dominantnim i alternativnim) dostavio upitnik, radi cjelovitog uvida u funkcionisanje usluga koje se odnose na međunarodni saobraćaj. Dakle RAK je pokrenuo postupak u cilju utvrđivanja pravila djelovanja za operatore koji implementiraju usluge tranzita i terminacije međunarodnog saobraćaja, radi osiguranja predvidljivosti ponašanja operatora i postizanja stabilnosti njihovog rada.
 - Da sadržaj Zahtjeva jasno ukazuje kako je odgovarajući adresant zapravo Regulatorna agencija za komunikacije BiH, a koja je već uzela učešća u rješavanju nastale situacije, zbog čega ovaj postupak smatramo preuranjenim, odnosno u skladu sa načelom ekonomičnosti, neopravdanim dok se ne okončaju trenutni pregovori između BH Telecoma i alternativnih operatora među kojima je i Akt.online. U vezi sa ponudom BH Telecoma prema Akt.online za prvi kvartal 2018. godine podsjećamo da Regulatorna agencija za komunikacije u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine (u prilogu) ističe kako je potrebno da svi operatori proporcionalno snose teret pada količina međunarodnog saobraćaja, što upravo dokazuje tvrdnje BH Telecoma da je dostavljena ponuda pravična i komercijalno prihvatljiva. Proporcionalnost snošenja tereta na koju ukazuje RAK vidljiva je i iz akta BH Telecoma prema Konkurencijskom vijeću broj: 03.1.3-1.1-6545/18-3 od 23.01.2018. godine (stranica 3) - koja dokazuje pad prihoda BH Telecomu po osnovu dolaznog međunarodnog saobraćaja. Pomenuti pad prihoda je proporcionalan, pa čak i na štetu BH Telecoma povoljniji po alternativne operatore od omjera u kojem je došlo do pada prihoda BH Telecoma, što je jasno uzmu li se u obzir do sada važeći uslovi između Akt.online i BH Telecom.
 - Podnosilac Zahtjeva ne dokazuje esencijalne elemente koji su nužni kako bi se utvrdila zloupotreba dominantnog položaja od strane BH Telecom, i to:
 - Podnosilac Zahtjeva u Zahtjevu ne opredjeljuje relevantno tržište proizvoda. Akt.online u Zahtjevu navodi kako BH Telecom uživa "100% monopol" na tržištu terminiranja poziva u vlastitu mrežu kod svog krajnjeg korisnika. Prije svega ističemo kako je potrebno razlikovati relevantno tržište terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže od tržišta tranzitiranja međunarodnih poziva koje predstavlja samo segment gore navedenog tržišta, a na što je izričito ukazala i Regulatorna agencija za komunikacije u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine. Dakle, jasno je kako se predmetni Zahtjev odnosi na segment tranzitiranja međunarodnog saobraćaja za koji nije provedena analiza tržišta, pa je iz tog razloga još važnije da Podnosilac Zahtjeva predstavi argumentaciju o tržišnom učešću BH Telecoma i odredi relevantno tržište proizvoda.
 - U vezi sa oblicima navodne zloupotrebe dominantnog položaja od strane BH Telecoma, Podnosilac Zahtjeva ne iznosi argumentaciju kojom dokazuje na koji način se ponašanje BH Telecoma može smatrati "direktnim ili indirektnim nametanjem nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uslova" (član 10. stav 2. tačka a), i to naročito imamo li u vidu već predstavljene činjenice od strane BH Telecoma iznesene u dopisu prema Konkurencijskom vijeću broj: 03.1.3-1.1-6545/18-3 od 23.01.2018. godine. Naime, u predmetnom aktu BH Telecom ističe kako je drugi alternativni operator - Logosoft prihvatio potpuno iste uslove ponude koji su dostavljeni i Akt-online, što direktno upućuje na nepostojanje predatorskih ili prekomjerno visokih cijena.
 - Kada je riječ o navodnoj zloupotrebi iz člana 10. stav 2. tačka b) (ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača) ističemo kako oblik zloupotrebe koji Podnosilac Zahtjeva ističe kao odbijanje poslovanja (refusal to deal) prema praksi Evropske komisije i Suda EU propisuje određene uslove koji se moraju ispuniti kako bi se određeno ponašanje dominantnog privrednog subjekta imalo smatrati odbijanjem poslovanja. Akt.online u Zahtjevu nije dokazao ispunjenje takvih pretpostavki, odnosno:
 - *nepostojanje objektivno opravdanog razloga za odbijanje,*
 - *uklanjanje svakog tržišnog natjecanja na povezanom tržištu odnosno barem znatno smanjenje tržišnog natjecanja.*
- Prije svega BH Telecom ističe kako se ovakvo ponašanje ne može smatrati odbijanjem poslovanja i to iz razloga što je pružanje usluga međunarodnog saobraćaja zasnovano na čistim komercijalnim interesima, a naročito jer je BH Telecom svim alternativnim operatorima ponudio nastavak ugovorne saradnje i u 2018. godini. Dakle, nastavak saradnje je ponuđen svim alternativnim operatorima, a kako je već istaknuto, neki su nastavak saradnje po jednakim i transparentnim uslovima i prihvatili.
- Posljednji pravni osnov povrede Akt.online pronalazi u odredbi člana 10. stav. 2. tačka d) (zaključivanje sporazuma kojima se uslovljava da druga strana prihvati dodatne obaveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma). Nejasno je koju okolnost Akt.online smatra *dodatnom obavezom koja po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nema veze s predmetom sporazuma*, kada se ponuda za prvi kvartal 2018. godine bazira na količinama saobraćaja i pratećim cijenama a što predstavlja apsolutno neophodne i očekivane elemente sporazuma kojim se regulira pružanje usluga međunarodnog saobraćaja. BH Telecom u ponudi prema svim operatorima, pa tako i Akt.online ne propisuje bilo kakve dodatne obaveze pored navedenih obaveza, odnosno obaveza koje su i do sada predstavljale dio ugovorne saradnje.
 - U pasusu II Zahtjeva Akt.online obrazlaže regulatornu mjeru RAK-a na tržištu terminacije poziva na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo na način da se navedenim podstiče razvoj konkurencije na tržištu BiH, sa čime se u potpunosti slažemo, ali uz napomenu da se

konkurencija na tržištu u BiH ostvaruje preko regulisanja cijene nacionalnih poziva između korisnika operatora u BiH. Navedena konstatacija je u potpunosti u skladu sa definicijom interkonekcije (Pravilo o interkonekciji 51/2010): "Interkonekcija" znači fizičko i logičko povezivanje telekomunikacijskih mreža korišteno od strane jednog ili različitih operatora, s ciljem omogućavanja korisnicima iz jednog operatora da komuniciraju s korisnicima iz istog ili drugog operatora, ili pristupa uslugama koje pruža drugi operator. Usluge mogu pružati umiješane strane ili druge strane koje imaju pristup mreži. " Pri tome želimo napomenuti i upoznati Konkurencijsko vijeće da Podnosilac Zahtjeva nema niti jednog vlastitog korisnika fiksne telefonije (navode moguće provjeriti u važećim aktima RAK-a "Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji – veleprodajni nivo- Sarajevo, 31.01.2014. g. "https://rak.ba/bos/index.php?uid=1369662926), što jasno ukazuje da navedeni privredni subjekt nije ispunio obaveze koje mu proističu iz člana 5. "Pravila 68/2013 o obavljanju djelatnosti davaoca fiksnih javnih telefonskih usluga". Naime svoje poslovanje bazira isključivo na pružanju komercijalnih usluga interkonekcije u koje spada i tranzit međunarodnih poziva prema krajnjim korisnicima fiksne i mobilne mreže BH Telecoma. Pružanjem navedenih usluga Podnosilac Zahtjeva ne utiče na podizanje konkurencije na tržištu u BiH, obzirom da su pozivaoci krajnji korisnici drugih međunarodnih operatora. Shodno naprijed navedenom smatramo da BH Telecom ima zakonsku osnovu i legitimitet za definisanje vlastitog poslovnog interesa na koji način i preko kojih operatora želi da prima međunarodni saobraćaj prema vlastitim korisnicima, pri tome omogućavajući i drugim interkonektovanim operatorima da participiraju u ukupnom dolaznom međunarodnom saobraćaju, pružajući im komercijalne usluge terminiranja međunarodnih poziva na fiksne i mobilne korisnike BH Telecoma.

Navedeno poslovanje usklađeno je sa važećim pravilima i odredbama RAK, a u nastavku navodimo par zaključaka Agencije iz važeće "Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mrežena fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo - Sarajevo, od 31.01.2014. godine":

"Troškovna regulacija međunarodnog saobraćaja u ovoj fazi ne bi bila odgovarajuća i proporcionalna obaveza, jer ne bi pomogla postizanju efikasne konkurencije na ovom tržištu."

"Osim toga, važno je dodati da BiH još uvijek nije dio EU zajedničkog tržišta i zbog toga nije obavezna tretirati međunarodne operatore jednako kao domaće."

- U pasusu IV Zahtjeva Akt.online navodi da BH Telecom nudi odnosno ugovara niže cijene za terminaciju poziva u vlastite mreže sa inostranim operatorima u odnosu na cijene koje su ponuđene prema Akt.online, pri tome ne prilaže bilo kakve dokaze. BH Telecom navedene navode smatra neutemeljenim i iznesenim s ciljem dovodenja u zabludu Konkurencijskog vijeća u svrhu ispunjenja vlastitih poslovnih interesa. S tim u vezi ističemo da su cijene za međunarodne operatore iznad ponuđenih komercijalnih cijena Podnosiocu Zahtjeva, te u svakom momentu ukoliko se ukaže potreba, na zahtjev Konkurencijskog vijeća, možemo dostaviti

dokaz navedenoj tvrdnji. U istom pasusu Podnosilac Zahtjeva iznosi netačne navode da i u slučaju kada nema ugovorenu uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja ima sve troškove koje navodi za obavljanje djelatnosti iz razloga što u mjesecu januaru i februaru 2018. godine navedenom operatoru BH Telecom nije fakturisao mjesečnu naknadu za interkonekcijske linkove za međunarodni saobraćaj, obzirom da operator nije isporučio međunarodni saobraćaj. Navedena situacija podrazumijeva niže mjesečne prihode Operatora koje su osnov za plaćanje naknade prema RAK-u za važeću dozvolu za obavljanje djelatnosti, itd.

- U pasusu III Podnosilac Zahtjeva konstatuje da je za BH Telecom irelevantno da li je međunarodni poziv dobio preko inostranog ili nacionalnog operatora, a što predstavlja još jednu pogrešnu konstataciju, obzirom da međunarodni operatori BH Telecomu za terminaciju poziva plaćaju (..) ^{**} Eur/min odnosno (..) ^{**} KM/min za fiksnu mrežu, odnosno (..) ^{**} Eur/min odnosno (..) ^{**} KM/min za mobilnu mrežu, što je u odnosu na cijene (..) ^{**} KM/min za fiksnu, odnosno (..) ^{**} KM/min za mobilnu znatno više, što itekako utiče na ukupan prihod koji BH Telecom ostvaruje od navedenih usluga. Tvrdnja da BH Telecom alternativnim operatorima prepušta (..) ^{**} margine nije tačna jer je u 4Q 2017 margina za Akt.online iznosila (..) ^{**} % za pozive u fiksnu mrežu i (..) ^{**} % za pozive u mobilnu mrežu. Napominjemo da je posljednja korekcija ponude od strane BH Telecoma za period od 01.01.2018.- 30.06.2018. godine upravo podrazumijevala ugovaranje navedenih cijena i ista nije prihvaćena od strane Akt.online.
- U tabeli Podnosioca Zahtjeva za Model 4Q za mjesec decembar 2017. godine prikazano je umanjeno mjesečnog prihoda iako na tržištu nije bilo bilo kakve korekcije važećih cijena od strane BH Telecoma, te isto predstavlja svjesno umanjeno prihoda od strane Podnosioca Zahtjeva, s ciljem umanjeno ukupne dobiti za 4Q. Dalje u tabeli za 4Q prihodi Akt.online su proračunati na osnovu cijena prema matičnoj kompaniji Akton Slovenija (Akton Slovenija je 100% vlasnik Aktonline d.o.o. Sarajevo), i isti ne odražavaju stvarne prihode navedenih kompanija. Naime, u cilju dodatnog pojašnjenja želimo skrenuti pažnju da na inostranom tržištu terminacije međunarodnih poziva ponudu za terminaciju poziva u mreže BH Telecoma nudi povezano privredno društvo Akton Slovenija po cijenama koje su blago niže od cijena terminacije BH Telecoma prema inostranim partnerima ((..) ^{**} Eur/min za fiksnu mrežu; (..) ^{**} Eur/min za mobilnu mrežu), dok Akt.online saobraćaj fakturiše prema kompaniji Akton uz minimalnu maržu i time svjesno snižava vlastite prihode u korist povezanog privrednog društva Akton Slovenija. Shodno navedenoj tvrdnji BH Telecom je stava da navedeni proračun prihoda Podnosioca Zahtjeva nije relevantan za predmetni postupak. U slučaju provjere navedenog stava predlažemo da Konkurencijsko vijeće zatraži fakture za 10., 11., i 12. mjesec 2017. godine između Akt.online d.o.o. Sarajevo i Akton Slovenija, kao i fakture Akton Slovenije prema inostranim operatorima za isti period, a iz kojih Konkurencijsko vijeće može utvrditi stvarne prihode grupacije Akton. Naime, navedeni postupak je potrebno provesti ukoliko Konkurencijsko vijeće smatra potrebnim utvrđivanje svih okolnosti odnosno

činjenicu da u preprodaji međunarodnog saobraćaja prema mrežama BH Telecoma navedena grupacija dvostruko obračunava maržu na navedenu uslugu. Napominjemo da Akt.online ima samo jednu interkonekcijsku vezu prema povezanom privrednom društvu Akton Slovenija, dok Akton Slovenija ima realizovanu interkonekciju sa 150 međunarodnih operatera i da mjesečno tranzitira 650.000.000 minuta (službeni navod sa www.akton.net). Poređenja radi BH Telecom ima cca. (...) direktnih interkonekcija sa inostranim partnerima i pri tome uspijeva prodati međunarodnu terminaciju poziva u vlastitu mrežu po cijenama (...) Eur/min za pozive u fiksnu odnosno (...) Eur/min u mobilnu mrežu.

- Na osnovu svega navedenog BH Telecom smatra kako je podneseni Zahtjev neutemeljen, te da Podnosilac Zahtjeva nije dokazao kako je navodnom zloupotrebom dominantnog položaja pretrpio bilo kakve negativne posljedice na tržištu. S tim u vezi predlažemo Konkurencijskom vijeću da u skladu s članom 25. stav 1. tačka e) Zakona donese rješenje kojim će odbiti Zahtjev Akt.online, odnosno utvrdi nepostojanje zloupotrebe dominantnog položaja na strani BH Telecoma.

U svom odgovoru na Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka zaprimljenom dana 17.08.2018. godine pod brojem: UP-04-26-2-040-41/17 privredni subjekt BH Telecom između ostalog ističe sljedeće:

- BH Telecom upoznaje Konkurencijsko vijeće da je RAK usvojila finalni dokument "*Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo*" iz jula 2018. godine, iz kojega je vidljivo da je Podnosilac zahtjeva u više navrata pokušao iskoristiti proceduru javne rasprave o nacrtu predmetne *Analize* kako bi ishodovao da pad svojih prihoda prebaci na teret BH Telecoma, predlažući određene obaveze za BH Telecom u vezi usluge terminacije međunarodnog saobraćaja;
- Da po prirodi stvari, gledajući sa aspekta alternativnih operatera, uključujući Podnosioca Zahtjeva, usluga terminacije međunarodnih poziva u mreže u Bosni i Hercegovini, realizira se na taj način da se ta usluga kupuje od dominantnih operatera u Bosni i Hercegovini po određenoj cijeni, te dalje preprodaje inostranim operatorima, a na razlici u cijeni ostvaruje zarada. Dodatno, ovakva vrsta djelatnosti potencijalno je doprinosila najvećoj zaradi uz minimalna ulaganja, jer nije zahtijevala planiranje, izgradnju ili najam telekomunikacijskih pristupnih mreža do vlastitih krajnjih korisnika;
- Da je općepoznata činjenica da je Podnosilac zahtjeva svoju djelatnost bazirao samo na ovoj usluzi, bez namjere razvijanja vlastite mreže i baze korisnika radi unapređenja zdrave konkurencije na maloprodajnom tržištu u Bosni i Hercegovini, a što je prepoznala i RAK te u svojoj *Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo* istakla sljedeće: "*U razmatranja o tržišnim udjelima po pojedinim parametrima Agencija je uključila operatere Akt.online i T3 iako oni nemaju, prema podacima Agencije, tržišne udjele. Naime ni Akt.online, ni T3 nemaju vlastitih korisnika, izuzev onih koji koriste CS uslugu, dok prema podacima koje*

dostavljaju Agenciji, nijedan od ova dva operatera nemaju terminaciju prometa u vlastitu mrežu".

- Da, iz razloga što ova vrsta djelatnosti (terminacija međunarodnih poziva u mreže domaćih operatera) ni na koji način ne doprinosi boljoj poziciji krajnjih korisnika, kojima je svedeno, tj. nisu ni svjesni kojim putem primaju inostrani poziv, ovo je jedini set usluga iz *Referente interkonekcijske ponude* koji je Agencija ostavila u režimu komercijalnog dogovaranja. I ovo je prepoznato u pomenutoj *Analizi*, u kojoj se kaže: "*Zato Agencija smatra da regulaciju cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u individualne fiksne mreže u Bosni i Hercegovini ne treba uvoditi u ovoj fazi, dok će Agencija pratiti razvoj tržišta i reagirati u skladu sa zakonskim ovlastima, ako se u međuvremenu pojavi potreba za regulisanjem i ove vrste poziva*";
- Da niko nije mogao predvidjeti da će upotreba aplikacija za besplatnu komunikaciju putem Interneta (Viber, WatsUp i slične) napredovati tolikom brzinom, što će uveliko ugroziti prihode od međunarodnog saobraćaja. Budući da se prihod Podnosilac zahtjeva bazirao na usluzi terminacije međunarodnog saobraćaja, logično je da je pad prihoda od ove usluge na svjetskom nivou, doprinjeo do toga da mu bude ugrožen obim poslovanja kakav je ostvarivao ranije. Zato čudi činjenica da je u toku javnih konsultacija na nacrt *Analize* koja je trajala od 25.04. do 25.05.2018. godine Akt.online uputio Agenciji primjedbu u kojoj je između ostalog tražio izjednačavanje cijena terminacije međunarodnih poziva sa cijenama terminacije nacionalnih poziva. Stav Agencije na ovu primjedbu smatramo vrlo bitnim za utvrđivanje relevantnih činjenica u ovom postupku, pa ga s toga u cjelosti citiramo u nastavku:

"Agencija ne prihvata prijedlog Akt.online za izjednačavanjem cijena terminacije međunarodnih poziva sa cijenom terminacije nacionalnih poziva. Primjena ovakvog rješenja bi nanijela značajne gubitke svim domaćim operaterima koji imaju vlastite mreže sa svojim krajnjim korisnicima, koji bi pod takvim uvjetima uslugu terminacije pružali po znatno nižim cijenama nego što je sada naplaćuju. Potrebno je napomenuti da Akt.online nema vlastite korisnike te da ga primjena ove mjere ne bi pogodila s ovoga stajališta. Međutim, izjednačavanje bi donijelo probleme i Akt.online-u, koji posluje koristeći razliku između cijena terminacije međunarodnog saobraćaja za domaće i strane operatere."

- Da je BH Telecom kod kreiranja komercijalnih ponuda za alternativne operatere uvijek vodio računa da ona bude povoljnija nego za međunarodne operatere, kako bi alternativni operateri imali prostora za zaradu. Dakle, po prirodi stvari, da bi Podnosilac zahtjeva mogao ostvariti određenu maržu, cijene prema njemu nisu nikako smjele biti jednake sa cijenama međunarodnih operatera, već povoljnije, pa se gubi smisao navoda Podnosioca zahtjeva kako je stavljen u neravnomjeran položaj u odnosu na međunarodne operatere. U stvarnosti je bilo obrnuto, tj. međunarodni operatori su uslovno rečeno tretirani nepovoljno, na način da je alternativnim bila ponuđena povoljnija cijena. Međutim, na međunarodnom tržištu to tako oduvijek funkcionira i inostranim operatorima je u svakom trenutku ostavljena sloboda da pronalaze za sebe najpovoljnije rute na tržištu;

- Da BH Telecom smatra da je ponudio obiman dokazni materijal kojim je dokazao činjenicu kako je u svakom trenutku vodio računa o tome da alternativni operateri imaju povoljnije cijene saobraćaja od inostranih, te u odnosu na novi pravni osnov koji je uveden izmjenom Zaključka o pokretanju postupka, u cjelosti ostaje kod do sada iznesenih navoda, činjenica i dokaznih prijedloga;

Podnosilac zahtjeva je u dopuni Zahtjeva dostavljenoj na traženje Konkurencijskog vijeća dana 03.04.2018. godine, broj: UP-04-26-2-040-28/17, dostavio sljedeće informacije, u bitnom:

- Da Podnosilac zahtjeva u vezi sa ugovorima i fakturama za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecom-a Konkurencijskom vijeću dostavlja tražene ugovore, anekse i adekvatne fakture, u vezi sa kojima dodatno objašnjava da ima ugovor za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BiH operatora sklopljen sa kompanijom Akton d.o.o. Ljubljana. Cijene se pregovaraju na mjesečnom nivou. Za 2018. godinu za mrežu BH Telecom zbog protivzakonite blokade interkonekcijskih linkova i nemogućnosti pružanja usluge više nije bilo dogovorenog aneksa o cijeni a sljedom toga nije bilo ni faktura.
- Da Podnosilac zahtjeva ističe da se u ovom predmetu kao relevantno tržište smatra tržište proizvoda i/ili usluge interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma i relevantno tržište proizvoda i/ili usluge završavanja (terminacije) međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma, na kojem operator BH Telecom ima 100% monopolni položaj i na osnovu kojeg je od strane nadležnog državnog organa, Regulatorne agencije za komunikacije BiH, proglašen za operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu fiksne i mobilne telefonije, dakle to znači, da ima dominantan položaj. Time je ispunjen zakonski prag za dominantni položaj iz stava (2), član 9. Zakona o konkurenciji, najmanje (...) % (tržišni udio na relevantnom tržištu). Ukoliko bi Konkurencijsko vijeće tokom postupka eventualno utvrdilo da se u ovom predmetu kao relevantno tržište smatra tržište tranzitiranja međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma, i u tom primjeru bi bio ispunjen zakonski prag od najmanje (...) % tržišnog udjela na relevantnom tržištu. Naime, Podnosilac zahtjeva je u svom podnesku pretpostavio, da BH Telecom na tržištu tranzitiranja međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecom ima najmanje (...) % tržišni udio. Da navodi Podnosioca zahtjeva nisu pogrešni potvrdilo se na posljednjem sastanku kod Regulatorne agencije dana 15.3.2018. godine, na kojem su pored predstavnika RAK-a bili prisutni predstavnici monopolnog operatora BH Telecom kao i predstavnici operatora Blicnet, Europronet i Akt.online u odnosu na koje je monopolni operator BH Telecom zloupotrebio svoj monopolni položaj. Na sastanku je sam monopolni operator BH Telecom potvrdio, da je na početku formiranja modela za lokalne operatore odredio (...) % međunarodnog saobraćaja te taj procenat adekvatno aplicirao kod svakog smanjenja obima saobraćaja kojeg je odredio lokalnim operatorima. Kod toga najvjerovatnije nije uzeta u obzir aktualna činjenica, da su u međuvremenu operatori AirAba i T3 prestali sa

nuđenjem svojih usluga na tom tržištu, pa je onda stvarni udio lokalnih operatora u praksi još adekvatno manji.

Prema tome tržišni udio BH Telecoma na tržištu tranzitiranja međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecom iznosi najmanje (...) % (odnosno čak i više ako se uzme u obzir, da su operator AirAba i T3 nestali sa ovog tržišta), što znači da je time ispunjen zakonski prag za dominantni položaj iz stava (2), član 9. Zakona o konkurenciji (najmanje (...) % tržišni udio na relevantnom tržištu). Navode sa sastanka mogu potvrditi predstavnici operatora Blicnet (gosp. (...)), Europronet (gosp. (...)) i Akt.online (g. (...)) kao i predstavnici RAK-a, g. (...), koji su od strane RAK-a bili prisutni na sastanku.

- Da je relevantno geografsko tržište Federacija Bosne i Hercegovine, na kojoj se nalaze sve interkonekcijske tačke privrednog subjekta BH Telecom sa lokalnim operatorima.
- U vezi sa zloupotrebom dominantnog položaja po članu 10. stav (2) tačka a) Zakona o konkurenciji (*..direktno ili indirektno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uslova*) između Podnosioca zahtjeva i monopolnog operatora BH Telecom nije sporno, da je monopolni operator BH Telecom krajem 2017. godine Podnosiocu zahtjeva (pa i drugim lokalnim operatorima) ponudio nove komercijalne uslove. Nakon prijema ponude za prvi kvartal 2018. godine Podnosilac zahtjeva napravio je detaljnu analizu na osnovu koje je utvrdio da je već model iz četvrtog kvartala 2017. godine (kojim je monopolni operator BH Telecom već smanjio obim saobraćaja u odnosu na treći kvartal 2017. godine) bio na granici isplativosti. Ponudjenim modelom za prvi kvartal 2018. godine monopolni operator BH Telecom je još dodatno (za oko (...) %) smanjio obim dozvoljenog međunarodnog saobraćaja kojeg bi Podnosilac zahtjeva mogao slati monopolnom operatru BH Telecom, a na drugoj strani, digao je i cijene za terminiranje poziva u njegovu mobilnu i fiksnu mrežu. Obzirom da BH Telecom nije istovremeno podigao cijene na međunarodnom tržištu prema svojim međunarodnim partnerima, došlo je do jasnog primjera cjenovnih makaza (tzv. "margin squeeze") odnosno nametanja nelojalnih prodajnih cijena, što je jasan primjer zloupotrebe dominantnog položaja. Na osnovu detaljne analize cijena na međunarodnom tržištu Podnosilac zahtjeva utvrdio je, da sa ponudjenim modelom za prvi kvartal 2018. godine nije u stanju obavljati usluge sa pozitivnim bilansom.

Ponudjeni model ne bi omogućio pokrivanje direktnih troškova i ostvarivanje realne dobiti, nego bi rezultat obavljanja usluge po ponudjenim uslovima proizvelo gubitak preko 20.000 KM na kvartalnom nivou. A ukoliko bi Podnosilac zahtjeva međunarodnim operatorima ponudio cijenu sa kojom bi uspio napraviti pozitivni bilans, ta bi cijena bila znatno viša i nekonkurentna, pa ne bi bio u mogućnosti prikupiti ništa međunarodnog saobraćaja, jer bi međunarodni operatori sav saobraćaj slali direktno monopolnom operatoru BH Telecom. Prihvatanje takvih uslova monopolni operator BH Telecom ucjenjivao je sa isključenjem interkonekcijskih vodova, slijedom kojeg bi lokalnim operatorima bilo tehnički onemogućeno slanje saobraćaja prema mrežama BH Telecoma. Obzirom da Podnosilac zahtjeva postavljene uslove nije bio u stanju prihvatiti, a BH Telecom se oglašio na njegove kontra prijedloge koji bi po mišljenju Podnosioca zahtjeva trebali biti obostrano prihvatljivi, monopolni operator BH Telecom, uprkos

višekratnim usmenim i pismenim molbama Podnosioca zahtjeva da to ne uradi, dana 1.1.2018. godine realizovao je svoju prijetnju te Podnosiocu zahtjeva blokirao interkonekcijske vodove. Isto je uradio i lokalnim operatorima Blicnet i Europronet za koje su ponudeni uslovi za prvi kvartal 2018. godine zbog negativnog bilansa također bili neprihvatljivi. Time je u stvari došlo do situacije, da se je tržište za BH Telecomove konkurente zatvorilo i poništiti su se efekti liberalizacije tog tržišta.

Iz razloga što je monopolni operator BH Telecom na relevantnom tržištu proglašen za operatora sa značajnom tržišnom snagom, RAK je odredio, da mora kod pružanja usluge terminacije poziva u svoje mreže poštovati određene regulatorne obaveze (to su obaveza pružanja pristupa mreži, obaveza osiguranja jednakog tretmana - Nediskriminacije, obaveza transparentnosti i obaveza troškovno orijentiranih cijena).

Kako proizlazi iz analiza tržišta koje je napravio rak (analize su javno objavljene i Dostupne na RAK-ovoj stranici <https://www.rak.ba/bos/index.php?uid=13696629261>

Regulatorne obaveze se odnose na terminaciju poziva kao takvu, nezavisno da li se radi o terminaciji nacionalnog ili međunarodnog poziva. Jedino se regulatorna obaveza troškovno orijentiranih cijena (za sada) odnosi samo na nacionalne pozive.

Na osnovu regulatorne obaveze pružanja pristupa mreži monopolni operator BH Telecom dužan je omogućiti pristup svojoj mreži, što uključuje i obavezu, da ne smije jednostrano ukinuti već dogovorenu interkonekciju. Svojim jednostranim potezom BH Telecom jasno je kršio svoje regulatorne obaveze. A istovremeno kršio je i Zakon o komunikacijama (stav (2), člana 15.) kao i odredbe od strane RAK-a odobrene Referentne interkonekcijske ponude (član 20.) koje određuju izuzetne primjere dopuštenog obustavljanja pružanja usluge, a koje, jasno, u ovom primjeru uopće nisu adekvatne. Znači monopolni operator BH Telecom je u potpunosti ignorirao sve relevantne propise te se samoiniciativno postavio čak iznad državnih zakona.

- Time su se poništiti efekti liberalizacije tržišta i realizirale su se zloupotrebe u cilju onemogućavanja konkurencije na tržištu, koje je RAK predvidio u svojim analizama te ih nametanjem regulatornih obaveza namjeravao spriječiti, RAK se uključio u proces rješavanja nastale situacije. RAK je nakon ispitivanja svih učesnika izdao akt broj 02-29-558-1/18 od dana 20.02.2018. godine u kojem je ponovio svoj stav, da se u primjeru navedene usluge radi o usluzi, koju je monopolni operator BH Telecom dužan da pruži, znači da postoji obaveza njihovog pružanja. U istom dokumentu RAK je propisao i jasne smjernice prema kojima monopolni operator treba da napravi model za prvi kvartal 2018. godine, a koje između ostalog propisuju, da monopolni operator BH Telecom kod pripreme modela treba uzeti u obzir troškove koje imaju domaći operatori da bi pružali ovu uslugu. Ali se monopolni operator BH Telecom ogлуšio na propisane smjernice u aktu RAK-a (od 5 smjernica ispunio samo jednu koja mu je odgovarala), te se, kao već u više navrata, ponovo postavio iznad akta RAK-a i stavu svoje Uprave dao prednost pred jasnim stavom nadležnog državnog regulatornog organa, a time jasno pokazao svoje nepoštovanje autoriteta nadležnog državnog organa.
- Monopolni operator BH Telecom je u svoju obranu na usmenoj raspravi 07.03.2018. godine navodio, da je Podnosiocu zahtjeva blokirao interkonekcijske linkove iz razloga što navodno bez potpisanog aneksa za prvi kvartal 2018. godinu ne bi imao dokument kojim bi mogao na osnovu bankarske garancije tražiti

plaćanje potraživanja od banke, ako Podnosilac zahtjeva ne bi podmirio svoje obaveze prema BH Telecomu. Ovaj argument je oboriv iz dva vrlo očita razloga. Naime, kao prvo, bankarska garancija je bezuslovna sa klauzulom "na prvi poziv,, i "bez prigovora" (kako jasno proizlazi iz kopije važećeg dokumenta bankarske garancije, gde obaveza dostavljanja bilo kakvog aneksa nije ni spomenuta), te banka treba da isplati iznos iz bankarske garancije na osnovu samog zahtjeva BH Telecoma. Da li BH Telecom ima potpisani aneks sa Podnosiocem zahtjeva ili ne, za isplatu na osnovu bankarske garancije uopće nije relevantno. A kao drugo, Podnosilac zahtjeva je BH Telecomu više puta, kako usmeno tako i pismeno, jasno potvrdio, da do postizanja obostrano prihvatljivih uslova za prvi kvartal 2018. godine prihvata zadnje važeće uslove, iz četvrtog kvartala 2017. godine, pa je time BH Telecom imao tačnu cijenu na osnovu koje bi mogao naplaćivati uslugu kao i eventualno tražiti plaćanje od banke na osnovu bankarske garancije, iz gore navedenog jasno je, da je blokiranje interkonekcijskih linkova bio sasvim nepotreban korak i služio je isključivo za ucjenjivanje Podnosioca zahtjeva da prihvati jednostrano postavljene neprihvatljive uslove. U situaciji da interkonekcijski linkovi nisu blokirani i Podnosilac zahtjeva može normalno slati saobraćaj u mrežu BH Telecoma, Podnosiocu zahtjeva se ne nanosi nikakva šteta, a služi i kao dodatna motivacija za monopolnog operatora BH Telecom da sa Podnosiocem zahtjeva što prije postigne obostrano prihvatljiv dogovor.

- Monopolni operator BH Telecom na usmenoj raspravi dana 07.03.2018 tvrdio je da svojim međunarodnim partnerima uslugu naplaćuje po cijeni (..)* EUR po minuti za fiksnu mrežu i (..)* EUR po minuti za mobilnu mrežu. U tom primjeru svi njegovi međunarodni partneri na međunarodnom tržištu, a da ne bi proizvodili gubitak, trebali bi uslugu preprodavati daljim klijentima po cijenama koje su iznad tih cijena.

Nažalost realnost je drugačija, i cijene na međunarodnom tržištu su bitno niže, u što se moglo uvjeriti i Konkurencijsko vijeće na osnovu aktuelnih cjenovnika 20 renomiranih međunarodnih operatora, koje je Podnositelj zahtjeva dostavio Konkurencijskom vijeću na usmenoj raspravi. Monopolni operator BH Telecom je na raspravi tvrdio da se radi o tzv. svojoj (nelegalnoj) terminaciji, pa su zbog toga cijene niže. Da se ne radi o cijenama za sivu terminaciju gde je kvaliteta usluge bitno slabija, nego se radi o normalnoj/legalnoj terminaciji najviše kvalitete, proizlazi iz samih cjenovnika na kojima su navedeni pojmovi "premium", "gold", "premium hubbing", "premium voice", "premium pricelist" "platinum" i slično, što jasno znači da se radi o cijenama za uslugu najviše kvalitete. Time se vraćamo do monopolnog operatora BH Telecom i njegovih dogovora sa njegovim međunarodnim partnerima. Iako monopolni operator BH Telecom navodi, da svojim međunarodnim partnerima uslugu prodaje po (..)* EUR/min za svoju fiksnu mrežu odnosno (..)* EUR/min za svoju mobilnu mrežu, Podnosilac zahtjeva uvjeren je, da između monopolnog operatora BH Telecom i njegovih međunarodnih partnera postoje dogovori, na osnovu kojih međunarodni operatori dobivaju povoljnije cijene. Da takvi dogovori nisu rijetkost nego više manje stalna praksa jasno proizlazi iz navoda samog BH Telecoma koje je dao u prethodnom postupku pred Konkurencijskim vijećem, a dio njih

se može vidjeti u rješenju Konkurencijskog vijeća broj 05-26-3-01-70-11/11 od dana 06.02.2014. godine.

Na stranici 13 rješenja su rezimirani navodi BH Telecoma u kojima BH Telecom navodi: *"Pri tome je značajan elemenat da sa većinom relevantnih stranih operatora BH Telecom ne ugovara isključivo svoje cijene terminacije, nego se radi o recipročnim ugovorima kojima se uređuju i drugi odnosi u odlaznom i dolaznom međunarodnom saobraćaju, što svakako utiče na cijenu terminacije."* *"U ovakvim relacijama, kada svaka strana posjeduje vlastiti polazni međunarodni saobraćaj i nastoji ga plasirati na INO tržište po što povoljnijim cijenama i konačno "Da BH Telecom ima mogućnost da u komercijalnim aranžmanima sa svojim ključnim partnerima ponudi i dobije bolje cijene zbog postojanja velike količine retail minuta, a to je uobičajena praksa u ovom segmentu poslovanja."*

- Na osnovu gornjih rezimiranih navoda samog monopolnog operatora BH Telecom da postoje dogovori sa nižim cijenama te na osnovu aktuelnih cjenovnika međunarodnih operatora koji potvrđuju takve niže cijene, postoji osnovana sumnja da monopolni operator BH Telecom zaista pravi raspravi priznao je, da je između ostalih operatora stupio u poslovni odnos i sa kompanijom Viber, koja je kao ponudilač OTT aplikacija jedan od glavnih krivaca za navodno smanjivanje obima međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecom. Da je do poslovnog dogovora zaista došlo potvrdili su cjenovnici kompanije Viber za razdoblje od drugog kvartala 2016. do uključivo prvog kvartala 2017. godine, u kojima su cijene za mreže BH Telecoma bile čak ispod tadašnjih cijena lokalnih operatora.

Slijedom tog spornog poslovnog dogovora između Vibera i BH Telecoma situacija za Podnosioca zahtjeva bitno se pogoršala, jer nije bio više u stanju dobiti ni toliko međunarodnog saobraćaja koliko mu odredio monopolni operator BH Telecom, a to stanje se ni nakon toga nije vratilo na prethodni nivo.

- Pri tome Podnosilac zahtjeva želi da Konkurencijsko vijeće obrati pažnju još na jednu mogućnost. Naime postoji mogućnost, da možda u samim ugovorima (aneksima) i fakturama formalno stoji cijena (..)* EUR/min odn. (..)* EUR/min, ali je međusobno dogovorena efektivna cijena niža. To se može jednostavno postići na način da međunarodni partner i BH Telecom interno dogovore efektivno niže cijene za svoje mreže (na primjer (..)* EUR/min / (..)* EUR/min) pa onda na tako dogovorene cijene obostrano dodaju dodatak (na primjer (..)* EUR/min) da je onda "pro forma" cijena u ugovoru/fakturi (..)* EUR/min odnosno (..)* EUR/min. Međunarodni operator na taj način u svom cjenovniku može za mrežu BH Telecom ponuditi nižu cijenu od (..)* EUR/min odn. (..)* EUR/min, jer razliku u cijeni dobiva kroz povratni saobraćaj gdje mu BH Telecom plati dodatak na efektivno dogovorenu cijenu. Znači u ugovorima i fakturama pokazuju se jedne cijene, a dogovorene efektivne cijene su niže. To bi bilo najlogičnije objašnjenje zašto su međunarodni operatori u stanju u svojim cjenovnicima ponuditi niže cijene od onih koje navodi monopolni operator BH Telecom, a koje su u više primjera čak ispod onih koje je monopolni operator BH Telecom za prvi kvartal 2018. godine ponudio Podnosiocu zahtjeva i drugim lokalnim operatorima. Bez obzira na gore navedenu

mogućnost Podnosilac zahtjeva predlaže Konkurencijskom vijeću da napravi detaljan uvid u ugovore i fakture BH Telecoma i njegovih međunarodnih partnera, odnosno fakture izdate od strane BH Telecoma prema međunarodnim partnerima kao i fakture izdate od strane međunarodnih partnera prema BH Telecomu, i to za 2016., 2017., i 2018. godinu, a pri tome imajući u vidu realne tržišne cijene iz dostavljenih aktuelnih cjenovnika.

- U vezi sa zloupotrebom dominantnog položaja po članu 10. stav 2) tačka b) Zakona o konkurenciji (*"ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača"*)-Podnosilac zahtjeva u vezi sa zloupotrebom dominantnog položaja BH Telecoma po toj tački već je na samoj usmenoj raspravi iznio dva aspekta, zbog kojeg sadašnje ograničavanje konkurenata na tržištu nanosi direktnu štetu za potrošače.

Jedan je aspekt slabije kvalitete telefonske usluge za potrošače jer se pozivi umjesto preko direktnih interkonekcijskih linkova preko Podnosioca zahtjeva sada moraju tranzitirati preko više dodatnih tranzitnih operatora i njihove tehničke opreme, pa je svaka dodatna karika u lancu potencijal za tehničke smetnje i time slabiju kvalitetu telefonske usluge, sve na štetu potrošača. Podnosilac zahtjeva kao dokaz predlaže vještaka za telekomunikacijsku struku koji će svojim nalazom nedvojbeno potvrditi navode Podnosioca zahtjeva. Drugi cjenovni aspekt je da zbog blokade interkonekcijskih linkova prema lokalnim operatorima i posljedičnog nepostojanja konkurenata na tržištu sada monopolni operator dominira čitavim tržištem. U takvoj situaciji BH Telecom potpuno sam određuje i cjenovne uslove prema međunarodnim partnerima i time može jednostrano podignuti cijene. Kako monopolni operator BH Telecom sam kaže, radi se o recipročnom odnosu, a i o recipročnim mjerama. Da to nije samo teorija, jasno pokazuje slijedeća situacija. Iz razloga visokih cijena terminacije u mreže operatora iz balkanskog regiona EU operatori su odlučili adekvato podići cijene za pozive koji u njihove mreže dolaze iz tog regiona, znači uključujući BiH. Hrvatski operatori su bili jedni od prvih sa podizanjem cijena, tačnije do prvog drastičnog podizanja cijena je došlo u mjesecu maju 2016. godine. U mjesecu julu 2016. godine cijene prema BiH su podigli i slovenski operatori, a kasnije je došlo do dodatnih podizanja cijena. Znači do dodatnog podizanja cijena je došlo gotovo svaki put kada je monopolni operator BH Telecom svoje cijene prema međunarodnim operatorima podigao na novi nivo. Ako su u tadašnjim primjerima konkurenti na tržištu (između njih i Podnosilac zahtjeva) do neke mjere sa svojim konkurentnijim cijenama smanjivali motivaciju EU operatora za dodatno dizanje cijena, sadašnja situacija, u kojoj monopolni operator BH Telecom dominira čitavim tržištem, jasno to ne omogućava. A sasvim je jasno, da štetu od podizanja cijena u konačnoj fazi snose potrošači u BiH za koje su pozivi u zemlje EU sve skuplji. Obzirom da je operator BH Telecom jedini koji posjeduje arhiv maloprodajnih cijena poziva iz svojih mreža u mreže EU država, Podnosilac zahtjeva predlaže, da Konkurencijsko vijeće od BH Telecoma traži dostavu relevantnih cjenovnika na osnovu kojih će se moći utvrditi korelacija između podizanja cijena od strane BH Telecoma, koja u konačnoj fazi zbog recipročnih mjera EU operatora rezultira u podizanju maloprodajnih cijena u BiH, a na direktnu štetu potrošača.

- U vezi sa zloupotrebom dominantnog položaja po članu 10. stav 2, tačka c) Zakona o konkurenciji (*"primjenjivanje različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u*

neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj") Podnosilac zahtjeva napominje da je u njegovom zahtjevu došlo do gramatičke greške. Naime, u zahtjevu je umjesto tačke c) pogrešno naveo tačku d), a u samim navodima je uvijek ispostavljač činjenicu da od strane monopolnog operatora BH Telecom nije tretiran na isti način kako su tretirani međunarodni operatori, a to je jasno vidljivo iz različitih ugovornih uslova za lokalne i međunarodne operatore.

Naime, i sam monopolni operator na usmenoj raspravi 07.03.2018. godine priznao je da za razliku od lokalnih operatora od međunarodnih operatora ne traži bankarske garancije, a također međunarodnim operatorima ne naplaćuje skupe interkonekcijske vodove, nego čak i sam preuzima troškove međusobnog interkonekcijskog povezivanja, koje se najčešće realizuje u Frankfurtu u Njemačkoj. Dakle, lokalni operatori su opterećeni visokom cijenom interkonekcijskih linkova, a za interkonekciju sa međunarodnim partnerom BH Telecom snosi troškove povezivanja. Kako proizlazi iz dostavljene kalkulacije modela samo ta dva elementa za Podnosioca zahtjeva predstavljaju dodatni trošak u iznosu od 10.200 KM kvartalno što predstavlja više od polovine svih troškova vezanih za tu uslugu. Takav trošak međunarodni operatori u ugovorima sa monopolnim operatorom BH Telecom nemaju. Sasvim je jasno, da se takvim nepovoljnijim uslovima Podnosioca zahtjeva dovodi u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj, što je jasan primjer zloupotrebe dominantnog položaja po članu 10. stav 2) tačka c), Zakona o konkurenciji. Obzirom da se uslovi saradnje između monopolnog operatora BH Telecom i njihovih međunarodnih partnera vide iz ugovora, predlažemo Konkurencijskom vijeću da napravi uvid u relevantne ugovore BH Telecoma i njegovih međunarodnih partnera, na osnovu čega će se utvrditi različiti uslovi za lokalne i međunarodne operatore u odnosu na bankovne garancije i interkonekcijske vodove, čime se lokalne operatore između kojih je i Podnosilac zahtjeva, dovodi u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj.

- Na osnovu gore navedenih činjenica jasno je, da monopolni operator BH Telecom ima svojstven pogled na poštivanje relevantnih propisa pa i na poštivanje autoriteta nadležnih državnih organa. A ponavljajući se, primjeri zloupotrebe dominantnog položaja na štetu njegovih konkurenata i konačnih korisnika sami po sebi dovoljno govore o mišljenju i

odnosu monopolnog operatora BH Telecom do njegovih konkurenata na tržištu. Jedna od ekspresija tog odnosa bila je jasno vidljiva na usmenoj raspravi, na kojoj je u vezi sa diskriminatornim i neprihvatljivim uslovima, ponuđenim od strane BH Telecoma, od strane predstavnice monopolnog operatora BH Telecom bilo rečeno da *"zašto ne odustanete od ovog posla ako ne možete raditi ovaj posao po ponuđenim uslovima"*.

Dana 03.04.2018. godine zaprimljeni su dodatni podaci, informacije i dokumentacija (ugovori i fakture koji su traženi od strane Konkurencijskog vijeća) pod brojem: UP-04-26-2-017-27/17 od strane BH Telecoma, kao i dodatne informacije i pojašnjenje prethodnih podataka dana 15.05.2018. godine pod brojem: UP-04-26-2-017-33/17, u kojima se u bitnom navodi sljedeće:

- Da je privredni subjekt Logosoft prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma na osnovu koje je i zaključen dodatak Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja.
- Da je BH Telecom u duhu smjernica RAK-a sa operatorima Akt.online, Blicnet i Europronet organizirao dodatne sastanke i ponudio nove uslove za terminaciju međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma.
- Da je uvažavajući interese obje strane BH Telecom sa operatorom Blicnet 23.03.2018. godine postigao dogovor o novim uslovima za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mrežu BH Telecoma i od 23.03.2018. godine usluge su ponovo aktivirane.
- Da je operatoru Akt.online BH Telecom ponudio iste cjenovne uslove za terminaciju međunarodnog saobraćaja koje su bile na snazi i u četvrtom kvartalu 2017. godine, ali da BH Telecom nije dobio odgovore od operatora Akt.online i Europronet na zadnju ponudu.
- BH Telecom u sljedećim tabelama daje precizne podatke o odnosu, odnosno korelaciji smanjenja količina terminiranog međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma, prema smanjenju količina saobraćaja prema Akt.online-u u minutama i procentima u posljednjih pet godina:

Tabela 3.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u fiksnu mrežu BHT	Dolaz u fiksnu mrežu BHT preko alt.operatorera	Učešće alt.operatorera	Akt.online u fiksnu mrežu BHT	Učešće Akt.online u alt.saobraćaju fix.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Tabela 4.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u mobilnu mrežu BHT	Dolaz u mobilnu mrežu BHT preko alt.operatorera	Učešće alt.operatorera	Akt.online u mobilnu mrežu BHT	Učešće Akt.online u alt.saobraćaju mob.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

- Da je Akt.online u periodu od 01.01.2014. godine do 31.12.2017. godine imao sljedeće uslove za terminaciju međunarodnog saobraćaja na korisnike BH Telecoma (što je i Podnosilac naveo u Zahtjevu):

Od 01.01.2014.-31.12.2015. godine ugovorene mjesečne količine terminiranog međunarodnog saobraćaja bile su: (..)*. Iz navedenih ugovornih perioda vidljivo je da BH Telecom pune

dvije godine nije korigovao količine saobraćaja na način da ih je umanjio procentualno isto onoliko koliki je bio pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu. Kada se izračunaju padovi saobraćaja koje je imao BH Telecom u jednoj radnoj godini u odnosu na prethodnu godinu, i isti procenti primjene na Akt.online saobraćaj dobije se da je pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u 2014. godini u

odnosu na 2013. godinu bio (...)*. Stoga je BH Telecom u 2015. godini operatoru Akt.online mogao ponuditi količine međunarodnog saobraćaja koji terminira u fiksnu i mobilnu mrežu BHT od (...)*, međutim ugovorene količine su ostale iste kao i u 2014. godini pa je Akt.online pod povoljnim uslovima terminirao više za (...)*.

Pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu bio je (...)* pa je u 2016. godini operatoru Akt.online trebalo biti ponuđeno (...)*. Međutim ponuđene i ugovorene količine saobraćaja sa Akt.online su bile (...)* BH Telecoma, iz čega se zaključuje da je Akt.online pod povoljnim uslovima terminirao više međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma i to (...)* u mobilnu mrežu BH Telecoma.

Pad saobraćaja u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu bio je (...)* pa je u 2017. godini operatoru Akt.online trebalo biti ponuđeno (...)* u mobilnu mrežu. Za prva tri kvartala 2017. godine sa operatorom Akt.online ponuđene i ugovorene količine terminiranog međunarodnog saobraćaja su bile (...)*. U zadnjem kvartalu 2017. godine ponuđene i ugovorene količine terminiranog međunarodnog saobraćaja su bile (...)*. Tim aranžmanom je Akt.online pod povoljnim uslovima terminirao više za (...)*.

Pad saobraćaja u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu bio je (...)* mrežu pa je u 2018. godini trebalo biti ponuđeno (...)* mrežu. Operatoru Akt.online su u zadnjoj ponudi BH Telecoma ponuđene količine dolaznog međunarodnog saobraćaja i to: za (...)*. Ovim je Akt.online dobio mogućnost da pod povoljnim uslovima u fiksnu mrežu terminira više (...)* mrežu.

Regulatorna agencija za komunikacije je dana 21.05.2018. godine na zahtjev Konkurencijskog vijeća dostavila podatke i informacije u kojima se u bitnom kaže sljedeće:

- Da postoji više modela regulacije cijena na tržištu tranzitiranja i terminacije poziva u mobilnu i fiksnu mrežu BH Telecoma.
- U prvom modelu cijene terminacije se određuju dogovorom poslovnih partnera o komercijalnim uslovima pružanja ovih usluga. Ovakav model kojeg karakterišu visoke cijene terminacije nalazi se u upotrebi u Bosni i Hercegovini od trenutka liberalizacije tržišta telekomunikacija za pružanje usluga u međunarodnom saobraćaju. Sam model nije specifičnost Bosne i Hercegovine, te su ga primjenjivale i Slovenija i Hrvatska do ulaska u Evropsku Uniju, a ostale zemlje regije (Srbija, Crna Gora i Makedonija) i sada ga primjenjuju. Model je na svjetskom nivou široko rasprostranjen.
- Drugi način regulacije cijena terminacije međunarodnog saobraćaja je izjednačavanje cijena terminacije međunarodnog saobraćaja sa znatno nižim cijenama terminacije nacionalnog saobraćaja. U ovakvom modelu regulacije vrijednost tržišta terminacije međunarodnog saobraćaja značajno pada, čime se i prihod operatora koji učestvuju na ovom segmentu tržišta drastično smanjuju. Izjednačavanje cijena terminacije nacionalnog i međunarodnog saobraćaja primjenjuju zemlje članice Evropske unije koje imaju obavezu uspostave i funkcionisanje jedinstvenog evropskog tržišta, pri čemu su cijene određene primjenom troškovno baziranih metoda. Obzirom da u zemljama regije, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, vrijede visoke cijene terminacije međunarodnog saobraćaja, dok su u zemljama EU niske cijene terminacije međunarodnog saobraćaja, pojedine zemlje članice EU na primjer Hrvatska, dozvoljavaju operatorima u Hrvatskoj da saobraćaj koji dolazi iz zemalja EU terminiraju po cijenama

koje vrijede za EU tržište, dok se saobraćaj iz zemalja sa visokim cijenama terminacije tretira recipročno, odnosno terminira se po drugim, znatno višim cijenama. Uspostavljajući dvije cijene za istu uslugu, ove zemlje su zaštitile svoje operatore koji rade sa operatorima iz zemalja koje imaju visoke cijene terminacije. Za ovakav potez su se opredijelile zemlje koje imaju veliku razmjenu međunarodnog saobraćaja sa takozvanim non-EU zemljama, odnosno zemljama sa visokim cijenama terminacije. Zemlje članice EU koje nemaju razmjenu većih količina međunarodnog saobraćaja sa non-EU zemljama nisu postupale na ovaj način.

- Zbog stava da se cijene terminacije međunarodnog saobraćaja određuju komercijalnim pregovorima operatora, Agencija u svojim analizama relevantnih tržišta poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio relevantnog tržišta, iz čega proizilazi da Agencija ne određuje cijene i komercijalne uslove terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksne i mobilne mreže u Bosni i Hercegovini. Shodno tome jedini prihvatljivi model postupanja za sve operatore u Bosni i Hercegovini je model koji se trenutno primjenjuje. Kako komercijalne uslove terminacije međunarodnog saobraćaja dogovaraju operatori čiji su interes međusobno suprotstavljeni, ovakve situacije su relativno česte. Agencija je u takvim prilikama svojim posredovanjem koje je uključivalo dobijanje određenih podataka radi sticanja uvida u situaciju, kao i održavanje pojedinačnih i zajedničkih konsultativnih sastanaka sa operatorima, pomagala operatorima u iznalaženju obostrano prihvatljivog rješenja. Na isti način Agencija je postupila i u aktuelnom slučaju. Način na koji Agencija vidi rješenje postojeće situacije će biti prikazan u daljem tekstu.
- Što se tiče upita Konkurencijskog vijeća kako će se isključenje vodova odraziti na potrošače u Bosni i Hercegovini u smislu kvaliteta i kvantiteta usluga, kao i cijena usluga, dostavljamo sljedeći odgovor: Generalno posmatrano, izuzev u slučaju kojeg ćemo prikazati u nastavku teksta, isključenje interkonekcijskih vodova ne utiče na kvalitet i kvantitet govornog saobraćaja kojeg potrošači u Bosni i Hercegovini primaju. Ovakva ocjena se zasniva na saznanjima Agencije da svi alternativni operatori imaju redundantne prenosne sisteme, što znači da u slučaju ispada jednog prenosnog puta, bez obzira na razlog ispada (kvar, isključenje ili nešto treće), sav saobraćaj koji je transportovan po tom putu se automatski preusmjerava na rezervne rute. Preusmjeravanje se odvija praktično trenutno (reda dijelova sekunde). U takvom scenariju potrošači u Bosni i Hercegovini ne bi osjetili posljedice isključenja interkonekcijskih linkova sa aspekata kvaliteta i kvantiteta govornog saobraćaja. Postoji mogućnost da bi ukoliko je rezervna prenosna ruta slabijeg kvaliteta, pojedini potrošači osjetili posljedice prenosa saobraćaja po takvoj ruti što bi se ogledalo u narušenom kvalitetu govora. Kako se operator Akt.online ranije izjašnjavao da prenosi saobraćaj samo *premium* kvaliteta, smatramo da su i rezervne rute u konkretnom slučaju obezbijedile kvalitet saobraćaja jednak onome na primarnim rutama. Gore date ocjene su zasnovane na postojećim saznanjima Agencije, bez izvršenih dodatnih analiza konkretne

- situacije u aktuelnom slučaju Akt.online-BH Telecom.
- Isključenje vodova može uzrokovati gubitak govornog saobraćaja za potrošače u Bosni i Hercegovini u situaciji kada se za povezivanje alternativnog operatora sa mrežom BH Telecoma koriste dvosmjerni vodovi, dakle vodovi po kojima alternativni operator šalje saobraćaj u mrežu BH Telecoma, ali i po kojima BH Telecom šalje saobraćaj u mrežu operatora. Tada postoji mogućnost da je BH Telecom nakon isključenja vodova nekom alternativnom operatoru, saobraćaj za mrežu tog alternativnog operatora preusmjerio na vodove kojima je BH Telecom povezan sa drugim operatorom sa kojim alternativni operator kojem su isključeni vodovi nema interkonekciju. U takvoj situaciji dolazi do gubitka poziva koji traje sve dok se ne uspostavi interkonekcija između alternativnog operatora i operatora na kojeg je BH Telecom preusmjerio pozive, ili dok BH Telecom nije preusmjerio govorni saobraćaj na operatora koji već ima interkonekciju sa alternativnim operatorom. Međutim, kako Akt.online nema svojih krajnjih korisnika (na dan 31.12.2017. godine Akt.online nema nijednog vlastitog krajnjeg korisnika i ima (...) korisnika CS usluge-usluga odabira operatora), ovakva situacija nije ni moguća u konkretnom slučaju Akt.online-BH Telecom. Isključenje vodova nema uticaja na maloprodajne cijene, odnosno cijene po kojima potrošači u Bosni i Hercegovini plaćaju usluge fiksne i mobilne telefonije.
 - Vezano za stav Agencije po pitanju iznajmljenih vodova, RAK navodi sljedeće:

Situaciju kada je BH Telecom isključio interkonekcijske vodove kojima je Akt.online transportovao međunarodni saobraćaj prema interkonekcijskim tačkama u mreži BH Telecoma Agencija posmatra sa dva aspekta. Prvi aspekt je ugovorna osnovanost isključenja Akt.online. Kako je isteklo važenje aneksa koji definiše odnos BH Telecoma i Akt.online po pitanju terminacije međunarodnog saobraćaja, a u vremenu predviđenom interkonekcijskim ugovorom nije potpisan aneks koji bi definisao saradnju u narednom kvartalu. Agencija po ovom pitanju nije poduzimala nikakve dalje korake, izuzev što je u svome obraćanju Akt.online, Blicnetu i Europronet-u (EPN) navela da se neće uključivati u ovaj aspekt odnosa, a da se operatori trebaju obratiti sudu, ukoliko smatraju da su oštećeni u ovom slučaju.

Drugi aspekt odnosa kojeg i Konkurencijsko vijeće naglašava je pitanje naplate vodova. Agencija je u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine, pod nazivom "Smjernice za nastavak komercijalnih pregovora" predložila operatorima da se pitanje eventualnih šteta razriješi putem pregovora, u duhu dobre poslovne saradnje i uz primjenu određenih principa, od kojih je jedan da BH Telecom ne vrši naplatu mjesečnog najma interkonekcijskih vodova koje je isključio u periodu od 1.1.2018. godine do trenutka ponovne uspostave interkonekcije. Prijedlog Agencije se zasniva na činjenici da je BH Telecom isključio vodove kako za Akt.online, tako i za Blicnet i EPN usljed čega ih Akt.online, Blicnet i EPN nisu mogli koristiti u periodu isključenja. Smatramo da ovo pitanje operatori trebaju razriješiti međusobnim dogovorom koji će ih poštediti dugotrajnog i neizvjesnog postupka pred nadležnim sudom.

Obzirom da je Konkurencijsko vijeće tražilo da Agencija daje svoj stav po pitanju naplate vodova u obje varijante koje je navelo Konkurencijsko vijeće. Stav Agencije se zasniva na aktuelnom ugovoru o interkonekciji između BH Telecoma i

Akt.online i RIP dokumentu BH Telecoma kao njegovom sastavnom dijelu. Pri tome naglašavamo da se i ovo pitanje treba posmatrati u kontekstu eventualnih šteta, kao i da njegovo rješenje treba tražiti kroz pregovore operatora ili na nadležnom sudu, te da je stav Agencije samo dodatno objašnjenje za Konkurencijsko vijeće.

Aktuelni interkonekcijski odnos između Akt.online i BH Telecoma je definisan Ugovorom o interkonekciji i RIP dokumentom kao sastavnim dijelom ugovora. Aktuelni ugovor o interkonekciji između Akt.online i BH Telecoma je Ugovor broj: 01-7.1-1189 |11 od 4.10.2011. godine. Ugovor, pored osnovnog teksta, čini osam priloga i jedan dodatak ugovoru koji se odnosi na usluge međunarodnog saobraćaja. Također, ugovor ima i aneks koji se odnosi na implementaciju usluge izbora operatora (CS usluga). Dodatak koji se odnosi na terminaciju međunarodnog saobraćaja definiše cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu u jednom kvartalu, količine saobraćaja i druge komercijalne uslove, uključujući i cijene mjesečnog najma interkonekcijskih vodova. Kako Akt.online i BH Telecom nisu potpisali novi Dodatak koji bi se odnosio na prvi kvartal 2018. godine, BH Telecom je isključio interkonekcijske vodove. Ovakav postupak znači da BH Telecom u periodu od 01.01.2018. godine do trenutka ponovne uspostave interkonekcije ne samo da nije pružao uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja, već nije imao ni ugovorni osnov za njeno pružanje, iz čega proizilazi stav Agencije da se interkonekcijski vodovi u ovome periodu ne trebaju naplaćivati. Ovo je stav Agencije po prvoj situaciji.

Da bi se bilo koja interkonekcijska usluga pružala i naplaćivala mora postojati osnov u interkonekcijskom ugovoru. Stoga je Agencija analizirala aktuelni ugovor između BH Telecoma i Akt.online kako bi pronašla eventualni osnov za naplatu interkonekcijskih vodova u situaciji kada nije potpisan Dodatak za pružanje usluga terminacije međunarodnog saobraćaja, odnosno kada Akt.online ne isporučuje međunarodni saobraćaj prema mreži BH Telecoma.

Aktuelni ugovor između BH Telecoma i Akt.online ne sadrži poseban dodatak ili aneks koji bi se odnosio samo na pružanje usluge interkonekcijskih vodova, odnosno fizičku interkonekciju, te po takvom stanju ne postoji osnov za naplatu interkonekcijskih vodova.

Stoga eventualni osnov za naplatu interkonekcijskih vodova treba tražiti u osnovnom tekstu ugovora, odnosno u prilogima ugovora koji se direktno odnose na interkonekcijske vodove ili ih pominju uz ostale usluge. Tako Prilog 3. definiše listu usluga interkonekcije koje BH Telecom pruža Akt.online među kojima je i usluga interkonekcijskog voda. Prilog 4. definiše tačke interkonekcije, pristupne komutacije i kapacitete interkonekcijskih vodova. Prilog 5. definiše mjesečnu naknadu za korištenje interkonekcijskih vodova, dok Prilog 8. definiše predviđanje količina saobraćaja i naručivanje interkonekcijskih vodova. Od svih ovih priloga, jedino se Prilog 5. može dovesti u kontekst plaćanja, obzirom da se poziva na Prilog 5. tadašnjeg RIP dokumenta BH Telecoma: "Cijene, obračun i uslovi plaćanja". Međutim, ni ovaj prilog se ne može koristiti u zauzimanju stava po pitanju potencijalne situacije, već samo u definisanju iznosa mjesečnog najma interkonekcijskog linka obzirom da su u dijelu prvom - Cjenovnik usluga interkonekcije definisane cijene, ali ne i drugi detalji na osnovu kojih bi se moglo odgovoriti na upit Konkurencijskog vijeća.

Stoga Agencija smatra da je na potencijalnu situaciju potrebno primijeniti član 10. ugovora koji glasi:

"Operator se za sve korištene usluge koje su predmet ovog Ugovora obavezuje plaćati BH Telecomu naknade u ukupnom iznosu koji je utvrđen u Prilogu 5. ovog Ugovora, na osnovu važećeg Cjenovnika iz Priloga 5 RIP- a.". Član 10. precizira da se

korištene usluge naplaćuju u skladu sa Prilogom 5. Ugovora koji je napravljen u skladu sa Prilogom 5. RIP dokumenta. Kako Akt.online nije koristio usluge interkonekcijskih vodova od 1.1.2018. godine pa nadalje, niti ih je mogao koristiti obzirom da ih je BH Telecom blokirao Agencija smatra da ni u potencijalnoj situaciji nema osnova za naplatu interkonekcijskih vodova od strane BH Telecoma.

- Vezano za upit Konkurencijskog vijeća za stav Agencije o korekcijama cijena do kojih dolazi usljed smanjenja količina saobraćaja, RAK daje sljedeći odgovor.

Postoje dva poslovna modela po kojima se trenutno ugovara terminacija međunarodnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini. U jednom modelu cijene terminacije u fiksne i mobilne mreže su fiksirane, a mijenjaju se količine saobraćaja i popusti na osnovnu cijenu, takozvane margine. Princip je da je margina manja ukoliko je količina saobraćaja koja se terminira u mrežu veća i obrnuto. U drugom modelu i cijene terminacije i količine saobraćaja se određuju na kvartalnom nivou, što se potvrđuje novim aneksom interkonekcijskog ugovora. Novi aneks može sadržavati cijene terminacije i količine saobraćaja iz prethodnog kvartala, ali i ne mora.

Konstantni pad količina saobraćaja dovodi do kontinuiranog smanjenja prihoda svih operatora koji učestvuju u terminaciji međunarodnog saobraćaja, što predstavlja pogodne okolnosti za periodična sporenja između operatora. Stoga je nužno napraviti takve poslovne modele koji će donijeti stabilnost u dužem vremenskom periodu, čime bi se značajno olakšali komercijalni pregovori. Agencija prihvata stav BH Telecoma da se količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjuje sto je posljedica sve većeg stepena primjene OTT aplikacija na svjetskom tržištu. Usljed ovakve situacije prihodi BH Telecoma, ali i svih alternativnih operatora koji šalju međunarodni saobraćaj ka mreži BH Telecoma se smanjuju iz godine u godinu. Shodno faktičkom stanju, a primjenjujući princip proporcionalnosti kao jedan od osnovnih principa koji se primjenjuje u regulaciji Agencija smatra da se efekat smanjenja prihoda treba proporcionalno odraziti na sve operatore. Ovakav stav znači da alternativni operatori, bez obzira na svoje interese, ne mogu zadržati iste iznose prihoda koje su imali ranije, te da se i oni moraju prilagoditi aktuелnoj situaciji. Ovakav stav Agencija je dosljedno primjenjivala i u prethodnom periodu. Primjena navedenog principa u konkretnom slučaju znači da se količine saobraćaja koje alternativni operatori šalju prema mreži BH Telecoma moraju umanjivati u skladu sa padom količina koje BH Telecom ima na godišnjem nivou. Na primjer, ukoliko BH Telecom ima trend pada od $(..)^{*}\%$ (količina međunarodnog saobraćaja koja je završila u mobilnoj mreži BH Telecoma na kraju 2017. godine je $(..)^{*}\%$ manja u odnosu na količinu međunarodnog saobraćaja koja je završila u mobilnoj mreži BH Telecoma na kraju 2016. godine), isti takav trend trebaju pratiti količine međunarodnog saobraćaja koje alternativni operatori šalju prema mreži BH Telecoma. Pri tome BH Telecom ne smije zloupotrebjavati efekat primjene OTT aplikacija na način da prikazuje uvećani, a ne stvarni pad saobraćaja u svoju mrežu.

- Kao moguću način rješavanja postojeće situacije. Agencija vidi uspostavu takvog poslovnog modela koji će donijeti stabilnost u terminaciji međunarodnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini. Radi se o modifikacijama jednog od modela koji se trenutno primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Model bi se zasnivao na cijenama terminacije u fiksnu mrežu, odnosno mobilnu mrežu koje će biti fiksirane na godišnjem nivou, pri čemu se te cijene jednom godišnje utvrđuju. U slučaju da u tekućoj godini nije bilo znatnih izmjena cijena na ino tržištima, iste cijene

terminacije se koriste i narednu godinu. Sa fiksiranim cijenama terminacije operatori ne bi više pregovarali o cijenama, već o količinama saobraćaja i marginama. Model bi sadržavao više opcija (minimalno tri ili četiri). Opcije bi se međusobno razlikovale po količinama saobraćaja za fiksnu i mobilnu mrežu. Agencija je svjesna da je moguće napraviti model sa velikim brojem opcija od kojih nijedna nije povoljna za alternativnog operatora, te stoga smatra da formalno uvođenje više opcija samo po sebi nužno ne znači i rješenje problema. Istinska saradnja alternativnih operatora i BH Telecoma po pitanju margina i količina saobraćaja je ključna.

Agencija smatra da je bez obzira na stalne padove količina saobraćaja koje završavaju u mreži BH Telecoma moguće fiksirati i količine saobraćaja na godišnjem nivou. Naime, pad količina saobraćaja za narednu godinu moguće je predvidjeti (sa malom greškom) na osnovu trendova koji vrijede za prethodne godine. U okviru postojeće raspodjele količina saobraćaja koje BH Telecom dobija direktnim interkonekcijskim vezama sa ino operatorima i saobraćaja koje dobija preko alternativnih operatora potrebno je implementirati iznos umanjenja saobraćaja dobiven na osnovu akuelnih trendova. Na taj način bi se mogle fiksirati količine saobraćaja po svim kvartalima za narednu godinu, tako da bi postojala stabilnost i po tom elementu.

Uz fiksirane cijene terminacije i količine saobraćaja ostaju još samo margine kao element oko kojeg je potrebno pregovarati. Sada dolazimo u situaciju da Agencija, odnosno druge nadležne institucije utiču na određivanje iznosa margina primjenom sljedećeg principa. Cijene terminacije koje se određuju komercijalnim dogovorom BH Telecoma i Akt.online su uslovljene cijenama koje BH Telecom daje ino operatorima sa kojim ima uspostavljene direktne interkonekcijske vodove. Primjenjujući princip nediskriminacije BH Telecom je dužan ponuditi uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja alternativnim operatorima iz Bosne i Hercegovine pod takvim komparativnim okolnostima, jednakim uslovima i istog nivoa kvaliteta kao što je pruža ino operatorima sa kojima ima poslovnu saradnju. To znači da cijene terminacije koje BH Telecom nudi alternativnim operatorima iz Bosne i Hercegovine moraju biti umanjene za iznos troškova koje alternativni operatori iz Bosne i Hercegovine imaju prilikom poslovanja sa BH Telecomom dok te iste troškove ino operatori u poslovanju sa BH Telecomom nemaju. Ovaj iznos umanjenja predstavlja takozvanu marginu. Alternativni operatori smatraju da margina, pored nadoknade troškova, treba omogućiti i određenu zaradu, pri čemu je suština problema određivanje iznosa zarade. Slična situacija je i u akuelnom slučaju. BH Telecom tvrdi da alternativni operatori sa ponudnom opcijom imaju mogućnost pokrivanja troškova i zarade na mjesečnom nivou, dok alternativni operatori tvrde da sa onim marginama koje im daje BH Telecom ne mogu pozitivno poslovati, odnosno ne mogu pokriti ni troškove koje imaju. Tako imamo situaciju da je neophodno odrediti koji troškovi su u pitanju, te koliki je iznos tih troškova. Kao neupitne troškove koje alternativni operatori imaju, a nemaju ih ino operatori, Agencija smatra trošak iznajmljenih vodova, te trošak bankarskih garancija. Također, alternativni operatori predaju međunarodni saobraćaj u mrežu BH Telecoma na tačkama interkonekcije za međunarodni saobraćaj koje se nalaze u Sarajevu. Međutim, ino operatori sa kojima BH Telecom ima uspostavljene direktne interkonekcijske linkove predaju međunarodni saobraćaj na tačkama interkonekcije u Frankfurtu ili Beču ili Budimpešti. To znači da BH Telecom o svome trošku transportuje međunarodni saobraćaj iz, na primjer, Frankfurta do Sarajeva. Ovo znači da alternativni operator iz Bosne i Hercegovine ne terminira

međunarodni saobraćaj u mrežu BH Telecoma pod komparativnim okolnostima i istim uslovima kao ino operator.

Što se tiče ostalih troškova koje su alternativni operatori iznijeli u svojim posljednjim obračunima Agenciji, a odnose se na troškove dozvole za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga i drugih naknada koje operatori plaćaju Agenciji vezanih za međunarodni saobraćaj (naknada za dozvolu za korištenje koda međunarodne signalizacione tačke i naknada za održavanje baze prenesenih brojeva), zatim troškove bankarskog poslovanja (različite vrste provizija, na primjer kod bankarskih transfera), te na kraju naknade koje operatori moraju plaćati u ovisnosti u kojem entitetu imaju sjedište (na primjer, operatori sa sjedištem u Republici Srpskoj moraju plaćati naknadu za unapređenje opštekorisnih funkcija šuma u iznosu od 0,07% prihoda i protiv požarnu naknadu u iznosu od 0,04% prihoda) Agencija smatra da bez razrađenog troškovnog modela koji bi potvrdio obim učešća ovih troškova u troškovima terminacije međunarodnog saobraćaja, te vjerodostojne dokumentacije koja bi potvrđivala tačne iznose troškova koji se odnose na terminaciju međunarodnog saobraćaja, nije moguće prihvatiti ove navode alternativnih operatora.

Stav Agencije je da bi primjena gore opisanog modela omogućila svim operatorima predvidivost planiranja prihoda i rashoda što bi kao rezultat donijelo stabilnost njihovog poslovanja na segmentu međunarodnog saobraćaja i spriječilo ponavljanje ovakvih situacija u budućnosti.

4. Relevantno tržište

U skladu sa članom 3. stav (1) Zakona i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), relevantno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti privrednih subjekata na određenom geografskom području.

Relevantno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu posebno njihove bitne karakteristike, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Konkurencijsko vijeće je odredilo da je u predmetnom postupku relevantno tržište proizvoda i/ili usluga tržište proizvoda i/ili usluga terminacije međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma.

Relevantno geografsko tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojem privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

U konkretnom slučaju relevantno geografsko tržište je Federacija Bosne i Hercegovine, budući da se sve tačke interkonekcije privrednog subjekta BH Telecom nalaze na području Federacije Bosne i Hercegovine.

U smislu navedenog, Konkurencijsko vijeće je za relevantno tržište predmetnog postupka utvrdilo tržište terminacije međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma na području Federacije Bosne i Hercegovine.

5. Prikupljanje podataka od trećih osoba

Kako bi razjasnilo određene činjenice i dokaze iznesene u postupku, a imajući u vidu i činjenicu kako je Regulatorna agencija za komunikacije BiH, nadležna za ex-ante regulaciju tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini, i kako je već uključena u rješavanje predmetnog slučaja, Konkurencijsko

vijeće uputilo joj je Zahtjev za informacijama broj: UP-04-26-2-040-24/17 dana 16.03.2018. godine.

RAK je dostavila tražene podatke dana 21.05.2018. godine, podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-04-26-2-040-35/17.

6. Usmena rasprava

U daljem toku postupka, budući da se radi o postupku stranaka sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, u skladu sa članom 39. Zakona, za dan 07.03.2018. godine (pozivi dostavljeni Podnosiocu zahtjeva aktom broj: UP-04-26-2-040-14/17 dana 19.02.2018. godine i BH Telecomu aktom broj: UP-04-26-2-040-15/17 dana 19.02.2018. godine).

Na usmenoj raspravi održanoj dana 07.03.2018. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća u ime stranaka u postupku su pristupili njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici kojom prilikom su imali mogućnost da jedni drugima postavljaju pitanja i razjasne međusobno sporne stvari (Zapisnik sa usmene rasprave, akt broj: UP-04-26-2-040-18/17).

Podnosilac zahtjeva i Protivna strana u postupku su ostali pri dosadašnjim iskazima, kao i dali dodatna pojašnjenja, te raspravili o predmetu postupka, a na osnovu dokaza koji su dostavljeni u postupku.

Podnosilac zahtjeva je na samom početku rasprave istakao kako nije izvršio uvid u odgovor BH Telecoma na Zahtjev i Zaključak o pokretanju postupka jer mu isti nije bio dostavljen, te kako će se nakon što izvrši uvid u spomenuti odgovor naknadno izjasniti vezano za navode iz odgovora.

BH Telecom je voditelju postupka predao odgovor na Zahtjev i Zaključak o pokretanju postupka te istakao da u cjelosti osporava osnovanost podnesenog zahtjeva, činjenične navode i istaknute prijedloge u Zahtjevu. U odgovoru uručenom Konkurencijskom vijeću BH Telecom ukazuje na akt Regulatorne agencije za komunikacije broj 02-29-558-1/18 od 20.02.2018. godine, u kojem regulator ističe kako se pred istim trenutno vode pregovori u cilju rješavanja pravne situacije po kojoj je podnesen Zahtjev Akt online. Uloga regulatora u tom postupku je takva da se može opisati kao savjetodavna u pružanju smjernica u cilju rješavanja sukobljenih komercijalnih interesa, a navodi koje regulator iznosi u pomenutom aktu između ostalog potvrđuju argumentaciju BH Telecoma koja se iznosi u odgovoru, a to je da svi operatori, uključujući i alternativne, trebaju proporcionalno snositi posljedice pada prihoda, čime se BH Telecom i vodio dostavljenim komercijalnim uslovima prema svim alternativnim operatorima uključujući i Akt online.

Vezano za smjernice na koje se u izjašnjenju pozivao BH Telecom, Podnosilac zahtjeva je skrenuo pažnju na činjenicu da od 5 datih smjernica od strane RAK-a BH Telecom je ispoštovao jednu. Naime istina je da je nudio cijene ravne onim iz zadnjeg kvartala 2017. godine, ali uz smanjen broj minuta međunarodnog saobraćaja, i to bitno smanjen broj, što ponovno alternativnog operatera dovodi u istu poziciju u kojoj je sad. Nadalje, u smjernicama RAK jasno navodi da BH Telecom treba alternativnim operatorima ponuditi veći broj različitih opcija po marginama i količinama saobraćaja pri čemu vrijedi princip veća količina saobraćaja – manja margina. Na bazi principa nediskriminacije BH Telecom je trebao da uzme u obzir da smanjenje količine saobraćaja po kvartalima za alternativne operatore mora biti proporcionalno stvarnom smanjenju ukupnih količina međunarodnog saobraćaja. Dakle, od svih smjernica koje RAK propisuje, uključujući i smjernicu da BH Telecom mora uzeti u obzir troškove koje svaki alternativni operator ima za ovu vrstu usluge prilikom formiranja cijena, BH Telecom je uvažio jednu, tj. ponudio cijene koje su vrijedile za 4. kvartal 2017. pri čemu možemo dokazati da je i sa takvom cijenom alternativni operator doveden u situaciju da posluje sa pozitivnom

nulom uz neznatnu dobit, a ovo sve zbog smanjene količine saobraćaja.

Predstavnici BH Telecoma su negirali navode o nesrazmjernom smanjenju količina saobraćaja, kako onih ponuđenih Akt.online-u tako i ukupnim količina međunarodnog saobraćaja, naglasivši da su konkretne podatke dostavili kako Konkurencijskom vijeću, tako i RAK-u iz čega se jasno može utvrditi neosnovanost navoda. Također, konstatacija da je djelovanje BH Telecoma dovelo do gašenja, odnosno prestanka poslovanja operatera T3 i Air Aba nije tačna, obzirom da operater T3 i dalje posjeduje licencu ima validan važeći ugovor s BH Telecomom i posluje na tržištu telekomunikacija u BiH. Također, suprotna strana je dala osvrst i na konstatacije o tome, da ponuđeni komercijalni uslovi dovode Akt online u negativno poslovanje, što se ne može smatrati tačnim, odnosno proračuni koje kompanija Akt.online dostavila Konkurencijskom vijeću predstavljaju isključivo prihode koje navedena kompanija ima prema svojoj majci firmi Akton Slovenija, a ne prema drugim ino operatorima koji su stvarni kupci navedenog servisa. Samim tim navedene proračune smatra nerelevantnim za navedeni postupak.

Podnosilac zahtjeva je ponovio kako su njegovi navodi o količini saobraćaja istiniti te podvukao kako je u posljednjoj ponudi koju je uputio zaposlenik BH Telecoma (..) * od 26.02.2018. navedena količina minuta za fiksnu mrežu (..) *. Ranija količina u 4. kvartalu 2017. godine koja je ponuđena od strane BH Telecoma iznosila je (..) * minuta na mjesečnom nivou, a u trećem kvartalu 2017. godine ponuda je čak iznosila (..) * minuta, što je očito pad od nekih (..) *. Iz ovog je vidljivo da BH Telecom konstantno i namjerno umanjuje saobraćaj ovom operateru tako što mu nudi usluge koje se za ovu vrstu transakcije uopšte ne moraju nuditi na ovaj način jer je očito jako široko polje za pregovore kada se u 3. kvartalu u 2017. godine ugovara (..) * za fiksnu telefoniju mjesečno, a za 1. kvartal 2018. godinu samo (..) *, uz istu cijenu. S ovim u vezi, dostavljena je e-mail korespondencija o vođenju pregovora u periodu prva tri mjeseca ove godine i ranije na uvid Konkurencijskom vijeću.

Protivna strana se na naprijed navedeno izjasnila navodeći da je sa svim količinama koje su ponuđene pod komercijalnim uvjetima Akt.online-u Konkurencijsko vijeće poznato 23.01.2018. od strane BH Telecoma, kao i sa cijenama koje su nudene u navedenom periodu. Na osnovu istih jasno se može utvrditi da Akt.online-u od strane BH Telecoma u proteklih 4 godine nije proporcionalno umanjivana količina saobraćaja koju može terminirati sa popustima u odnosu na ukupan pad dolaznog međunarodnog saobraćaja.

BH Telecom podsjeća na princip podržan od strane regulatora, a koji podrazumijeva da svi operatori proporcionalno snose teret pada količina međunarodnog saobraćaja koji je BH Telecom Konkurencijskom vijeću i procentualno predstavio u dopisu od 23.01.2018. Uzme li se u obzir tabela koja govori o pregledu dolaznog međunarodnog saobraćaja u BH Telecom mreže za period 2009.-2017. godine i tabela koja govori o količini saobraćaja za fiksnu i mobilnu mrežu prema Aktonu odnosno Akt. online, jasno je kako je Akt.online uživao takve količine saobraćaja koje nisu bile proporcionalne padu saobraćaja koji je trpio BH Telecom. Jasni su ekonomski pokazatelji iz parametara u ove dvije tabele koji ukazuju na činjenicu da bi u slučaju proporcionalnosti koju zahtijeva regulator, dozvoljeni saobraćaj prema Akt.online bio manji. Kada je riječ o smjernicama regulatora naglašavamo da jedna od smjernica ukazuje kako se kreiranje modela za 1. kvartal treba bazirati na primjeni samo cijena koje su vrijedile u 4. kvartalu 2017. što je od strane BH Telecoma i ispoštovano odnosno zbog čega su navodi protivne strane o količini dolaznog saobraćaja irelevantni.

Na upit voditelja postupka u vezi načina formiranja cijena, kalkulacija i faktora koji ulaze u obračun cijena, predstavnik BH

Telecoma se izjasnio da je ulazni parametar za izračun zvanična cijena koju BHT Telecom ima prema ino partnerima od (..) ** Euro/minut za fiksnu i (..) ** Euro/minut za mobilnu mrežu. Navedena cijena se umanjuje u konkretnom slučaju kompanije Akt.online, to je (..) ** % za pozive u fiksnu mrežu i (..) ** % u mobilnu mrežu. Razlika između ino cijene po kojoj BH Telecom dobija pozive i cijene koja se pod komercijalnim uslovima nudi i ugovara sa Akt.online daje mogućnost pozitivnog poslovanja Podnosioca zahtjeva, a dokaz tome je da za 12 godina poslovanja kompanije Akt.online ovo predstavlja ključni izvor prihoda navedene kompanije, što je u totalnoj suprotnosti sa procesom liberalizacije tržišta telekomunikacija u BiH. Obzirom da poslovni subjekt nije ispunio obaveze iz člana 5. Pravila 68/2013 o obavljanju djelatnosti davaoca fiksnih i javnih telefonskih usluga u BiH.

Podnosilac zahtjeva je naveo da nije istina da kompanija Akt.online isključivo živi od sredstava prikupljenih ovom uslugom. Ona predstavlja veliki generator prihoda i to je tačno, ali obzirom na male razlike ulazne i izlazne cijene ono od čega se živi je znatno manje u poređenju sa ukupnim prometom. Kompanija Akt.online pored licence za obavljanje fiksnih telefonskih usluga ima i sve ostale licence izdate od RAK-a izuzev mobilne telefonije, i vrši ostale usluge sektora telekomunikacija, pristup internetu, data usluge i sl. Od voice usluga imamo uslugu realizovanu sa BH Telecomom, tako da nije istina da živimo samo od navedenog.

Protivna strana je u daljem toku rasprave upoznala Konkurencijsko vijeće da je razlog isključenja linkova za međunarodni saobraćaj istek pripadajućeg aneksa ugovora o interkonekciji s datumom 31.12.2017. godine i neprihvatanje ponuđenih komercijalnih uvjeta za prvi kvartal 2018. godine. Napominjući da BH Telecom u slučaju da je ostavio aktivne linkove, ne bi imao pravni osnov za naplatu odnosno izdavanje fakture za izvršene usluge. Također, naglasivši da je u poslovanju sa alternativnim operatorima u BiH neophodan instrument osiguranja plaćanja, obzirom da su u više navrata bili prinuđeni isti upotrijebiti prema određenim interkonektovanim operatorima. Također, Protivna strana je upoznala Vijeće da trenutno ima određene probleme sa naplatom dugovanja firme Akton Slovenija osnivača i vlasnika Podnosioca zahtjeva, koja sa BH Telecomom ima ugovorenu uslugu, obzirom da im je u duhu dobre poslovne saradnje omogućeno poslovanje bez dostave bankarske garancije, što jasno ukazuje da u ovom biznisu BH Telecom preuzima značajan rizik za naplatu svojih potraživanja.

U daljem toku rasprave strane su iznosile svoju argumentaciju što je i konstatovano Zapisnikom sa usmene rasprave, a između ostalog bitno je naglasiti da je Podnosilac zahtjeva u jednom momentu tokom rasprave odustao od pojedinih tačaka iz člana 10. Zakona po kojima je prvobitno podnio Zahtjev protiv BH Telecoma, te ostao samo kod tačke a) iz stava 2) člana 10. Zakona, da bi kasnije povukao svoju raniju izjavu te ostao kod svih tačaka koje je naveo u prvobitnom zahtjevu.

7. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

U predmetnom postupku, pristupilo se prikupljanju relevantne dokumentacije i podataka, te je uvidom u iste utvrđeno slijedeće:

- Da je RAK dana 09.10.2007. godine donijela Listu operatora sa značajnom tržišnom snagom broj: 03-29-2374-1/07, u kojoj se navodi da su BH Telecom, Telekom Srpske a.d. Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 61-A, 78 000 Banja Luka i Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, Kneza Branimira bb, 88 000 Mostar operatori telekomunikacija u Bosni i

- Hercegovini koji imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije.
- Da je BH Telecom dužan u skladu sa Zakonom o komunikacijama Bosne i Hercegovine i ostalim relevantnim propisima Regulatorne Agencije za komunikacije usvojiti Referentnu interkonekcijsku ponudu za povezivanje na fiksnu mrežu privrednog subjekta BH Telecoma (RIP) čiji je predmet utvrđivanje uslova pod kojima BH Telecom nudi mogućnost za uspostavljanje i realizaciju interkonekcije mreža drugih operatora na javnu fiksnu telefonsku mrežu BH Telecoma u pravnom, tehnološko-tehničkom i ekonomskom smislu, procedure pregovaranja u cilju zaključivanja Ugovora o interkonekciji kao i prava i obaveze budućih ugovornih strana u vezi sa pružanjem/korištenjem Usluga interkonekcije.
 - Da je važeći RIP javno objavljen na službenoj stranici RAK-a i odobren od strane RAK-a. U RIP-u je izvršena podjela na usluge interkonekcije-osnovne (DIO PETI RIP, strana 13.) čija je cijena regulisana od strane RAK-a, i usluge interkonekcije-komercijalne (DIO ŠESTI RIP, strana 24.) koje se saglasno članu 53. RIP-a pružaju na komercijalnoj osnovi i predmet su Aneksa Ugovora između BH Telecoma i Operatora.
 - Da su cijene za navedene usluge iz šestog dijela RIP-a koje podrazumjevaju cijenu tranzitiranja međunarodnih poziva zajedno sa cijenom terminiranja poziva u mreže ino operatora, kao i cijena terminiranja međunarodnih poziva u mreže BH Telecoma i operatora u BiH predmet komercijalnog dogovora.
 - Da su BH Telecom i privredni subjekt Akt.online dana 01.02.2008. godine zaključili Sporazum o interkonekciji broj BH Telecoma 01-71-212/2008 i broj Akt.online 46/08, na osnovu kojega su periodično zaključivali Ugovor o interkonekciji, a posljednji je zaključen dana 04.10.2011. godine, potpisan od strane Akt.online, odnosno 16.09.2011. godine od strane BH Telecoma.
 - U skladu sa navedenim Ugovorom o interkonekciji broj BH Telecom i Akt.online su periodično zaključivali Dodatak ugovora o interkonekciji čiji je predmet bio regulisanje međusobnih prava i obaveza između ugovornih strana povodom pružanja usluga međunarodnog saobraćaja u skladu sa RIP-om za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma.
 - Da je posljednji važeći dodatak Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od dana 05.10.2017. godine, po kojem su u 4. kvartalu 2017.godine za Akt.online cijene za fiksne pozive bile (.)** KM/min ((.)** €/min) odnosno (.)** KM/min ((.)** * €/min) za mobilne pozive, sa količinama fiksnog saobraćaja od (.)** * odnosno mobilnog saobraćaja (.)**. Navedeni dodatak Ugovora je važio do 31.12.2017. godine.
 - Da je članom 6. dodatka Ugovora propisano da će BH Telecom 15 dana prije isteka istog, odnosno 15.12.2017. godine ponuditi operatoru Akt.online zaključivanje novog dodatka Ugovora, pod istim ili izmjenjenim uslovima.
 - Da je u skladu sa članom 6. dodatka Ugovora BH Telecom dana 15.12.2017. godine ponudio operatoru Akt.online nastavak saradnje i u prvom kvartalu 2018.

godine po cijeni terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu mrežu BH Telecoma od (.)** KM/min, a terminacije u mobilnu mrežu BH Telecoma po cijeni (.)** * KM/min, sa količinama fiksnog saobraćaja od (.)** * saobraćaja kvartalno.

- Da Akt.online nije prihvatio nove uslove iz ponuđenog dodatka Ugovora, te da je istekom dodatka Ugovora broj: 01-2.5-1410/17, odnosno neprihvatanjem nove ponude BH Telecoma za terminaciju međunarodnog saobraćaja, BH Telecom dana 31.12.2017. godine izvršio deaktivaciju usluge, odnosno isključio linkove za realizaciju usluge međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecoma.

Na osnovu dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tokom postupka, savjesnom i detaljnom ocjenom svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, Konkurencijsko vijeće je razmatralo navedeni predmet i donijelo odluku da se Podnosilac u svom zahtjevu odbije, jer radnje koje se stavljaju na teret privrednom subjektu BH Telecom ne predstavljaju zloupotrebu dominantnog položaja iz člana 10. stav 2) tačka a), b), c) i d) Zakona.

Kao prvo, u ovom postupku Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u:

- Zakon o komunikacijama;
- Odluku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o usvajanju Politike sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za razdoblje 2017.-2021. godine i akcijskog plana za realizaciju politike;
- Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo; Analizi tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama - veleprodajni nivo;
- RIP dokument BH Telecoma;
- Pravilo RAK-a 54/2011, 35/2008 i 51/2010;

Također, Konkurencijsko vijeće je izvršilo i uvid u Direktive koje se odnose na elektroničke komunikacije iz 2002. godine, a u cilju upoznavanja sa regulatornim okvirom, i ciljevima koji su zadani istima i to:

- Direktiva 2002/19/EZ o pristupu (Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Direktiva 2002/22/EZ o univerzalnoj usluzi (Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Direktiva 2002/77/EZ o konkurenciji (Commission Directive 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services, OJ L 249, 17.9.2002);

Zakon o komunikacijama je po prvi put u Bosni i Hercegovini postavio pravni okvir za regulaciju tržišta elektroničkih komunikacija, istim Zakonom utemeljeno je nezavisno tijelo Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine, a u članu 3. Zakona o komunikacijama kao mjerodavna tijela za provedbu odredbi u oblasti elektroničkih komunikacija određena su Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine daje okvir u obliku

usvajanja Politike ovog sektora, a RAK regulira mreže, usluge, utvrđuje cijene, izdaje dozvole, međupovezivanje i određuje uvjete za osiguranje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava i ostalo.

RAK je obavijestio Konkurencijsko vijeće da je upoznat sa predmetnim slučajem, te da je krajem 2017. godine zaprimio dopise privrednih subjekata Akt.online, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Europronet Bosnia d.o.o. Sarajevo kojim obavještavaju RAK o isključenju linkova za uslugu međunarodne terminacije od strane BH Telecoma.

BH Telecom je kao rezultat sastanaka sa RAK-om poslao nove ponude navedenim privrednim subjektima, koje isti nisu prihvatili, iako su se izjasnili da su ponudeni uslovi bolji od prethodnih, ali da im novi uslovi ne omogućavaju konkurentnost na tržištu međunarodnog saobraćaja u odnosu na ino operatore.

Također, utvrđeno je da je privredni subjekt Logosoft prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma za I kvartal 2018. godine, te da su strane zaključile novi dodatak Ugovora za prva tri mjeseca 2018. godine sa cijenom za fiksnu mrežu od (..) KM/min. i količinu do (..) KM/min, te cijenom za mobilnu mrežu od (..) KM/min i količinom do (..).

Tokom postupka također je utvrđeno da je u duhu smjernica RAK-a BH Telecom dana 23.03.2018. godine postigao dogovor o novim uslovima za terminaciju međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma sa privrednim subjektom Blicnet, te da je istog dana od 15:00 sati usluga ponovo aktivirana. Ugovorena cijena za fiksni saobraćaj je (..) KM/min, odnosno (..) KM/min za mobilni saobraćaj, sa količinama od (..) za mobilni saobraćaj. Također, u duhu smjernica RAK-a operatoru Blicnet se dozvoljava dodatna količina međunarodnog saobraćaja koju terminira u fiksnu mrežu BH Telecoma od (..) međunarodnog saobraćaja koju terminira u mobilnu mrežu BH Telecoma.

U vezi navoda Podnosioca zahtjeva da iz margine koja bi trebala biti između cijene sa popustom i cijene bez popusta, mora da pokriva stalne direktne mjesečne troškove u iznosu od približno (..) KM da bi tek nakon toga mogao ostvariti neku dobit, te da smanjivanjem količine saobraćaja i povećavanjem cijena bez realnog povećanja popusta, prostor za marginu je godinama sve manji i manji, dok sa zadnjim uslovima za prvi kvartal 2018. godine kojima se dodatno smanjile količine saobraćaja i digle cijene BH Telecom je napravio takvo stanje da prostora za ikakvu marginu više nema, nego je bilans negativan, te proračuna koje je Podnosilac dostavio Konkurencijskom vijeću po kojima bi poslovanje Podnosioca zahtjeva po cijenama i količinama iz nove ponude BH Telecoma u I kvartalu 2018. godine bilo negativno Konkurencijsko vijeće posebno ističe činjenicu, da Podnosilac zahtjeva, što se tiče međunarodnog poslovanja ima poslovnu saradnju samo sa svojom matičnom kompanijom Akton iz Slovenije, koja je 100% vlasnik privrednog subjekta Akt.online, tako da se cijena po kojoj Akt.online fakturiše usluge svojoj matičnoj kompaniji ne može smatrati fer tržišnom cijenom koja je formirana na osnovu zakona ponude i potražnje na međunarodnom tržištu, pošto se radi o međusobno povezanim privrednim subjektima.

Tokom postupka Konkurencijsko vijeće je utvrdilo, a što je i Regulatorna agencija za komunikacije istakla u svom dopisu od 21.05.2018. godine da u Bosni i Hercegovini postoje dva poslovna modela po kojima se trenutno ugovara terminacija međunarodnog saobraćaja. U jednom modelu cijene terminacije u fiksne i mobilne mreže su fiksirane, a mijenjaju se količine saobraćaja i popusti na osnovnu cijenu, takozvane margine. Princip je da je margina manja ukoliko je količina saobraćaja koja se terminira u mrežu veća i obrnuto. U drugom modelu i cijene terminacije i količine saobraćaja se određuju na kvartalnom nivou, što se potvrđuje novim aneksom

interkonekcijskog ugovora. Novi aneks može sadržavati cijene terminacije i količine saobraćaja iz prethodnog kvartala, ali i ne mora. Također je utvrđeno, a što je i predstavnik BH Telecoma izložio na usmenoj raspravi da je ulazni parametar za izračun cijena zvanična cijena koju BH Telecom ima prema ino partnerima od (..) Eura/minut za fiksnu i (..) Eura/minut za mobilnu mrežu, a u što se Konkurencijsko vijeće uvjerilo uvidom u dostavljene Ugovore i ispostavljene fakture ino partnerima BH Telecoma, te se u konkretnom slučaju privrednom subjektu Akt.online navedena cijena umanjuje (..) % za pozive u fiksnu mrežu i (..) % za pozive u mobilnu mrežu, čime se potvrđuje da su netačni navodi Podnosioca zahtjeva da su margine (..) %.

U pogledu navoda Podnosioca zahtjeva da BH Telecom u ugovorima (aneksima) sa ino partnerima i ispostavljenim fakturama formalno stavlja cijenu (..) EUR/min za fiksni saobraćaj, odnosno (..) EUR/min za mobilni saobraćaj, ali da je međusobno dogovorena efektivna cijena niža, Konkurencijsko vijeće je uvidom u sve Ugovore koje BH Telecom ima zaključene sa ino partnerima, kao i u fakture za 2017. i 2018. godinu ispostavljene prema istim, nedvojbeno utvrdilo da su cijene koje su dogovorene sa ino partnerom i naznačene u važećim ugovorima jednake cijenama na ispostavljenim fakturama za izvršene usluge terminacije poziva. Kao primjer Konkurencijsko vijeće navodi Ugovor između Telekom Austrije "A1 TELEKOM AUSTRIJA AG" i BH Telecoma za period od 01.01.2017. godine do 30.06.2017. godine kao i primjer fakture broj: 90106416 za šesti mjesec 2017. godine iz kojih je jasno vidljivo da je cijena od (..) EUR/min za fiksnu i (..) EUR/min za mobilnu mrežu (svi ugovori sa ino partnerima sa fakturama za 2017. i 2018. godinu priloženi u spisu).

Također, RAK u cilju daljeg razvoja konkurencije na tržištu telekomunikacija, u skladu sa Odlukom o usvajanju Politike sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za period 2017.-2021. godine (trenutno važeća), vodeći se smjernicama nadležnih institucija Evropske unije u pogledu analize tržišta u oblasti elektronskih komunikacija, a u skladu sa Zakonom o komunikacijama BiH i Pravilom 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija redovno vrši analize relevantnih tržišta podložnih predhodnoj (*ex ante*) regulaciji i na osnovu toga donosi odgovarajuće odluke i mjere. Osnovni cilj postupka analize tržišta jeste utvrditi postoji li na određenom tržištu efektivna konkurencija ili na tom tržištu postoji jedan ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu. Na osnovu rezultata provedene analize, operatorima sa značajnom tržišnom snagom se utvrđuju regulatorne obaveze, pri čemu se mogu uvesti nove obaveze, te zadržati, izmijeniti ili ukinuti postojeće. Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u aktuelnoj " *Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo-* " i " *Analizi tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama - veleprodajni nivo* " RAK posebno napominje da se obaveza troškovne orijentacije cijena terminacije, onako kako je predložena u predmetnim *Analizama tržišta*, odnosi na pozive koji započinju u mobilnim i fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini. Troškovna regulacija međunarodnog saobraćaja u ovoj fazi ne bi bila odgovarajuća i proporcionalna obaveza jer ne bi pomogla postizanju efikasne konkurencije na ovom tržištu. Osim toga, važno je dodati da Bosna i Hercegovina još uvijek nije dio EU zajedničkog tržišta i zbog toga nije obavezna da tretira međunarodne operatore jednako kao domaće. Zato RAK smatra da regulaciju cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u individualne fiksne mreže u Bosni i Hercegovini ne treba uvoditi u ovoj fazi, dok će RAK pratiti razvoj tržišta i reagovati u skladu sa zakonskim ovlastim, ako se u međuvremenu pojavi potreba za regulisanjem i ove vrste poziva.

Također, RAK u svojim Analizama relevantnih tržišta terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio relevantnog tržišta. Shodno tome ove usluge se pružaju u skladu sa komercijalnim dogovorom operatora koji podrazumjevaju da RAK ne određuje cijenu terminacije, što uključuje i količinu saobraćaja i odgovarajuće margine, već da operatori dogovaraju obostrano prihvatljive komercijalne uslove, te da je trenutni model, koji su prihvatili svi alternativni operatori, jedini prihvatljivi model postupanja za sve operatore u Bosni i Hercegovini.

Konkurencijsko vijeće u vezi navoda Podnosioca zahtjeva o nesrazmjernom smanjenju količina ponuđenog saobraćaja od strane BH Telecoma ističe stav RAK-a, da konstantni pad količina saobraćaja dovodi do kontinuiranog smanjenja prihoda svih operatora koji učestvuju u terminaciji međunarodnog saobraćaja, što predstavlja pogodne okolnosti za periodična sporenja između operatora. Stoga je nužno napraviti takve poslovne modele koji će donijeti stabilnost u dužem vremenskom periodu, čime bi se značajno olakšali komercijalni pregovori.

RAK prihvata stav BH Telecoma da se količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjuje što je posljedica sve većeg stepena primjene OTT aplikacija na svjetskom tržištu. Usljed ovakve situacije prihodi BH Telecoma, ali i svih alternativnih operatora koji šalju međunarodni saobraćaj ka mreži BH Telecoma se smanjuju iz godine u godinu. Shodno faktičkom stanju, a primjenjujući princip proporcionalnosti kao jedan od osnovnih principa koji se primjenjuje u regulaciji RAK smatra da se efekat smanjenja prihoda treba proporcionalno odraziti na sve operatore. Ovakav stav znači da alternativni operatori, bez obzira na svoje interese, ne mogu zadržati iste iznose prihoda koje su imali ranije, te da se i oni moraju prilagoditi aktuелnoj situaciji. Ovakav stav RAK je dosljedno primjenjivao i u prethodnom periodu.

Konkurencijsko vijeće analizom prikupljenih podataka u toku postupka utvrdilo da se ukupna količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjivala tokom posljednjih pet godina kako je prikazano u sljedećoj tabeli:

Tabela 5.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u fiksnu mrežu BHT	Procenat smanjenja u odnosu na prethodnu godinu	Ukupni međunarodni dolaz u mobilnu mrežu BHT	Procenat smanjenja u odnosu na prethodnu godinu
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Izvor: Analiza Konkurencijskog vijeća na osnovu prikupljenih podataka

Također je utvrđeno da je BH Telecom svim alternativnim operatorima u Bosni i Hercegovini smanjivao količine međunarodnog saobraćaja u skladu sa smanjenjem ukupnog dolaznog saobraćaja u mreže BH Telecoma podjednako, a kako je vidljivo iz podataka i dokumentacije koju je Konkurencijsko vijeće prikupilo u toku postupka, procenat smanjenja količina saobraćaja koji je tokom posljednjih pet godina terminirao Podnosilac zahtjeva je bio manji od procenta pada ukupnih količina dolaznog saobraćaja u mreže BH Telecoma.

Nesporno je u toku postupka utvrđeno, a što je i RAK utvrdila donošenjem Liste operatora sa značajnom tržišnom snagom broj: 03-29-2374-1/07, u kojoj se navodi da su BH Telecom, Telekom Srpske a.d. Banja Luka, Kralja Petra I Karadorđevića 61-A, 78 000 Banja Luka i Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, Kneza Branimira bb, 88 000 Mostar operatori telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koji imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije, kao i u svojim "Analizama tržišta" koje je su objavljene na internet stranici RAK-a u kojima se navodi, da je BH Telecom, kao i ostali navedeni operatori koji posluju na relevantnom tržištu terminacije poziva proglašen SMP operatorom, odnosno operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu završavanja (terminacije) poziva u vlastitu mrežu na fiksnoj lokaciji, dakle da imaju dominantan položaj na relevantnom tržištu.

Konkurencijsko vijeće ističe činjenicu da privredni subjekt BH Telecom, iako u većinskom vlasništvu države i proglašen dominantnim operatorom na relevantnom tržištu, dalje posluje i u skladu sa Zakonom o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine, te je i njegov legitimni cilj sticanje dobiti, kao i svakog drugog privrednog subjekta. Pitanje obaveze pružanja usluge terminacije poziva u skladu sa RIP dokumentom BH Telecoma, s jedne strane, te postizanja dogovora oko obostrano prihvatljivih komercijalnih uslova u vezi pružanja usluga terminacije međunarodnih poziva s druge strane, što dovodi do mogućnosti nepostizanja dogovora ili mogućih sporova između operatora, za Konkurencijsko vijeće predstavlja autonomno pravo

privrednog subjekta na donošenje poslovnih odluka u cilju zaštite vlastitog poslovanja.

Konkurencijsko vijeće je u toku ocjene ovog slučaja zaključilo da je djelovanje na ovom tržištu djelomično regulisano regulativom RAK-a, koja je u skladu sa Zakonom o komunikacijama lex specialis koji regulira ovu specifičnu materiju na specifičan način, te tražilo modus, u kojem bi moglo pronaći prostor za ocjenu povreda iz člana 10. Zakona o konkurenciji, i to u pojedinačnim slučajevima, nakon što su se dogodili kao ex post djelovanje, a pri tome pazeći da ne ulazi u mjerodavnosti drugih institucija, te poštujući zadani pravni okvir. Naime, činjenica da je RAK nametnula obavezu pružanja usluge interkonekcije privrednom subjektu BH Telecom, a da se uslovi pružanja usluga terminacije međunarodnih poziva određuju na osnovu komercijalnih dogovora, kao i da RAK u svojim Analizama relevantnih tržišta terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio relevantnog tržišta, odnosno usljed izostanka ex ante regulative od strane RAK-a na relevantnom tržištu međunarodne terminacije, Konkurencijsko vijeće ni na koji način ne može preuzeti obaveze ograničavanja jednog subjekta, radi ostvarivanja ciljeva drugog subjekta.

Shodno navedenom, Konkurencijsko vijeće u konkretnom slučaju ne može preuzeti ulogu regulatora niti direktno odlučivati o cijenama i količinama međunarodnog saobraćaja. Što se tiče visine margina koje bi bile prihvatljive za pojedine privredne subjekte, odnosno alternativne operatore, Konkurencijsko vijeće smatra da su margine koje je BH Telecom ponudio Podnosiocu zahtjeva dovoljne za nesmetano poslovanje na relevantnom tržištu, i to pogotovo u predmetnom slučaju gdje su pojedini privredni subjekti, odnosno alternativni operatori prihvatili nove ponude BH Telecoma, te zaključili nove dodatke Ugovora (operator Logosoft koji je prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma za period od 01.01.do 31.03.2018. i operator Blicnet koji je naknadno prihvatio ponudu BH Telecoma te zaključio ugovor za period od dana potpisivanja do 30.09.2018. godine). Ovdje je bitno istaći činjenicu da Podnosilac zahtjeva nije

prihvatio novu, naknadnu ponudu BH Telecoma koja je sadržavala cijene za terminaciju međunarodnog saobraćaja koje su bile na snazi u IV kvartalu 2017. godine.

Kao važan aspekt u predmetnom slučaju na koji je Konkurencijsko vijeće posebno obratilo pažnju jeste uticaj isključenja interkonekcijskih vodova na krajnje potrošače u Bosni i Hercegovini. Naime, istekom posljednjeg važećeg dodatka ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od 05.10.2017. godine, BH Telecom je izvršio deaktivaciju usluge, odnosno isključio interkonekcijske vodove privrednom subjektu Akt.online. Konkurencijsko vijeće se u vezi opisane situacije obratilo RAK-u kao mjerodavnoj instituciji u oblasti telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koja u svom dopisu od dana 21.05.2018. godine ističe da generalno posmatrano, isključenje interkonekcijskih vodova ne utiče na kvalitet i kvantitet govornog saobraćaja kojeg potrošači u Bosni i Hercegovini primaju. Ovakva ocjena se zasniva na saznanjima Agencije da svi alternativni operatori imaju redundantne prenosne sisteme, što znači da u slučaju ispada jednog prenosnog puta, bez obzira na razlog ispada (kvar, isključenje ili nešto treće), sav saobraćaj koji je transportovan po tom putu se automatski preusmjerava na rezervne rute. Preusmjeravanje se odvija praktično trenutno (reda dijelova sekunde). U takvom scenariju potrošači u Bosni i Hercegovini ne bi osjetili posljedice isključenja interkonekcijskih linkova sa aspekata kvaliteta i kvantiteta govornog saobraćaja. Postoji mogućnost da bi ukoliko je rezervna prenosna ruta slabijeg kvaliteta, pojedini potrošači osjetili posljedice prenosa saobraćaja po takvoj ruti što bi se ogledalo u narušenom kvalitetu govora. Kako se operator Akt.online ranije izjašnjavao da prenosi saobraćaj samo *premium* kvaliteta, smatramo da su i rezervne rute u konkretnom slučaju obezbijedile kvalitet saobraćaja jednak onome na primarnim rutama. Gore date ocjene su zasnovane na postojećim saznanjima Agencije, bez izvršenih dodatnih analiza konkretne situacije.

Isključenje vodova može uzrokovati gubitak govornog saobraćaja za potrošače u Bosni i Hercegovini u situaciji kada se za povezivanje alternativnog operatora sa mrežom BH Telecoma koriste dvosmjerni vodovi, dakle vodovi po kojima alternativni operator šalje saobraćaj u mrežu BH Telecoma, ali i po kojima BH Telecom šalje saobraćaj u mrežu operatora. Tada postoji mogućnost da je BH Telecom nakon isključenja vodova nekom alternativnom operatoru, saobraćaj za mrežu tog alternativnog operatora preusmjerio na vodove kojima je BH Telecom povezan sa drugim operatorom sa kojim alternativni operator kojem su isključeni vodovi nema interkonekciju. U takvoj situaciji dolazi do gubitka poziva koji traje sve dok se ne uspostavi interkonekcija između alternativnog operatora i operatora na kojeg BH Telecom preusmjeri pozive, ili dok BH Telecom nije preusmjerio govorni saobraćaj na operatora koji već ima interkonekciju sa alternativnim operatorom. Međutim, kako Akt.online nema svojih krajnjih korisnika, odnosno ne vrši terminaciju u svoju vlastitu mrežu, što je i RAK potvrdila u svojoj *"Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo"* (Akt.online nema nijednog vlastitog krajnjeg korisnika i ima samo korisnike CS usluge-usluga odabira operatora), ovakva situacija nije ni moguća u konkretnom slučaju Akt.online-BH Telecom. Isključenje vodova nema uticaja na maloprodajne cijene, odnosno cijene po kojima potrošači u Bosni i Hercegovini plaćaju usluge fiksne i mobilne telefonije.

Konkurencijsko vijeće prihvata gore navedeni stav RAK-a kao relevantne nezavisne institucije za provedbu odredbi u oblasti elektronskih komunikacija, te u vezi isključenja interkonekcijskih vodova posebno ističe da je usluga pružanja interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma, tj. korištenja interkonekcijskih

vodova zavisno povezana, odnosno međusobno uslovljena usluga sa uslugom međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecoma, pa u trenutnoj situaciji kada strane nisu postigle dogovor oko obostrano prihvatljivih komercijalnih uslova za nastavak daljnje poslovne saradnje na tržištu međunarodne terminacije, odnosno nisu zaključile novi ugovor o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja, koji je pravni osnov za daljnju poslovnu saradnju, nebitna je činjenica da li su interkonekcijski vodovi uključeni ili isključeni kada se isti ne koriste za navedenu uslugu, odnosno kada putem istih privredni subjekt Akt.online nije mogao transportovati međunarodni saobraćaj prema interkonekcijskim tačkama u mreži BH Telecoma zbog nepostojanja ugovornog osnova za obavljanje navedenih usluga.

Podnosilac zahtjeva je prvobitno podnio Zahtjev za pokretanje postupka za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja BH Telecoma u smislu člana 10. stav 2) tačke a), b) i d) Zakona o konkurenciji, pa se potom na usmenoj raspravi izjasnio da ostaje samo kod tačke a), te je na kraju usmene rasprave povukao svoju raniju izjavu i odlučio da ostaje kod prvobitnog Zahtjeva. Dana 03.04.2018. godine Konkurencijsko vijeće je zaprimilo dopunu Zahtjeva broj: UP-04-26-2-040-28/17 od Podnosioca zahtjeva, privrednog subjekta Akt.online u kojoj Podnosilac ističe da je u njegovom zahtjevu došlo do gramatičke greške, te da je umjesto tačke a) pogrešno naveo tačku d), a da je u svojim navodima uvijek ispostavljao činjenice po kojima od strane privrednog subjekta BH Telecom nije tretiran na isti način kako su tretirani međunarodni operatori, te je doveden u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj što je jasan primjer zloupotrebe dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka c) Zakona o konkurenciji. Na osnovu navedenog Konkurencijsko vijeće je na 35. sjednici održanoj dana 08.08.2018. godine donijelo Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-38/17 i dostavilo ga stranama u postupku.

Na osnovu dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tokom postupka, savjesnom i detaljnom ocjenom svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, Konkurencijsko vijeće nije utvrdilo zloupotrebu dominantnog položaja u smislu člana 10. stav (2) tačke a) direktno ili indirektno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovačkih uslova kojima se ograničava konkurencija, tačke b) ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača i tačke c) primjene različitih uslova za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama, čime ih dovode u neravnotežan i nepovoljan konkurentski položaj, jer radnje koje se stavljaju na teret privrednom subjektu BH Telecom ne predstavljaju zloupotrebu dominantnog položaja iz člana 10. stav (2) tačka a), b) i c) Zakona.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 1. dispozitiva ovog Rješenja.

8. Privremena mjera

Član 40. Zakona o konkurenciji propisuje da Konkurencijsko vijeće može donijeti rješenje o privremenoj mjeri, na osnovu preliminarno utvrđene povrede, kada smatra da pojedine radnje sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišnu konkurenciju, u smislu ovog Zakona, prijete nastanku direktnog štetnog uticaja za pojedine privredne subjekte, odnosno pojedine grane privrede ili za interese potrošača.

Analizirajući gore navedene dokaze i činjenice Konkurencijsko vijeće nije moglo preliminarno utvrditi povredu Zakona, koja bi mogla kratkoročno štetno utjecati na pojedine privredne subjekte, odnosno dostavljeni podaci iz predmetnog zahtjeva su nedovoljni za utvrđivanje preliminarne povrede, te se na osnovu istih nije moglo utvrditi da pojedine radnje

sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišnu konkurenciju, u smislu ovog Zakona, prijete nastanku direktnog štetnog uticaja za pojedine privredne subjekte, odnosno pojedine grane privrede ili za interese potrošača, te ne postoje osnovani razlozi za donošenje rješenja o privremenoj mjeri.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u tački 2. dispozitiva ovog Rješenja.

9. Troškovi postupka

Članom 105. stav (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u pravilu svaka stranka snosi svoje troškove postupka (koji uključuju i troškove za pravno zastupanje), a članom 105. stav (2) istog Zakona je propisano da kada u postupku učestvuju dvije ili više strana sa suprotnim interesima, strana koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak okončan, dužna je protivnoj stranci nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku. Ako je u takvom slučaju koja od strana djelimično uspjela sa svojim zahtjevom ona je dužna nadoknaditi protivnoj stranci troškove srazmjerno dijelu svog zahtjeva s kojim nije uspio.

Članom 108. stav (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u rješenju kojim se postupak završava, organ koji donosi rješenje određuje ko snosi troškove postupka, njihov iznos i kome se u kojem roku imaju isplatiti.

Na usmenoj raspravi su stranke, u smislu člana 105. stav (4) Zakona o upravnom postupku, upoznate sa obavezom podnošenja zahtjeva za naknadu troškova prije donošenja konačnog rješenja.

Kako do dana donošenja predmetnog rješenja stranke u postupku nisu dostavile zahtjev za naknadu troškova postupka Konkurencijsko vijeće nije ni odlučivalo o istim.

10. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema, odnosno objave ovoga Rješenja.

Broj UP-04-26-2-040-42/17

06. septembra 2018. godine

Sarajevo

Predsjednica

Adisa Begić, s. r.

Na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 11. stavak (1) u svezi s člankom 10. stavak (2) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) u postupku utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o., Fra Andela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo, putem punomoćnika, odvjetnika Branka Marića, Mehmeda Spahe 26, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Franca Lehara 7, 71 000 Sarajevo Bosna i Hercegovina, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine, na 36. (tridesetšestoj) sjednici održanoj dana 06.09.2018. godine, donijelo je

RJEŠENJE

1. Odbija se Zahtjev gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o., Fra Andela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo podnesen protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Franca Lehara 7, 71000 Sarajevo radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točke a), b) i c) Zakona o konkurenciji, kao neutemeljen.
2. Odbija se prijedlog za donošenje rješenja o privremenoj mjeri gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o., Fra Andela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo, kao neutemeljen.
3. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u "Službenom glasniku BiH", Službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Obrazloženje

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 4.1.2018. godine, pod brojem UP-04-26-2-040-3/17 zaprimilo Zahtjev za pokretanje postupka u smislu članka 28. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), (u daljem tekstu: Zakon), podnesen od strane gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o. Sarajevo, Fra Andela Zvizdovića 1, Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: Akt.online ili Podnositelj zahtjeva) zastupan po odvjetnicima odvjetničke kuće Marić&Co, ulica Mehmeda Spahe 26 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Franca Lehara 7, Sarajevo, Bosna i Hercegovina (u daljem tekstu: BH Telecom) zbog zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točka a), b) i d) Zakona. Prethodno, Podnositelj je dana 26.12.2017. godine pod brojem UP-04-26-2-040-1/17 podnio Zahtjev za donošenje privremene mjere kojom će se gospodarskom subjektu BH Telecom zabraniti da gospodarskom subjektu Akt.online sa danom 1.1.2018. godine isključi linkove za realiziranje usluge međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecoma, te istom naložiti da nastavi pregovore sa Podnositeljem zahtjeva sa ciljem zaključivanja Dodatka Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma broj: 01-7.1-1189/11 od 16.09.2011. godine za usluge međunarodnog saobraćaja za period od 1.1.2018. godine do 31.3.2018. godine.

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnositelju zahtjeva dana 10.01.2018. upućen zahtjev br: UP-04-26-2-040-4/17 za dopunu istog i uplatu administrativne pristojbe.

Podnositelj zahtjeva je dopunio Zahtjev dana 17.1.2018. godine dopisom broj: UP-04-26-2-040-5/17 i dokazom o uplati administrativne pristojbe nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu članka 28. stavak (1) Zakona, te je istom dana 15.2.2018. godine dostavljena Potvrda o prijemu kompletnog i urednog Zahtjeva za pokretanje postupka broj: UP-04-26-2-040-8/17.

1. Stranke u postupku

1.1. Podnositelj zahtjeva

1.1.1. Gospodarski subjekt Akt.online d.o.o.

Gospodarski subjekt Akt.online društvo za informatički inženjering i usluge d.o.o., Fra Andela Zvizdovića 1, 71 000 Sarajevo, sa ograničenom odgovornošću za prenos zvuka, slike ili ostalih informacija, registriran je dana 29.9.2004. godine na Općinskom sudu Sarajevo, pod matičnim brojem subjekta 65-01-0365-09.

Utemeljitelj gospodarskog subjekta Akt.online je gospodarski subjekat AKTON Telekomunikacijski inženjering d.o.o. Ljubljana, Tbiljska ulica 81, Republika Slovenija. Gospodarski subjekat AKTON pruža izravne međunarodne telefonske veze, terminaciju u fiksnoj i mobilnoj mreži na području: Srbije, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore.

Temeljna registrirana djelatnost gospodarskog subjekta Akt.online je pružanje telekomunikacijskih usluga (terminaciju u fiksne i mobilne mreže u Bosni i Hercegovini) i navedeni je alternativni operater usluga javne fiksne telefonije.

1.2. Protivna strana

1.2.1. Gospodarski subjekt BH Telecom d.d.

Gospodarski subjekt BH Telecom Sarajevo, dioničarsko društvo, Franca Lehara 7, 71 000 Sarajevo, registriran je dana 8.1.2002. godine na Općinskom sudu Sarajevo, pod matičnim brojem subjekta 65-02-0012-10 (stari broj 1-23391).

Utemeljitelj i većinski vlasnik gospodarskog subjekta BH Telecom je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

Temeljna registrirana djelatnosti gospodarskog subjekta BH Telecom je obavljanje telekomunikacijskih djelatnosti.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je tokom postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), Odluke o definiranju kategorije vladajućeg položaja ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), Zakona o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), Zakona o komunikacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 31/3, 75/10 i 32/10), Odluke o Politici sektora telekomunikacija Bosne i Hercegovine za period 2017.-2021. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 46/17) i Pravila broj 35/2008 i 51/2010, Regulatorne agencije za komunikacije.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njegovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine s druge strane ("Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori", br. 10/08), (u daljem tekstu: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju) odredba čl. 71. o primjeni kriterija i pravne stečevine Europske unije, te članka 43. stavak (1) Zakona, koje omogućuje Konkurencijskom vijeću u svrhu ocjene danog slučaja, da se može koristiti sudskom praksom Europskog suda pravde i odlukama Europske komisije.

3. Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka

U svom Zahtjevu i dostavljenim dopunama Zahtjeva, Podnositelj zahtjeva, opisuje činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za podnošenje Zahtjeva te u bitnom navodi slijedeće:

- da je Akt.online gospodarski subjekt registriran kod Općinskog suda u Sarajevu pod brojem: 65-01-0365-09, sa sjedištem u ul. Fra Andela Zvizdovića broj 1, Sarajevo i pretežitom djelatnošću koja se odnosi na pružanje telekomunikacijskih usluga i navedeni je alternativni operater usluga javne fiksne telefonije.
- da je BH Telecom javni telekom operater na području Bosne i Hercegovine koji zbog tehničkih specifikacija telekomunikacijske mreže jedini ima tehničku mogućnost terminirati poziv u svojoj mreži kod svog krajnjeg korisnika, to znači da ima *de facto* 100% monopol, te ga je zbog mogućnosti da isti zloporabi Regulatorna agencija za komunikacije BiH ("RAK") *ex ante* odredila kao operatera sa značajnom tržišnom snagom te mu odredila/nametnula određene obveze da bi se mogli ostvariti uvjeti za razvoj konkurencije na tržištu BiH, između ostalog određena je obveza omogućavanja spajanja svoje mreže sa mrežama drugih operatora čime su stvoreni preduvjeti za terminaciju poziva koje dođu od drugih operatora, da to spajanje omogući transparentno i svim zainteresiranim operaterima pod jednakim uvjetima, kao i da terminaciju tih poziva naplaćuje po najviše onoj cijeni koju odredi RAK (tzv. regulirana cijena).
- da je nažalost RAK reguliranu cijenu odredio samo za terminaciju nacionalnih poziva (to jest poziva koji započnu kod krajnjeg korisnika u mreži jednog od operatora unutar BiH), a cijenu za međunarodne pozive prepustio je komercijalnim dogovorima između operatora.
- da po procjeni Podnositelja zahtjeva BH Telecom na tržištu tranzitiranja međunarodnih poziva u mrežu BH Telecom ima barem 50% tržišni udio, te da kroz tzv. "komercijalne dogovore" određuje tržišne udjele ostalih nacionalnih alternativnih operatora (uključivo i tržišni udio Akt.online, koji je po procjeni

Podnositelja (...)**¹). Naime, ovi "komercijalni dogovori" su više manje "uzmi ili ostavi" jednostrani uvjeti na koje Akt.online faktički nema nikakvog utjecaja. Znači monopolni operater BH Telecom koji na tržištu terminacije poziva već ima *de facto* 100% monopol ovaj svoj monopolni položaj prenosi i na tržište tranzitiranja međunarodnih poziva u svoju mrežu (tzv. vertikalni monopol) te zloporabljuje svoj monopolni položaj sa postavljanjem takvih uvjeta po kojima sebi i drugima određuje tržišne udjele kao i cijene po kojima drugi mogu obavljati tu uslugu na međunarodnom tržištu.

- da su uvjeti od strane BH Telecoma određeni na način da operater koji BH Telecomu šalje količinu saobraćaja koliko je odredio BH Telecom (maksimalna količina koju operator može poslati), dobiva određeni "popust" na cijenu. Taj popust se faktički odnosi na cijenu po kojoj BH Telecom na međunarodnom tržištu navodno nudi uslugu tranzita međunarodnim operaterima. U slučaju da Akt.online i ne šalje više saobraćaja od dozvoljenog od strane BH Telecoma, platio bi BH Telecomu cijenu bez "popusta", a onda sa svojom cijenom (uključujući još i troškove) prema međunarodnim operaterima bio bi sasvim nekonkurentan na međunarodnom tržištu.
- da je stanje na tržištu takvo, da popust na cijenu faktički nije popust jer se pojavljuju ponude od strane drugih operatora koje su jednake ili čak bolje od cijena koje uz popust dobije Akt.online. Razlog za to su u biti posebni dogovori koje operator BH Telecom sklapa sa takvim međunarodnim operaterima i koji onda konkuriraju operatoru Akt.online i saobraćaj šalju izravno BH Telecomu. Time BH Telecom operatora Akt.online još dodatno stavlja u neravnopravan položaj. Zbog toga se često dešava da Akt.online sa svojim cijenama nije u stanju od međunarodnih operatora skupiti ni toliko saobraćaja koliko mu je od strane BH Telecom dozvoljeno, a time ne postiže ni teoretsku marginu kojom treba da pokriva troškove (dozvole od RAK-a, troškovi bankarske garancije, troškovi interkonekcijskih vodova,...).
- da Podnositelj zahtjeva iz margine, koja bi trebala biti između cijene sa popustom i cijene bez popusta, mora da pokriva stalne izravne mjesečne troškove u iznosu od približno (...) ** KM da bi tek nakon toga mogao ostvariti neku dobit. Smanjivanjem količine saobraćaja i povećavanjem cijena bez realnog povećanja popusta, prostor za marginu je godinama bio sve manji i manji. Sa zadnjim uvjetima za prvi kvartal 2018. godine kojima su se dodatno smanjile količine saobraćaja i digle cijene, BH Telecom je napravio takvo stanje da prostora za ikakvu marginu više nema, nego je bilanca negativna.
- da se utjecaj BH Telecoma na određivanje tržišnih udjela jasno vidi kroz donji kronološki prikaz smanjivanja količina međunarodnog saobraćaja (izraženo u minutama) kojeg je Akt.online mogao tranzitirati do mreže BH Telecoma. BH Telecom je takvo smanjivanje svaki put opravdavao navodnim smanjivanjem svog tržišnog udjela zbog pada obima međunarodnih poziva, znači po principu - BH Telecomu se smanjio obim saobraćaja, jednostrano će

¹ (...) ** Podaci predstavljaju poslovnu tajnu, u smislu članka 38. Zakona o konkurenciji

se smanjit obim saobraćaja i ostalim operaterima kako bi razmjer tržišnog udjela i dalje ostao isti, odnosno tako kako odgovara upravi BH Telecoma.

Tablica 1.

	Fix.	Mob.
q3 2014	(..)**	(..)**
q4 2014	(..)**	(..)**
q1 2015	(..)**	(..)**
q2 2015	(..)**	(..)**
1.5.30.6.2015	(..)**	(..)**
q3 2015	(..)**	(..)**
q4 2015	(..)**	(..)**
q1 2016	(..)**	(..)**
q2 2016	(..)**	(..)**
q3 2016	(..)**	(..)**
q4 2016	(..)**	(..)**
q1 2017	(..)**	(..)**
q2 2017	(..)**	(..)**
q3 2017	(..)**	(..)**
q4 2017	(..)**	(..)**
q1 2018	(..)**	(..)**

Izvor: Zahtjev

- da se u novoj ponudi za prvi kvartal 2018. godine Podnositelju zahtjeva dodatno umanjuje saobraćaj u fiksnu mrežu za (...)**.
- da BH Telecom alternativnim operatorima u BiH uslugu terminacije međunarodnih poziva naplaćuje po određenoj cijeni. U 4. kvartalu 2017. godine su za Akt.online to bile cijene (...)** za fiksne pozive odnosno (...)** za mobilne pozive, pod uvjetom da su samoinicijativno ograničili količinu slanog fiksnog saobraćaja na maksimalno (...)** kvartalno, odnosno mobilnog saobraćaja na maksimalno (...)** kvartalno. Za SMP operatora BH Telecom je to značilo da je samo od saobraćaja kojeg je dobio od Akt.online napravio za (...)** KM čistih prihoda, a efektivno i dobiti u skoro istom iznosu. Na drugoj strani za Akt.online je to izravni trošak odnosno obveza prema BH Telecomu. Da bi uspio pokriti te pa i sve ostale troškove operator Akt.online mora na međunarodnom tržištu istu uslugu ponuditi po adekvatno višim cijenama. Međunarodno tržište je zbog puno sudionika veoma konkurentno, zato Akt.online nije u stanju uslugu tranzita poziva do mreže BH Telecom naplaćivati po bilo kojoj cijeni (kako to prema lokalnim operaterima može jednostavno napraviti BH Telecom). A da bi borba bila još oštrija na istom međunarodnom tržištu nastupa i BH Telecom koji sa nisko postavljenim cijenama i posebnim dogovorima sa međunarodnim operaterima još dodatno snižava cijene na tržištu i ostavlja veoma malo prostora za lokalne operatere kao što je Akt.online. Realna margina po minuti se kreće između (...)** i (...)** KM što u zadnje vrijeme jedva pokriva izravne troškove. Iz navedenog jasna je činjenica, da BH Telecom od svake međunarodne minute koja se terminira u njegovoj mreži u svakom primjeru dobija (...)** KM odnosno (...)** KM, irelevantno od toga da li je tu minutu dobio od međunarodnog operatora ili preko lokalnog operatora. I to predstavlja njegovu izravnu dobit. A ukoliko BH Telecom saobraćaj dobije izravno od međunarodnog operatora, dobija još samo dodatnu marginu i dobit. Da se lokalni operatori bore za iste minute od međunarodnih operatora odnosno istu marginu, sa tom razlikom, da lokalni operatori sa tom minimalnom marginom moraju da pokriju sve

troškove da bi tek tada napravili neku minimalnu dobit.

- da je iz dostavljenih analiza i kalkulacija jasno vidljivo da sa ponuđenim uvjetima (manje minuta uz više cijene) alternativni operateri u BiH sa cijenama prema međunarodnim operatorima kojima bi mogli pokriti troškove nisu konkurentni na međunarodnom tržištu te nisu u mogućnosti dobiti nešto saobraćaja. Dakle ostali bi samo troškovi, bez prihoda za pokrivanje istih.
- da je, obzirom da Akt.online nije bio u stanju prihvatiti takve uvjete, a BH Telecom nije ni razmotrio alternativne opcije koje je ponudio Akt.online i koje su po ocjeni Akt.online trebale biti obostrano prihvatljive (iz ovoga je i jasno da se ne radi o komercijalnom dogovoru, nego o jednostrano postavljenim uvjetima po principu "uzmi ili ostavi"), BH Telecom istekom 2017. godine zbog neprihvatanja novopostavljenih uvjeta isključio interkonekcijske vodove te time operatoru Akt.online onemogućio obavljanje usluge.

Također, Podnositelj zahtjeva u zahtjevu broj: UP-04-26-2-040-1/17 od 26.12.2017. godine traži da Konkurencijsko vijeće, na osnovu svega izloženog, donese privremenu mjeru kojom se zabranjuje BH Telecomu da gospodarskom subjektu Akt.online sa danom 1.1.2018. godine u 00:00 sati isključi linkove za realiziranje usluge međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecom, te istom naloži da nastavi pregovore sa Podnositeljem zahtjeva sa ciljem zaključivanja Dodatka Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma broj: 01-7.1-1189/11 od 16.9.2011. godine za usluge međunarodnog saobraćaja za period od 01.01.2018. godine do 31.03.2018. godine.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-9/17 dana 07.02.2018. godine (u daljem tekstu: Zaključak), protiv gospodarskog subjekta BH Telecom, radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja, iz odredbi članka 10. stavak 2) točke a), b) i d) Zakona o konkurenciji.

Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak Podnositelju zahtjeva, aktom broj: UP-04-26-2-040-12/17 dana 15.02. 2018. godine.

Konkurencijsko vijeće, sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, je dostavilo Zahtjev i Zaključak na odgovor protivnoj strani u postupku, "BH Telecom" d.d. Sarajevo, Franca Lehara 7., 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, aktom broj: UP-04-26-2-017-13/17 dana 15.2. 2018. godine.

Također, Konkurencijsko vijeće je na 35. sjednici održanoj dana 8.8.2018. godine, a na temelju dopune Zahtjeva Podnositelja broj: UP-04-26-2-040-28/17 od 3.4.2018. godine donijelo Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-38/17, jer je Podnositelj, kako je naveo u predmetnoj dopuni, pogrešno naveo točku d) umjesto točke c) iz članka 10. stavak (2) Zakona.

BH Telecom je u odobrenom roku dostavio odgovor na Zahtjev za donošenje privremene mjere, kao i odgovor na Zahtjev i Zaključak Konkurencijskom vijeću, u smislu članka 33. stavak (3) Zakona, podnescima broj: UP-04-26-2-017-6/17 od dana 24.1.2018. godine i broj: UP-04-26-2-017-21/17 od dana 7.3.2018. godine, u kojima u cijelosti osporava Zahtjev, te smatra da isti treba odbiti kao neutemeljen i preuranjen, te u svezi sa pojedinačnim navodima Podnositelja zahtjeva, u bitnom navodi slijedeće:

- Da su BH Telecom i alternativni operater Akt.online 16.9.2011. godine zaključili Ugovor o interkonekciji, broj BH Telecoma 01-7.1-1189/11, u potpunosti sa važećom interkonekcijskom ponudom za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma (u daljem tekstu: RIP).
- Da je važeći RIP javno objavljen na službenoj stranici RAK-a, usaglašen sa regulatornim propisima u oblasti telekomunikacija i odobren od strane RAK-a. U RIP-u je izvršena podjela na usluge interkonekcije-teljne (DIO PETI RIP, strana 13.) čija je cijena regulirana od strane RAK-a, i usluge interkonekcije-komercijalne (DIO ŠESTI RIP, strana 24.) koje se saglasno članku 53. RIP-a pružaju na komercijalnom temelju predmet su Aneksa Ugovora između BH Telecoma i Operatora, dok je u članku 56. utvrđeno da je cijena terminacije međunarodnih poziva u mreže BH Telecoma i operatora u BiH predmet komercijalnog dogovora. Prema tome, temeljne interkonekcijske usluge BH Telecoma u RIP-u su regulirane od strane RAK-a, dakle i cijena usluga, što BH Telecom i ostali operatori telekomunikacija u BiH ne problematiziraju.
- Da BH Telecom kao svaki gospodarski subjekt štiti svoje interese, ali sukladno pozitivnim propisima. BH Telecom je na bazi izvršenih analiza sačinio ponudu za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma za prvi kvartal 2018. godine, po cijeni terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu mrežu BH Telecoma od (...) ** KM/min, a terminacije u mobilnu mrežu BH Telecoma po cijeni od (...) ** KM/min. *Navedene cijene su konkurentne na tržištu i niže su od cijena koje imaju međunarodni interkonekcijski partneri.*
- Da članak 5. dodatka važećeg Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od 5.10.2017. godine utvrđuje period ugovaranja usluga terminacije međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma. Navedeni dodatak Ugovora je bio zaključen na period od 1.10.2017. do 31.12.2017. godine. Sukladno članku 6. dodatka Ugovora BH Telecom je 15.12.2017. godine ponudio operatoru Akt.online nastavak suradnje i u prvom kvartalu 2018. godine. Istekom dodatka Ugovora broj: 01-2.5-1410/17, odnosno neprihvatanjem nove ponude BH Telecoma za terminaciju međunarodnog saobraćaja, BH Telecom je izvršio deaktivaciju usluge i na taj način zaštitio svoje poslovne interese.
- Da usluga terminacije međunarodnog saobraćaja nije regulirana usluga, što je jasno navedeno i u dopisu RAK-a broj: 02-29-3308-3/17 od 16.01.2018. godine, četvrti pasus.
- Da poslovna politika BH Telecoma nije namjerno nanošenje štete svojim poslovnim partnerima, niti je to slučaj u konkretnom, ali, kao i svaki gospodarski subjekt štiti svoje interese i djeluje sukladno tržišnim uvjetima. BH Telecom je imao potpisane dodatke ugovora o interkonekciji sa šest alternativnih operatera u BiH za usluge terminacije međunarodnog saobraćaja. Sa tri operatora (T3/Teledigital, Air Aba i Europronet) BH Telecom je imao probleme sa naplatom usluga. Dugovanja prema BH Telecomu su bila konstantna i u slučaju operatora T3/Teledigital i Air Aba, BH Telecom je svoja potraživanja naplatio aktivacijom instrumenata osiguranja plaćanja. Treći alternativni operater (Europronet) i danas ima dugovanja prema BH Telecomu još od mjeseca listopada 2017. godine i visina dugovanja je na granici njegovog instrumenta osiguranja plaćanja. Operater Air Aba je općenito prekinuo svoje poslovanje 13.10.2017. godine, dakle ne samo poslove terminacije međunarodnog saobraćaja. Operater T3/Teledigital je više puta mijenjao svoj poslovni model i vlasnike, te BH Telecom ni u kom slučaju ne smatra da je odgovoran za eventualno negativno poslovanje ovog operatora.
- Da su troškovi najma interkonekcijskih vodova usklađeni sa cijenama utvrđenim u RIP-u, i prema članku 3. dodatka ugovora o interkonekciji za terminaciju međunarodnog saobraćaja, operatoru se odobrava popust od (...) ** % na cijenu najma interkonekcijskog voda. Sukladno članku 7. dio treći RIP-a strane mogu dogovoriti umanjenje maksimalnog iznosa ili potpuno ukidanje instrumenata osiguranja plaćanja. Cijeneći korektnu suradnju sa operatorom Akt.online, BH Telecom je izvršio umanjenje instrumenata osiguranja plaćanja na iznos od visine jednog mjesečnog računa.
- Da u eri masovne upotrebe OTT aplikacija, količine terminiranog međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma su manje za (...) ** % u odnosu na 2009. godinu. U periodu siječanj 2014. godine - prosinac 2017. godine količine su manje za (...) ** % u fiksnoj mreži i (...) ** % u mobilnoj mreži. Ove usluge odrazile su se i na prihod od usluge terminacije međunarodnog saobraćaja i to kroz pad prihoda od (...) ** %. I pored svega navedenog, BH Telecom smatra da u trenutnoj tržišnoj situaciji operater Akt.online ima uvjete za pozitivno poslovanje.
- Da je alternativni operater Logosoft prihvatio novu ponudu BH Telecoma, što dovoljno govori o tome da je procijenio da može napraviti pozitivan finansijski rezultat ugovaranjem usluge terminacije međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma. Naravno, BH Telecom redovito prati trendove, a u slučaju promjena na tržištu terminacije međunarodnog saobraćaja u pozitivnom smjeru, nesumnjivo bi se analizirala mogućnost nove, povoljnije ponude svim alternativnim operatorima u BiH.
- Da su u sljedećoj tablici dati uvjeti pod kojima je radio Akt.online u periodu od 2014.godine do danas, iz kojih je vidljivo da u dužim vremenskim intervalima BH Telecom nije na ovog operatora prenosio ni pad saobraćaja ni pad dobiti, što je mogla biti očekivana odluka BH Telecoma:

Tablica 2.

Period	Operator	Količina saobraćaja fiksna mreža (minuta mjesečno)	Cijena za fiksnu mrežu (Eur/min)	Količina saobraćaja mobilna mreža (minuta mjesečno)	Cijena za mobilnu mrežu (Eur/min)	BHT cijena na međunarodnom tržištu fiksna (Eur/min)	BHT cijena na međunarodnom tržištu mobilna (Eur/min)
1.1.2014-1.12.2014	Akton	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
1.1.2015-30.04.2015	Akton	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
1.5.2015-30.06.2015	Akton	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
1.7.2015-30.09.2015	Akton	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**

1.10.2015-31.12.2015	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.4.2016-15.4.2016	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
15.4.2016-30.06.2015	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.7.2016-30.9.2016	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.10.2016-31.12.2016	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.1.2017-31.3.2017	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.4.2017-30.6.2017	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.7.2017-30.9.2017	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.10.2017-31.12.2017	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.1.2018-31.3.2018	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

		Količina saobraćaja fix.za ugovoreni period (min)	Cijena za fiksnu mrežu (Eur/min)	Količina saobraćaja mob.za ugovoreni period (min)	Cijena za mobilnu mrežu (Eur/min)		
3.2.2016-31.3.20016	Akton	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Izvor: Podaci BH Telecoma

- Da pored izloženog, BH Telecom naglašava da u ovom periodu, pored Akt.online kao alternativnog operatera koji u mrežu BH Telecoma samo terminira međunarodni saobraćaj – dakle nije po definiciji operator fiksnih javnih usluga, nego *wholesaler*, a na međunarodnom nivou, na BH Telecom je izravno interkonektovan i inozemni operator Akton iz Slovenije, koji je 100% vlasnik Akt.online s kojim i ma svoju jedinu interkonekciju. To znači da se slovenački wholesaler Akton na svjetskom tržištu pojavljuje sa tzv. *blended price*, što ga dovodi u povoljniji položaj u odnosu na druge međunarodne operatore.
- Da je također potrebno naglastiti da je Logosoft koji je u istoj situaciji kao i Akt.online, jer mu je vlasnik M:tel iz Banja Luke, prihvatio potpuno iste uvjete ponude koju je dobio i Akt.online i vrlo uspješno popunio svoje kapacitete međunarodnim saobraćajem.
- Da je RAK već u tri navrata komunicirao sa BH Telecomom u vezi istog predmeta, te je svim operaterima koji se bave terminacijom međunarodnog saobraćaja (i vladajućim i alternativnim) dostavio upitnik, radi cjelovitog uvida u funkcioniranje usluga koje se odnose na međunarodni saobraćaj. Dakle RAK je pokrenuo postupak u cilju utvrđivanja pravila djelovanja za operatore koji implementiraju usluge tranzita i terminacije međunarodnog saobraćaja, radi osiguranja predvidljivosti ponašanja operatora i postizanja stabilnosti njihovog rada.
- Da sadržaj Zahtjeva jasno ukazuje kako je odgovarajući adresant zapravo Regulatorna agencija za komunikacije BiH, a koja je već uzela učešća u rješavanju nastale situacije, zbog čega ovaj postupak smatramo preuranjenim, odnosno sukladno načelu ekonomičnosti, neopravdanim dok se ne okončaju trenutni pregovori između BH Telecoma i alternativnih operatora među kojima je i Akt.online. U vezi sa ponudom BH Telecoma prema Akt.online za prvi kvartal 2018. godine podsjećamo da Regulatorna agencija za komunikacije u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine (u prilogu) ističe kako je potrebno da svi operatori proporcionalno snose teret pada količina međunarodnog saobraćaja, što upravo dokazuje tvrdnje BH Telecoma da je dostavljena ponuda pravična i komercijalno prihvatljiva. Proporcionalnost snošenja tereta na koju ukazuje RAK vidljiva je i iz akta BH Telecoma prema Konkurencijskom vijeću broj: 03.1.3-1.1-6545/18-3 od 23.01.2018. godine (stranica 3.) - koja dokazuje

pad prihoda BH Telecomu po osnovu dolaznog međunarodnog saobraćaja. Pomenuti pad prihoda je proporcionalan, pa čak i na štetu BH Telecoma povoljniji po alternativne operatore od omjera u kojem je došlo do pada prihoda BH Telecoma, što je jasno uzmu li se u obzir do sada važeći uvjeti između Akt.online i BH Telecom.

- Podnositelj Zahtjeva ne dokazuje esencijalne elemente koji su nužni kako bi se utvrdila zlouporaba vladajućeg položaja od strane BH Telecom, i to:
- Podnositelj Zahtjeva u Zahtjevu ne opredjeljuje mjerodavno tržište proizvoda. Akt.online u Zahtjevu navodi kako BH Telecom uživa "100% monopol" na tržištu terminiranja poziva u vlastitu mrežu kod svog krajnjeg korisnika. Prije svega ističemo kako je potrebno razlikovati mjerodavno tržište terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže od tržišta tranzitiranja međunarodnih poziva koje predstavlja samo segment gore navedenog tržišta, a na što je izričito ukazala i Regulatorna agencija za komunikacije u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine. Dakle, jasno je kako se predmetni Zahtjev odnosi na segment tranzitiranja međunarodnog saobraćaja za koji nije provedena analiza tržišta, pa je iz tog razloga još važnije da Podnositelj Zahtjeva predstavi argumentaciju o tržišnom učešću BH Telecoma i odredi mjerodavno tržište proizvoda.
- U svezi sa oblicima navodne zlouporabe vladajućeg položaja od strane BH Telecoma, Podnositelj Zahtjeva ne iznosi argumentaciju kojom dokazuje na koji način se ponašanje BH Telecoma može smatrati "izravnim ili neizravnim nametanjem nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uvjeta" (članak 10. stavak 2. točka a), i to naročito imamo li u vidu već predstavljene činjenice od strane BH Telecoma iznesene u dopisu prema Konkurencijskom vijeću broj: 03.1.3-1.1-6545/18-3 od 23.01.2018. godine. Naime, u predmetnom aktu BH Telecom ističe kako je drugi alternativni operator - Logosoft prihvatio potpuno iste uvjete ponude koji su dostavljeni i Akt-online, što izravno upućuje na nepostojanje predatorskih ili prekomjerno visokih cijena.
- Kada je riječ o navodnoj zlouporabi iz članka 10. stavak 2. točka b) (ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača) ističemo kako oblik zlouporabe koji Podnositelj Zahtjeva ističe kao odbijanje poslovanja (*refusal to deal*) prema praksi Europske komisije i Suda EU propisuje određene uvjete koji se moraju ispuniti kako bi se određeno

ponašanje vladajućeg gospodarskog subjekta imalo smatrati odbijanjem poslovanja. Akt.online u Zahtjevu nije dokazao ispunjenje takvih pretpostavki, odnosno:

- nepostojanje objektivno opravdanog razloga za odbijanje,
- uklanjanje svakog tržišnog natjecanja na povezanom tržištu odnosno barem znatno smanjenje tržišnog natjecanja.

Prije svega BH Telecom ističe kako se ovakvo ponašanje ne može smatrati odbijanjem poslovanja i to iz razloga što je pružanje usluga međunarodnog saobraćaja utemeljeno na čistim komercijalnim interesima, a naročito jer je BH Telecom svim alternativnim operatorima ponudio nastavak ugovorne suradnje i u 2018. godini. Dakle, nastavak suradnje je ponuđen svim alternativnim operatorima, a kako je već istaknuto, neki su nastavak suradnje po jednakim i transparentnim uvjetima i prihvatili.

- Posljednji pravni temelj povrede Akt.online pronalazi u odredbi članka 10. stavak 2) točka d) (zaključivanje sporazuma kojima se uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma). Nejasno je koju okolnost Akt.online smatra dodatnom obvezom koja po svojoj prirodi ili prema trgovinskom običaju nema veze s predmetom sporazuma, kada se ponuda za prvi kvartal 2018. godine bazira na količinama saobraćaja i pratećim cijenama a što predstavlja apsolutno neophodne i očekivane elemente sporazuma kojim se regulira pružanje usluga međunarodnog saobraćaja. BH Telecom u ponudi prema svim operatorima, pa tako i Akt.online ne propisuje bilo kakve dodatne obveze pored navedenih obveza, odnosno obveza koje su i do sada predstavljale dio ugovorne suradnje.
- U pasusu II Zahtjeva Akt.online obrazlaže regulatornu mjeru RAK-a na tržištu terminacije poziva na fiksnoj lokaciji – veleprodajna razina na način da se navedenim podstiče razvoj tržišnog natjecanja na tržištu BiH, sa čime se u potpunosti slažemo, ali uz napomenu da se konkurencija na tržištu u BiH ostvaruje preko reguliranja cijene nacionalnih poziva između korisnika operatora u BiH. Navedena konstatacija je u potpunosti sukladna definiciji interkonekcije (Pravilo o interkonekciji 51/2010): "Interkonekcija" znači fizičko i logičko povezivanje telekomunikacijskih mreža korišteno od strane jednog ili različitih operatora, s ciljem omogućavanja korisnicima iz jednog operatora da komuniciraju s korisnicima iz istog ili drugog operatora, ili pristupa uslugama koje pruža drugi operator. Usluge mogu pružati umiješane strane ili druge strane koje imaju pristup mreži. " Pri tome želimo napomenuti i upoznati Konkurencijsko vijeće da Podnositelj Zahtjeva nema niti jednog vlastitog korisnika fiksne telefonije (navode moguće provjeriti u važećim aktima RAK-a "Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji – veleprodajni nivo-Sarajevo, 31.01.2014.g. "https://rak.ba/bos/index.php?uid=1369662926), što jasno ukazuje da navedeni gospodarski subjekt nije ispunio obveze koje mu proističu iz članka 5. "Pravila 68/2013 o obavljanju djelatnosti davaoca fiksnih javnih telefonskih usluga". Naime svoje poslovanje bazira isključivo na pružanju komercijalnih usluga

interkonekcije u koje spada i tranzit međunarodnih poziva prema krajnjim korisnicima fiksne i mobilne mreže BH Telecoma. Pružanjem navedenih usluga Podnositelj Zahtjeva ne utiče na podizanje konkurencije na tržištu u BiH, obzirom da su pozivatelji krajnji korisnici drugih međunarodnih operatora. Shodno naprijed navedenom smatramo da BH Telecom ima zakonski temelj i legitimitet za definiranje vlastitog poslovnog interesa na koji način i preko kojih operatora želi da prima međunarodni saobraćaj prema vlastitim korisnicima, pri tome omogućavajući i drugim interkonektovanim operatorima da participiraju u ukupnom dolaznom međunarodnom saobraćaju, pružajući im komercijalne usluge terminiranja međunarodnih poziva na fiksne i mobilne korisnike BH Telecoma.

Navedeno poslovanje usklađeno je sa važećim pravilima i odredbama RAK-a, a u nastavku navodimo par zaključaka Agencije iz važeće "Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajni nivo - Sarajevo, od 31.01.2014. godine": "Troškovna regulacija međunarodnog saobraćaja u ovoj fazi ne bi bila odgovarajuća i proporcionalna obveza, jer ne bi pomogla postizanju efikasne konkurencije na ovom tržištu."

"Osim toga, važno je dodati da BiH još uvijek nije dio EU zajedničkog tržišta i zbog toga nije obvezna tretirati međunarodne operatore jednako kao domaće."

- U pasusu IV Zahtjeva Akt.online navodi da BH Telecom nudi odnosno ugovara niže cijene za terminaciju poziva u vlastite mreže sa inozemnim operatorima u odnosu na cijene koje su ponuđene prema Akt.online, pri tome ne prilaže bilo kakve dokaze. BH Telecom navedene navode smatra neutemeljenim i iznesenim s ciljem dovodenja u zabludu Konkurencijskog vijeća u svrhu ispunjenja vlastitih poslovnih interesa. S tim u vezi ističemo da su cijene za međunarodne operatore iznad ponuđenih komercijalnih cijena Podnositelju Zahtjeva, te u svakom momentu ukoliko se ukaže potreba, na zahtjev Konkurencijskog vijeća, možemo dostaviti dokaz navedenoj tvrdnji. U istom pasusu Podnositelj Zahtjeva iznosi netačne navode da i u slučaju kada nema ugovorenu uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja ima sve troškove koje navodi za obavljanje djelatnosti iz razloga što u mjesecu siječnju i veljači 2018. godine navedenom operatoru BH Telecom nije fakturirao mjesečnu naknadu za interkonekcijske linkove za međunarodni saobraćaj, obzirom da operator nije isporučio međunarodni saobraćaj. Navedena situacija podrazumijeva niže mjesečne prihode Operatora koje su temelj za plaćanje naknade prema RAK-u za važeću dozvolu za obavljanje djelatnosti, itd.
- U pasusu III Podnositelj Zahtjeva konstatuje da je za BH Telecom irelevantno da li je međunarodni poziv dobio preko inozemnog ili nacionalnog operatora, a što predstavlja još jednu pogrešnu konstataciju, obzirom da međunarodni operatori BH Telecomu za terminaciju poziva plaćaju (.)**eur/min odnosno (.)**KM/min za fiksnu mrežu, odnosno (.)**eur/min odnosno (.)**KM/min za mobilnu mrežu, što je u odnosu na cijene (.)**KM/min za fiksnu, odnosno (.)**KM/min za mobilnu znatno više, što itekako utiče na

- ukupan prihod koji BH Telecom ostvaruje od navedenih usluga. Tvrdnja da BH Telecom alternativnim operatorima prepušta (.)**% margine nije tačna jer je u 4Q 2017. godina za Akt.online iznosila (.)**% za pozive u fiksnu mrežu i (.)**% za pozive u mobilnu mrežu. Napominjemo da je posljednja korekcija ponude od strane BH Telecoma za period od 1.1.2018.- 30.6.2018. godine upravo podrazumijevala ugovaranje navedenih cijena i ista nije prihvaćena od strane Akt.online.
- U tablici Podnositelja zahtjeva za Model 4Q za mjesec prosinac 2017. godine prikazano je umanjeno mjesečnog prihoda iako na tržištu nije bilo kakve korekcije važećih cijena od strane BH Telecoma, te isto predstavlja svjesno umanjeno prihoda od strane Podnositelja Zahtjeva, s ciljem umanjeno ukupne dobiti za 4Q. Dalje u tablici za 4Q prihodi Akt.online su proračunati na temelju cijena prema matičnoj kompaniji Akton Slovenija (Akton Slovenija je 100% vlasnik Aktonline d.o.o. Sarajevo), i isti ne odražavaju stvarne prihode navedenih kompanija. Naime, u cilju dodatnog pojašnjenja želimo skrenuti pažnju da na inozemnom tržištu terminacije međunarodnih poziva ponudu za terminaciju poziva u mreže BH Telecoma nudi povezano gospodarsko društvo Akton Slovenija po cijenama koje su blago niže od cijena terminacije BH Telecoma prema inozemnim partnerima ((.)** Eur/min za fiksnu mrežu; (.)** Eur/min za mobilnu mrežu), dok Akt.online saobraćaj fakturira prema kompaniji Akton uz minimalnu maržu i time svjesno snižava vlastite prihode u korist povezanog gospodarskog društva Akton Slovenija. Shodno navedenoj tvrdnji BH Telecom je stava da navedeni proračun prihoda Podnositelja Zahtjeva nije relevantan za predmetni postupak. U slučaju provjere navedenog stava predlažemo da Konkurencijsko vijeće zatraži fakture za 10., 11., i 12. mjesec 2017. godine između Akt.online d.o.o. Sarajevo i Akton Slovenija, kao i fakture Akton Slovenije prema inozemnim operatorima za isti period, a iz kojih Konkurencijsko vijeće može ustvrditi stvarne prihode grupacije Akton. Naime, navedeni postupak je potrebno provesti ukoliko Konkurencijsko vijeće smatra potrebnim utvrđivanje svih okolnosti odnosno činjenicu da u preprodaji međunarodnog saobraćaja prema mrežama BH Telecoma navedena grupacija dvostruko obračunava maržu na navedenu uslugu. Napominjemo da Akt.online ima samo jednu interkonekcijsku vezu prema povezanom gospodarskom društvu Akton Slovenija, dok Akton Slovenija ima realiziranu interkonekciju sa 150 međunarodnih operatora i da mjesečno tranzitira 650.000.000 minuta (službeni navod sa www.akton.net). Poređenja radi BH Telecom ima cca. (.)** direktnih interkonekcija sa inozemnim partnerima i pri tome uspijeva prodati međunarodnu terminaciju poziva u vlastitu mrežu po cijenama (.)** Eur/min za pozive u fiksnu odnosno (.)** Eur/min u mobilnu mrežu.
 - Na temelju svega navedenog BH Telecom smatra kako je podneseni Zahtjev neutemeljen, te da Podnositelj Zahtjeva nije dokazao kako je navodnom zlouporabom vladajućeg položaja pretrpio bilo kakve negativne posljedice na tržištu. S tim u vezi predlažemo Konkurencijskom vijeću da sukladno članku 25. stavak (1) točka e) Zakona donese rješenje kojim će odbiti Zahtjev Akt.online, odnosno utvrditi nepostojanje zlouporabe vladajućeg položaja na strani BH Telecoma.
- U svom odgovoru na Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka zaprimljenom dana 17.8.2018. godine pod brojem: UP-04-26-2-040-41/17 gospodarski subjekt BH Telecom između ostalog ističe sljedeće:
- BH Telecom upoznaje Konkurencijsko vijeće da je RAK usvojila konačni dokument "*Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajna razina*" iz srpnja 2018. godine, iz kojega je vidljivo da je Podnositelj zahtjeva u više navrata pokušao iskoristiti proceduru javne rasprave o nacrtu predmetne *Analize* kako bi ishodovao da pad svojih prihoda prebaci na teret BH Telecoma, predlažući određene obveze za BH Telecom u vezi usluge terminacije međunarodnog saobraćaja;
 - Da po prirodi stvari, gledajući sa aspekta alternativnih operatora, uključujući Podnositelja Zahtjeva, usluga terminacije međunarodnih poziva u mreže u Bosni i Hercegovini, realizira se na taj način da se ta usluga kupuje od vladajućih operatora u Bosni i Hercegovini po određenoj cijeni, te dalje preprodaje inozemnim operatorima, a na razlici u cijeni ostvaruje zarada. Dodatno, ovakva vrsta djelatnosti potencijalno je doprinosila najvećoj zaradi uz minimalna ulaganja, jer nije zahtijevala planiranje, izgradnju ili najam telekomunikacijskih pristupnih mreža do vlastitih krajnjih korisnika;
 - Da je općepoznata činjenica da je Podnositelj zahtjeva svoju djelatnost bazirao samo na ovoj usluzi, bez namjere razvijanja vlastite mreže i baze korisnika radi unapređenja zdrave konkurencije na maloprodajnom tržištu u Bosni i Hercegovini, a što je prepoznala i RAK te u svojoj *Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji - veleprodajna razina* istakla sljedeće: "*U razmatranja o tržišnim udjelima po pojedinim parametrima Agencija je uključila operatore Akt.online i T3 iako oni nemaju, prema podacima Agencije, tržišne udjele. Naime ni Akt.online, ni T3 nemaju vlastitih korisnika, izuzev onih koji koriste CS uslugu, dok prema podacima koje dostavljaju Agenciji, nijedan od ova dva operatera nemaju terminaciju prometa u vlastitu mrežu*".
 - Da, iz razloga što ova vrsta djelatnosti (terminacija međunarodnih poziva u mreže domaćih operatora) ni na koji način ne doprinosi boljoj poziciji krajnjih korisnika, kojima je svejedno, tj. nisu ni svjesni kojim putem primaju inozemni poziv, ovo je jedini set usluga iz *Referente interkonekcijske ponude* koji je Agencija ostavila u režimu komercijalnog dogovaranja. I ovo je prepoznato u pomenutoj *Analizi*, u kojoj se kaže: "*Zato Agencija smatra da regulaciju cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u individualne fiksne mreže u Bosni i Hercegovini ne treba uvoditi u ovoj fazi, dok će Agencija pratiti razvoj tržišta i reagirati sukladno zakonskim ovlastima, ako se u međuvremenu pojavi potreba za reguliranjem i ove vrste poziva*";
 - Da niko nije mogao predvidjeti da će upotreba aplikacija za besplatnu komunikaciju putem Interneta (Viber, WatsUp i slične) napredovati tolikom brzinom, što će uveliko ugroziti prihode od međunarodnog saobraćaja. Budući da se prihod

Podnositelja zahtjeva bazirao na usluzi terminacije međunarodnog saobraćaja, logično je da je pad prihoda od ove usluge na svjetskoj razini, doprinio do toga da mu bude ugrožen obim poslovanja kakav je ostvarivao ranije. Zato čudi činjenica da je u toku javnih konsultacija na nacrt *Analize* koja je trajala od 25.4. do 25.5.2018. godine Akt.online uputio Agenciji primjedbu u kojoj je između ostalog tražio izjednačavanje cijena terminacije međunarodnih poziva sa cijenama terminacije nacionalnih poziva. Stav Agencije na ovu primjedbu smatramo vrlo bitnim za utvrđivanje mjerodavnih činjenica u ovom postupku, pa ga s toga u cijelosti citiramo u nastavku:

" Agencija ne prihvata prijedlog Akt.online za izjednačavanje cijena terminacije međunarodnih poziva sa cijenom terminacije nacionalnih poziva. Primjena ovakvog rješenja bi nanijela značajne gubitke svim domaćim operaterima koji imaju vlastite mreže sa svojim krajnjim korisnicima, koji bi pod takvim uvjetima uslugu terminacije pružali po znatno nižim cijenama nego što je sada naplaćuju. Potrebno je napomenuti da Akt.online nema vlastite korisnike te da ga primjena ove mjere ne bi pogodila s ovoga stajališta. Međutim, izjednačavanje bi donijelo probleme i Akt.online-u, koji posluje koristeći razliku između cijena terminacije međunarodnog saobraćaja za domaće i strane operatore."

- Da je BH Telecom kod kreiranja komercijalnih ponuda za alternativne operatore uvijek vodio računa da ona bude povoljnija nego za međunarodne operatore, kako bi alternativni operateri imali prostora za zaradu. Dakle, po prirodi stvari, da bi Podnositelj zahtjeva mogao ostvariti određenu maržu, cijene prema njemu nisu nikako smjele biti jednake sa cijenama međunarodnih operatora, već povoljnije, pa se gubi smisao navoda Podnositelja zahtjeva kako je stavljen u neravnopravan položaj u odnosu na međunarodne operatore. U stvarnosti je bilo obrnuto, tj. međunarodni operateri su uvjetno rečeno tretirani nepovoljno, na način da je alternativnim bila ponuđena povoljnija cijena. Međutim, na međunarodnom tržištu to tako oduvijek funkcionira i inozemnim operatorima je u svakom trenutku ostavljena sloboda da pronalaze za sebe najpovoljnije rute na tržištu;
- Da BH Telecom smatra da je ponudio obiman dokazni materijal kojim je dokazao činjenicu kako je u svakom trenutku vodio računa o tome da alternativni operateri imaju povoljnije cijene saobraćaja od inozemnih, te u odnosu na novi pravni temelj koji je uveden izmjenom Zaključka o pokretanju postupka, u cijelosti ostaje kod do sada iznesenih navoda, činjenica i dokaznih prijedloga;

Podnositelj zahtjeva je u dopuni Zahtjeva dostavljenoj na traženje Konkurencijskog vijeća dana 3.4.2018. godine, broj: UP-04-26-2-040-28/17, dostavio slijedeće informacije, u bitnom:

- Da Podnositelj zahtjeva u vezi sa ugovorima i fakturama za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecom-a Konkurencijskom vijeću dostavlja tražene ugovore, anekse i adekvatne fakture, u vezi sa kojima dodatno objašnjava da ima ugovor za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mreže BiH operatora sklopljen sa kompanijom Akton d.o.o. Ljubljana. Cijene se pregovaraju na mjesečnoj razini. Za 2018. godinu za mrežu BH Telecom zbog protivzakonite blokade interkonekcijskih linkova i nemogućnosti pružanja usluge više nije bilo dogovorenog aneksa o cijeni, a slijedom toga nije bilo ni faktura.
- Da Podnositelj zahtjeva ističe da se u ovom predmetu kao mjerodavno tržište smatra tržište proizvoda i/ili

usluge interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma i mjerodavno tržište proizvoda i/ili usluge završavanja (terminacije) međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma, na kojem operator BH Telecom ima 100% monopolni položaj i na temelju kojeg je od strane nadležnog državnog organa, Regulatorne agencije za komunikacije BiH, proglašen za operatora sa značajnom tržišnom snagom na tržištu fiksne i mobilne telefonije, dakle to znači, da ima vladajući položaj. Time je ispunjen zakonski prag za vladajući položaj iz stavka (2), članak 9. Zakona o konkurenciji najmanje (..) ** % (tržišni udjel na mjerodavnom tržištu). Ukoliko bi Konkurencijsko vijeće tijekom postupka eventualno utvrdilo da se u ovom predmetu kao mjerodavno tržište smatra tržište tranzitiranja međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma, i u tom primjeru bi bio ispunjen zakonski prag od najmanje (..) ** % tržišnog udjela na mjerodavnom tržištu. Naime, Podnositelj zahtjeva je u svom podnesku pretpostavio, da BH Telecom na tržištu tranzitiranja međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecom ima najmanje (..) ** % tržišni udjel. Da navodi Podnositelja zahtjeva nisu pogrešni potvrdilo se na posljednjem sastanku kod Regulatorne agencije dana 15.3.2018. godine, na kojem su pored predstavnika RAK-a bili prisutni predstavnici monopolnog operatora BH Telecom kao i predstavnici operatora Blicnet, Europronet i Akt.online u odnosu na koje je monopolni operator BH Telecom zloupotrijebio svoj monopolni položaj. Na sastanku je sam monopolni operator BH Telecom potvrdio, da je na početku formiranja modela za lokalne operatore odredio (..) ** % međunarodnog saobraćaja te taj procenat adekvatno aplicirao kod svakog smanjenja obima saobraćaja kojeg je odredio lokalnim operatorima. Kod toga najvjerovatnije nije uzeta u obzir aktualna činjenica, da su u međuvremenu operatori AirAba i T3 prestali sa nudišenjem svojih usluga na tom tržištu, pa je onda stvarni udjel lokalnih operatora u praksi još adekvatno manji.

Prema tome tržišni udjel BH Telecoma na tržištu tranzitiranja međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecom iznosi najmanje (..) ** % (odnosno čak i više ako se uzme u obzir, da su operator AirAba i T3 nestali sa ovog tržišta), što znači da je time ispunjen zakonski prag za vladajući položaj iz stavka (2), članak 9. Zakona o konkurenciji (najmanje (..) ** % tržišni udjel na mjerodavnom tržištu). Navode sa sastanka mogu potvrditi predstavnici operatora Blicnet (gosp. (..)*), Europronet (gosp. (..)* i Akt.online (g. (..)**) kao i predstavnici RAK-a, g. (..)*, koji su od strane RAK-a bili prisutni na sastanku.

- Da je mjerodavno zemljopisno tržište Federacija Bosne i Hercegovine, na kojoj se nalaze sve interkonekcijske tačke gospodarskog subjekta BH Telecom sa lokalnim operatorima.
- U vezi sa zlouporabom vladajućeg položaja po članku 10. stavak (2) točka a) Zakona o konkurenciji (*..izravno ili neizravno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovinskih uvjeta*) između Podnositelja zahtjeva i monopolnog operatora BH Telecom nije sporno, da je monopolni operator

BH Telecom krajem 2017. godine Podnositelju zahtjeva (pa i drugim lokalnim operatorima) ponudio nove komercijalne uvjete. Nakon prijema ponude za prvi kvartal 2018. godine Podnositelj zahtjeva napravio je detaljnu analizu na temelju koje je utvrdio da je već model iz četvrtog kvartala 2017. godine (kojim je monopolni operater BH Telecom već smanjio obim saobraćaja u odnosu na treći kvartal 2017. godine) bio na granici isplativosti. Ponuđenim modelom za prvi kvartal 2018. godine monopolni operator BH Telecom je još dodatno (za oko (...)**) smanjio obim dozvoljenog međunarodnog saobraćaja kojeg bi Podnositelj zahtjeva mogao slati monopolnom operatoru BH Telecom, a na drugoj strani, digao je i cijene za terminiranje poziva u njegovu mobilnu i fiksnu mrežu. Obzirom da BH Telecom nije istovremeno podigao cijene na međunarodnom tržištu prema svojim međunarodnim partnerima, došlo je do jasnog primjera cjenovnih makaza (tzv. "margin squeeze") odnosno nametanja nelojalnih prodajnih cijena, što je jasan primjer zlouporabe vladajućeg položaja. Na temelju detaljne analize cijena na međunarodnom tržištu Podnositelj zahtjeva utvrdio je, da sa ponuđenim modelom za prvi kvartal 2018. godine nije u stanju obavljati usluge sa pozitivnim bilancom.

Ponuđeni model ne bi omogućio pokrivanje izravnih troškova i ostvarivanje realne dobiti, nego bi rezultat obavljanja usluge po ponuđenim uvjetima proizvelo gubitak preko 20.000 KM na kvartalnoj razini. A ukoliko bi Podnositelj zahtjeva međunarodnim operatorima ponudio cijenu sa kojom bi uspio napraviti pozitivnu bilancu, ta bi cijena bila znatno viša i nekonkurentna, pa ne bi bio u mogućnosti prikupiti ništa međunarodnog saobraćaja, jer bi međunarodni operatori sav saobraćaj slati izravno monopolnom operatoru BH Telecom. Prihvatanje takvih uvjeta monopolni operator BH Telecom ucjenjivao je sa isključenjem interkonekcijskih vodova, siјedom kojeg bi lokalnim operatorima bilo tehnički onemogućeno slanje saobraćaja prema mrežama BH Telecoma. Obzirom da Podnositelj zahtjeva postavljene uvjete nije bio u stanju prihvatiti, a BH Telecom se oglašio na njegove kontra prijedloge koji bi po mišljenju Podnositelja zahtjeva trebali biti obostrano prihvatljivi, monopolni operator BH Telecom, uprkos višekratnim usmenim i pismenim molbama Podnositelja zahtjeva da to ne uradi, dana 1.1.2018. godine realizirao je svoju prijetnju te Podnositelju zahtjeva blokirao interkonekcijske vodove. Isto je uradio i lokalnim operatorima Blicnet i Europronet za koje su ponuđeni uvjeti za prvi kvartal 2018. godine zbog negativne bilance također bili neprihvatljivi. Time je u stvari došlo do situacije, da se je tržište za BH Telecomove konkurente zatvorilo i poništili su se efekti liberalizacije tog tržišta.

Iz razloga što je monopolni operater BH Telecom na mjerodavnom tržištu proglašen za operatora sa značajnom tržišnom snagom, RAK je odredio, da mora kod pružanja usluge terminacije poziva u svoje mreže poštovati određene regulatorne obveze (to su obveza pružanja pristupa mreži, obaveza osiguranja jednakog tretmana - nediskriminacije, obaveza transparentnosti i obveza troškovno orijentiranih cijena).

Kako proizlazi iz analiza tržišta koje je napravio RAK (analize su javno objavljene i dostupne na RAK-ovoj stranici <https://www.rak.ba/bos/index.php?uid=13696629261> regulatorne obveze se odnose na terminaciju poziva kao takvu, neovisno da li se radi o terminaciji nacionalnog ili međunarodnog poziva. Jedino se regulatorna obveza troškovno orijentiranih cijena (za sada) odnosi samo na nacionalne pozive.

Na temelju regulatorne obveze pružanja pristupa mreži monopolni operator BH Telecom dužan je omogućiti pristup svojoj mreži, što uključuje i obvezu, da ne smije jednostrano ukinuti već dogovorenu interkonekciju. Svojim jednostranim potezom BH Telecom jasno je kršio svoje regulatorne obveze. A istovremeno kršio je i Zakon o komunikacijama (stavak (2), članka 15.) kao i odredbe od strane RAK-a odobrene Referentne interkonekcijske ponude (članak 20.) koje određuju izuzetne primjere dopuštenog obustavljanja pružanja usluge, a koje, jasno, u ovom primjeru uopće nisu adekvatne. Znači monopolni operator BH Telecom je u potpunosti ignorirao sve relevantne propise te se samoinicijativno postavio čak iznad državnih zakona.

- Time su se poništili efekti liberalizacije tržišta i realizirale su se zlouporabe u cilju onemogućavanja konkurencije na tržištu, koje je RAK predvidio u svojim analizama te ih nametanjem regulatornih obveza namjeravao spriječiti, RAK se uključio u proces rješavanja nastale situacije. RAK je nakon ispitivanja svih sudionika izdao akt broj 02-29-558-1/18 od dana 20.2.2018. godine u kojem je ponovio svoj stav, da se u primjeru navedene usluge radi o usluzi, koju je monopolni operator BH Telecom dužan da pruži, znači da postoji obveza njihovog pružanja. U istom dokumentu RAK je propisao i jasne smjernice prema kojima monopolni operator treba da napravi model za prvi kvartal 2018. godine, a koje između ostalog propisuju, da monopolni operator BH Telecom kod pripreme modela treba uzeti u obzir troškove koje imaju domaći operatori da bi pružali ovu uslugu. Ali se monopolni operator BH Telecom oglašio na propisane smjernice u aktu RAK-a (od 5 smjernica ispunio samo jednu koja mu je odgovarala), te se, kao već u više navrata, ponovo postavio iznad akta RAK-a i stavu svoje Uprave dao prednost pred jasnim stavom nadležnog državnog regulatornog organa, a time jasno pokazao svoje nepoštovanje autoriteta nadležnog državnog organa.
- Monopolni operator BH Telecom je u svoju obranu na usmenoj raspravi 7.3.2018. godine navodio, da je Podnositelju zahtjeva blokirao interkonekcijske linkove iz razloga što navodno bez potpisanog aneksa za prvi kvartal 2018. godinu ne bi imao dokument kojim bi mogao na temelju bankarske garancije tražiti plaćanje potraživanja od banke, ako Podnositelj zahtjeva ne bi podmirio svoje obveze prema BH Telecomu. Ovaj argument je oboriv iz dva vrlo očita razloga. Naime, kao prvo, bankarska garancija je bezuslovna sa klauzulom "na prvi poziv", i "bez prigovora" (kako jasno proizlazi iz preslike važećeg dokumenta bankarske garancije, gde obveza dostavljanja bilo kakvog aneksa nije ni spomenuta), te banka treba da isplati iznos iz bankarske garancije na temelju samog zahtjeva BH Telecoma. Da li BH Telecom ima potpisani aneks sa Podnositeljem zahtjeva ili ne, za isplatu na osnovu bankarke garancije uopće nije relevantno. A kao drugo, Podnositelj zahtjeva je BH Telecomu više puta, kako usmeno tako i pismeno, jasno potvrdio, da do postizanja obostrano prihvatljivih uvjeta za prvi kvartal 2018. godine prihvata zadnje važeće uvjete, iz četvrtog kvartala 2017. godine, pa je time BH Telecom imao tačnu cijenu na temelju koje bi mogao naplaćivati uslugu kao i eventualno tražiti plaćanje od banke na temelju bankarske garancije, iz gore navedenog jasno je, da je blokiranje interkonekcijskih

linkova bio sasvim nepotreban korak i služio je isključivo za ucjenjivanje Podnosioca zahtjeva da prihvati jednostrano postavljene neprihvatljive uvjete. U situaciji da interkonekcijski linkovi nisu blokirani i Podnositelj zahtjeva može normalno slati saobraćaj u mrežu BH Telecoma, Podnosiocu zahtjeva se ne nanosi nikakva šteta, a služi i kao dodatna motivacija za monopolnog operatora BH Telecom da sa Podnosiocem zahtjeva što prije postigne obostrano prihvatljiv dogovor.

- Monopolni operator BH Telecom na usmenoj raspravi dana 7.3.2018. tvrdio je da svojim međunarodnim partnerima uslugu naplaćuje po cijeni (..) ** EUR po minuti za fiksnu mrežu i (..) ** EUR po minuti za mobilnu mrežu. U tom primjeru svi njegovi međunarodni partneri na međunarodnom tržištu, a da ne bi proizvodili gubitak, trebali bi uslugu preprodavati daljim klijentima po cijenama koje su iznad tih cijena.

Nažalost realnost je drugačija, i cijene na međunarodnom tržištu su bitno niže, u što se moglo uvjeriti i Konkurencijsko vijeće na temelju aktualnih cjenika 20 renomiranih međunarodnih operatora, koje je Podnositelj zahtjeva dostavio Konkurencijskom vijeću na usmenoj raspravi. Monopolni operator BH Telecom je na raspravi tvrdio da se radi o tzv. sivoy (nelegalnoj) terminaciji, pa su zbog toga cijene niže. Da se ne radi o cijenama za sivu terminaciju gde je kvaliteta usluge bitno slabija, nego se radi o normalnoj/legalnoj terminaciji najviše kvalitete, proizilazi iz samih cjenika na kojima su navedeni pojmovi "premium", "gold", "premium hubbing", "premium voice", "premium pricelist", "platinum" i slično, što jasno znači da se radi o cijenama za uslugu najviše kvalitete. Time se vraćamo do monopolnog operatora BH Telecom i njegovih dogovora sa njegovim međunarodnim partnerima. Iako monopolni operator BH Telecom navodi, da svojim međunarodnim partnerima uslugu prodaje po (..) ** EUR/min za svoju fiksnu mrežu odnosno (..) ** EUR/min za svoju mobilnu mrežu, Podnositelj zahtjeva uvjeren je, da između monopolnog operatora BH Telecom i njegovih međunarodnih partnera postoje dogovori, na temelju kojih međunarodni operatori dobivaju povoljnije cijene. Da takvi dogovori nisu rijetkost nego više manje stalna praksa jasno proizilazi iz navoda samog BH Telecoma koje je dao u prethodnom postupku pred Konkurencijskim vijećem, a dio njih se može vidjeti u rješenju Konkurencijskog vijeća broj 05-26-3-01-70-11/11 od dana 6.2.2014. godine.

Na stranici 13. rješenja su rezimirani navodi BH Telecoma u kojima BH Telecom navodi: *"Pri tome je značajan elemenat da sa većinom relevantnih stranih operatora BH Telecom ne ugovara isključivo svoje cijene terminacije, nego se radi o recipročnim ugovorima kojima se uređuju i drugi odnosi u odlaznom i dolaznom međunarodnom saobraćaju, što svakako utiče na cijenu terminacije."* *"U ovakvim relacijama, kada svaka strana posjeduje vlastiti polazni međunarodni saobraćaj i nastoji ga plasirati na inozemno tržište po što povoljnijim cijenama i konačno "Da BH Telecom ima mogućnost da u komercijalnim aranžmanima sa svojim ključnim partnerima ponudi i dobije bolje cijene zbog postojanja velike količine retail minuta, a to je uobičajena praksa u ovom segmentu poslovanja."*

- Na temelju gornjih rezimiranih navoda samog monopolnog operatora BH Telecom da postoje dogovori sa nižim cijenama te na temelju aktualnih cjenika međunarodnih operatora koji potvrđuju takve niže cijene, postoji osnovana sumnja da monopolni operator BH Telecom zaista pravi cjenovne makaze odnosno zlouporabljuje svoj vladajući položaj kroz nametanje nelojalnih prodajnih cijena. Sam BH

Telecom na usmenoj raspravi priznao je, daje između ostalih operatora stupio u poslovni odnos i sa kompanijom Viber, koja je kao ponudžac OTT aplikacija jedan od glavnih krivaca za navodno smanjivanje obima međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecom. Da je do poslovnog dogovora zaista došlo potvrdili su cjenici kompanije Viber za razdoblje od drugog kvartala 2016. do prvog kvartala 2017. godine, u kojima su cijene za mreže BH Telecoma bile čak ispod tadašnjih cijena lokalnih operatora.

Slijedom tog spornog poslovnog dogovora između Vibera i BH Telecoma situacija za Podnosioca zahtjeva bitno se pogoršala, jer nije bio više u stanju dobiti ni toliko međunarodnog saobraćaja koliko mu je odredio monopolni operator BH Telecom, a to stanje se ni nakon toga nije vratilo na prethodnu razinu.

- Pri tome Podnositelj zahtjeva želi da Konkurencijsko vijeće obrati pažnju još na jednu mogućnost. Naime postoji mogućnost, da možda u samim ugovorima (aneksima) i fakturama formalno stoji cijena (..) ** EUR/min odn. (..) ** EUR/min, ali je međusobno dogovorena efektivna cijena niža. To se može jednostavno postići na način da međunarodni partner i BH Telecom interno dogovore efektivno niže cijene za svoje mreže (na primjer (..) ** EUR/min / (..) ** EUR/min) pa onda na tako dogovorene cijene obostrano dodaju dodatak (na primjer (..) ** EUR/min) da je onda "pro forma" cijena u ugovoru/fakturi (..) ** EUR/min odnosno (..) ** EUR/min. Međunarodni operator na taj način u svom cjeniku može za mrežu BH Telecom ponuditi nižu cijenu od (..) ** EUR/min odn. (..) ** EUR/min, jer razliku u cijeni dobiva kroz povratni saobraćaj gdje mu BH Telecom plati dodatak na efektivno dogovorenu cijenu. Znači u ugovorima i fakturama pokazuju se jedne cijene, a dogovorene efektivne cijene su niže. To bi bilo najlogičnije objašnjenje zašto su međunarodni operatori u stanju u svojim cjenovnicima ponuditi niže cijene od onih koje navodi monopolni operator BH Telecom, a koje su u više primjera čak ispod onih koje je monopolni operator BH Telecom za prvi kvartal 2018. godine ponudio Podnosiocu zahtjeva i drugim lokalnim operatorima. Bez obzira na gore navedenu mogućnost Podnositelj zahtjeva predlaže Konkurencijskom vijeću da napravi detaljan uvid u ugovore i fakture BH Telecoma i njegovih međunarodnih partnera, odnosno fakture izdate od strane BH Telecoma prema međunarodnim partnerima kao i fakture izdate od strane međunarodnih partnera prema BH Telecomu, i to za 2016., 2017., i 2018. godinu, a pri tome imajući u vidu realne tržišne cijene iz dostavljenih aktualnih cjenika.

- U vezi sa zlouporabom vladajućeg položaja po članku 10. stavak 2) točka b) Zakona o konkurenciji (*..ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača*)-Podnositelj zahtjeva u vezi sa zlouporabom vladajućeg položaja BH Telecoma po toj točki već je na samoj usmenoj raspravi iznio dva aspekta, zbog kojeg sadašnje ograničavanje konkurenata na tržištu nanosi izravnu štetu za potrošače.

Jedan je aspekt slabije kvalitete telefonske usluge za potrošače jer se pozivi umjesto preko izravnih interkonekcijskih linkova preko Podnosioca zahtjeva sada moraju tranzitirati preko više dodatnih tranzitnih operatora i njihove tehničke opreme, pa

je svaka dodatna karika u lancu potencijal za tehničke smetnje i time slabiju kvalitetu telefonske usluge, sve na štetu potrošača. Podnositelj zahtjeva kao dokaz predlaže vještaka za telekomunikacijsku struku koji će svojim nalazom nedvojbeno potvrditi navode Podnosioca zahtjeva. Drugi cjenovni aspekt je da zbog blokade interkonekcijskih linkova prema lokalnim operatorima i posljedičnog nepostojanja konkurenata na tržištu sada monopolni operator dominira čitavim tržištem. U takvoj situaciji BH Telecom potpuno sam određuje i cjenovne uvjete prema međunarodnim partnerima i time može jednostrano podignuti cijene. Kako monopolni operator BH Telecom sam kaže, radi se o recipročnom odnosu, a i o recipročnim mjerama. Da to nije samo teorija, jasno pokazuje sljedeća situacija. Iz razloga visokih cijena terminacije u mreže operatora iz balkanskog regiona EU operatori su odlučili adekvatno podići cijene za pozive koji u njihove mreže dolaze iz tog regiona, znači uključujući BiH. Hrvatski operatori su bili jedni od prvih sa podizanjem cijena, tačnije do prvog drastičnog podizanja cijena je došlo u mjesecu svibnju 2016. godine. U mjesecu srpnju 2016. godine cijene prema BiH su podigli i slovenski operatori, a kasnije je došlo do dodatnih podizanja cijena. Znači do dodatnog podizanja cijena je došlo gotovo svaki put kada je monopolni operator BH Telecom svoje cijene prema međunarodnim operatorima podigao na novu razinu. Ako su u tadašnjim primjerima konkurenti na tržištu (između njih i Podnositelj zahtjeva) do neke mjere sa svojim konkurentnijim cijenama smanjivali motivaciju EU operatora za dodatno dizanje cijena, sadašnja situacija, u kojoj monopolni operator BH Telecom dominira čitavim tržištem, jasno to ne omogućava. A sasvim je jasno, da štetu od podizanja cijena u konačnoj fazi snose potrošači u BiH za koje su pozivi u zemlje EU sve skuplji. Obzirom da je operator BH Telecom jedini koji posjeduje arhiv maloprodajnih cijena poziva iz svojih mreža u mreže EU država, Podnositelj zahtjeva predlaže, da Konkurencijsko vijeće od BH Telecoma traži dostavu relevantnih cjenika na temelju kojih će se moći utvrditi korelacija između podizanja cijena od strane BH Telecoma, koja u konačnoj fazi zbog recipročnih mjera EU operatora rezultira u podizanju maloprodajnih cijena u BiH, a na izravnu štetu potrošača.

- U svezi s zlouporabom vladajućeg položaja po članku 10. stavak 2), točka c) Zakona o konkurenciji (*"primjenjivanje različitih uvjeta za istu ili sličnu vrstu poslova s ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj"*) Podnositelj zahtjeva napominje da je u njegovom zahtjevu došlo do gramatičke greške. Naime, u zahtjevu je umjesto točke c) pogrešno naveo točku d), a u samim navodima je uvijek ispostavljao činjenicu da od strane monopolnog operatora BH Telecom nije tretiran na isti način kako su tretirani međunarodni operatori, a to je jasno vidljivo iz različitih ugovornih uvjeta za lokalne i međunarodne operatore.

Naime, i sam monopolni operator na usmenoj raspravi 7.3.2018. godine priznao je da za razliku od lokalnih operatora od međunarodnih operatora ne traži bankarske garancije, a također međunarodnim operatorima ne naplaćuje skupe interkonekcijske vodove, nego čak i sam preuzima troškove međusobnog interkonekcijskog povezivanja, koje se najčešće realizuje u Frankfurtu u Njemačkoj. Dakle, lokalni operatori su opterećeni visokom cijenom interkonekcijskih linkova, a za interkonekciju sa međunarodnim partnerom BH Telecom snosi troškove povezivanja. Kako proizlazi iz dostavljene kalkulacije modela samo ta dva elementa za Podnosioca zahtjeva predstavljaju dodatni trošak u iznosu od 10.200 KM kvartalno što predstavlja više od polovine svih troškova vezanih za tu uslugu. Takav trošak, međunarodni operatori u ugovorima sa monopolnim

operatorom BH Telecom nemaju. Sasvim je jasno, da se takvim nepovoljnijim uvjetima Podnosioca zahtjeva dovodi u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj, što je jasan primjer zlouporabe vladajućeg položaja po članku 10. stavak 2) točka c), Zakona o konkurenciji. Obzirom da se uslovi saradnje između monopolnog operatora BH Telecom i njihovih međunarodnih partnera vide iz ugovora, predložimo Konkurencijskom vijeću da napravi uvid u relevantne ugovore BH Telecoma i njegovih međunarodnih partnera, na temelju čega će se utvrditi različiti uvjeti za lokalne i međunarodne operatore u odnosu na bankovne garancije i interkonekcijske vodove, čime se lokalne operatore između kojih je i Podnositelj zahtjeva, dovodi u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj.

- Na temelju gore navedenih činjenica jasno je, da monopolni operator BH Telecom ima svojstven pogled na poštivanje relevantnih propisa pa i na poštivanje autoriteta nadležnih državnih organa. A ponavljajući se, primjeri zlouporabe vladajućeg položaja na štetu njegovih konkurenata i konačnih korisnika sami po sebi dovoljno govore o mišljenju i odnosu monopolnog operatora BH Telecom do njegovih konkurenata na tržištu. Jedna od ekspresija tog odnosa bila je jasno vidljiva na usmenoj raspravi, na kojoj je u vezi sa diskriminatornim i neprihvatljivim uvjetima, ponuđenim od strane BH Telecoma, od strane predstavnice monopolnog operatora BH Telecom bilo rečeno da *"zašto ne odustanete od ovog posla ako ne možete raditi ovaj posao po ponuđenim uvjetima"*.

Dana 3.4.2018. godine zaprimljeni su dodatni podaci, informacije i dokumentacija (ugovori i fakture koji su traženi od strane Konkurencijskog vijeća) pod brojem: UP-04-26-2-017-27/17 od strane BH Telecoma, kao i dodatne informacije i pojašnjenje prethodnih podataka dana 15.05.2018. godine pod brojem: UP-04-26-2-017-33/17, u kojima se u bitnom navodi sljedeće:

- Da je gospodarski subjekt Logosoft prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma na temelju koje je i zaključen dodatak Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja.
- Da je BH Telecom u duhu smjernica RAK-a sa operatorima Akt.online, Blicnet i Europronet organizirao dodatne sastanke i ponudio nove uvjete za terminaciju međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma.
- Da je uvažavajući interese obje strane BH Telecom sa operatorom Blicnet 23.03.2018. godine postigao dogovor o novim uvjetima za terminaciju međunarodnog saobraćaja u mrežu BH Telecoma i od 23.3.2018. godine usluge su ponovo aktivirane.
- Da je operatoru Akt.online BH Telecom ponudio iste cjenovne uvjete za terminaciju međunarodnog saobraćaja koje su bile na snazi i u četvrtom kvartalu 2017. godine, ali da BH Telecom nije dobio odgovore od operatora Akt.online i Europronet na zadnju ponudu.
- BH Telecom u sljedećim tablicama daje precizne podatke o odnosu, odnosno korelaciji smanjenja količina terminiranog međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma, prema smanjenju količina saobraćaja prema Akt.online-u u minutama i procentima u posljednjih pet godina:

Tablica 3.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u fiksnu mrežu BHT	Dolaz u fiksnu mrežu BHT preko alt.operatera	Učesće alt.operatera	Akt.online u fiksnu mrežu BHT	Učesće Akt.online u alt.saobraćaju fix.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Tablica 4.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u mobilnu mrežu BHT	Dolaz u mobilnu mrežu BHT preko alt.operatera	Učesće alt.operatera	Akt.online u mobilnu mrežu BHT	Učesće Akt.online u alt.saobraćaju mob.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

- Da je Akt.online u periodu od 01.01.2014. godine do 31.12.2017. godine imao sljedeće uvjete za terminaciju međunarodnog saobraćaja na korisnike BH Telecoma (što je i Podnositelj naveo u Zahtjevu):

Od 1.1.2014.-31.12.2015. godine ugovorene mjesečne količine terminiranog međunarodnog saobraćaja bile su: (..)**. Iz navedenih ugovornih perioda vidljivo je da BH Telecom pune dvije godine nije korigirao količine saobraćaja na način da ih je umanjio procentualno isto onoliko koliko je bio pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu. Kada se izračunaju padovi saobraćaja koje je imao BH Telecom u jednoj radnoj godini u odnosu na prethodnu godinu, i isti procenti primjene na Akt.online saobraćaj dobije se da je pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu bio (..)**. Stoga je BH Telecom u 2015. godini operatoru Akt.online mogao ponuditi količine međunarodnog saobraćaja koji terminira u fiksnu i mobilnu mrežu BHT od (..)**, međutim ugovorene količine su ostale iste kao i u 2014. godini pa je Akt.online pod povoljnim uvjetima terminirao više za (..)**.

Pad ukupnog dolaznog međunarodnog saobraćaja u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu bio je (..)** pa je u 2016. godini operatoru Akt.online trebalo biti ponuđeno (..)** u mobilnu mrežu. Međutim ponuđene i ugovorene količine saobraćaja sa Akt.online su bile (..)** min. mobilna mreža BH Telecoma, iz čega se zaključuje da je Akt.online pod povoljnim uvjetima terminirao više međunarodnog saobraćaja u mreže BH Telecoma i to (..)** u mobilnu mrežu BH Telecoma.

Pad saobraćaja u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu bio je (..)** mrežu pa je u 2017. godini operatoru Akt.online trebalo biti ponuđeno (..)** u mobilnu mrežu. Za prva tri kvartala 2017. godine sa operatorom Akt.online ponuđene i ugovorene količine terminiranog međunarodnog saobraćaja su bile (..)** za mobilnu mrežu. U zadnjem kvartalu 2017. godine ponuđene i ugovorene količine terminiranog međunarodnog saobraćaja su bile (..)** za mobilnu mrežu. Tim aranžmanom je Akt.online pod povoljnim uvjetima terminirao više za (..)**.

Pad saobraćaja u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu bio je (..)** mrežu pa je u 2018. godini trebalo biti ponuđeno (..)** mrežu. Operatoru Akt.online su u zadnjoj ponudi BH Telecoma ponuđene količine dolaznog međunarodnog saobraćaja i to: za fiksnu mrežu BH Telecoma (..)**. Ovim je Akt.online dobio mogućnost da pod povoljnim uvjetima u fiksnu mrežu terminira više (..)** mrežu.

Regulatorna agencija za komunikacije je dana 21.5.2018. godine na zahtjev Konkurencijskog vijeća dostavila podatke i informacije u kojima se u bitnom kaže sljedeće:

- Da postoji više modela regulacije cijena na tržištu tranzitiranja i terminacije poziva u mobilnu i fiksnu mrežu BH Telecoma.

- U prvom modelu cijene terminacije se određuju dogovorom poslovnih partnera o komercijalnim uvjetima pružanja ovih usluga. Ovakav model kojeg karakteriziraju visoke cijene terminacije nalazi se u upotrebi u Bosni i Hercegovini od trenutka liberalizacije tržišta telekomunikacija za pružanje usluga u međunarodnom saobraćaju. Sam model nije specifičnost Bosne i Hercegovine, te su ga primjenjivale i Slovenija i Hrvatska do ulaska u Europsku uniju, a ostale zemlje regije (Srbija, Crna Gora i Makedonija) i sada ga primjenjuju. Model je na svjetskoj razini široko rasprostranjen.

- Drugi način reguliranja cijena terminacije međunarodnog saobraćaja je izjednačavanje cijena terminacije međunarodnog saobraćaja sa znatno nižim cijenama terminacije nacionalnog saobraćaja. U ovakvom modelu reguliranja vrijednost tržišta terminacije međunarodnog saobraćaja značajno pada, čime se i prihodi operatora koji sudjeluju na ovom segmentu tržišta drastično smanjuju. Izjednačavanje cijena terminacije nacionalnog i međunarodnog saobraćaja primjenjuju zemlje članice Europske unije koje imaju obvezu uspostave i funkcioniranja jedinstvenog europskog tržišta, pri čemu su cijene određene primjenom troškovno baziranih metoda. Obzirom da u zemljama regije, uključujući i Bosnu i Hercegovinu, vrijede visoke cijene terminacije međunarodnog saobraćaja, dok su u zemljama EU niske cijene terminacije međunarodnog saobraćaja, pojedine zemlje članice EU na primjer Hrvatska, dozvoljavaju operatorima u Hrvatskoj da saobraćaj koji dolazi iz zemalja EU terminiraju po cijenama koje vrijede za EU tržište, dok se saobraćaj iz zemalja sa visokim cijenama terminacije tretira recipročno, odnosno terminira se po drugim, znatno višim cijenama. Uspostavljajući dvije cijene za istu uslugu, ove zemlje su zaštitile svoje operatore koji rade sa operatorima iz zemalja koje imaju visoke cijene terminacije. Za ovakav potez su se opredijelile zemlje koje imaju veliku razmjenu međunarodnog saobraćaja sa takozvanim non-EU zemljama, odnosno zemljama sa visokim cijenama terminacije. Zemlje članice EU koje nemaju razmjenu većih količina međunarodnog

saobraćaja sa non-EU zemljama nisu postupale na ovaj način.

- Zbog stava da se cijene terminacije međunarodnog saobraćaja određuju komercijalnim pregovorima operatora, Agencija u svojim analizama mjerodavnih tržišta poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio mjerodavnog tržišta, iz čega proizilazi da Agencija ne određuje cijene i komercijalne uvjete terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksne i mobilne mreže u Bosni i Hercegovini. Shodno tome jedini prihvatljivi model postupanja za sve operatore u Bosni i Hercegovini je model koji se trenutno primjenjuje. Kako komercijalne uvjete terminacije međunarodnog saobraćaja dogovaraju operatori čiji su interes međusobno suprotstavljeni, ovakve situacije su relativno česte. Agencija je u takvim prilikama svojim posredovanjem koje je uključivalo dobijanje određenih podataka radi sticanja uvida u situaciju, kao i održavanje pojedinačnih i zajedničkih konsultativnih sastanaka sa operatorima, pomagala operatorima u iznalaženju obostrano prihvatljivog rješenja. Na isti način Agencija je postupila i u aktualnom slučaju. Način na koji Agencija vidi rješenje postojeće situacije će biti prikazan u daljem tekstu.
- Što se tiče upita Konkurencijskog vijeća kako će se isključenje vodova odraziti na potrošače u Bosni i Hercegovini u smislu kvaliteta i kvantiteta usluga, kao i cijena usluga, dostavljamo sljedeći odgovor: Općenito posmatrano, izuzev u slučaju kojeg ćemo prikazati u nastavku teksta, isključenje interkonekcijskih vodova ne utiče na kvalitetu i kvantitet govornog saobraćaja kojeg potrošači u Bosni i Hercegovini primaju. Ovakva ocjena se zasniva na saznanjima Agencije da svi alternativni operatori imaju redundantne prenosne sisteme, što znači da u slučaju ispada jednog prenosnog puta, bez obzira na razlog ispada (kvar, isključenje ili nešto treće), sav saobraćaj koji je transportovan po tom putu se automatski preusmjerava na rezervne rute. Preusmjeravanje se odvija praktično trenutno (reda dijelova sekunde). U takvom scenariju potrošači u Bosni i Hercegovini ne bi osjetili posljedice isključenja interkonekcijskih linkova sa aspekata kvaliteta i kvantiteta govornog saobraćaja. Postoji mogućnost da bi ukoliko je rezervna prenosna ruta slabijeg kvaliteta, pojedini potrošači osjetili posljedice prijenosa saobraćaja po takvoj ruti što bi se ogledalo u narušenom kvalitetu govora. Kako se operator Akt.online ranije izjašnjavao da prenosi saobraćaj samo *premium* kvaliteta, smatramo da su i rezervne rute u konkretnom slučaju obezbijedile kvalitet saobraćaja jednak onome na primarnim rutama. Gore date ocjene su utemeljene na postojećim saznanjima Agencije, bez izvršenih dodatnih analiza konkretne situacije u aktualnom slučaju Akt.online-BH Telecom.
- Isključenje vodova može uzrokovati gubitak govornog saobraćaja za potrošače u Bosni i Hercegovini u situaciji kada se za povezivanje alternativnog operatora sa mrežom BH Telecoma koriste dvosmjerni vodovi, dakle vodovi po kojima alternativni operator šalje saobraćaj u mrežu BH Telecoma, ali i po kojima BH Telecom šalje saobraćaj u mrežu operatora. Tada postoji mogućnost da je BH Telecom nakon isključenja vodova nekom

alternativnom operatoru, saobraćaj za mrežu tog alternativnog operatora preusmjerio na vodove kojima je BH Telecom povezan sa drugim operatorom sa kojim alternativni operator kojem su isključeni vodovi nema interkonekciju. U takvoj situaciji dolazi do gubitka poziva koji traje sve dok se ne uspostavi interkonekcija između alternativnog operatora i operatora na kojeg je BH Telecom preusmjerio pozive, ili dok BH Telecom nije preusmjerio govorni saobraćaj na operatora koji već ima interkonekciju sa alternativnim operatorom. Međutim, kako Akt.online nema svojih krajnjih korisnika (na dan 31.12.2017. godine Akt.online nema nijednog vlastitog krajnjeg korisnika i ima (...) ** korisnika CS usluge-usluga odabira operatora), ovakva situacija nije ni moguća u konkretnom slučaju Akt.online-BH Telecom. Isključenje vodova nema utjecaja na maloprodajne cijene, odnosno cijene po kojima potrošači u Bosni i Hercegovini plaćaju usluge fiksne i mobilne telefonije.

- Vezano za stav Agencije po pitanju iznajmljenih vodova, RAK navodi sljedeće:

Situaciju kada je BH Telecom isključio interkonekcijske vodove kojima je Akt.online transportirao međunarodni saobraćaj prema interkonekcijskim tačkama u mreži BH Telecoma Agencija posmatra sa dva aspekta. Prvi aspekt je ugovorna utemeljenost isključenja Akt.online. Kako je isteklo važenje aneksa koji definira odnos BH Telecoma i Akt.online po pitanju terminacije međunarodnog saobraćaja, a u vremenu predviđenom interkonekcijskim ugovorom nije potpisan aneks koji bi definirao suradnju u narednom kvartalu. Agencija po ovom pitanju nije poduzimala nikakve dalje korake, izuzev što je u svome obraćanju Akt.online, Blicnetu i Europronet-u (EPN) navela da se neće uključivati u ovaj aspekt odnosa, a da se operatori trebaju obratiti sudu, ukoliko smatraju da su oštećeni u ovom slučaju.

Drugi aspekt odnosa kojeg i Konkurencijsko vijeće naglašava je pitanje naplate vodova. Agencija je u aktu broj: 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine, pod nazivom "Smjernice za nastavak komercijalnih pregovora" predložila operatorima da se pitanje eventualnih šteta razriješi putem pregovora, u duhu dobre poslovne suradnje i uz primjenu određenih načela, od kojih je jedan da BH Telecom ne vrši naplatu mjesečnog najma interkonekcijskih vodova koje je isključio u periodu od 1.1.2018. godine do trenutka ponovne uspostave interkonekcije. Prijedlog Agencije se temelji na činjenici da je BH Telecom isključio vodove kako za Akt.online, tako i za Blicnet i EPN usljed čega ih Akt.online, Blicnet i EPN nisu mogli koristiti u periodu isključenja. Smatramo da ovo pitanje operatori trebaju razriješiti međusobnim dogovorom koji će ih poštediti dugotrajnog i neizvjesnog postupka pred nadležnim sudom.

Obzirom da je Konkurencijsko vijeće tražilo da Agencija daje svoj stav po pitanju naplate vodova u obje varijante koje je navelo Konkurencijsko vijeće. Stav Agencije se temelji na aktualnom ugovoru o interkonekciji između BH Telecoma i Akt.online i RIP dokumentu BH Telecoma kao njegovom sastavnom dijelu. Pri tome naglašavam da se i ovo pitanje treba promatrati u kontekstu eventualnih šteta, kao i da njegovo rješenje treba tražiti kroz pregovore operatora ili na nadležnom sudu, te da je stav Agencije samo dodatno objašnjenje za Konkurencijsko vijeće.

Aktualni interkonekcijski odnos između Akt.online i BH Telecoma je definiran Ugovorom o interkonekciji i RIP dokumentom kao sastavnim dijelom ugovora. Aktualni ugovor o interkonekciji između Akt.online i BH Telecoma je Ugovor broj: 01-7.1-1189/11 od 4.10.2011. godine. Ugovor, pored temeljnog teksta, čini osam priloga i jedan dodatak ugovoru koji se odnosi

na usluge međunarodnog saobraćaja. Također, ugovor ima i aneks koji se odnosi na implementaciju usluge izbora operatora (CS usluga). Dodatak koji se odnosi na terminaciju međunarodnog saobraćaja definiše cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu u jednom kvartalu, količine saobraćaja i druge komercijalne uvjete, uključujući i cijene mjesečnog najma interkonekcijskih vodova. Kako Akt.online i BH Telecom nisu potpisali novi Dodatak koji bi se odnosio na prvi kvartal 2018. godine, BH Telecom je isključio interkonekcijske vodove. Ovakav postupak znači da BH Telecom u periodu od 1.1.2018. godine do trenutka ponovne uspostave interkonekcije ne samo da nije pružao uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja, već nije imao ni ugovorni temelj za njeno pružanje, iz čega proizilazi stav Agencije da se interkonekcijski vodovi u ovome periodu ne trebaju naplaćivati. Ovo je stav Agencije po prvoj situaciji.

Da bi se bilo koja interkonekcijska usluga pružala i naplaćivala mora postojati temelj u interkonekcijskom ugovoru. Stoga je Agencija analizirala aktualni ugovor između BH Telecoma i Akt.online kako bi pronašla eventualni temelj za naplatu interkonekcijskih vodova u situaciji kada nije potpisan Dodatak za pružanje usluga terminacije međunarodnog saobraćaja, odnosno kada Akt.online ne isporučuje međunarodni saobraćaj prema mreži BH Telecoma.

Aktualni ugovor između BH Telecoma i Akt.online ne sadrži poseban dodatak ili aneks koji bi se odnosio samo na pružanje usluge interkonekcijskih vodova, odnosno fizičku interkonekciju, te po takvom stanju ne postoji temelj za naplatu interkonekcijskih vodova.

Stoga eventualni temelj za naplatu interkonekcijskih vodova treba tražiti u temeljnom tekstu ugovora, odnosno u prilogima ugovora koji se izravno odnose na interkonekcijske vodove ili ih pominju uz ostale usluge. Tako Prilog 3. definiše listu usluga interkonekcije koje BH Telecom pruža Akt.online među kojima je i usluga interkonekcijskog voda. Prilog 4. definiše tačke interkonekcije, pristupne komutacije i kapacitete interkonekcijskih vodova. Prilog 5. definiše mjesečnu naknadu za korištenje interkonekcijskih vodova, dok Prilog 8. definiše predviđanje količina saobraćaja i naručivanje interkonekcijskih vodova. Od svih ovih priloga, jedino se Prilog 5. može dovesti u kontekst plaćanja, obzirom da se poziva na Prilog 5. tadašnjeg RIP dokumenta BH Telecoma: "Cijene, obračun i uvjeti plaćanja". Međutim, ni ovaj prilog se ne može koristiti u zauzimanju stava po pitanju potencijalne situacije, već samo u definiranju iznosa mjesečnog najma interkonekcijskog linka obzirom da su u dijelu prvom - Cjenik usluga interkonekcije definirane cijene, ali ne i drugi detalji na temelju kojih bi se moglo odgovoriti na upit Konkurencijskog vijeća.

Stoga Agencija smatra da je na potencijalnu situaciju potrebno primijeniti članak 10. ugovora koji glasi:

"Operator se za sve korištene usluge koje su predmet ovog Ugovora obavezuje plaćati BH Telecomu naknade u ukupnom iznosu koji je utvrđen u Prilogu 5. ovog Ugovora, na temelju važećeg Cjenika iz Priloga 5 RIP- a.". Članak 10. precizira da se korištene usluge naplaćuju u skladu sa Prilogom 5. Ugovora koji je napravljen sukladno Prilogu 5. RIP dokumenta. Kako Akt.online nije koristio usluge interkonekcijskih vodova od 1.1.2018. godine pa nadalje, niti ih je mogao koristiti obzirom da ih je BH Telecom blokirao Agencija smatra da ni u potencijalnoj situaciji nema osnova za naplatu interkonekcijskih vodova od strane BH Telecoma.

- Vezano za upit Konkurencijskog vijeća za stav Agencije o korekcijama cijena do kojih dolazi usljed smanjenja količina saobraćaja, RAK daje sljedeći odgovor.

Postoje dva poslovna modela po kojima se trenutno ugovara terminacija međunarodnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini. U jednom modelu cijene terminacije u fiksne i mobilne mreže su fiksirane, a mijenjaju se količine saobraćaja i popusti na osnovnu cijenu, takozvane margine. Princip je da je margina manja ukoliko je količina saobraćaja koja se terminira u mrežu veća i obrnuto. U drugom modelu i cijene terminacije i količine saobraćaja se određuju na kvartalnoj razini, što se potvrđuje novim aneksom interkonekcijskog ugovora. Novi aneks može sadržavati cijene terminacije i količine saobraćaja iz prethodnog kvartala, ali i ne mora.

Konstantni pad količina saobraćaja dovodi do kontinuiranog smanjenja prihoda svih operatora koji sudjeluju u terminaciji međunarodnog saobraćaja, što predstavlja pogodne okolnosti za periodična sporenja između operatora. Stoga je nužno napraviti takve poslovne modele koji će donijeti stabilnost u dužem vremenskom periodu, čime bi se značajno olakšali komercijalni pregovori. Agencija prihvata stav BH Telecoma da se količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjuje što je posljedica sve većeg stepena primjene OTT aplikacija na svjetskom tržištu. Usljed ovakve situacije prihodi BH Telecoma, ali i svih alternativnih operatora koji šalju međunarodni saobraćaj ka mreži BH Telecoma se smanjuju iz godine u godinu. Shodno faktičkom stanju, a primjenjujući načelo proporcionalnosti kao jedno od temeljnih načela koji se primjenjuje u regulaciji Agencija smatra da se učinak smanjenja prihoda treba proporcionalno odraziti na sve operatore. Ovakav stav znači da alternativni operatori, bez obzira na svoje interese, ne mogu zadržati iste iznose prihoda koje su imali ranije, te da se i oni moraju prilagoditi aktualnoj situaciji. Ovakav stav Agencija je dosljedno primjenjivala i u prethodnom periodu. Primjena navedenog načela u konkretnom slučaju znači da se količine saobraćaja koje alternativni operatori šalju prema mreži BH Telecoma moraju umanjivati sukladno padu količina koje BH Telecom ima na godišnjoj razini. Na primjer, ukoliko BH Telecom ima trend pada od (...) ** % (količina međunarodnog saobraćaja koja je završila u mobilnoj mreži BH Telecoma na kraju 2017. godine je (...) ** % manja u odnosu na količinu međunarodnog saobraćaja koja je završila u mobilnoj mreži BH Telecoma na kraju 2016. godine), isti takav trend trebaju pratiti količine međunarodnog saobraćaja koje alternativni operatori šalju prema mreži BH Telecoma. Pri tome BH Telecom ne smije zlorabljivati učinak primjene OTT aplikacija na način da prikazuje uvećani, a ne stvarni pad saobraćaja u svoju mrežu.

- Kao mogući način rješavanja postojeće situacije. Agencija vidi uspostavu takvog poslovnog modela koji će donijeti stabilnost u terminaciji međunarodnog saobraćaja u Bosni i Hercegovini. Radi se o modifikacijama jednog od modela koji se trenutno primjenjuje u Bosni i Hercegovini. Model bi se temeljio na cijenama terminacije u fiksnu mrežu, odnosno mobilnu mrežu koje će biti fiksirane na godišnjoj razini, pri čemu se te cijene jednom godišnje utvrđuju. U slučaju da u tekućoj godini nije bilo znatnih izmjena cijena na ino tržištima, iste cijene terminacije se koriste i narednu godinu. Sa fiksiranim cijenama terminacije operatori ne bi više pregovarali o cijenama, već o količinama saobraćaja i marginama. Model bi sadržavao više opcija (minimalno tri ili četiri). Opcije bi se međusobno razlikovale po količinama saobraćaja za fiksnu i mobilnu mrežu. Agencija je svjesna da je moguće napraviti model sa velikim brojem opcija od kojih nijedna nije povoljna za alternativnog operatora, te stoga smatra da formalno uvođenje više opcija samo po sebi nužno ne znači i rješenje problema. Istinska suradnja

alternativnih operatora i BH Telecoma po pitanju margina i količina saobraćaja je ključna.

Agencija smatra da je bez obzira na stalne padove količina saobraćaja koje završavaju u mreži BH Telecoma moguće fiksirati i količine saobraćaja na godišnjoj razini. Naime, pad količina saobraćaja za narednu godinu moguće je predvidjeti (sa malom greškom) na temelju trendova koji vrijede za prethodne godine. U okviru postojeće raspodjele količina saobraćaja koje BH Telecom dobija izravnim interkonekcijskim vezama sa ino operatorima i saobraćaja koje dobija preko alternativnih operatora potrebno je implementirati iznos umanjenja saobraćaja dobiven na temelju aktualnih trendova. Na taj način bi se mogle fiksirati količine saobraćaja po svim kvartalima za narednu godinu, tako da bi postojala stabilnost i po tom elementu.

Uz fiksirane cijene terminacije i količine saobraćaja ostaju još samo margine kao element oko kojeg je potrebno pregovarati. Sada dolazimo u situaciju da Agencija, odnosno druge nadležne institucije utječu na određivanje iznosa margina primjenom sljedećeg principa. Cijene terminacije koje se određuju komercijalnim dogovorom BH Telecoma i Akt.online su uslovljene cijenama koje BH Telecom daje ino operatorima sa kojim ima uspostavljene direktne interkonekcijske vodove. Primjenjujući princip nediskriminacije BH Telecom je dužan ponuditi uslugu terminacije međunarodnog saobraćaja alternativnim operatorima iz Bosne i Hercegovine pod takvim komparativnim okolnostima, jednakim uvjetima i iste razine kvaliteta kao što je pruža ino operatorima sa kojima ima poslovnu suradnju. To znači da cijene terminacije koje BH Telecom nudi alternativnim operatorima iz Bosne i Hercegovine moraju biti umanjene za iznos troškova koje alternativni operatori iz Bosne i Hercegovine imaju prilikom poslovanja sa BH Telecomom dok te iste troškove ino operatori u poslovanju sa BH Telecomom nemaju. Ovaj iznos umanjenja predstavlja takozvanu marginu. Alternativni operatori smatraju da margina, pored nadoknade troškova, treba omogućiti i određenu zaradu, pri čemu je suština problema određivanje iznosa zarade. Slična situacija je i u aktualnom slučaju. BH Telecom tvrdi da alternativni operatori sa ponudnom opcijom imaju mogućnost pokrivanja troškova i zarade na mjesečnoj razini, dok alternativni operatori tvrde da sa onim marginama koje im daje BH Telecom ne mogu pozitivno poslovati, odnosno ne mogu pokriti ni troškove koje imaju. Tako imamo situaciju da je neophodno odrediti koji troškovi su u pitanju, te koliki je iznos tih troškova. Kao neupitne troškove koje alternativni operatori imaju, a nemaju ih ino operatori, Agencija smatra trošak iznajmljenih vodova, te trošak bankarskih garancija. Također, alternativni operatori predaju međunarodni saobraćaj u mrežu BH Telecoma na točkama interkonekcije za međunarodni saobraćaj koje se nalaze u Sarajevu. Međutim, ino operatori sa kojima BH Telecom ima uspostavljene izravne interkonekcijske linkove predaju međunarodni saobraćaj na točkama interkonekcije u Frankfurtu ili Beču ili Budimpešti. To znači da BH Telecom o svome trošku transportira međunarodni saobraćaj iz, na primjer, Frankfurta do Sarajeva. Ovo znači da alternativni operator iz Bosne i Hercegovine ne terminira međunarodni saobraćaj u mrežu BH Telecoma pod komparativnim okolnostima i istim uvjetima kao ino operator.

Što se tiče ostalih troškova koje su alternativni operatori iznijeli u svojim posljednjim obračunima Agenciji, a odnose se na troškove dozvole za pružanje fiksnih javnih telefonskih usluga i drugih naknada koje operatori plaćaju Agenciji vezanih za međunarodni saobraćaj (naknada za dozvolu za korištenje koda međunarodne signalizacije tačke i naknada za održavanje baze prenesenih brojeva), zatim troškove bankarskog poslovanja (različite vrste provizija, na primjer kod bankarskih transfera), te na kraju naknade koje operatori moraju plaćati u ovisnosti u kojem entitetu imaju sjedište (na primjer, operatori sa sjedištem u

Republici Srpskoj moraju plaćati naknadu za unapređenje općekorisnih funkcija šuma u iznosu od 0,07% prihoda i protiv požarnu naknadu u iznosu od 0,04% prihoda) Agencija smatra da bez razrađenog troškovnog modela koji bi potvrdio obujam učešća ovih troškova u troškovima terminacije međunarodnog saobraćaja, te vjerodostojne dokumentacije koja bi potvrđivala tačne iznose troškova koji se odnose na terminaciju međunarodnog saobraćaja, nije moguće prihvatiti ove navode alternativnih operatora.

Stav Agencije je da bi primjena gore opisanog modela omogućila svim operatorima predvidivost planiranja prihoda i rashoda što bi kao rezultat donijelo stabilnost njihovog poslovanja na segmentu međunarodnog saobraćaja i spriječilo ponavljanje ovakvih situacija u budućnosti.

4. Mjerodavno tržište

Sukladno članku 3. stavak (1) Zakona i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), mjerodavno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekata na određenom zemljopisnom području.

Mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebno njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Konkurencijsko vijeće je odredilo da je u predmetnom postupku mjerodavno tržište proizvoda i/ili usluga tržište proizvoda i/ili usluga terminacije međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma.

Mjerodavno zemljopisno tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

U konkretnom slučaju mjerodavno zemljopisno tržište je Federacija Bosne i Hercegovine, budući da se sve točke interkonekcije gospodarskog subjekta BH Telecom nalaze na području Federacije Bosne i Hercegovine.

U smislu navedenog, Konkurencijsko vijeće je za mjerodavno tržište predmetnog postupka utvrdilo tržište terminacije međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma na području Federacije Bosne i Hercegovine.

5. Prikupljanje podataka od trećih osoba

Kako bi razjasnilo određene činjenice i dokaze iznesene u postupku, a imajući u vidu i činjenicu kako je Regulatorna agencija za komunikacije BiH, nadležna za ex-ante regulaciju tržišta telekomunikacija u Bosni i Hercegovini, i kako je već uključena u rješavanje predmetnog slučaja, Konkurencijsko vijeće uputilo joj je Zahtjev za informacijama broj: UP-04-26-2-040-14/17 dana 16.3.2018. godine.

RAK je dostavila tražene podatke dana 21.5.2018. godine, podneskom zaprimljenim pod brojem: UP-04-26-2-040-35/17.

6. Usmena rasprava

U daljem toku postupka, budući da se radi o postupku stranaka sa suprotnim interesima, Konkurencijsko vijeće je zakazalo usmenu raspravu, sukladno članku 39. Zakona, za dan 7.3.2018. godine (pozivi dostavljeni Podnosiocu zahtjeva aktom broj: UP-04-26-2-040-14/17 dana 19.2.2018. godine i BH

Telecomu aktom broj: UP-04-26-2-040-15/17 dana 19.02.2018. godine).

Na usmenoj raspravi održanoj dana 7.3.2018. godine u prostorijama Konkurencijskog vijeća u ime stranaka u postupku su pristupili njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici kojom prilikom su imali mogućnost da jedni drugima postavljaju pitanja i razjasne međusobno sporne stvari (Zapisnik sa usmene rasprave, akt broj: UP-04-26-2-040-18/17).

Podnositelj zahtjeva i Protivna strana u postupku su ostali pri dosadašnjim iskazima, kao i dali dodatna pojašnjenja, te raspravili o predmetu postupka, a na temelju dokaza koji su dostavljeni u postupku.

Podnositelj zahtjeva je na samom početku rasprave istakao kako nije izvršio uvid u odgovor BH Telecoma na Zahtjev i Zaključak o pokretanju postupka jer mu isti nije bio dostavljen, te kako će se nakon što izvrši uvid u spomenuti odgovor naknadno izjasniti vezano za navode iz odgovora.

BH Telecom je voditelju postupka predao odgovor na Zahtjev i Zaključak o pokretanju postupka te istakao da u cjelosti osporava utemeljenost podnesenog zahtjeva, činjenične navode i istaknute prijedloge u Zahtjevu. U odgovoru uručenom Konkurencijskom vijeću BH Telecom ukazuje na akt Regulatorne agencije za komunikacije broj 02-29-558-1/18 od 20.2.2018. godine, u kojem regulator ističe kako se pred istim trenutno vode pregovori u cilju rješavanja pravne situacije po kojoj je podnesen Zahtjev Akt online. Uloga regulatora u tom postupku je takva da se može opisati kao savjetodavna u pružanju smjernica u cilju rješavanja sukobljenih komercijalnih interesa, a navodi koje regulator iznosi u pomenutom aktu između ostalog potvrđuju argumentaciju BH Telecoma koja se iznosi u odgovoru, a to je da svi operatori, uključujući i alternativne, trebaju proporcionalno snositi posljedice pada prihoda, čime se BH Telecom i vodio dostavljenim komercijalnim uvjetima prema svim alternativnim operatorima uključujući i Akt online.

Vezano za smjernice na koje se u izjašnjenju pozivao BH Telecom, Podnositelj zahtjeva je skrenuo pažnju na činjenicu da od 5 datih smjernica od strane RAK-a BH Telecom je ispoštovao jednu. Naime, istina je da je nudio cijene ravne onim iz zadnjeg kvartala 2017. godine, ali uz smanjen broj minuta međunarodnog saobraćaja, i to bitno smanjen broj, što ponovno alternativnog operatera dovodi u istu poziciju u kojoj je sad. Nadalje, u smjernicama RAK jasno navodi da BH Telecom treba alternativnim operatorima ponuditi veći broj različitih opcija po marginama i količinama saobraćaja pri čemu vrijedi načelo veća količina saobraćaja – manja margina. Na bazi načela nediskriminacije BH Telecom je trebao da uzme u obzir da smanjenje količine saobraćaja po kvartalima za alternativne operatore mora biti proporcionalno stvarnom smanjenju ukupnih količina međunarodnog saobraćaja. Dakle, od svih smjernica koje RAK propisuje, uključujući i smjernicu da BH Telecom mora uzeti u obzir troškove koje svaki alternativni operator ima za ovu vrstu usluge prilikom formiranja cijena, BH Telecom je uvažio jednu, tj. ponudio cijene koje su vrijedile za 4. kvartal 2017. pri čemu možemo dokazati da je i sa takvom cijenom alternativni operator doveden u situaciju da posluje sa pozitivnom nulom uz neznatnu dobit, a ovo sve zbog smanjene količine saobraćaja.

Predstavnici BH Telecoma su negirali navode o nesrazmjernom smanjenju količina saobraćaja, kako onih ponuđenih Akt.online-u tako i ukupnim količinama međunarodnog saobraćaja, naglasivši da su konkretne podatke dostavili kako Konkurencijskom vijeću, tako i RAK-u iz čega se jasno može utvrditi neutemeljenost navoda. Također, konstatacija da je djelovanje BH Telecoma dovelo do gašenja, odnosno prestanka poslovanja operatera T3 i Air Aba nije točna, obzirom da operater T3 i dalje posjeduje licencu ima validan važeći ugovor s

BH Telecomom i posluje na tržištu telekomunikacija u BiH. Također, suprotna strana je dala osvrt i na konstatacije o tome, da ponuđeni komercijalni uvjeti dovode Akt online u negativno poslovanje, što se ne može smatrati točnim, odnosno proračuni koje kompanija Akt.online dostavila Konkurencijskom vijeću predstavljaju isključivo prihode koje navedena kompanija ima prema svojoj majci firmi Akton Slovenija, a ne prema drugim ino operatorima koji su stvarni kupci navedenog servisa. Samim tim navedene proračune smatra nerelevantnim za navedeni postupak.

Podnositelj zahtjeva je ponovio kako su njegovi navodi o količini saobraćaja istiniti te podvukao kako je u posljednjoj ponudi koju je uputio zaposlenik BH Telecoma (..) ** od 26.2.2018. navedena količina minuta za fiksnu mrežu (..) **. Ranija količina u 4. kvartalu 2017. godine koja je ponuđena od strane BH Telecoma iznosila je (..) ** minuta na mjesečnom nivou, a u trećem kvartalu 2017. godine ponuda je čak iznosila (..) ** minuta, što je očito pad od nekih (..) ** % ukupno. Iz ovog je vidljivo da BH Telecom konstantno i namjerno umanjuje saobraćaj ovom operateru tako što mu nudi uvjete koje se za ovu vrstu transakcije uopće ne moraju nuditi na ovaj način jer je očito jako široko polje za pregovore kada se u 3. kvartalu u 2017. godine ugovara (..) ** za fiksnu telefoniju mjesečno, a za 1. kvartal 2018. godine samo (..) **, uz istu cijenu. S ovim u vezi, dostavljena je e-mail korespondencija o vođenju pregovora u periodu prva tri mjeseca ove godine i ranije na uvid Konkurencijskom vijeću.

Protivna strana se na naprijed navedeno izjasnila navodeći da je sa svim količinama koje su ponuđene pod komercijalnim uvjetima Akt.online-u Konkurencijsko vijeće upoznato 23.01.2018. od strane BH Telecoma, kao i sa cijenama koje su nudene u navedenom periodu. Na temelju istih jasno se može utvrditi da Akt.online-u od strane BH Telecoma u proteklih 4 godine nije proporcionalno umanjivana količina saobraćaja koju može terminirati sa popustima u odnosu na ukupan pad dolaznog međunarodnog saobraćaja.

BH Telecom podsjeća na načelo podržano od strane regulatora, a koje podrazumijeva da svi operatori proporcionalno snose teret pada količina međunarodnog saobraćaja koji je BH Telecom Konkurencijskom vijeću i procentualno predstavio u dopisu od 23.1.2018. Uzme li se u obzir tablica koja govori o pregledu dolaznog međunarodnog saobraćaja u BH Telecom mreže za period 2009.-2017. godine i tablica koja govori o količini saobraćaja za fiksnu i mobilnu mrežu prema Aktonu odnosno Akt.online, jasno je kako je Akt.online uživao takve količine saobraćaja koje nisu bile proporcionalne padu saobraćaja koji je trpio BH Telecom. Jasni su ekonomski pokazatelji iz parametara u ove dvije tablice koji ukazuju na činjenicu da bi u slučaju proporcionalnosti koju zahtijeva regulator, dozvoljeni saobraćaj prema Akt.online bio manji. Kada je riječ o smjernicama regulatora naglašavamo da jedna od smjernica ukazuje kako se kreiranje modela za 1. kvartal treba bazirati na primjeni samo cijena koje su vrijedile u 4. kvartalu 2017. što je od strane BH Telecoma i ispoštovano, odnosno zbog čega su navodi protivne strane o količini dolaznog saobraćaja irelevantni.

Na upit voditelja postupka u vezi načina formiranja cijena, kalkulacija i čimbenika koji ulaze u obračun cijena, predstavnik BH Telecoma se izjasnio da je ulazni parametar za izračun zvanična cijena koju BHT Telecom ima prema ino partnerima od (..) ** Euro/minut za fiksnu i (..) ** Euro/minut za mobilnu mrežu. Navedena cijena se umanjuje u konkretnom slučaju kompanije Akt.online, to je (..) ** % za pozive u fiksnu mrežu i (..) ** % u mobilnu mrežu. Razlika između ino cijene po kojoj BH Telecom dobija pozive i cijene koja se pod komercijalnim uvjetima nudi i ugovara sa Akt.online daje mogućnost pozitivnog poslovanja Podnositelja zahtjeva, a dokaz tome je da za 12 godina poslovanja kompanije Akt.online ovo predstavlja ključni izvor prihoda navedene kompanije, što je u totalnoj suprotnosti sa

procesom liberalizacije tržišta telekomunikacija u BiH. Obzirom da gospodarski subjekt nije ispunio obveze iz članka 5. Pravila 68/2013 o obavljanju djelatnosti davaoca fiksnih i javnih telefonskih usluga u BiH.

Podnositelj zahtjeva je naveo da nije istina da kompanija Akt.online isključivo živi od sredstava prikupljenih ovom uslugom. Ona predstavlja veliki generator prihoda i to je tačno, ali obzirom na male razlike ulazne i izlazne cijene ono od čega se živi je znatno manje u poređenju sa ukupnim prometom. Kompanija Akt.online pored licence za obavljanje fiksnih telefonskih usluga ima i sve ostale licence izdate od RAK-a izuzev mobilne telefonije, i vrši ostale usluge sektora telekomunikacija, pristup internetu, data usluge i sl. Od voice usluga imamo uslugu realiziranu sa BH Telecomom, tako da nije istina da živimo samo od navedenog.

Protivna strana je u daljem toku rasprave upoznala Konkurencijsko vijeće da je razlog isključenja linkova za međunarodni saobraćaj istek pripadajućeg aneksa ugovora o interkonekciji s datumom 31.12.2017. godine i neprihvatanje ponuđenih komercijalnih uvjeta za prvi kvartal 2018. godine. Napominjući da BH Telecom u slučaju da je ostavio aktivne linkove, ne bi imao pravni temelj za naplatu odnosno izdavanje fakture za izvršene usluge. Također, naglasivši da je u poslovanju sa alternativnim operatorima u BiH neophodan instrument osiguranja plaćanja, obzirom da su u više navrata bili prinuđeni isti upotrijebiti prema određenim interkonektovanim operatorima. Također, Protivna strana je upoznala Vijeće da trenutno ima određene probleme sa naplatom dugovanja firme Akton Slovenija utemeljitelja i vlasnika Podnositelja zahtjeva, koja sa BH Telecomom ima ugovorenu uslugu, obzirom da im je u duhu dobre poslovne suradnje omogućeno poslovanje bez dostave bankarske garancije, što jasno ukazuje da u ovom biznisu BH Telecom preuzima značajan rizik za naplatu svojih potraživanja.

U daljem toku rasprave strane su iznosile svoju argumentaciju što je i konstatirano Zapisnikom sa usmene rasprave, a između ostalog bitno je naglasiti da je Podnositelj zahtjeva u jednom momentu tijekom rasprave odustao od pojedinih točaka iz članka 10. Zakona po kojima je prvobitno podnio Zahtjev protiv BH Telecoma, te ostao samo kod točke a) iz stavka 2) članka 10. Zakona, da bi kasnije povukao svoju raniju izjavu te ostao kod svih točaka koje je naveo u prvobitnom zahtjevu.

7. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

U predmetnom postupku, pristupilo se prikupljanju relevantne dokumentacije i podataka, te je uvidom u iste utvrđeno slijedeće:

- Da je RAK dana 9.10.2007. godine donijela Listu operatora sa značajnom tržišnom snagom broj: 03-29-2374-1/07, u kojoj se navodi da su BH Telecom, Telekom Srpske a.d. Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 61-A, 78 000 Banja Luka i Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, Kneza Branimira bb, 88 000 Mostar operatori telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koji imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije.
- Da je BH Telecom dužan sukladno Zakonu o komunikacijama Bosne i Hercegovine i ostalim mjerodavnim propisima Regulatorne Agencije za komunikacije usvojiti Referentnu interkonekcijsku ponudu za povezivanje na fiksnu mrežu gospodarskog subjekta BH Telecoma (RIP) čiji je predmet utvrđivanje uvjeta pod kojima BH Telecom nudi mogućnost za uspostavljanje i realizaciju interkonekcije mreža drugih operatora na javnu fiksnu telefonsku mrežu BH Telecoma u pravnom,

tehnološko-tehničkom i ekonomskom smislu, procedure pregovaranja u cilju zaključivanja Ugovora o interkonekciji kao i prava i obveze budućih ugovornih strana u vezi sa pružanjem/korištenjem Usluga interkonekcije.

- Da je važeći RIP javno objavljen na službenoj stranici RAK-a i odobren od strane RAK-a. U RIP-u je izvršena podjela na usluge interkonekcije-osnovne (DIO PETI RIP, strana 13.) čija je cijena regulirana od strane RAK-a, i usluge interkonekcije-komercijalne (DIO ŠESTI RIP, strana 24.) koje se saglasno članku 53. RIP-a pružaju na komercijalnoj osnovi i predmet su Aneksa Ugovora između BH Telecoma i Operatora.
- Da su cijene za navedene usluge iz šestog dijela RIP-a koje podrazumijevaju cijenu tranzitiranja međunarodnih poziva zajedno sa cijenom terminiranja poziva u mreže ino operatora, kao i cijena terminiranja međunarodnih poziva u mreže BH Telecoma i operatora u BiH predmet komercijalnog dogovora.
- Da su BH Telecom i gospodarski subjekt Akt.online dana 01.2.2008. godine zaključili Sporazum o interkonekciji broj BH Telecoma 01-71-212/2008 i broj Akt.online 46/08, na temelju kojega su periodično zaključivali Ugovor o interkonekciji, a posljednji je zaključen dana 4.10.2011. godine, potpisan od strane Akt.online, odnosno 16.09.2011. godine od strane BH Telecoma.
- Sukladno navedenom Ugovoru o interkonekciji broj BH Telecom i Akt.online su periodično zaključivali Dodatak ugovora o interkonekciji čiji je predmet bio reguliranje međusobnih prava i obveza između ugovornih strana povodom pružanja usluga međunarodnog saobraćaja sukladno RIP-u za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma.
- Da je posljednji važeći dodatak Ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od dana 5.10.2017. godine, po kojem su u 4. kvartalu 2017. godine za Akt.online cijene za fiksne pozive bile (...) ** KM/min ((..)** €/min) odnosno (...) ** KM/min ((..) * * €/min) za mobilne pozive, sa količinama fiksnog saobraćaja od (...) **, odnosno mobilnog saobraćaja (...) **. Navedeni dodatak Ugovora je važio do 31.12.2017. godine.
- Da je člankom 6. dodatka Ugovora propisano da će BH Telecom 15 dana prije isteka istog, odnosno 15.12.2017. godine ponuditi operatoru Akt.online zaključivanje novog dodatka Ugovora, pod istim ili izmijenjenim uvjetima.
- Da je sukladno članku 6. dodatka Ugovora BH Telecom dana 15.12.2017. godine ponudio operatoru Akt.online nastavak suradnje i u prvom kvartalu 2018. godine po cijeni terminacije međunarodnog saobraćaja u fiksnu mrežu BH Telecoma od (...) ** KM/min, a terminacije u mobilnu mrežu BH Telecoma po cijeni (...) ** KM/min, sa količinama fiksnog saobraćaja od (...) ** mobilnog saobraćaja kvartalno.
- Da Akt.online nije prihvatio nove uvjete iz ponuđenog dodatka Ugovora, te da je istekom dodatka Ugovora broj: 01-2.5-1410/17, odnosno neprihvatanjem nove ponude BH Telecoma za terminaciju međunarodnog saobraćaja, BH Telecom dana 31.12.2017. godine izvršio deaktivaciju usluge, odnosno isključio linkove

za realizaciju usluge međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecoma.

Na temelju dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tokom postupka, savjesnom i detaljnom ocjenom svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, Konkurencijsko vijeće je razmatralo navedeni predmet i donijelo odluku da se Podnositelj u svom zahtjevu odbije, jer radnje koje se stavljaju na teret gospodarskom subjektu BH Telecom ne predstavljaju zlouporabu vladajućeg položaja iz članka 10. stavak 2) točka a), b), c) i d) Zakona.

Kao prvo, u ovom postupku Konkurencijsko vijeće je izvršilo uvid u:

- Zakon o komunikacijama;
- Odluku Vijeća ministara Bosne i Hercegovine o usvajanju Politike sektora elektroničkih komunikacija Bosne i Hercegovine za razdoblje 2017.-2021. godine i akcijskog plana za realizaciju politike;
- Analiza tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji – veleprodajna razina; Analizi tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama – veleprodajna razina;
- RIP dokument BH Telecoma;
- Pravilo RAK-a 54/2011, 35/2008 i 51/2010;

Također, Konkurencijsko vijeće je izvršilo i uvid u Direktive koje se odnose na elektroničke komunikacije iz 2002. godine, a u cilju upoznavanja sa regulatornim okvirom, i ciljevima koji su zadani istima i to:

- Direktiva 2002/19/EZ o pristupu (Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Direktiva 2002/22/EZ o univerzalnoj usluzi (Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Direktiva 2002/77/EZ o konkurenciji (Commission Directive 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services, OJ L 249, 17.9.2002);

Zakon o komunikacijama je po prvi put u Bosni i Hercegovini postavio pravni okvir za regulaciju tržišta elektroničkih komunikacija, istim Zakonom utemeljeno je neovisno tijelo Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine, a u članku 3. Zakona o komunikacijama kao mjerodavna tijela za provedbu odredbi u oblasti elektroničkih komunikacija određena su Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine daje okvir u obliku usvajanja Politike ovog sektora, a RAK regulira mreže, usluge, utvrđuje cijene, izdaje dozvole, međupovezivanje i određuje uvjete za osiguranje zajedničkih i međunarodnih komunikacijskih sredstava i ostalo.

RAK je obavijestio Konkurencijsko vijeće da je upoznat sa predmetnim slučajem, te da je krajem 2017. godine zaprimio dopise gospodarskih subjekata Akt.online, Blicnet d.o.o. Banja Luka, Europronet Bosnia d.o.o. Sarajevo kojim obavještavaju RAK o isključenju linkova za uslugu međunarodne terminacije od strane BH Telecoma.

BH Telecom je kao rezultat sastanaka sa RAK-om poslao nove ponude navedenim gospodarskim subjektima, koje isti nisu

prihvatili, iako su se izjasnili da su ponudeni uvjeti bolji od prethodnih, ali da im novi uvjeti ne omogućavaju konkurentnost na tržištu međunarodnog saobraćaja u odnosu na ino operatore.

Također, utvrđeno je da je gospodarski subjekt Logosoft prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma za I kvartal 2018. godine, te da su strane zaključile novi dodatak Ugovora za prva tri mjeseca 2018. godine sa cijenom za fiksnu mrežu od (...) ** KM/min. i količinu do (...) ** te cijenom za mobilnu mrežu od (...) ** KM/min i količinom do (...) **.

Tokom postupka također je utvrđeno da je u duhu smjernica RAK-a BH Telecom dana 23.3.2018. godine postigao dogovor o novim uvjetima za terminaciju međunarodnog saobraćaja u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma sa gospodarskim subjektom Blicnet, te da je istog dana od 15:00 sati usluga ponovo aktivirana. Ugovorena cijena za fiksni saobraćaj je (...) ** KM/min, odnosno (...) ** KM/min za mobilni saobraćaj, sa količinama od (...) ** za fiksni i (...) ** za mobilni saobraćaj. Također, u duhu smjernica RAK-a operatoru Blicnet se dozvoljava dodatna količina međunarodnog saobraćaja koju terminira u fiksnu mrežu BH Telecoma od (...) ** međunarodnog saobraćaja koju terminira u mobilnu mrežu BH Telecoma.

U vezi navoda Podnosioca zahtjeva da iz margine koja bi trebala biti između cijene sa popustom i cijene bez popusta, mora da pokriva stalne izravne mjesečne troškove u iznosu od približno (...) ** KM da bi tek nakon toga mogao ostvariti neku dobit, te da smanjivanjem količine saobraćaja i povećavanjem cijena bez realnog povećanja popusta, prostor za marginu je godinama sve manji i manji, dok sa zadnjim uvjetima za prvi kvartal 2018. godine kojima se dodatno smanjile količine saobraćaja i digle cijene BH Telecom je napravio takvo stanje da prostora za ikakvu marginu više nema, nego je bilans negativan, te proračuna koje je Podnositelj dostavio Konkurencijskom vijeću po kojima bi poslovanje Podnosioca zahtjeva po cijenama i količinama iz nove ponude BH Telecoma u I kvartalu 2018. godine bilo negativno Konkurencijsko vijeće posebno ističe činjenicu, da Podnositelj zahtjeva, što se tiče međunarodnog poslovanja ima poslovnu suradnju samo sa svojom matičnom kompanijom Akton iz Slovenije, koja je 100% vlasnik gospodarskog subjekta Akt.online, tako da se cijena po kojoj Akt.online fakturira usluge svojoj matičnoj kompaniji ne može smatrati fer tržišnom cijenom koja je formirana na temelju zakona ponude i potražnje na međunarodnom tržištu, pošto se radi o međusobno povezanim gospodarskim subjektima.

Tijekom postupka Konkurencijsko vijeće je utvrdilo, a što je i Regulatorna agencija za komunikacije istakla u svom dopisu od 21.05.2018. godine da u Bosni i Hercegovini postoje dva poslovna modela po kojima se trenutno ugovara terminacija međunarodnog saobraćaja. U jednom modelu cijene terminacije u fiksne i mobilne mreže su fiksirane, a mijenjaju se količine saobraćaja i popusti na temelju cijenu, takozvane margine. Načelo je da je margina manja ukoliko je količina saobraćaja koja se terminira u mrežu veća i obrnuto. U drugom modelu i cijene terminacije i količine saobraćaja se određuju na kvartalnoj razini, što se potvrđuje novim aneksom interkonekcijskog ugovora. Novi aneks može sadržavati cijene terminacije i količine saobraćaja iz prethodnog kvartala, ali i ne mora. Također je utvrđeno, a što je i predstavnik BH Telecoma izložio na usmenoj raspravi da je ulazni parametar za izračun cijena zvanična cijena koju BH Telecom ima prema ino partnerima od (...) ** Eura/minut za fiksnu i (...) ** Eura/minut za mobilnu mrežu, a u što se Konkurencijsko vijeće uvjerilo uvidom u dostavljene Ugovore i ispostavljene fakture ino partnerima BH Telecoma, te se u konkretnom slučaju gospodarskom subjektu Akt.online navedena cijena umanjuje (...) ** % za pozive u fiksnu mrežu i (...) ** % za pozive u mobilnu mrežu, čime se potvrđuje da su netačni navodi Podnosioca zahtjeva da su margine (...) ** %.

U pogledu navoda Podnositelja zahtjeva da BH Telecom u ugovorima (aneksima) sa ino partnerima i ispostavljenim fakturama formalno stavlja cijenu (...) ** EUR/min za fiksni saobraćaj, odnosno (...) ** EUR/min za mobilni saobraćaj, ali da je međusobno dogovorena efektivna cijena niža, Konkurencijsko vijeće je uvidom u sve Ugovore koje BH Telecom ima zaključene sa ino partnerima, kao i u fakture za 2017. i 2018. godinu ispostavljene prema istim, nedvojbeno utvrdilo da su cijene koje su dogovorene sa ino partnerom i naznačene u važećim ugovorima jednake cijenama na ispostavljenim fakturama za izvršene usluge terminacije poziva. Kao primjer Konkurencijsko vijeće navodi Ugovor između Telekom Austrije "A1 TELEKOM AUSTRIJA AG" i BH Telecoma za period od 01.1.2017. godine do 30.6.2017. godine kao i primjer fakture broj: 90106416 za šesti mjesec 2017. godine iz kojih je jasno vidljivo da je cijena od (...) ** EUR/min za fiksnu i (...) ** EUR/min za mobilnu mrežu (svi ugovori sa ino partnerima sa fakturama za 2017. i 2018. godinu priloženi u spisu).

Također, RAK u cilju daljeg razvoja konkurencije na tržištu telekomunikacija, sukladno Odluci o usvajanju Politike sektora elektronskih komunikacija Bosne i Hercegovine za period 2017.-2021. godine (trenutno važeća), vodeći se smjernicama nadležnih institucija Europske unije u pogledu analize tržišta u oblasti elektroničkih komunikacija, sukladno Zakonu o komunikacijama BiH i Pravilom 54/2011 o analizi tržišta elektroničkih komunikacija redovito vrši analize mjerodavnih tržišta podložnih prethodnoj (*ex ante*) regulaciji i na temelju toga donosi odgovarajuće odluke i mjere. Osnovni cilj postupka analize tržišta jeste utvrditi postoji li na određenom tržištu efektivna konkurencija ili na tom tržištu postoji jedan ili više operatora koji imaju značajnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu. Na temelju rezultata provedene analize, operatorima sa značajnom tržišnom snagom se utvrđuju regulatorne obveze, pri čemu se mogu uvesti nove obveze, te zadržati, izmijeniti ili ukinuti postojeće. Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u aktualnoj "Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji – veleprodajna razina-" i "Analizi tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama – veleprodajna razina" RAK posebno napominje da se obveza troškovne orijentacije cijena terminacije, onako kako je predložena u predmetnim *Analizama tržišta*, odnosi na pozive koji započinju u mobilnim i fiksnim mrežama u Bosni i Hercegovini. Troškovna regulacija međunarodnog saobraćaja u ovoj fazi ne bi bila odgovarajuća i proporcionalna obveza jer ne bi pomogla postizanju efikasne konkurencije na ovom tržištu. Osim toga, važno je dodati da Bosna i Hercegovina još uvijek

nije dio EU zajedničkog tržišta i zbog toga nije obvezna da tretira međunarodne operatore jednako kao domaće. Zato RAK smatra da regulaciju cijene terminacije međunarodnog saobraćaja u individualne fiksne mreže u Bosni i Hercegovini ne treba uvoditi u ovoj fazi, dok će RAK pratiti razvoj tržišta i reagirati sukladno zakonskim ovlastima, ako se u međuvremenu pojavi potreba za reguliranjem i ove vrste poziva.

Također, RAK u svojim Analizama mjerodavnih tržišta terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio mjerodavnog tržišta. Shodno tome ove usluge se pružaju sukladno komercijalnim dogovorom operatora koji podrazumjevaju da RAK ne određuje cijenu terminacije, što uključuje i količinu saobraćaja i odgovarajuće margine, već da operatori dogovaraju obostrano prihvatljive komercijalne uvjete, te da je trenutni model, koji su prihvatili svi alternativni operatori, jedini prihvatljivi model postupanja za sve operatore u Bosni i Hercegovini.

Konkurencijsko vijeće u vezi navoda Podnositelja zahtjeva o nesrazmjernom smanjenju količina ponuđenog saobraćaja od strane BH Telecoma ističe stav RAK-a, da konstantni pad količina saobraćaja dovodi do kontinuiranog smanjenja prihoda svih operatora koji učestvuju u terminaciji međunarodnog saobraćaja, što predstavlja pogodne okolnosti za periodična sporenja između operatora. Stoga je nužno napraviti takve poslovne modele koji će donijeti stabilnost u dužem vremenskom periodu, čime bi se značajno olakšali komercijalni pregovori. RAK prihvata stav BH Telecoma da se količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjuje što je posljedica sve većeg stepena primjene OTT aplikacija na svjetskom tržištu. Usljed ovakve situacije prihodi BH Telecoma, ali i svih alternativnih operatora koji šalju međunarodni saobraćaj ka mreži BH Telecoma se smanjuju iz godine u godinu. Shodno faktičkom stanju, a primjenjujući načelo proporcionalnosti kao jedan od temeljnih principa koji se primjenjuje u regulaciji RAK smatra da se efekat smanjenja prihoda treba proporcionalno odraziti na sve operatore. Ovakav stav znači da alternativni operatori, bez obzira na svoje interese, ne mogu zadržati iste iznose prihoda koje su imali ranije, te da se i oni moraju prilagoditi aktualnoj situaciji. Ovakav stav RAK je dosljedno primjenjivala i u prethodnom periodu.

Konkurencijsko vijeće analizom prikupljenih podataka u toku postupka utvrdilo da se ukupna količina međunarodnog saobraćaja koja završava u mreži BH Telecoma smanjivala tokom posljednjih pet godina kako je prikazano u sljedećoj tablici:

Tablica 5.

Godina	Ukupni međunarodni dolaz u fiksnu mrežu BHT	Procenat smanjenja u odnosu na prethodnu godinu	Ukupni međunarodni dolaz u mobilnu mrežu BHT	Procenat smanjenja u odnosu na prethodnu godinu
2013.	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
2014.	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
2015.	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
2016.	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**
2017.	(...)**	(...)**	(...)**	(...)**

Izvor: Analiza Konkurencijskog vijeća na temelju prikupljenih podataka

Također je utvrđeno da je BH Telecom svim alternativnim operatorima u Bosni i Hercegovini smanjivao količine međunarodnog saobraćaja u skladu sa smanjenjem ukupnog dolaznog saobraćaja u mreže BH Telecoma podjednako, a kako je vidljivo iz podataka i dokumentacije koju je Konkurencijsko vijeće prikupilo u toku postupka, procenat smanjenja količina saobraćaja koji je tijekom posljednjih pet godina terminirao Podnositelj zahtjeva je bio manji od procenta pada ukupnih količina dolaznog saobraćaja u mreže BH Telecoma.

Nesporno je u toku postupka utvrđeno, a što je i RAK utvrdila donošenjem Liste operatora sa značajnom tržišnom

snagom broj: 03-29-2374-1/07, u kojoj se navodi da su BH Telecom, Telekom Srpske a.d. Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 61-A, 78 000 Banja Luka i Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, Kneza Branimira bb, 88 000 Mostar operatori telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koji imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije, kao i u svojim "Analizama tržišta" koje je su objavljene na internet stranici RAK-a u kojima se navodi, da je BH Telecom, kao i ostali navedeni operatori koji posluju na mjerodavnom tržištu terminacije poziva proglašen SMP operatorom, odnosno operatorom sa značajnom tržišnom snagom

na tržištu završavanja (terminacije) poziva u vlastitu mrežu na fiksnoj lokaciji, dakle da imaju vladajući položaj na mjerodavnom tržištu.

Konkurencijsko vijeće ističe činjenicu da gospodarski subjekt BH Telecom, iako u većinskom vlasništvu države i proglašen dominantnim operatorom na mjerodavnom tržištu, dalje posluje sukladno Zakonu o gospodarskim društvima Federacije Bosne i Hercegovine, te je i njegov legitimni cilj sticanje dobiti, kao i svakog drugog gospodarskog subjekta. Pitanje obveze pružanja usluge terminacije poziva sukladno sa RIP dokumentom BH Telecoma, s jedne strane, te postizanja dogovora oko obostrano prihvatljivih komercijalnih uvjeta u vezi pružanja usluga terminacije međunarodnih poziva s druge strane, što dovodi do mogućnosti nepostizanja dogovora ili mogućih sporova između operatora, za Konkurencijsko vijeće predstavlja autonomno pravo gospodarskog subjekta na donošenje poslovnih odluka u cilju zaštite vlastitog poslovanja.

Konkurencijsko vijeće je u toku ocjene ovog slučaja zaključilo da je djelovanje na ovom tržištu djelomično regulirano regulativom RAK-a, koja je sukladna Zakonu o komunikacijama *lex specialis* koji regulira ovu specifičnu materiju na specifičan način, te tražilo modus, u kojem bi moglo pronaći prostor za ocjenu povreda iz članka 10. Zakona o konkurenciji, i to u pojedinačnim slučajevima, nakon što su se dogodili kao *ex post* djelovanje, a pri tome pazeći da ne ulazi u mjerodavnosti drugih institucija, te poštujući zadani pravni okvir. Naime, činjenica da je RAK nametnula obvezu pružanja usluge interkonekcije gospodarskom subjektu BH Telecom, a da se uvjeti pružanja usluga terminacije međunarodnih poziva određuju na temelju komercijalnih dogovora, kao i da RAK u svojim Analizama mjerodavnih tržišta terminacije poziva u fiksne i mobilne mreže nije posmatrala segment međunarodnog saobraćaja kao dio mjerodavnog tržišta, odnosno usljed izostanka *ex ante* regulative od strane RAK-a na mjerodavnom tržištu međunarodne terminacije, Konkurencijsko vijeće ni na koji način ne može preuzeti obvezu ograničavanja jednog subjekta, radi ostvarivanja ciljeva drugog subjekta.

Shodno navedenom, Konkurencijsko vijeće u konkretnom slučaju ne može preuzeti ulogu regulatora niti izravno odlučivati o cijenama i količinama međunarodnog saobraćaja. Što se tiče visine margina koje bi bile prihvatljive za pojedine gospodarske subjekte, odnosno alternativne operatore, Konkurencijsko vijeće smatra da su margine koje je BH Telecom ponudio Podnosiocu zahtjeva dovoljne za nesmetano poslovanje na mjerodavnom tržištu, i to pogotovo u predmetnom slučaju gdje su pojedini gospodarski subjekti, odnosno alternativni operatori prihvatili nove ponude BH Telecoma, te zaključili nove dodatke Ugovora (operator Logosoft koji je prihvatio inicijalnu ponudu BH Telecoma za period od 1.1.do 31.3.2018. i operator Blicnet koji je naknadno prihvatio ponudu BH Telecoma te zaključio ugovor za period od dana potpisivanja do 30.9.2018. godine). Ovdje je bitno istaći činjenicu da Podnositelj zahtjeva nije prihvatio novu, naknadnu ponudu BH Telecoma koja je sadržavala cijene za terminaciju međunarodnog saobraćaja koje su bile na snazi u IV kvartalu 2017. godine.

Kao važan aspekt u predmetnom slučaju na koji je Konkurencijsko vijeće posebno obratilo pažnju jeste utjecaj isključenja interkonekcijskih vodova na krajnje potrošače u Bosni i Hercegovini. Naime, istekom posljednjeg važećeg dodatka ugovora o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja broj: 01-2.5-1410/17 od 5.10.2017. godine, BH Telecom je izvršio deaktivaciju usluge, odnosno isključio interkonekcijske vodove gospodarskom subjektu Akt.online. Konkurencijsko vijeće se u vezi opisane situacije obratilo RAK-u kao mjerodavnoj instituciji u oblasti telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koja u svom dopisu od

dana 21.5.2018.godine ističe da generalno posmatrano, isključenje interkonekcijskih vodova ne utiče na kvalitet i kvantitet govornog saobraćaja kojeg potrošači u Bosni i Hercegovini primaju. Ovakva ocjena se temelji na saznanjima Agencije da svi alternativni operatori imaju redundantne prenosne sustave, što znači da u slučaju ispada jednog prenosnog puta, bez obzira na razlog ispada (kvar. isključenje ili nešto treće), sav saobraćaj koji je transportovan po tom putu se automatski preusmjerava na rezervne rute. Preusmjeravanje se odvija praktično trenutno (reda dijelova sekunde). U takvom scenariju potrošači u Bosni i Hercegovini ne bi osjetili posljedice isključenja interkonekcijskih linkova sa aspekata kvaliteta i kvantiteta govornog saobraćaja. Postoji mogućnost da bi ukoliko je rezervna prenosna ruta slabijeg kvaliteta, pojedini potrošači osjetili posljedice prenosa saobraćaja po takvoj ruti što bi se ogledalo u narušenom kvalitetu govora. Kako se operator Akt.online ranije izjašnjavao da prenosi saobraćaj samo *premium* kvaliteta, smatramo da su i rezervne rute u konkretnom slučaju obezbijedile kvalitet saobraćaja jednak onome na primarnim rutama. Gore date ocjene su zasnovane na postojećim saznanjima Agencije, bez izvršenih dodatnih analiza konkretne situacije.

Isključenje vodova može uzrokovati gubitak govornog saobraćaja za potrošače u Bosni i Hercegovini u situaciji kada se za povezivanje alternativnog operatora sa mrežom BH Telecoma koriste dvosmjerni vodovi, dakle vodovi po kojima alternativni operator šalje saobraćaj u mrežu BH Telecoma, ali i po kojima BH Telecom šalje saobraćaj u mrežu operatora. Tada postoji mogućnost da je BH Telecom nakon isključenja vodova nekom alternativnom operatoru, saobraćaj za mrežu tog alternativnog operatora preusmjerio na vodove kojima je BH Telecom povezan sa drugim operatorom sa kojim alternativni operator kojem su isključeni vodovi nema interkonekciju. U takvoj situaciji dolazi do gubitka poziva koji traje sve dok se ne uspostavi interkonekcija između alternativnog operatora i operatora na kojeg BH Telecom preusmjeri pozive, ili dok BH Telecom nije preusmjerio govorni saobraćaj na operatora koji već ima interkonekciju sa alternativnim operatorom. Međutim, kako Akt.online nema svojih krajnjih korisnika, odnosno ne vrši terminaciju u svoju vlastitu mrežu, što je i RAK potvrdila u svojoj "Analizi tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne javne telefonske mreže na fiksnoj lokaciji – veleprodajna razina" (Akt.online nema nijednog vlastitog krajnjeg korisnika i ima samo korisnike CS usluge-usluga odabira operatora), ovakva situacija nije ni moguća u konkretnom slučaju Akt.online-BH Telecom. Isključenje vodova nema utjecaja na maloprodajne cijene, odnosno cijene po kojima potrošači u Bosni i Hercegovini plaćaju usluge fiksne i mobilne telefonije.

Konkurencijsko vijeće prihvata gore navedeni stav RAK-a kao mjerodavne nezavisne institucije za provedbu odredbi u oblasti elektroničkih komunikacija, te u vezi isključenja interkonekcijskih vodova posebno ističe da je usluga pružanja interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma, tj. korištenja interkonekcijskih vodova ovisno povezana, odnosno međusobno uvjetovana usluga sa uslugom međunarodne terminacije poziva u mreže BH Telecoma, pa u trenutačnoj situaciji kada strane nisu postigle dogovor oko obostrano prihvatljivih komercijalnih uvjeta za nastavak daljnje poslovne suradnje na tržištu međunarodne terminacije, odnosno nisu zaključile novi ugovor o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma za usluge međunarodnog saobraćaja, koji je pravni temelj za daljnju poslovnu suradnju, nebitna je činjenica da li su interkonekcijski vodovi uključeni ili isključeni kada se isti ne koriste za navedenu uslugu, odnosno kada putem istih gospodarski subjekt Akt.online nije mogao transportirati međunarodni saobraćaj prema interkonekcijskim tačkama u mreži BH Telecoma zbog nepostojanja ugovornog temelja za obavljanje navedenih usluga.

Podnositelj zahtjeva je prvobitno podnio Zahtjev za pokretanje postupka za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja BH Telecoma u smislu članka 10. stavak 2) točke a), b) i d) Zakona o konkurenciji, pa se potom na usmenoj raspravi izjasnio da ostaje samo kod točke a), te je na kraju usmene rasprave povukao svoju raniju izjavu i odlučio da ostaje kod prvobitnog Zahtjeva. Dana 3.4.2018. godine Konkurencijsko vijeće je zaprimilo dopunu Zahtjeva broj: UP-04-26-2-040-28/17 od Podnosioca zahtjeva, gospodarskog subjekta Akt.online u kojoj Podnositelj ističe da je u njegovom zahtjevu došlo do gramatičke greške, te da je umjesto točke c) pogrešno naveo točku d), a da je u svojim navodima uvijek ispostavljao činjenice po kojima od strane gospodarskog subjekta BH Telecom nije tretiran na isti način kako su tretirani međunarodni operateri, te je doveden u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj što je jasan primjer zlouporabe vladajućeg položaja iz članka 10. stavak (2) točka c) Zakona o konkurenciji. Na temelju navedenog Konkurencijsko vijeće je na 35. sjednici održanoj dana 8.8.2018. godine donijelo Zaključak o izmjeni Zaključka o pokretanju postupka broj: UP-04-26-2-040-38/17 i dostavilo ga stranama u postupku.

Na temelju dostavljenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja, kao argumentacije iznesene tokom postupka, savjesnom i detaljnom ocjenom svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, Konkurencijsko vijeće nije utvrdilo zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točke a) izravno ili neizravno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovačkih uvjeta kojima se ograničava konkurencija, točke b) ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača i točke c) primjene različitih uvjeta za istu ili sličnu vrstu poslova sa ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj, jer radnje koje se stavljaju na teret gospodarskom subjektu BH Telecom ne predstavljaju zlouporabu vladajućeg položaja iz članka 10. stavak (2) točka a), b) i c) Zakona.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1. izreke ovog Rješenja.

8. Privremena mjera

Članak 40. Zakona o konkurenciji propisuje da Konkurencijsko vijeće može donijeti rješenje o privremenoj mjeri, na temelju preliminarno utvrđene povrede, kada smatra da pojedine radnje sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišnu konkurenciju, u smislu ovog Zakona, prijetu nastanku izravnog štetnog utjecaja za pojedine gospodarske subjekte, odnosno pojedine grane gospodarstva ili za interese potrošača.

Analizirajući gore navedene dokaze i činjenice Konkurencijsko vijeće nije moglo preliminarno utvrditi povredu Zakona, koja bi mogla kratkoročno štetno utjecati na pojedine gospodarske subjekte, odnosno dostavljeni podaci iz predmetnog zahtjeva su nedovoljni za utvrđivanje preliminarne povrede, te se na temelju istih nije moglo utvrditi da pojedine radnje sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišnu konkurenciju, u smislu ovog Zakona, prijetu nastanku izravnog štetnog utjecaja za pojedine gospodarske subjekte, odnosno pojedine grane privrede ili za interese potrošača, te ne postoje osnovani razlozi za donošenje rješenja o privremenoj mjeri.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 2. izreke ovog Rješenja.

9. Troškovi postupka

Člankom 105. stavak (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u pravilu svaka stranka snosi svoje troškove postupka (koji uključuju i troškove za pravno zastupanje), a člankom 105. stavak (2) istog Zakona je propisano da kada u postupku učestvuju dvije ili više strana sa suprotnim interesima, strana koja je izazvala postupak, a na čiju je štetu postupak

okončan, dužna je protivnoj strani nadoknaditi opravdane troškove koji su nastali u postupku. Ako je u takvom slučaju koja od strana djelimično uspjela sa svojim zahtjevom ona je dužna nadoknaditi protivnoj strani troškove srazmjerno dijelu svog zahtjeva s kojim nije uspio.

Člankom 108. stavak (1) Zakona o upravnom postupku je propisano da u rješenju kojim se postupak završava, organ koji donosi rješenje određuje ko snosi troškove postupka, njihov iznos i kome se u kojem roku imaju isplatiti.

Na usmenoj raspravi su stranke, u smislu članka 105. stavak (4) Zakona o upravnom postupku, upoznate sa obavezom podnošenja zahtjeva za naknadu troškova prije donošenja konačnog rješenja.

Kako do dana donošenja predmetnog rješenja stranke u postupku nisu dostavile zahtjev za naknadu troškova postupka Konkurencijsko vijeće nije ni odlučivalo o istim.

10. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljena žalba.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijama, odnosno objave ovoga Rješenja.

Broj UP-04-26-2-040-42/17

06. rujna 2018. godine
Sarajevo

Predsjednica
Adisa Begić, v. r.

На основу члана 25. став (1) тачка е), члана 11. став (1) у вези члана 10. став (2) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09) у поступку утврђивања злоупотребе доминантног положаја покренутом по Захтјеву за покретање поступка привредног субјекта Akt.online д.о.о., Фра Анђела Звиздовића 1, 71000 Сарајево, путем пуномоћника, адвоката Бранка Марића, Мехмеда Спахе 26, 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, против привредног субјекта ВН Telecom д.д. Сарајево, Франца Лехара 7, 71 000 Сарајево Босна и Херцеговина, Конкуренцијски савјет Босне и Херцеговине, на 36. (тридесетшестој) сједници одржаној дана 06.09.2018. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

- Одбија се Захтјев привредног субјекта Akt.online д.о.о., Фра Анђела Звиздовића 1, 71000 Сарајево поднесен против привредног субјекта ВН Telecom д.д. Сарајево, Франца Лехара 7, 71000 Сарајево ради утврђивања злоупотребе доминантног положаја у смислу члана 10. став (2) тачке а), б) и ц) Закона о конкуренцији, као неоснован.
- Одбија се приједлог за доношење рјешења о привременој мјери привредног субјекта Akt. Online д.о.о., Фра Анђела Звиздића 1, 71000 Сарајево, као неоснован.
- Ово Рјешење је коначно и биће објављено у "Службеном гласнику БиХ", Службеним гласилима ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Конкуренцијски савјет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкуренцијски савјет) је дана 04.01.2018. године, под бројем УП-04-26-2-040-3/17 заприимио Захтјев за покретање поступка у смислу члана 28. Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), (у даљем тексту: Закон), поднесен од стране привредног субјекта Akt.online д.о.о. Сарајево, Фра Анђела Звиздовића 1, Сарајево, Босна и Херцеговина (у даљем тексту: Akt.online или Подносилац захтјева) заступан по

адвокатима адвокатске куће Марић&Цо, улица Мехмеда Спахе 26 Сарајево, Босна и Херцеговина, против привредног субјекта ВН Телеком д.д. Сарајево, Франца Лехара 7, Сарајево, Босна и Херцеговина (у даљем тексту: ВН Телеком) због злоупотребе доминатног положаја у смислу члана 10. став (2) тачка а), б) и д) Закона. Претходно, Подносилац је дана 26.12.2017. године под бројем УП-04-26-2-040-1/17 поднио Захтјев за доношење привремене мјере којом ће се привредном субјекту ВН Телеком забранити да привредном субјекту Akt.online са даном 01.01.2018. године искључи линкове за реализацију услуге међународне терминације позива у мреже ВН Телекома, те истом наложити да настави преговоре са Подносиоцем захтјева са циљем закључивања Додатка Уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Телекома број: 01-7.1-1189/11 од 16.09.2011. године за услуге међународног саобраћаја за период од 01.01.2018. године до 31.03.2018. године.

Запримљени Захтјев није био комплетан, те је Подносиоцу захтјева дана 10.01.2018. упућен захтјев бр: УП-04-26-2-040-4/17 за допуноу истог и уплату административне таксе.

Подносилац захтјева је допунио Захтјев дана 17.01.2018. године дописом број: УП-04-26-2-040-5/17 и доказом о уплати административне таксе након чега је Конкурентски савет утврдио да је исти комплетан и уредан у смислу члана 28. став (1) Закона, те је истом дана 15.02.2018. године достављена Потврда о пријему комплетног и уредног Захтјева за покретање поступка број: УП-04-26-2-040-8/17.

1. Странке у поступку

1.1. Подносилац захтјева

1.1.1. Привредни субјект Akt.online д.о.о.

Привредни субјект Akt.online друштво за информатички инжињеринг и услуге д.о.о., Фра Анђела Звиздовића 1, 71 000 Сарајево, са ограниченом одговорношћу за пренос звука, слике или осталих информација, регистрован је дана 29.9.2004. године на Општинском суду Сарајево, под матичним бројем субјекта 65-01-0365-09.

Оснивач привредног субјекта Akt.online је привредни субјект АКТОН Телекомуникацијски инжињеринг д.о.о. Љубљана, Тбилијска улица 81, Република Словенија. Привредни субјект АКТОН пружа директне међународне телефонске везе, терминацију у фиксној и мобилној мрежи на подручју: Србије, Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине, Македоније и Црне Горе.

Основна регистрована дјелатност привредног субјекта Akt.online је пружање телекомуникацијских услуга (терминацију у фиксне и мобилне мреже у Босни и Херцеговини) и наведени је алтернативни оператер услуга јавне фиксне телефоније.

1.2. Противна страна

1.2.1. Привредни субјект ВН Телеком д.д.

Привредни субјект ВН Телеком Сарајево, дионичарско друштво, Франца Лехара 7, 71 000 Сарајево, регистрован је дана 8.1.2002. године на Општинском суду Сарајево, под матичним бројем субјекта 65-02-0012-10 (стари број 1-23391).

Оснивач и већински власник привредног субјекта ВН Телеком је Влада Федерације Босне и Херцеговине.

Основна регистрована дјелатности привредног субјекта ВН Телеком је обављање телекомуникацијских дјелатности.

2. Правни оквир предметног поступка

Конкурентски савет је током поступка примјенио одредбе Закона о конкуренцији, Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), Одлуке о дефинисању категорије доминантног положаја ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), Закона о управном поступку ("Службени гласник БиХ", бр. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 и 41/13), Закона о комуникацијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 31/3, 75/10 и 32/10), Одлуке о Политици сектора телекомуникација Босне и Херцеговине за период 2017.-2021. године ("Службени гласник БиХ", број 46/17) и Правила број 35/2008 и 51/2010, Регулаторне агенције за комуникације.

Споразум о стабилизацији и придруживању између европских заједница и његових држава чланица, с једне стране и Босне и Херцеговине с друге стране ("Службени гласник БиХ – међународни уговори" бр. 10/08), (у даљем тексту: Споразум о стабилизацији и придруживању) одредба чл. 71. о примјени критерија и правне стечевине Европске уније, те чланка 43. став (1) Закона, које омогућује Конкурентском савету у сврху оцјене даног случаја, да се може користити судском праксом Европског суда правде и одлукама Европске комисије.

3. Поступак по Захтјеву за покретање поступка

У свом Захтјеву и достављеним допунама Захтјева, Подносилац захтјева, описује чињенично стање и околности које су разлог за подношење Захтјева те у битном наводи слиједеће:

- да је Akt.online привредни субјект регистрован код Општинског суда у Сарајеву под бројем: 65-01-0365-09, са сједиштем у ул. Фра Анђела Звиздовића број 1, Сарајево и претежном дјелатношћу која се односи на пружање телекомуникацијских услуга и наведени је алтернативни оператер услуга јавне фиксне телефоније.
- да је ВН Телеком јавни телеком оператер на подручју Босне и Херцеговине који због техничких спецификација телекомуникацијске мреже једини има техничку могућност терминирати позив у својој мрежи код свог крајњег корисника, то значи да има *de facto* 100% монопол, те га је због могућности да исти злоупотреби Регулаторна агенција за комуникације БиХ ("РАК") *ex ante* одредила као оператера са значајном тржишном снагом те му одредила/наметнула одређене обавезе да би се могли остварити услови за развој конкуренције на тржишту БиХ, између осталог одређена је обавеза омогућавања спајања своје мреже са мрежама других оператора чиме су створени предуслови за терминацију позива које дођу од других оператора, да то спајање омогући транспарентно и свим заинтересираним оператерима под једнаким условима, као и да терминацију тих позива наплаћује по највише оној цјени коју одреди РАК (тзв. регулирана цијена).
- да је нажалост РАК регулирану цијену одредио само за терминацију националних позива (то јест позива који започну код крајњег корисника у мрежи једног од оператора унутар БиХ), а цијену за међународне позиве препустио је комерцијалним договорима између оператора.
- да по процјени Подносиоца захтјева ВН Телеком на тржишту транзитирања међународних позива у

мрежу ВН Telecom има барем 50% тржишни удио, те да кроз тзв. "комерцијалне договоре" одређује тржишне удјеле осталих националних алтернативних оператора (укључиво и тржишни удио Akt.online, који је по процјени Подносиоца (...) **¹ %). Наиме, ови "комерцијални договори" су више мање "узми или остави" једностранни услови на које Akt.online фактички нема никаквог утицаја. Значи монополни оператор ВН Telecom који на тржишту терминације позива већ има де факто 100% монопол овај свој монополни положај преноси и на тржиште транзитирања међународних позива у своју мрежу (тзв. вертикални монопол) те злоупотребљава свој монополни положај са постављањем таквих услова по којима себи и другима одређује тржишне удјеле као и цене по којима други могу обављати ту услугу на међународном тржишту.

- да су услови од стране ВН Telecoma одређени на начин да оператор који ВН Telecomu шаље количину саобраћаја колико је одредио ВН Telecom (максимална количина коју оператор може послати), добива одређени "попуст" на цијену. Тај попуст се фактички односи на цијену по којој ВН Telecom на међународном тржишту наводно нуди услугу транзита међународним операторима. У случају да Akt.online и не шаље више саобраћаја од дозвољеног од стране ВН Telecoma, платио би ВН Telecomu цијену без "попуста", а онда са својом цијеном (укључујући још и трошкове) према међународним операторима био би сасвим неконкурентан на међународном тржишту.
- да је стање на тржишту такво, да попуст на цијену фактички није попуст јер се појављују понуде од стране других оператора које су једнаке или чак боље од цијена које уз попуст добије Akt.online. Разлог за то су у бити посебни договори које оператор ВН Telecom склапа са таквим међународним операторима и који онда конкурирају оператору Akt.online и саобраћај шаљу директно ВН Telecomu. Тиме ВН Telecom оператора Akt.online још додатно ставља у неравноправан положај. Због тога се често дешава да Akt.online са својим цијенама није у стању од међународних оператора скупити ни толико саобраћаја колико му је од стране ВН Telecom дозвољено, а тиме не постиже ни теоретску маргину којом треба да покрива трошкове (дозволе од РАК-а, трошкови банкарске гаранције, трошкови интерконекцијских водава,...).
- да Подносилац захтјева из маргине, која би требала бити између цене са попустом и цене без попуста, мора да покрива сталне директне мјесечне трошкове у износу од приближно (...) ** КМ да би тек након тога могао остварити неку добит. Смањивањем количине саобраћаја и повећавањем цијена без реалног повећања попуста, простор за маргину је годинама био све мањи и мањи. Са задњим условима за први квартал 2018. године којима су се додатно смањиле количине саобраћаја и дигле цијене, ВН Telecom је направио такво стање да простора за

икакву маргину више нема, него је биланс негативан.

- да се утицај ВН Telecoma на одређивање тржишних удјела јасно види кроз доњи хронолошки приказ смањивања количина међународног саобраћаја (изражено у минутима) којег је Akt.online могао транзитирати до мреже ВН Telecoma. ВН Telecom је такво смањивање сваки пут оправдавао наводним смањивањем свог тржишног удјела због пада обима међународних позива, значи по принципу - ВН Telecomu се смањило обим саобраћаја, једнострано ће се смањити обим саобраћаја и осталим операторима како би размјер тржишног удјела и даље остао исти, односно тако како одговара управи ВН Telecoma.

Табела 1.

	Фикс.	Моб.
q3 2014	(..)**	(..)**
q4 2014	(..)**	(..)**
q1 2015	(..)**	(..)**
q2 2015	(..)**	(..)**
1.5.30.6.2015	(..)**	(..)**
q3 2015	(..)**	(..)**
q4 2015	(..)**	(..)**
q1 2016	(..)**	(..)**
q2 2016	(..)**	(..)**
q3 2016	(..)**	(..)**
q4 2016	(..)**	(..)**
q1 2017	(..)**	(..)**
q2 2017	(..)**	(..)**
q3 2017	(..)**	(..)**
q4 2017	(..)**	(..)**
q1 2018	(..)**	(..)**

Извор: Захтјев

- да се у новој понуди за први квартал 2018. године Подносиоцу захтјева додатно умањује саобраћај у фиксну мрежу за (...) **.
- да ВН Telecom алтернативним операторима у БиХ услугу терминације међународних позива наплаћује по одређеној цијени. У 4. кварталу 2017. године су за Akt.online то биле цијене (...) ** КМ/мин ((..)** €/мин) за фиксне позиве односно (...) ** КМ/мин ((..)** €/мин) за мобилне позиве, под условом да су самоиницијативно ограничили количину сланог фиксног саобраћаја на максимално (...) ** квартално, односно мобилног саобраћаја на максимално (...) ** квартално. За СМП оператора ВН Telecom је то значило да је само од саобраћаја којег је добио од Akt.online направио за (...) ** КМ чистих прихода, а ефективно и добити у скоро истом износу. На другој страни за Akt.online је то директни трошак односно обавеза према ВН Telecomu. Да би успио покрити те па и све остале трошкове оператор Akt.online мора на међународном тржишту исту услугу понудити по адекватно вишим цијенама. Међународно тржиште је због пуно учесника веома конкурентно, зато Akt.online није у стању услугу транзита позива до мреже ВН Telecom наплаћивати по било којој цијени (како то према локалним операторима може једноставно направити ВН Telecom). А да би борба била још оштрија на истом међународном тржишту наступа и ВН Telecom који са ниско постављеним цијенама и посебним договорима са међународним операторима још додатно снижава цијене на тржишту и оставља веома мало

¹ (...) ** Подаци представљају пословну тајну, у смислу члана 38. Закона о конкуренцији

простора за локалне оператере као што је Akt.online. Реална маргина по минути се креће између (...) ** и (...) ** КМ што у задње вријеме једва покрива директне трошкове. Из наведеног јасна је чињеница, да ВН Telecom од сваке међународне минуте која се терминира у његовој мрежи у сваком примјеру добија (...) ** КМ односно (...) ** КМ, ирелевантно од тога да ли је ту минуту добио од међународног оператора или преко локалног оператора. И то представља његову директну добит. А уколико ВН Telecom саобраћај добије директно од међународног оператора, добија још само додатну маргину и добит. Да се локални оператори боре за исте минуте од међународних оператора односно исту маргину, са том разликом, да локални оператори са том минималном маргином морају да покрију све трошкове да би тек тада направили неку минималну добит.

- да је из достављених анализа и калкулација јасно видљиво да са понуђеним условима (мање минута уз више цијене) алтернативни оператери у БиХ са цијенама према међународним операторима којима би могли покрити трошкове нису конкурентни на међународном тржишту те нису у могућности добити нешто саобраћаја. Дакле остали би само трошкови, без прихода за покривање истих.
- да је, обзиром да Akt.online није био у стању прихватити такве услове, а ВН Telecom није ни размотрио алтернативне опције које је понудио Akt.online и које су по оцјени Akt.online требале бити обострано прихватљиве (из овога је и јасно да се не ради о комерцијалном договору, него о једнострано постављеним условима по принципу "узми или остави"), ВН Telecom истеком 2017. године због неприхватања новопостављених услова искључио интерконекцијске водове те тиме оператору Akt.online онемогућио обављање услуге.

Такођер, Подносилац захтјева у захтјеву број: УП-04-26-2-040-1/17 од 26.12.2017. године тражи да КонкурENCIЈСКИ савјет, на основу свега изложеног, донесе привремену мјеру којом се забрањује ВН Telecomу да привредном субјекту Akt.online са даном 01.01.2018. године у 00:00 сати искључи линкове за реализацију услуге међународне терминације позива у мреже ВН Telecom, те истом наложи да настави преговоре са Подносиоцем захтјева са циљем закључивања Додатка Уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecomа број: 01-7.1-1189/11 од 16.09.2011. године за услуге међународног саобраћаја за период од 01.01.2018. године до 31.03.2018. године.

КонкурENCIЈСКИ савјет је оцијенио да није могуће безведеног поступка утврдити постојање повреде Закона о конкуренцији на које Подносилац захтјева указује, те је донијело Закључак о покретању поступка број: УП-04-26-2-040-9/17 дана 07.02.2018. године (у даљем тексту: Закључак), против привредног субјекта ВН Telecom, ради утврђивања злоупотребе доминантног положаја, из одредби члана 10. став 2) тачке а), б) и д) Закона о конкуренцији.

КонкурENCIЈСКИ савјет је доставио Закључак Подносиоцу захтјева, актом број: УП-04-26-2-040-12/17 дана 15.02. 2018. године.

КонкурENCIЈСКИ савјет, у складу са чланом 33. став (1) Закона, је доставио Захтјев и Закључак на одговор противној страни у поступку, "ВН Telecom" д.д. Сарајево, Франца

Лехара 7., 71000 Сарајево, Босна и Херцеговина, актом број: УП-04-26-2-017-13/17 дана 15.02. 2018. године.

Такођер, КонкурENCIЈСКИ савјет је на 35. сједници одржаној дана 08.08.2018.године, а на основу допуне Захтјева Подносиоца број: УП-04-26-2-040-28/17 од 03.04.2018. године донио Закључак о измјени Закључка о покретању поступка број: УП-04-26-2-040-38/17, јер је Подносилац, како је навео у предметној допуни, погрешно навео тачку д) умјесто тачке ц) из члана 10. став (2) Закона.

ВН Telecom је у одоброном року доставио одговор на Захтјев за доношење привремене мјере, као и одговор на Захтјев и Закључак КонкурENCIЈСКОМ савјету, у смислу члана 33. ставак (3) Закона, поднесцима број: УП-04-26-2-017-6/17 од дана 24.01.2018. године и број: УП-04-26-2-017-21/17 од дана 07.03.2018. године, у којима у цијелости оспорава Захтјев, те сматра да исти треба одбити као неутемељен и прЕВРАћен, те у вези са појединачним наводима Подносиоца захтјева, у битном наводи слиједеће:

- Да су ВН Telecom и алтернативни оператер Akt.online 16.09.2011. године закључили Уговор о интерконекцији, број ВН Telecomа 01-7.1-1189/11, у потпуности са важећом интерконекцијском понудом за повезивање на фиксну мрежу ВН Telecomа (у даљем тексту: РИП).
- Да је важећи РИП јавно објављен на службеној страници РАК-а, усаглашен са регулаторним прописима у области телекомуникација и одобрен од стране РАК-а. У РИП-у је извршена појела на услуге интерконекције-основне (ДИО ПЕТИ РИП, страна 13.) чија је цијена регулисана од стране РАК-а, и услуге интерконекције-комерцијалне (ДИО ШЕСТИ РИП, страна 24.) које се сагласно члану 53. РИП-а пружају на комерцијалној основи и предмет су Анекса Уговора између ВН Telecomа и Оператора, док је у члану 56. утврђено да је цијена терминације међународних позива у мреже ВН Telecomа и оператора у БиХ предмет комерцијалног договора. Према томе, основне интерконекцијске услуге ВН Telecomа у РИП-у су регулисане од стране РАК-а, дакле и цијена услуга, што ВН Telecom и остали оператори телекомуникација у БиХ не проблематизирају.
- Да ВН Telecom као сваки привредни субјект штити своје интересе, али у складу са позитивним прописима. ВН Telecom је на бази извршених анализа сачинио понуду за терминацију међународног саобраћаја у мреже ВН Telecomа за први квартал 2018. године, по цијени терминације међународног саобраћаја у фиксну мрежу ВН Telecomа од (...) ** КМ/мин, а терминације у мобилну мрежу ВН Telecomа по цијени од (...) ** КМ/мин. *Наведене цијене су конкурентне на тржишту и ниже су од цијена које имају међународни интерконекцијски партнери.*
- Да члан 5. додатка важећег Уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecomа за услуге међународног саобраћаја број: 01-2.5-1410/17 од 05.10.2017. године утврђује период уговарања услуга терминације међународног саобраћаја у мреже ВН Telecomа. Наведени додаток Уговора је био закључен на период од 01.10.2017. до 31.12.2017. године. У складу са чланом 6. додатка Уговора ВН Telecom је 15.12.2017. године понудио оператору Akt.online наставак сарадње и у првом кварталу 2018. године. Истеком додатка Уговора број: 01-2.5-

1410/17, односно неприхватањем нове понуде ВН Telecoma за терминацију међународног саобраћаја, ВН Telecom је извршио деактивацију услуге и на тај начин заштитио своје пословне интересе.

- Да услуга терминације међународног саобраћаја није регулисана услуга, што је јасно наведено и у допису РАК-а број: 02-29-3308-3/17 од 16.01.2018. године, четврти пасус.
- Да пословна политика ВН Telecoma није намјерно доношење штете својим пословним партнерима, нити је то случај у конкретном, али, као и сваки привредни субјект штити своје интересе и дјелује у складу са тржишним условима. ВН Telecom је имао потписане додатке уговора о интерконекцији са шест алтернативних оператора у БиХ за услуге терминације међународног саобраћаја. Са три оператора (ТЗ/Теледигитал, Аир Аба и ЕВРОпронет) ВН Telecom је имао проблеме са наплатом услуга. Дуговања према ВН Telecomу су била константна и у случају оператора ТЗ/Теледигитал и Аир Аба, ВН Telecom је своја потраживања наплатио активацијом инструмената осигурања плаћања. Трећи алтернативни оператор (ЕВРОпронет) и данас има дуговања према ВН Telecomу још од мјесеца октобра 2017. године и висина дуговања је на граници његовог инструмента осигурања плаћања. Оператор Аир Аба је генерално прекинуо своје пословање 13.10.2017. године, дакле не само послове терминације међународног саобраћаја. Оператор ТЗ/Теледигитал је више пута мијењао свој пословни модел и власнике, те ВН Telecom ни у ком случају не сматра да је одговоран за евентуално негативно пословање овог оператора.
- Да су трошкови најма интерконекцијских водова усклађени са цијенама утврђеним у РИП-у, и према члну 3. додатка уговора о интерконекцији за терминацију међународног саобраћаја,

оператору се одобрава попуст од (...) **% на цијену најма интерконекцијског вода. У складу са чланом 7. дио трећи РИП-а стране могу договорити умањење максималног износа или потпуно укидање инструмената осигурања плаћања. Цијенећи коректну сарадњу са оператором Akt.online, ВН Telecom је извршио умањење инструмената осигурања плаћања на износ од висине једног мјесечног рачуна.

- Да у ери масовне употребе ОТТ апликација, количине терминираних међународног саобраћаја у мреже ВН Telecoma су мање за (...) **% у односу на 2009. годину. У периоду јануар 2014. године - децембар 2017. године количине су мање за (...) **% у фиксној мрежи и (...) **% у мобилној мрежи. Ове услуге одразиле су се и на приход од услуге терминације међународног саобраћаја и то кроз пад прихода од (...) **%. И поред свега наведеног ВН Telecom сматра да у тренутној тржишној ситуацији оператор Akt.online има услове за позитивно пословање.
- Да је алтернативни оператор Логософт прихватио нову понуду ВН Telecoma, што довољно говори о томе да је процијенио да може направити позитиван финансијски резултат уговарањем услуге терминације међународног саобраћаја у мреже ВН Telecoma. Наравно, ВН Telecom редовно прати трендове, а у случају промјена на тржишту терминације међународног саобраћаја у позитивном смјеру, несумњиво би се анализирао могућност нове, повољније понуде свим алтернативним операторима у БиХ.
- Да су у сљедећој табели дати услови под којима је радио Akt.online у периоду од 2014. године до данас, из којих је видљиво да у дужим временским интервалима ВН Telecom није на овог оператора преносио ни пад саобраћаја ни пад добити, што је могла бити очекивана одлука ВН Telecoma:

Табела 2.

Период	Оператор	Количина саобраћаја фиксна мрежа (минута мјесечно)	Цијена за фиксну мрежу (ЕВР/мин)	Количина саобраћаја мобилна мрежа (минута мјесечно)	Цијена за мобилну мрежу (ЕВР/мин)	БХТ цијена на међународном тржишту фиксна (ЕВР/мин)	БХТ цијена на међународном тржишту мобилна (ЕВР/мин)
1.1.2014-1.12.2014	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.1.2015-30.04.2015	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.5.2015-30.06.2015	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.7.2015-30.09.2015	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.10.2015-31.12.2015	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.4.2016-15.4.2016	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
15.4.2016-30.06.2015	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.7.2016-30.9.2016	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.10.2016-31.12.2016	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.1.2017-31.3.2017	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.4.2017-30.6.2017	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.7.2017-30.9.2017	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.10.2017-31.12.2017	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
1.1.2018-31.3.2018	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

		Количина саобраћаја фикс. за уговорени период (мин)	Цијена за фиксну мрежу (ЕВР/мин)	Количина саобраћаја моб. за уговорени период (мин)	Цијена за мобилну мрежу (ЕВР/мин)		
3.2.2016-31.3.20016	Актон	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Извор: Подаци ВН Telecoma

- Да поред изложеног, ВН Telecom наглашава да у овом периоду, поред Akt.online као алтернативног оператора који у мрежу ВН Telecomа само терминира међународни саобраћај – дакле није по дефиницији оператор фиксних јавних услуга, него *wholesaler*, а на међународном нивоу, на ВН Telecom је директно интерконековано и инострани оператор Актон из Словеније, који је 100% власник Akt.online с којим и ма своју једину интерконекију. То значи да се словеначки *wholesaler* Актон на свјетском тржишту појављује са тзв. *blended price*, што га доводи у повољнији положај у односу на друге међународне операторе.
 - Да је такођер потребно нагласити да је Логософт који је у истој ситуацији као и Akt.online, јер му је власник М:тел из Бања Луке, прихватио потпуно исте услове понуде коју је добио и Akt.online и врло успјешно попунио своје капацитете међународним саобраћајем.
 - Да је РАК већ у три наврата комуницирао са ВН Telecomом у вези истог предмета, те је свим операторима који се баве терминацијом међународног саобраћаја (и доминантним и алтернативним) доставио упитник, ради цјеловитог увида у функционисање услуга које се односе на међународни саобраћај. Дакле РАК је покренуо поступак у циљу утврђивања правила дјеловања за операторе који имплементирају услуге транзита и терминације међународног саобраћаја, ради осигурања предвидљивости понашања оператора и постизања стабилности њиховог рада.
 - Да садржај Захтјева јасно указује како је одговарајући адресант заправо Регулаторна агенција за комуникације БиХ, а која је већ узела учешћа у рјешавању настале ситуације, због чега овај поступак сматрамо прЕВРањеним, односно у складу са начелом економичности, неоправданим док се не окончају тренутни преговори између ВН Telecomа и алтернативних оператора међу којима је и Akt.online. У вези са понудом ВН Telecomа према Akt.online за први квартал 2018. године подсјећамо да Регулаторна агенција за комуникације у акту број: 02-29-558-1/18 од 20.2.2018. године (у прилогу) истиче како је потребно да сви оператори пропорционално сносе терет пада количина међународног саобраћаја, што управо доказује тврдње ВН Telecomа да је достављена понуда правична и комерцијално прихватљива. Пропорционалност сношења терета на коју указује РАК видљива је и из акта ВН Telecomа према Конкуренијском савјету број: 03.1.3-1.1-6545/18-3 од 23.01.2018. године (страница 3) - која доказује пад прихода ВН Telecomи по основу долазног међународног саобраћаја. Поменути пад прихода је пропорционалан, па чак и на штету ВН Telecomа повољнији по алтернативне операторе од омјера у којем је дошло до пада прихода ВН Telecomа, што је јасно узму ли се у обзир до сада важећи услови између Akt.online и ВН Telecom.
 - Подносилац Захтјева не доказује есенцијалне елементе који су нужни како би се утврдила злоупотреба доминантног положаја од стране ВН Telecom, и то:
 - Подносилац Захтјева у Захтјеву не опредјељује релевантно тржиште производа. Akt.online у Захтјеву наводи како ВН Telecom ужива "100% монопол" на тржишту терминирања позива у властиту мрежу код свог крајњег корисника. Прије свега истичемо како је потребно разликовати релевантно тржиште терминације позива у фиксне и мобилне мреже од тржишта транзитирања међународних позива које представља само сегмент горе наведеног тржишта, а на што је изричито указала и Регулаторна агенција за комуникације у акту број: 02-29-558-1/18 од 20.2.2018. године. Дакле, јасно је како се предметни Захтјев односи на сегмент транзитирања међународног саобраћаја за који није проведена анализа тржишта, па је из тог разлога још важније да Подносилац Захтјева представи аргументацију о тржишном учешћу ВН Telecomа и одреди релевантно тржиште производа.
 - У вези са облицима наводне злоупотребе доминантног положаја од стране ВН Telecomа, Подносилац Захтјева не износи аргументацију којом доказује на који начин се понашање ВН Telecomа може сматрати "директним или индиректним наметањем нелојалних куповних и продајних цијена или других трговинских услова" (члан 10. став 2. тачка а), и то нарочито имамо ли у виду већ представљене чињенице од стране ВН Telecomа изнесене у допису према Конкуренијском вијећу број: 03.1.3-1.1-6545/18-3 од 23.01.2018. године. Наиме, у предметном акту ВН Telecom истиче како је други алтернативни оператор - Логософт прихватио потпуно исте услове понуде који су достављени и Акт-онлине, што директно упућује на непостојање предаторских или прекомјерно високих цијена.
 - Када је ријеч о наводној злоупотреби из члана 10. став 2. тачка б) (ограничавање производње, тржишта или техничког развоја на штету потрошача) истичемо како облик злоупотребе који Подносилац Захтјева истиче као одбијање пословања (рефусал то деал) према пракси Европске комисије и Суда ЕУ прописује одређене услове који се морају испунити како би се одређено понашање доминантног привредног субјекта имало сматрати одбијањем пословања. Akt.online у Захтјеву није доказао испуњење таквих претпоставки, односно:
 - *непостојање објективно оправданог разлога за одбијање,*
 - *уклањање сваког тржишног натјечања на повезаном тржишту односно барем знатно смањење тржишног натјечања.*
- Прије свега ВН Telecom истиче како се овакво понашање не може сматрати одбијањем пословања и то из разлога што је пружање услуга међународног саобраћаја засновано на чистим комерцијалним интересима, а нарочито јер је ВН Telecom свим алтернативним операторима понудио наставак уговорне сарадње и у 2018. години. Дакле, наставак сарадње је понуђен свим алтернативним операторима, а како је већ истакнуто, неки су наставак сарадње по једнаким и транспарентним условима и прихватили.
- Посљедњи правни основ повреде Akt.online проналази у одредби члана 10. став. 2. тачка д) (закључивање споразума којима се условљава да

друга страна прихвати додатне обавезе које по својој природи или према трговинском обичају немају везе с предметом таквог споразума). Нејасно је коју околност Akt.online сматра додатном обавезом која по својој природи или према трговинском обичају нема везе с предметом споразума, када се понуда за први квартал 2018. године базира на количинама саобраћаја и пратећим цијенама а што представља апсолутно неопходне и очекиване елементе споразума којим се регулира пружање услуга међународног саобраћаја. ВН Telecom у понуди према свим операторима, па тако и Akt.online не прописује било какве додатне обавезе поред наведених обавеза, односно обавеза које су и до сада представљале дио уговорне сарадње.

- У пасусу II Захтјева Akt.online образлаже регулаторну мјеру РАК-а на тржишту терминације позива на фиксној локацији - veleprodajni ниво на начин да се наведеним подстиче развој конкуренције на тржишту БиХ, са чиме се у потпуности слажемо, али уз напомену да се конкуренција на тржишту у БиХ остварује преко регулисања цијене националних позива између корисника оператора у БиХ. Наведена констатација је у потпуности у складу са дефиницијом интерконекције (Правило о интерконекцији 51/2010): "Интерконекција" значи физичко и логичко повезивање телекомуникацијских мрежа кориштено од стране једног или различитих оператора, с циљем омогућавања корисницима из једног оператора да комуницирају с корисницима из истог или другог оператора, или приступа услугама које пружа други оператор. Услуге могу пружати умијешане стране или друге стране које имају приступ мрежи. " При томе желимо напоменути и упознати Конкурентијски савјет да Подносилац Захтјева нема нити једног властитог корисника фиксне телефоније (наводе могуће провјерити у важећим актима РАК-а "Анализа тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији – veleprodajni ниво- Сарајево, 31.01.2014. године "https://rak.ba/bos/index.php?uid=1369662926), што јасно указује да наведени привредни субјект није испунио обавезе које му проистичу из члана 5. "Правила 68/2013 о обављању дјелатности даваоца фиксних јавних телефонских услуга". Наиме своје пословање базира искључиво на пружању комерцијалних услуга интерконекције у које спада и транзит међународних позива према крајњим корисницима фиксне и мобилне мреже ВН Telecoma. Пружањем наведених услуга Подносилац Захтјева не утиче на подизање конкуренције на тржишту у БиХ, обзиром да су позиваоци крајњи корисници других међународних оператора. Сходно напријед наведеном сматрамо да ВН Telecom има законску основу и легитимитет за дефинисање властитог пословног интереса на који начин и преко којих оператора жели да прима међународни саобраћај према властитим корисницима, при томе омогућавајући и другим интерконектованим операторима да партиципирају у укупном долазном међународном саобраћају, пружајући им комерцијалне услуге терминирања међународних позива на фиксне и мобилне кориснике ВН Telecoma. Наведено пословање усклађено је са важећим правилима и одредбама РАК-а, а у наставку наводимо пар закључака Агенције из важеће "Анализа тржишта завршавања (терминације)

позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији - veleprodajni ниво - Сарајево, од 31.01.2014. године":

"Трошкова регулација међународног саобраћаја у овој фази не би била одговарајућа и пропорционална обавеза, јер не би помогла постизању ефикасне конкуренције на овом тржишту."

"Осим тога, важно је додати да БиХ још увијек није дио ЕУ заједничког тржишта и због тога није обавезна третирају међународне операторе једнако као домаће."

- У пасусу IV Захтјева Akt.online наводи да ВН Telecom нуди односно уговара ниже цијене за терминацију позива у властите мреже са иностраним операторима у односу на цијене које су понуђене према Akt.online, при томе не прилаже било какве доказе. ВН Telecom наведене наводе сматра неутемељеним и изнесеним с циљем довођења у заблуду Конкурентијског савјета у сврху испуњења властитих пословних интереса. С тим у вези истичемо да су цијене за међународне операторе изнад понуђених комерцијалних цијена Подносиоцу Захтјева, те у сваком моменту уколико се укаже потреба, на захтјев Конкурентијског савјета, можемо доставити доказ наведеној тврдњи. У истом пасусу Подносилац Захтјева износи нетачне наводе да и у случају када нема уговорену услугу терминације међународног саобраћаја има све трошкове које наводи за обављање дјелатности из разлога што у мјесцу јануару и фебруару 2018. године наведеном оператору ВН Telecom није фактурисао мјесечну накнаду за интерконекцијске линкове за међународни саобраћај, обзиром да оператор није испоручио међународни саобраћај. Наведена ситуација подразумијева ниже мјесечне приходе Оператора које су основ за плаћање накнаде према РАК-у за важећу дозволу за обављање дјелатности, итд.

- У пасусу III Подносилац Захтјева констатује да је за ВН Telecom ирелевантно да ли је међународни позив добио преко иностраног или националног оператора, а што представља још једну погрешну констатацију, обзиром да међународни оператори ВН Telecoma за терминацију позива плаћају (...) ** ЕВР/мин односно (...) ** КМ/мин за фиксну мрежу, односно (...) ** ЕВР/мин односно (...) ** КМ/мин за мобилну мрежу, што је у односу на цијене (...) ** КМ/мин за фиксну, односно (...) ** КМ/мин за мобилну знатно више, што итекако утиче на укупан приход који ВН Telecom остварује од наведених услуга. Тврдња да ВН Telecom алтернативним операторима препушта (...) ** % маргине није тачна јер је у 4Q 2017 маргина за Akt.online износила (...) ** % за позиве у фиксну мрежу и (...) ** % за позиве у мобилну мрежу. Напомињемо да је посљедња корекција понуде од стране ВН Telecoma за период од 01.01.2018.-30.06.2018. године управо подразумијевала уговарање наведених цијена и иста није прихваћена од стране Akt.online.

- У табели Подносиоца Захтјева за Модел 4Q за мјесец децембар 2017. године приказано је умањење мјесечног прихода иако на тржишту није било било какве корекције важећих цијена од стране ВН Telecoma, те исто представља свјесно умањење прихода од стране Подносиоца Захтјева,

с циљем умањења укупне добити за 4Q. Даље у табели за 4Q приходи Akt.online су прорачунати на основу цијена према матичној компанији Актон Словенија (Актон Словенија је 100% власник Akt.online д.о.о. Сарајево), и исти не одражавају стварне приходе наведених компанија. Наиме, у циљу додатног појашњења желимо скренути пажњу да на иностраном тржишту терминације међународних позива понуду за терминацију позива у мреже ВН Telecoma нуди повезано привредно друштво Актон Словенија по цијенама које су благо ниже од цијена терминације ВН Telecoma према иностраним партнерима ((..)** ЕВР/мин за фиксну мрежу; (..)** ЕВР/мин за мобилну мрежу), док Akt.online саобраћај фактурише према компанији Актон уз минималну маржу и тиме свјесно снижава властите приходе у корист повезаног привредног друштва Актон Словенија. Сходно наведеној тврдњи ВН Telecom је става да наведени прорачун прихода Подносиоца Захтјева није релевантан за предметни поступак. У случају провјере наведеног става предлажемо да Конкурenciјски савјет затражи фактуре за 10., 11., и 12. мјесец 2017. године између Akt.online д.о.о. Сарајево и Актон Словенија, као и фактуре Актон Словеније према иностраним операторима за исти период, а из којих Конкурenciјски савјет може утврдити стварне приходе групације Актон. Наиме, наведени поступак је потребно провести уколико Конкурenciјски савјет сматра потребним утврђивање свих околности односно чињеницу да у препродаји међународног саобраћаја према мрежама ВН Telecoma наведена групација двоструко обрачунава маржу на наведену услугу. Напомињемо да Akt.online има само једну интерконекцијску везу према повезаном привредном друштву Актон Словенија, док Актон Словенија има реализовану интерконекцију са 150 међународних оператора и да мјесечно транзитира 650.000.000 минута (службени навод са www.актон.нет). Поређења ради ВН Telecom има сса. (..)** директних интерконекција са иностраним партнерима и при томе успијева продати међународну терминацију позива у властиту мрежу по цијенама (..)** ЕВР/мин за позиве у фиксну односно (..)** ЕВР/мин у мобилну мрежу.

- На основу свега наведеног ВН Telecom сматра како је поднесени Захтјев неутемељен, те да Подносилац Захтјева није доказао како је наводном злоупотребом доминантног положаја претрпио било какве негативне последице на тржишту. С тим у вези предлажемо Конкурenciјском савјету да у складу с чланом 25. став 1. тачка е) Закона донесе рјешење којим ће одбити Захтјев Akt.online, односно утврди непостојање злоупотребе доминантног положаја на страни ВН Telecoma.

У свом одговору на Закључак о измјени Закључка о покретању поступка запримљеном дана 17.08.2018. године под бројем: УП-04-26-2-040-41/17 привредни субјект ВН Telecom између осталог истиче сљедеће:

- ВН Telecom упознаје Конкурenciјски савјет да је РАК усвојила финални документ "*Анализа тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној*

локацији - велепродајни ниво - " из јула 2018. године, из којег је видљиво да је Подносилац захтјева у више наврата покушао искористити процедуру јавне расправе о нацрту предметне *Анализе* како би исходао да пад својих прихода пребаци на терет ВН Telecoma, предлажући одређене обавезе за ВН Telecom у вези услуге терминације међународног саобраћаја;

- Да по природи ствари, гледајући са аспекта алтернативних оператора, укључујући Подносиоца Захтјева, услуга терминације међународних позива у мреже у Босни и Херцеговини, реализује се на тај начин да се та услуга купује од доминантних оператора у Босни и Херцеговини по одређеној цијени, те даље препродаје иностраним операторима, а на разлици у цијени остварује зарада. Додатно, оваква врста дјелатности потенцијално је доприносила највећој заради уз минимална улагања, јер није захтијевала планирање, изградњу или најам телекомуникацијских приступних мрежа до властитих крајњих корисника;
- Да је општепозната чињеница да је Подносилац захтјева своју дјелатност базирао само на овој услузи, без намјере развијања властите мреже и базе корисника ради унапређења здраве конкуренције на малопродајном тржишту у Босни и Херцеговини, а што је препознала и РАК те у својој *Анализи тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији - велепродајни ниво-* истакла сљедеће: "*У разматрања о тржишним удјелима по појединим параметрима Агенција је укључила оператере Akt.online и ТЗ иако они немају, према подацима Агенције, тржишне удјеле. Наиме ни Akt.online, ни ТЗ немају властитих корисника, изузев оних који користе ЦС услугу, док према подацима које достављају Агенцији, ниједан од ова два оператора немају терминацију промета у властиту мрежу*".
- Да, из разлога што ова врста дјелатности (терминација међународних позива у мреже домаћих оператора) ни на који начин не доприноси бољој позицији крајњих корисника, којима је свеједно, тј. нису ни свјесни којим путем примају инострани позив, ово је једини сет услуга из *Референте интерконекцијске понуде* који је Агенција оставила у режиму комерцијалног договарања. И ово је препознато у поменутој *Анализи*, у којој се каже: "*Зато Агенција сматра да регулацију цијене терминације међународног саобраћаја у индивидуалне фиксне мреже у Босни и Херцеговини не треба уводити у овој фази, док ће Агенција пратити развој тржишта и реагирати у складу са законским овлашћима, ако се у међувремену појави потреба за регулисањем и ове врсте позива*";
- Да нико није могао предвидјети да ће употреба апликација за бесплатну комуникацију путем Интернета (Вибер, ВатсУп и сличне) напредовати толиком брзином, што ће увелико угрозити приходе од међународног саобраћаја. Будући да се приход Подносиоца захтјева базирао на услузи терминације међународног саобраћаја, логично је да је пад прихода од ове услуге на свјетском

нивоу, допридио до тога да му буде угрожен обим пословања какав је остваривао раније. Зато чуди чињеница да је у току јавних консултација на нацрт *Анализе* која је трајала од 25.04. до 25.05.2018. године Akt.online упутио Агенцији примједбу у којој је између осталог тражио изједначавање цијена терминације међународних позива са цијенама терминације националних позива. Став Агенције на ову примједбу сматрамо врло битним за утврђивање релевантних чињеница у овом поступку, па га с тога у цјелости цитирамо у наставку:

"Агенција не прихвата приједлог Akt.online за изједначавање цијена терминације међународних позива са цијеном терминације националних позива. Примјена оваквог рјешења би нанијела значајне губитке свим домаћим оператерима који имају властите мреже са својим крајњим корисницима, који би под таквим условима услугу терминације пружали по знатно нижим цијенама него што је сада наплаћују. Потребно је напоменути да Akt.online нема властите кориснике те да га примјена ове мјере не би погодила с овога стајалишта. Међутим, изједначавање би донијело проблеме и Akt.online, који послује користећи разлику између цијена терминације међународног саобраћаја за домаће и стране оператере."

- Да је ВН Telecom код креирања комерцијалних понуда за алтернативне оператере увијек водио рачуна да она буде повољнија него за међународне оператере, како би алтернативни оператери имали простора за зараду. Дакле, по природи ствари, да би Подносилац захтјева могао остварити одређену маржу, цијене према њему нису никако смјеле бити једнаке са цијенама међународних оператора, већ повољније, па се губи смисао навода Подносиоца захтјева како је стављен у неравноправан положај у односу на међународне оператере. У стварности је било обрнуто, тј. међународни оператери су условно речено третирани неповољно, на начин да је алтернативним била понуђена повољнија цијена. Међутим, на међународном тржишту то тако одувјек функционира и иностраним операторима је у сваком тренутку остављена слобода да проналазе за себе најповољније руте на тржишту;
- Да ВН Telecom сматра да је понудио обиман доказни материјал којим је доказао чињеницу како је у сваком тренутку водио рачуна о томе да алтернативни оператери имају повољније цијене саобраћаја од иностраних, те у односу на нови правни основ који је уведен измјеном Закључка о покретању поступка, у цјелости остаје код до сада изнесених навода, чињеница и доказних приједлога;

Подносилац захтјева је у допуни Захтјева достављеној на тражење Конкурентног савјета дана 03.04.2018. године, број: УП-04-26-2-040-28/17, доставио слиједеће информације, у битном:

- Да Подносилац захтјева у вези са уговорима и фактурама за терминацију међународног саобраћаја у мреже ВН Telecom-а Конкурентног савјету доставља тражене уговоре, анексе и адекватне фактуре, у вези са којима додатно објашњава да има уговор за терминацију међународног саобраћаја у мреже БиХ оператора склопљен са компанијом Актон д.о.о. Љубљана. Цијене се преговарају на

мјесечном нивоу. За 2018. годину за мрежу ВН Telecom због противзаконите блокаде интерконекцијских линкова и немогућности пружања услуге више није било договореног анекса о цијени а слиједом тога није било ни фактура.

- Да Подносилац захтјева истиче да се у овом предмету као релевантно тржиште сматра тржиште производа и/или услуге интерконекције на фиксну мрежу ВН Telecom-а и релевантно тржиште производа и/или услуге завршавања (терминације) међународних позива у фиксну мрежу ВН Telecom-а и транзит међународних позива преко фиксне мреже ВН Telecom-а у мобилну мрежу ВН Telecom-а, на којем оператор ВН Telecom има 100% монополни положај и на основу којег је од стране надлежног државног органа, Регулаторне агенције за комуникације БиХ, проглашен за оператора са значајном тржишном снагом на тржишту фиксне и мобилне телефоније, дакле то значи, да има доминантан положај. Тиме је испуњен законски праг за доминантни положај из става (2), члан 9. Закона о конкуренцији (најмање (...)**) (тржишни удио на релевантном тржишту). Уколико би Конкурентног савјет тијekom поступка евентуално утврдио да се у овом предмету као релевантно тржиште сматра тржиште транзитирања међународних позива у фиксну и мобилну мрежу ВН Telecom-а, и у том примјеру би био испуњен законски праг од најмање (...)**) тржишног удјела на релевантном тржишту. Наиме, Подносилац захтјева је у свом поднеску претпоставио, да ВН Telecom на тржишту транзитирања међународних позива у фиксну и мобилну мрежу ВН Telecom има најмање (...)**) тржишни удио. Да наводи Подносиоца захтјева нису погрешни потврдило се на посљедњем састанку код Регулаторне агенције дана 15.3.2018. године, на којем су поред представника РАК-а били присутни представници монополног оператора ВН Telecom као и представници оператора Блицнет, ЕВРОпронет и Akt.online у односу на које је монополни оператор ВН Telecom злоупотребио свој монополни положај. На састанку је сам монополни оператор ВН Telecom потврдио, да је на почетку формирања модела за локалне оператере одредио (...)**) међународног саобраћаја те тај проценат адекватно аплицирао код сваког смањења обима саобраћаја којег је одредио локалним операторима. Код тога највјероватније није узета у обзир актуална чињеница, да су у међувремену оператори АирАба и ТЗ престали са нуђењем својих услуга на том тржишту, па је онда стварни удио локалних оператора у пракси још адекватно мањи.

Према томе тржишни удио ВН Telecom-а на тржишту транзитирања међународног саобраћаја у фиксну и мобилну мрежу ВН Telecom износи најмање (...)**) (односно чак и више ако се узме у обзир, да су оператор АирАба и ТЗ нестали са овог тржишта), што значи да је тиме испуњен законски праг за доминантни положај из става (2), члан 9. Закона о конкуренцији (најмање (...)**) тржишни удио на релевантном тржишту). Наводе са састанка могу потврдити представници оператора Блицнет (госп. (...)**), ЕВРОпронет (госп. (...)**) и Akt.online (г. (...)**) као и представници РАК-а, г.

(..)**, који су од стране РАК-а били присутни на састанку. Да је релевантно географско тржиште Федерација Босне и Херцеговине, на којој се налазе све интерконекцијске тачке привредног субјекта ВН Telecom са локалним операторима.

- У вези са злоупотребом доминантног положаја по члану 10. став (2) тачка а) Закона о конкуренцији (*..директно или индиректно наметање нелојалних куповних и продајних цијена или других трговинских услова*) између Подносиоца захтјева и монополног оператора ВН Telecom није спорно, да је монополни оператор ВН Telecom крајем 2017. године Подносиоцу захтјева (па и другим локалним операторима) понудио нове комерцијалне услове. Након пријема понуде за први квартал 2018. године Подносилац захтјева направио је детаљну анализу на основу које је утврдио да је већ модел из четвртог квартала 2017. године (којим је монополни оператер ВН Telecom већ смањив обим саобраћаја у односу на трећи квартал 2017. године) био на граници исплативости. Понуђеним моделом за први квартал 2018. године монополни оператор ВН Telecom је још додатно (за око (..) **%) смањив обим дозвољеног међународног саобраћаја којег би Подносилац захтјева могао слати монополном операотру ВН Telecom, а на другој страни, дигао је и цијене за терминирање позива у његову мобилну и фиксну мрежу. Обзиром да ВН Telecom није истовремено подигао цијене на међународном тржишту према својим међународним партнерима, дошло је до јасног примјера цјеновних маказа (тзв. "margin squeeze") односно наметања нелојалних продајних цијена, што је јасан примјер злоупотребе доминантног положаја. На основу детаљне анализе цијена на међународном тржишту Подносилац захтјева утврдио је, да са понуђеним моделом за први квартал 2018. године није у стању обављати услуге са позитивним билансом.

Понуђени модел не би омогућио покривање директних трошкова и остваривање реалне добити, него би резултат обављања услуге по понуђеним условима произвело губитак преко 20.000 КМ на кварталном нивоу. А уколико би Подносилац захтјева међународним операторима понудио цијену са којом би успио направити позитивни биланс, та би цијена била знатно виша и неконкурентна, па не би био у могућности прикупити ништа међународног саобраћаја, јер би међународни оператори сав саобраћај слали директно монополном оператору ВН Telecom. Прихватање таквих услова монополни оператор ВН Telecom уцјењивао је са искључењем интерконекцијских водова, сиједом којег би локалним операторима било технички онемогућено слање саобраћаја према мрежама ВН Telecoma. Обзиром да Подносилац захтјева постављене услове није био у стању прихватити, а ВН Telecom се оглушио на његове контра приједлоге који би по мишљењу Подносиоца захтјева требали бити обострано прихватљиви, монополни оператор ВН Telecom, упркос вишестратним усменим и писменим молбама Подносиоца захтјева да то не уради, дана 1.1.2018. године реализовао своју пријетњу те Подносиоцу захтјева блокирао интерконекцијске водове. Исто је урадио и локалним операторима Блицнет и ЕВРопронет за које су понуђени услови за први квартал 2018. године због негативног биланса такођер били неприхватљиви. Тиме је у ствари дошло до ситуације, да се је тржиште за ВН Telecomове конкуренте затворило и поништили су се ефекти

либерализације тог тржишта. Из разлога што је монополни оператер ВН Telecom на релевантном тржишту проглашен за оператора са значајном тржишном снагом, РАК је одредио, да мора код пружања услуге терминације позива у своје мреже поштовати одређене регулаторне обавезе (то су обавеза пружања приступа мрежи, обавеза осигурања једнаког третмана - недискриминације, обавеза транспарентности и обавеза трошковано ориентираних цијена). Како произлази из анализа тржишта које је направио РАК (анализе су јавно објављене и доступне на РАК-овој страници

<https://www.pak.ba/bos/index.phtml?uid=13696629261>

регулаторне обавезе се односе на терминацију позива као такву, независно да ли се ради о терминацији националног или међународног позива. Једино се регулаторна обавеза трошковано ориентираних цијена (за сада) односи само на националне позиве. На основу регулаторне обавезе пружања приступа мрежи монополни оператор ВН Telecom дужан је омогућити приступ својој мрежи, што укључује и обавезу, да не смије једнострано укинути већ договорену интерконекцију. Својим једностраним потезом ВН Telecom јасно је кршио своје регулаторне обавезе. А истовремено кршио је и Закон о комуникацијама (став (2), члана 15.) као и одредбе од стране РАК-а одobreне Референтне интерконекцијске понуде (члан 20.) које одређују изузетне примјере допуштеног обустављања пружања услуге, а које, јасно, у овом примјеру уопште нису адекватне. Значи монополни оператор ВН Telecom је у потпуности игнорирао све релевантне прописе те се самоиницијативно поставио чак изнад државних закона.

- Тиме су се поништили ефекти либерализације тржишта и реализирале су се злоупотребе у циљу онемогућавања конкуренције на тржишту, које је РАК предвидио у својим анализама те их наметањем регулаторних обавеза намјеравао спријечити, РАК се укључио у процес рјешавања настале ситуације. РАК је након испитивања свих учесника издао акт број 02-29-558-1/18 од дана 20.02.2018. године у којем је поновио свој став, да се у примјеру наведене услуге ради о услузи, коју је монополни оператор ВН Telecom дужан да пружи, значи да постоји обавеза њиховог пружања. У истом документу РАК је прописао и јасне смјернице према којима монополни оператор треба да направи модел за први квартал 2018. године, а које између осталог прописују, да монополни оператор ВН Telecom код припреме модела треба узети у обзир трошкове које имају домаћи оператори да би пружали ову услугу. Али се монополни оператор ВН Telecom оглушио на прописане смјернице у акту РАК-а (од 5 смјерница испунио само једну која му је одговарала), те се, као већ у више наврата, поново поставио изнад акта РАК-а и ставу своје Управе дао предност пред јасним ставом надлежног државног регулаторног органа, а тиме јасно показао своје непоштовање ауторитета надлежног државног органа.

- Монополни оператор ВН Telecom је у своју одбрану на усменој расправи 07.03.2018. године наводио, да је Подносиоцу захтјева блокирао интерконекцијске линкове из разлога што наводно без потписаног анекса за први квартал 2018. годину не би имао документ којим би могао на основу банкарске гаранције тражити плаћање потраживања од банке, ако Подносилац захтјева

не би подмирио своје обавезе према БХ Телекому. Овај аргумент је оборив из два врло очита разлога. Наиме, као прво, банкарска гаранција је безусловна са клаузулом "на први позив", и "без приговора" (како јасно произлази из копије важећег документа банкарске гаранције, где обавеза достављања било каквог анекса није ни споменута), те банка треба да исплати износ из банкарске гаранције на основу самог захтјева ВН Telecom. Да ли ВН Telecom има потписани анекс са Подносиоцем захтјева или не, за исплату на основу банкарске гаранције уопће није релевантно. А као друго, Подносилац захтјева је ВН Telecom и више пута, како усмено тако и писмено, јасно потврдио, да до постизања обострано прихватљивих услова за први квартал 2018. године прихвата задње важеће услове, из четвртог квартала 2017. године, па је тиме ВН Telecom имао тачну цијену на основу које би могао наплаћивати услугу као и евентуално тражити плаћање од банке на основу банкарске гаранције, из горе наведеног јасно је, да је блокирање интерконекцијских линкова био сасвим непотребан корак и служио је искључиво за уцјењивање Подносиоца захтјева да прихвати једнострано постављене неприхватљиве услове. У ситуацији да интерконекцијски линкови нису блокирани и Подносилац захтјева може нормално слати саобраћај у мрежу ВН Telecom, Подносиоцу захтјева се не наноси никаква штета, а служи и као додатна мотивација за монополног оператора ВН Telecom да са Подносиоцем захтјева што прије постиже обострано прихватљив договор.

- Монополни оператор ВН Telecom на усменој расправи дана 07.03.2018. тврдио је да својим међународним партнерима услугу наплаћује по цијени (...) **ЕВР по минути за фиксну мрежу и (...) **ЕВР по минути за мобилну мрежу. У том примјеру сви његови међународни партнери на међународном тржишту, а да не би производили губитак, требали би услугу препродавати даљим клијентима по цијенама које су изнад тих цијена.

Нажалост реалност је другачија, и цијене на међународном тржишту су битно ниже, у што се могло увјерити и Конкурентијски савјет на основу актуелних цијеновника 20 реномираних међународних оператора, које је Подносилац захтјева доставио Конкурентијском савјету на усменој расправи. Монополни оператор ВН Telecom је на расправи тврдио да се ради о тзв. сивој (нелегалној) терминацији, па су због тога цијене ниже.

Да се не ради о цијенама за сиву терминацију где је квалитета услуге битно слабија, него се ради о нормалној/легалној терминацији највише квалитете, произилази из самих цијеновника на којима су наведени појмови "premium", "gold", "premium hubbing", "premium voice", "premium pricelist" "platinum" и слично, што јасно значи да се ради о цијенама за услугу највише квалитете. Тиме се враћамо до монополног оператора ВН Telecom и његових договора са његовим међународним партнерима. Иако монополни оператор ВН Telecom наводи, да својим међународним партнерима услугу продаје по (...) **ЕВР/мин за своју фиксну мрежу односно (...) **ЕВР/мин за своју мобилну мрежу, Подносилац захтјева увјерен је, да између монополног оператора ВН Telecom и његових међународних партнера постоје договори, на основу којих међународни

оператори добивају повољније цијене. Да такви договори нису ријеткост него више мање стална пракса јасно произлази из навода самог ВН Telecom које је дао у претходном поступку пред Конкурентијским вијећем, а дио њих се може видјети у рјешењу Конкурентијског савјета број 05-26-3-01-70-11/11 од дана 06.02.2014. године. На страници 13. рјешења су резимирани наводи ВН Telecom у којима ВН Telecom наводи: *"При томе је значајан елемент да са већином релевантних страних оператора ВН Telecom не уговара искључиво своје цијене терминације, него се ради о реципрочним уговорима којима се уређују и други односи у одлазном и долазном међународном саобраћају, што свакако утиче на цијену терминације."* *"У оваквим релацијама, када свака страна посједује властити полазни међународни саобраћај и настоји га пласирати на ИНО тржиште по што повољнијим цијенама и коначно "Да ВН Telecom има могућност да у комерцијалним аранжманима са својим кључним партнерима понуди и добије боље цијене због постојања велике количине ретил минута, а то је уобичајена пракса у овом сегменту пословања."*

- На основу горњих резимираних навода самог монополног оператора ВН Telecom да постоје договори са нижим цијенама те на основу актуелних цијеновника међународних оператора који потврђују такве ниже цијене, постоји основана сумња да монополни оператор ВН Telecom заиста прави цијеновне маказе односно злоупотребљава свој доминантни положај кроз наметање нелојалних продајних цијена. Сам ВН Telecom на усменој расправи признао је, даје између осталих оператора ступио у пословни однос и са компанијом Вибер, која је као понуђиач ОТТ апликација један од главних криваца за наводно смањивање обима међунаодног саобраћаја у мреже ВН Telecom. Да је до пословног договора заиста дошло потврдили су цијеновници компаније Вибер за раздобје од другог квартала 2016. до укључиво првог квартала 2017. године, у којима су цијене за мреже ВН Telecom биле чак испод тадашњих цијена локалних оператора.

Слиједом тог спорног пословног договора између Вибера и ВН Telecom ситуација за Подносилаца захтјева битно се погоршала, јер није био више у стању добити ни толико међународног саобраћаја колико му одредио монополни оператор ВН Telecom, а то стање се ни након тога није вратило на претходни ниво.

- При томе Подносилац захтјева жели да Конкурентијски савјет обрати пажњу још на једну могућност. Наиме постоји могућност, да можда у самим уговорима (анексима) и фактурама формално стоји цијена (...) **ЕВР/мин одн. (...) **ЕВР/мин, али је међусобно договорена ефективна цијена нижа. То се може једноставно постићи на начин да међународни партнер и ВН Telecom интерно договоре ефективно ниже цијене за своје мреже (на примјер (...) **ЕВР/мин / (...) **ЕВР/мин) па онда на тако договорене цијене обострано додају додатак (на примјер (...) **ЕВР/мин) да је онда "про форма" цијена у уговору/фактури (...) **ЕВР/мин односно (...) **ЕВР/мин. Међународни оператор на тај начин у свом цијеновнику може за мрежу ВН Telecom понудити нижу цијену од (...) **ЕВР/мин одн. (...) **ЕВР/мин, јер разлику у цијени добива кроз повратни саобраћај гдје му ВН Telecom плати додатак на ефективно договорену

цијену. Значи у уговорима и фактурама показују се једне цијене, а договорене ефективне цијене су ниже. То би било најлогичније објашњење зашто су међународни оператори у стању у својим цјеновницима понудити ниже цијене од оних које наводи монополни оператор ВН Telecom, а које су у више примјера чак испод оних које је монополни оператор ВН Telecom за први квартал 2018. године понудио Подносиоцу захтјева и другим локалним операторима. Без обзира на горе наведену могућност Подносилац захтјева предлаже Конкурenciјском савјету да направи детаљан увид у уговоре и фактуре ВН Telecoma и његових међународних партнера, односно фактуре издате од стране ВН Telecoma према међународним партнерима као и фактуре издате од стране међународних партнера према ВН Telecomу, и то за 2016., 2017., и 2018. годину, а при томе имајући у виду реалне тржишне цијене из достављених актуелних цјеновника.

- У вези са злоупотребом доминантног положаја по члану 10. став 2) тачка б) Закона о конкуренцији (*„ограничавање производње, тржишта или техничког развоја на штету потрошача“*) - Подносилац захтјева у вези са злоупотребом доминантног положаја ВН Telecoma по тој тачки већ је на самој усменој расправи изнио два аспекта, због којег садашње ограничавање конкурената на тржишту наноси директну штету за потрошаче.

Један је аспект слабије квалитете телефонске услуге за потрошаче јер се позиви умјесто преко директних интерконекцијских линкова преко Подносиоца захтјева сада морају транзитирати преко више додатних транзитних оператора и њихове техничке опреме, па је свака додатна карика у ланцу потенцијал за техничке сметње и тиме слабију квалитету телефонске услуге, све на штету потрошача. Подносилац захтјева као доказ предлаже вјештака за телекомуникацијску струку који ће својим налазом недвојбено потврдити наводе Подносиоца захтјева. Други цјеновни аспект је да због блокаде интерконекцијских линкова према локалним операторима и посљедишног непостојања конкурената на тржишту сада монополни оператор доминира читавим тржиштем. У таквој ситуацији ВН Telecom потпуно сам одређује и цјеновне услове према међународним партнерима и тиме може једнострано подигнути цијене. Како монополни оператор ВН Telecom сам каже, ради се о реципрочном односу, а и о реципрочним мјерама. Да то није само теорија, јасно показује слиједећа ситуација. Из разлога високих цијена терминације у мреже оператора из балканског региона ЕУ оператори су одлучили адекватно подићи цијене за позиве који у њихове мреже долазе из тог региона, значи укључујући БиХ. Хрватски оператори су били једни од првих са подизањем цијена, тачније до првог драстичног подизања цијена је дошло у мјесецу мају 2016. године. У мјесецу јулу 2016. године цијене према БиХ су подигли и словенски оператори, а касније је дошло до додатних подизања цијена. Значи до додатног подизања цијена је дошло готово сваки пут када је монополни оператор БХ Телецом своје цијене

према међународним опеарторима подигао на нови ниво. Ако су у тадашњим примјерима конкуренти на тржишту (између њих и Подносилац захтјева) до неке мјере са својим конкурентнијим цијенама смањивали мотивацију ЕУ оператора за додатно дизање цијена, садашња ситуација, у којој монополни оператор ВН Telecom доминира читавим тржиштем, јасно то не омогућава. А сасвим је јасно, да штету од подизања цијена у коначној фази сносе потрошачи у БиХ за које су позиви у земље ЕУ све скупљи. Обзиром да је оператор ВН Telecom једини који посједује архив малопродајних цијена позива из својих мрежа у мреже ЕУ држава, Подносилац захтјева предлаже, да Конкурenciјски савјет од ВН Telecoma тражи доставу релевантних цјеновника на основу којих ће се моћи утврдити корелација између подизања цијена од стране ВН Telecoma, која у коначној фази због реципрочних мјера ЕУ оператора резултира у подизању малопродајних цијена у БиХ, а на директну штету потрошача.

- У вези са злоупотребом доминантног положаја по члану 10. став 2, тачка ц) Закона о конкуренцији (*„примјењивање различитих услова за исту или сличну врсту послова с осталим странама, чиме их доводе у неравноправан и неповољан конкурентски положај“*) Подносилац захтјева напомиње да је у његовом захтјеву дошло до граматичке грешке.

Наиме, у захтјеву је умјесто тачке ц) погрешно навео тачку д), а у самим наводима је увијек испостављао чињеницу да од стране монополног оператора БХ Телецом није третиран на исти начин како су третиран међународни оператори, а то је јасно видљиво из различитих уговорних услова за локалне и међународне операторе. Наиме, и сам монополни оператор на усменој расправи 07.03.2018. године признао је да за разлику од локалних оператора од међународних оператора не тражи банкарске гаранције, а такођер међународним операторима не наплаћује скупе интерконекцијске водове, него чак и сам преузима трошкове међусобног интерконекцијског повезивања, које се најчешће реализује у Франкфурту у Њемачкој. Дакле, локални оператори су оптерећени високим цијеном интерконекцијских линкова, а за интерконекцију са међународним партнером ВН Telecom сноси трошкове повезивања. Како произлази из достављене калкулације модела само та два елемената за Подносиоца захтјева представљају додатни трошак у износу од 10.200 КМ квартално што представља више од половине свих трошкова везаних за ту услугу. Такав трошак међународни оператори у уговорима са монополним оператором ВН Telecom немају. Сасвим је јасно, да се таквим неповољнијим условима Подносиоца захтјева доводи у неравноправан и неповољан конкурентски положај, што је јасан примјер злоупотребе доминантног положаја по члану 10. став 2) тачка ц), Закона о конкуренцији. Обзиром да се услови сарадње између монополног оператора ВН Telecom и њихових међународних партнера виде из уговора, предлажемо Конкурenciјском савјету да направи увид у

релевантне уговоре ВН Telecoma и његових међународних партнера, на основу чега ће се утврдити различити услови за локалне и међународне операторе у односу на банковне гаранције и интерконекцијске водове, чиме се локалне операторе између којих је и Подносилац захтјева, доводи у неравноправан и неповољан конкурентски положај.

- На основу горе наведених чињеница јасно је, да монополни оператор ВН Telecom има својствен поглед на поштивање релевантних прописа па и на поштивање ауторитета надлежних државних органа. А понављајући се, примјери злоупотребе доминантног положаја на штету његових конкурената и коначних корисника сами по себи довољно говоре о мишљењу и односу монополног оператора ВН Telecom до његових конкурената на тржишту. Једна од експресија тог односа била је јасно видљива на усменој расправи, на којој је у вези са дискриминаторним и неприхватљивим условима, понуђеним од стране ВН Telecoma, од стране представнице монополног оператора ВН Telecom било речено да *"зашто не одустанете од овог посла ако не можете радити овај посао по понуђеним условима"*.

Дана 03.04.2018. године запримљени су додатни подаци, информације и документација (уговори и фактуре који су тражени од стране Конкурентског савјета) под бројем: УП-04-26-2-017-27/17 од стране ВН Telecoma, као и додатне информације и појашњење претходних података

дана 15.05.2018. године под бројем: УП-04-26-2-017-33/17, у којој се у битном наводи следеће:

- Да је привредни субјект Логосфит прихватио иницијалну понуду ВН Telecoma на основу које је и закључен додатак Уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecoma за услуге међународног саобраћаја.
- Да је ВН Telecom у духу смјерница РАК-а са операторима Akt.online, Блицнет и ЕВРопронет организовао додатне састанке и понудио нове услове за терминацију међународног саобраћаја у фиксну и мобилну мрежу ВН Telecoma.
- Да је уважавајући интересе обје стране ВН Telecom са оператором Блицнет 23.03.2018. године постигао договор о новим условима за терминацију међународног саобраћаја у мрежу ВН Telecoma и од 23.03.2018. године услуге су поново активирани.
- Да је оператору Akt.online ВН Telecom понудио исте цјеновне услове за терминацију међународног саобраћаја које су биле на снази и у четвртом кварталу 2017. године, али да ВН Telecom није добио одговоре од оператора Akt.online и ЕВРопронет на задњу понуду.
- ВН Telecom у следећим табелама даје прецизне податке о односу, односно корелацији смањења количина терминираних међународних саобраћаја у мреже ВН Telecoma, према смањењу количина саобраћаја према Akt.online-у у минутима и процентима у посљедњих пет година:

Табела 3.

Година	Укупни међународни долаз у фиксну мрежу БХТ	Долаз у фиксну мрежу БХТ преко алт.оператера	Учешће алт.оператера	Akt.online у фиксну мрежу БХТ	Учешће Akt.online у алт.саобраћају фикс.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

Табела 4.

Година	Укупни међународни долаз у мобилну мрежу БХТ	Долаз у мобилну мрежу БХТ преко алт.оператера	Учешће алт.оператера	Akt.online у мобилну мрежу БХТ	Учешће Akt.online у алт.саобраћају моб.
2013.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2014.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2015.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2016.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**
2017.	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**	(..)**

- Да је Akt.online у периоду од 01.01.2014. године до 31.12.2017. године имао следеће услове за терминацију међународног саобраћаја на кориснике ВН Telecoma (што је и Подносилац навео у Захтјеву):

Од 01.01.2014.-31.12.2015. године уговорене мјесечне количине терминираних међународних саобраћаја биле су: (..)**. Из наведених уговорних периода видљиво је да ВН Telecom пуне двије године није кориговао количине саобраћаја на начин да их је умањено процентуално исто онолико колики је био пад укупног долазног међународног саобраћаја у фиксну и мобилну мрежу. Када се израчунају падови саобраћаја које је имао ВН Telecom у једној радној години у односу на претходну годину, и исти проценти примјене на Akt.online саобраћај добије се да је пад укупног долазног међународног саобраћаја у 2014. години у односу на 2013. годину био (..)**% у фиксну и (..)**% у мобилну мрежу. Стога је ВН Telecom у 2015. години оператору Akt.online могао понудити количине међународног

саобраћаја који терминира у фиксну и мобилну мрежу БХТ од (..)**; међутим уговорене количине су остале исте као и у 2014. години па је Akt.online под повољним условима терминирао више за (..)**.

Пад укупног долазног међународног саобраћаја у 2015. години у односу на 2014. годину био је (..)** па је у 2016. години оператору Akt.online требало бити понуђено (..)**.

Међутим понуђене и уговорене количине саобраћаја са Akt.online су биле (..)** мобилна мрежа ВН Telecoma, из чега се закључује да је Akt.online под повољним условима терминирао више међународног саобраћаја у мреже ВН Telecoma и то (..)** у мобилну мрежу ВН Telecoma.

Пад саобраћаја у 2016. години у односу на 2015. годину био је (..)** мрежу па је у 2017. години оператору Akt.online требало бити понуђено (..)**.

За прва три квартала 2017. године са оператором Akt.online понуђене и уговорене количине терминираних међународних саобраћаја су биле (..)** за мобилну мрежу. У задњем кварталу 2017. године

понуђене и уговорене количине терминираниог међународног саобраћаја су биле (...)**. Тим аранжманом је Akt.online под повољним условима терминирао више за (...)**.

Пад саобраћаја у 2017. години у односу на 2016. годину био је (...)** мрежу па је у 2018. години требало бити понуђено (...)** мрежу. Оператору Akt.online су у задњој понуди ВН Telecoma понуђене количине долазног међународног саобраћаја и то: (...)**. Овим је Akt.online добио могућност да под повољним условима у фиксну мрежу терминира више (...)**.

Регулаторна агенција за комуникације је дана 21.05.2018. године на захтјев КонкурENCIЈског савјета доставила податке и информације у којима се у битном каже следеће:

- Да постоји више модела регулације цијена на тржишту транзитирања и терминације позива у мобилну и фиксну мрежу ВН Telecoma.
- У првом моделу цијене терминације се одређују договором пословних партнера о комерцијалним условима пружања ових услуга. Овакав модел којег карактеришу високе цијене терминације налази се у употреби у Босни и Херцеговини од тренутка либерализације тржишта телекомуникација за пружање услуга у међународном саобраћају. Сам модел није специфичност Босне и Херцеговине, те су га примјењивале и Словенија и Хрватска до уласка у Европску унију, а остале земље регије (Србија, Црна Гора и Македонија) и сада га примјењују. Модел је на свјетском нивоу широко распрострањен.
- Други начин регулације цијена терминације међународног саобраћаја је изједначавање цијена терминације међународног саобраћаја са знатно нижим цијенама терминације националног саобраћаја. У оваквом моделу регулације вриједност тржишта терминације међународног саобраћаја значајно пада, чиме се и приходи оператора који учествују на овом сегменту тржишта драстично смањују. Изједначавање цијена терминације националног и међународног саобраћаја примјењују земље чланице Европске уније које имају обавезу успоставе и функционисање јединственог европског тржишта, при чему су цијене одређене примјеном трошковно базираних метода. Обзиром да у земљама регије, укључујући и Босну и Херцеговину, вриједе високе цијене терминације међународног саобраћаја, док су у земљама ЕУ ниске цијене терминације међународног саобраћаја, поједине земље чланице ЕУ на примјер Хрватска, дозвољавају операторима у Хрватској да саобраћај који долази из земаља ЕУ терминирају по цијенама које вриједе за ЕУ тржиште, док се саобраћај из земаља са високим цијенама терминације третира реципрочно, односно терминира се по другим, знатно вишим цијенама. Успостављајући двије цијене за исту услугу, ове земље су заштитиле своје операторе који раде са операторима из земаља које имају високе цијене терминације. За овакав потез су се определили земље које имају велику размјену међународног саобраћаја са такозваним нон-ЕУ земљама, односно земљама са високим цијенама терминације. Земље чланице ЕУ које немају

размјену већих количина међународног саобраћаја са нон-ЕУ земљама нису поступале на овај начин.

- Због става да се цијене терминације међународног саобраћаја одређују комерцијалним преговорима оператора, Агенција у својим анализама релевантних тржишта позива у фиксне и мобилне мреже није посматрала сегмент међународног саобраћаја као дио релевантног тржишта, из чега произилази да Агенција не одређује цијене и комерцијалне услове терминације међународног саобраћаја у фиксне и мобилне мреже у Босни и Херцеговини. Сходно томе једини прихватљиви модел поступања за све операторе у Босни и Херцеговини је модел који се тренутно примјењује. Како комерцијалне услове терминације међународног саобраћаја договарају оператори чији су интерес међусобно супротстављени, овакве ситуације су релативно честе. Агенција је у таквим приликама својим посредовањем које је укључивало добијање одређених података ради стицања увида у ситуацију, као и одржавање појединачних и заједничких консултативних састанака са операторима, помагала операторима у изналажењу обострано прихватљивог рјешења. На исти начин Агенција је поступила и у актуелном случају. Начин на који Агенција види рјешење постојеће ситуације ће бити приказан у даљем тексту.

- Што се тиче упита КонкурENCIЈског савјета како ће се искључење водова одразити на потрошаче у Босни и Херцеговини у смислу квалитета и квантитета услуга, као и цијена услуга, достављамо следећи одговор: Генерално посматрано, изузев у случају којег ћемо приказати у наставку текста, искључење интерконекцијских водова не утиче на квалитет и квантитет говорног саобраћаја којег потрошачи у Босни и Херцеговини примају. Оваква оцјена се заснива на сазнањима Агенције да сви алтернативни оператори имају редундантне преносне системе, што значи да у случају испада једног преносног пута, без обзира на разлог испада (квар, искључење или нешто треће), сав саобраћај који је транспортован по том путу се аутоматски преусмјерава на резервне руте. Преусмјеравање се одвија практично тренутно (реда дијелова секунде). У таквом сценарију потрошачи у Босни и Херцеговини не би осјетили посљедице искључења интерконекцијских линкова са аспеката квалитета и квантитета говорног саобраћаја. Постоји могућност да би уколико је резервна преносна рута слабијег квалитета, поједини потрошачи осјетили посљедице преноса саобраћаја по таквој рути што би се огледало у нарушеном квалитету говора. Како се оператор Akt.online раније изјашњавао да преноси саобраћај само *премиум* квалитета, сматрамо да су и резервне руте у конкретном случају обезбиједиле квалитет саобраћаја једнак ономе на примарним рутама. Горе дате оцјене су засноване на постојећим сазнањима Агенције, без извршених додатних анализа конкретне ситуације у актуелном случају Akt.online-ВН Telecom.

- Искључење водова може узроковати губитак говорног саобраћаја за потрошаче у Босни и

Херцеговини у ситуацији када се за повезивање алтернативног оператора са мрежом ВН Telecoma користе двосмјерни водови, дакле водови по којима алтернативни оператор шаље саобраћај у мрежу ВН Telecoma, али и по којима ВН Telecom шаље саобраћај у мрежу оператора. Тада постоји могућност да је ВН Telecom након искључења водова неком алтернативном оператору, саобраћај за мрежу тог алтернативног оператора преусмјерио на водове којима је ВН Telecom повезан са другим оператором са којим алтернативни оператор којем су искључени водови нема интерконекцију. У таквој ситуацији долази до губитка позива који траје све док се не успостави интерконекција између алтернативног оператора и оператора на којег је ВН Telecom преусмјери позиве, или док ВН Telecom није преусмјерио говорни саобраћај на оператора који већ има интерконекцију са алтернативним оператором. Међутим, како Akt.online нема својих крајњих корисника (на дан 31.12.2017. године Akt.online нема ниједног властитог крајњег корисника и има (...)*) корисника ЦС услуге-услуга одабира оператора), оваква ситуација није ни могућа у конкретном случају Akt.online-BH Telecom. Искључење водова нема утицаја на малопродајне цијене, односно цијене по којима потрошачи у Босни и Херцеговини плаћају услуге фиксне и мобилне телефоније.

- Везано за став Агенције по питању изнајмљених водова, РАК наводи следеће:

Ситуацију када је ВН Telecom искључио интерконекцијске водове којима је Akt.online транспортовао међународни саобраћај према интерконекцијским тачкама у мрежи ВН Telecoma Агенција посматра са два аспекта. Први аспект је уговорна основаност искључења Akt.online. Како је истекло важење анекса који дефинише однос ВН Telecoma и Akt.online по питању терминације међународног саобраћаја, а у времену предвиђеном интерконекцијским уговором није потписан анекс који би дефинисао сарадњу у наредном кварталу. Агенција по овом питању није подумала никакве даље кораке, изузев што је у своме обраћању Akt.online, Блицнету и Еуропронет-у (ЕПН) навела да се неће укључивати у овај аспект односа, а да се оператори требају обратити суду, уколико сматрају да су оштећени у овом случају.

Други аспект односа којег и Конкурентски савјет наглашава је питање наплате водова. Агенција је у акту број: 02-29-558-1/18 од 20.2.2018. године, под називом "Смјернице за наставак комерцијалних преговора" предложила операторима да се питање евентуалних штета разријешу путем преговора, у духу добре пословне сарадње и уз примјену одређених принципа, од којих је један да ВН Telecom не врши наплату мјесечног најма интерконекцијских водова које је искључио у периоду од 1.1.2018. године до тренутка поновне успоставе интерконекције. Приједлог Агенције се заснива на чињеници да је ВН Telecom искључио водове како за Akt.online, тако и за Блицнет и ЕПН услед чега их Akt.online, Блицнет и ЕПН нису могли користити у периоду искључења. Сматрамо да ово питање оператори требају разријешити међусобним договором који ће их поштетити дуготрајног и неизвјесног поступка пред надлежним судом.

Обзиром да је Конкурентски савјет тражио да Агенција даје свој став по питању наплате водова у обје варијанте које је навело Конкурентски савјет. Став

Агенције се заснива на актуелном уговору о интерконекцији између ВН Telecoma и Akt.online и РИП документу ВН Telecoma као његовом саставном дијелу. При томе наглашавамо да се и ово питање треба посматрати у контексту евентуалних штета, као и да његово рјешење треба тражити кроз преговоре оператора или на надлежном суду, те да је став Агенције само додатно објашњење за Конкурентски савјет.

Актуелни интерконекцијски однос између Akt.online и ВН Telecoma је дефинисан Уговором о интерконекцији и РИП документом као саставним дијелом уговора. Актуелни уговор о интерконекцији између Akt.online и ВН Telecoma је Уговор број: 01-7.1-1189/11 од 4.10.2011. године. Уговор, поред основног текста, чини осам прилога и један додаток уговору који се односи на услуге међународног саобраћаја. Такођер, уговор има и анекс који се односи на имплементацију услуге избора оператора (ЦС услуга). Додатак који се односи на терминацију међународног саобраћаја дефинише цијене терминације међународног саобраћаја у фиксну и мобилну мрежу у једном кварталу, количине саобраћаја и друге комерцијалне услове, укључујући и цијене мјесечног најма интерконекцијских водова. Како Akt.online и ВН Telecom нису потписали нови Додатак који би се односио на први квартал 2018. године, ВН Telecom је искључио интерконекцијске водове. Овакав поступак значи да ВН Telecom у периоду од 01.01.2018. године до тренутка поновне успоставе интерконекције не само да није пружао услугу терминације међународног саобраћаја, већ није имао ни уговорни основ за њено пружање, из чега произилази став Агенције да се интерконекцијски водови у овом периоду не требају наплаћивати. Ово је став Агенције по првој ситуацији.

Да би се било која интерконекцијска услуга пружала и наплаћивала мора постојати основ у интерконекцијском уговору. Стога је Агенција анализирала актуелни уговор између ВН Telecoma и Akt.online како би пронашла евентуални основ за наплату интерконекцијских водова у ситуацији када није потписан Додатак за пружање услуга терминације међународног саобраћаја, односно када Akt.online не испоручује међународни саобраћај према мрежи ВН Telecoma.

Актуелни уговор између ВН Telecoma и Akt.online не садржи посебан додаток или анекс који би се односио само на пружање услуге интерконекцијских водова, односно физичку интерконекцију, те по таквом стању не постоји основ за наплату интерконекцијских водова.

Стога евентуални основ за наплату интерконекцијских водова треба тражити у основном тексту уговора, односно у прилозима уговора који се директно односе на интерконекцијске водове или их помињу уз остале услуге. Тако Прилог 3. дефинише листу услуга интерконекције које ВН Telecom пружа Akt.online међу којима је и услуга интерконекцијског вода. Прилог 4. дефинише тачке интерконекције, приступне комутације и капацитете интерконекцијских водова. Прилог 5. дефинише мјесечну накнаду за кориштење интерконекцијских водова, док Прилог 8. дефинише предвиђање количина саобраћаја и наручивање интерконекцијских водова. Од свих ових прилога, једино се Прилог 5. може довести у контекст плаћања, обзиром да се позива на Прилог 5. тадашњег РИП документа ВН Telecoma: "Цијене, обрачун и услови плаћања". Међутим, ни овај прилог се не може користити у заузимању става по питању потенцијалне ситуације, већ само у дефинисању износа мјесечног најма интерконекцијског линка обзиром да су у дијелу првом - Цјеновник услуга интерконекције дефинисане цијене, али не

и други детаљи на основу којих би се могло одговорити на упит Конкурenciјског савјета.

Стога Агенција сматра да је на потенцијалну ситуацију потребно примјенити члан 10. уговора који гласи: "Оператор се за све кориштене услуге које су предмет овог Уговора обавезује плаћати ВН Telecomу накнаде у укупном износу који је утврђен у Прилогу 5. овог Уговора, на основу важећег Ценовника из Прилога 5 РИП- а.". Члан 10. прецизира да се кориштене услуге наплаћују у складу са Прилогом 5. Уговора који је направљен у складу са Прилогом 5. РИП документа. Како Akt.online није користио услуге интерконекцијских водова од 1.1.2018. године па надаље, нити их је могао користити обзиром да их је ВН Telecom блокирао Агенција сматра да ни у потенцијалној ситуацији нема основа за наплату интерконекцијских водова од стране ВН Telecoma.

- Везано за упит Конкурenciјског савјета за став Агенције о корекцијама цијена до којих долази услед смањења количина саобраћаја, РАК даје следећи одговор.

Постоје два пословна модела по којима се тренутно уговара терминација међународног саобраћаја у Босни и Херцеговини. У једном моделу цијене терминације у фиксне и мобилне мреже су фиксирани, а мијењају се количине саобраћаја и попусти на основну цијену, такозване маргине. Принцип је да је маргина мања уколико је количина саобраћаја која се терминира у мрежу већа и обрнуто. У другом моделу и цијене терминације и количине саобраћаја се одређују на кварталном нивоу, што се потврђује новим анексом интерконекцијског уговора. Нови анекс може садржавати цијене терминације и количине саобраћаја из претходног квартала, али и не мора.

Константни пад количина саобраћаја доводи до континуираног смањења прихода свих оператора који учествују у терминацији међународног саобраћаја, што представља погодне околности за периодична спорења између оператора. Стога је нужно направити такве пословне моделе који ће донијети стабилност у дужем временском периоду, чиме би се значајно олакшали комерцијални преговори. Агенција прихвата став ВН Telecoma да се количина међународног саобраћаја која завршава у мрежи ВН Telecoma смањује што је последица све већег степена примјене ОТТ апликација на свјетском тржишту. Услед овакве ситуације приходи ВН Telecoma, али и свих алтернативних оператора који шаљу међународни саобраћај ка мрежи ВН Telecoma се смањују из године у годину. Сходно фактичком стању, а примјењујући принцип пропорционалности као један од основних принципа који се примјењује у регулацији Агенција сматра да се ефекат смањења прихода треба пропорционално одразити на све операторе. Овакав став значи да алтернативни оператори, без обзира на своје интересе, не могу задржати исте износе прихода које су имали раније, те да се и они морају прилагодити актуелној ситуацији. Овакав став Агенција је досљедно примјењивала и у претходном периоду. Примјена наведеног принципа у конкретном случају значи да се количине саобраћаја које алтернативни оператори шаљу према мрежи ВН Telecoma морају умањивати у складу са падом количина које ВН Telecom има на годишњем нивоу. На примјер, уколико ВН Telecom има тренд пада од $(..)^{**}\%$ (количина међународног саобраћаја која је завршила у мобилној мрежи ВН Telecoma на крају 2017. године је $(..)^{**}\%$ мања у односу на количину међународног саобраћаја која је завршила у мобилној мрежи ВН Telecoma на крају 2016. године), исти такав тренд требају пратити количине међународног саобраћаја које алтернативни оператори шаљу

према мрежи ВН Telecoma. При томе ВН Telecom не смије злоупотребљавати ефекат примјене ОТТ апликација на начин да приказује увећани, а не стварни пад саобраћаја у своју мрежу.

- Као могући начин рјешавања постојеће ситуације. Агенција види успоставу таквог пословног модела који ће донијети стабилност у терминацији међународног саобраћаја у Босни и Херцеговини. Ради се о модификацијама једног од модела који се тренутно примјењује у Босни и Херцеговини. Модел би се заснивао на цијенама терминације у фиксну мрежу, односно мобилну мрежу које ће бити фиксирани на годишњем нивоу, при чему се те цијене једном годишње утврђују. У случају да у текућој години није било знатних измјена цијена на ино тржиштима, исте цијене терминације се користе и наредну годину. Са фиксираним цијенама терминације оператори не би више преговарали о цијенама, већ о количинама саобраћаја и маргинама. Модел би садржавао више опција (минимално три или четири). Опције би се међусобно разликовале по количинама саобраћаја за фиксну и мобилну мрежу. Агенција је свјесна да је могуће направити модел са великим бројем опција од којих ниједна није повољна за алтернативног оператора, те стога сматра да формално увођење више опција само по себи нужно не значи и рјешење проблема. Истинска сарадња алтернативних оператора и ВН Telecoma по питању маргина и количина саобраћаја је кључна.

Агенција сматра да је без обзира на сталне падове количина саобраћаја које завршавају у мрежи ВН Telecoma могуће фиксирати и количине саобраћаја на годишњем нивоу. Наиме, пад количина саобраћаја за наредну годину могуће је предвидјети (са малом грешком) на основу трендова који вриједе за претходне године. У оквиру постојеће расподеле количина саобраћаја које ВН Telecom добија директним интерконекцијским везама са ино операторима и саобраћаја које добија преко алтернативних оператора потребно је имплементирати износ умањења саобраћаја добивен на основу актуелних трендова. На тај начин би се могле фиксирати количине саобраћаја по свим кварталима за наредну годину, тако да би постојала стабилност и по том елементу.

Уз фиксирани цијене терминације и количине саобраћаја остају још само маргине као елемент око којег је потребно преговарати. Сада долазимо у ситуацију да Агенција, односно друге надлежне институције утичу на одређивање износа маргина примјеном следећег принципа. Цијене терминације које се одређују комерцијалним договором ВН Telecoma и Akt.online су условљене цијенама које ВН Telecom даје ино операторима са којим има успостављене директне интерконекцијске водове. Примјењујући принцип недискриминације ВН Telecom је дужан понудити услугу терминације међународног саобраћаја алтернативним операторима из Босне и Херцеговине под таквим компаративним околностима, једнаким условима и истог нивоа квалитета као што је пружа ино операторима са којима има пословну сарадњу. То значи да цијене терминације које ВН Telecom нуди алтернативним операторима из Босне и Херцеговине морају бити умањене за износ трошкова које алтернативни оператори из Босне и Херцеговине имају приликом пословања са ВН Telecomom док те исте трошкове ино оператори у пословању са ВН Telecomom немају. Овај износ умањења представља

такозвану маргину. Алтернативни оператори сматрају да маргина, поред надокнаде трошкова, треба омогућити и одређену зараду, при чему је суштина проблема одређивање износа зараде. Слична ситуација је и у аклуелном случају. ВН Telecom тврди да алтернативни оператори са понуђеном опцијом имају могућност покривања трошкова и зараде на мјесечном нивоу, док алтернативни оператори тврде да са оним маргинама које им даје ВН Telecom не могу позитивно пословати, односно не могу покрити ни трошкове које имају. Тако имамо ситуацију да је неопходно одредити који трошкови су у питању, те колики је износ тих трошкова. Као неупитне трошкове које алтернативни оператори имају, а немају их ино оператори, Агенција сматра трошак изнајмљених водова, те трошак банкарских гаранција. Такођер, алтернативни оператори предају међународни саобраћај у мрежу ВН Telecomа на тачкама интерконекције за међународни саобраћај које се налазе у Сарајеву. Међутим, ино оператори са којима ВН Telecom има успостављене директне интерконекцијске линкове предају међународни саобраћај на тачкама интерконекције у Франкфурту или Бечу или Будимпешти. То значи да ВН Telecom о своме трошку транспортује међународни саобраћај из, на примјер, Франкфурта до Сарајева. Ово значи да алтернативни оператор из Босне и Херцеговине не терминира међународни саобраћај у мрежу ВН Telecomа под компаративним околностима и истим условима као ино оператор.

Што се тиче осталих трошкова које су алтернативни оператори изнијели у својим последњим обраћањима Агенцији, а односе се на трошкове дозволе за пружање фиксних јавних телефонских услуга и других накнада које оператори плаћају Агенцији везаних за међународни саобраћај (накнада за дозволу за кориштење кода међународне сигнализационе тачке и накнада за одржавање базе пренесених бројева), затим трошкове банкарског пословања (различите врсте провизија, на примјер код банкарских трансфера), те на крају накнаде које оператори морају плаћати у овисности у којем ентитету имају сједиште (на примјер, оператори са сједиштем у Републици Српској морају плаћати накнаду за унапређење општекорисних функција шума у износу од 0,07% прихода и против пожарну накнаду у износу од 0,04% прихода) Агенција сматра да без разрађеног трошковног модела који би потврдио обим учешћа ових трошкова у трошковима терминације међународног саобраћаја, те вјеродостојне документације која би потврђивала тачне износе трошкова који се односе на терминацију међународног саобраћаја, није могуће прихватити ове наводе алтернативних оператора.

Став Агенције је да би примјена горе описаног модела омогућила свим операторима предвидивост планирања прихода и расхода што би као резултат донијело стабилност њиховог пословања на сегменту међународног саобраћаја и спријечило понављање оваквих ситуација у будућности.

4. Релевантно тржиште

У складу са чланом 3. став (1) Закона и чл. 4. и 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), релевантно тржиште се одређује као тржиште одређених производа и/или услуга који су предмет обављања дјелатности привредних субјеката на одређеном географском подручју.

Релевантно тржиште производа обухвата све производе и/или услуге које потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјенивим, под прихватљивим условима, имајући у виду посебно њихове битне карактеристике,

квалитет, уобичајену намјену, начин употребе, услове продаје и цијене.

Конкурenciјски савјет је одредио да је у предметном поступку релевантно тржиште производа и/или услуга тржиште производа и/или услуга терминације међународних позива у фиксну мрежу ВН Telecom и транзит међународних позива преко фиксне мреже ВН Telecomа у мобилну мрежу ВН Telecomа.

Релевантно географско тржиште обухвата цјелокупан или значајан дио територије Босне и Херцеговине на којем привредни субјекти дјелују у продаји и/или куповини релевантног производа под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликују од услова конкуренције на сусједним географским тржиштима.

У конкретном случају релевантно географско тржиште је Федерација Босне и Херцеговине, будући да се све тачке интерконекције привредног субјекта ВН Telecom налазе на подручју Федерације Босне и Херцеговине.

У смислу наведеног, Конкурenciјски савјет је за релевантно тржиште предметног поступка утврдио тржиште терминације међународних позива у фиксну мрежу ВН Telecom и транзит међународних позива преко фиксне мреже ВН Telecomа у мобилну мрежу ВН Telecomа на подручју Федерације Босне и Херцеговине.

5. Прикупљање података од трећих особа

Како би разјаснило одређене чињенице и доказе изнесене у поступку, а имајући у виду и чињеницу како је Регулаторна агенција за комуникације БиХ, надлежна за ек-анте регулацију тржишта телекомуникација у Босни и Херцеговини, и како је већ укључена у рјешавање предметног случаја, Конкурenciјски савјет упутио јој је Захтјев за информацијама број: УП-04-26-2-040-24/17 дана 16.03.2018. године.

ПАК је доставила тражене податке дана 21.05.2018. године, поднеском запримљеним под бројем: УП-04-26-2-040-35/17.

6. Усмена расправа

У даљем току поступка, будући да се ради о поступку странака са супротним интересима, Конкурenciјски савјет је заказао усмену расправу, у складу са чланом 39. Закона, за дан 07.03.2018. године (позиви достављени Подносиоцу захтјева актом број: УП-04-26-2-040-14/17 дана 19.02.2018. године и ВН Telecomу актом број: УП-04-26-2-040-15/17 дана 19.02.2018. године).

На усменој расправи одржаној дана 07.03.2018. године у просторијама Конкурenciјског савјета у име странака у поступку су приступили њихови законски заступници и пуномоћници којом приликом су имали могућност да једни другима постављају питања и разјасне међусобно спорне ствари (Записник са усмене расправе, акт број: УП-04-26-2-040-18/17).

Подносилац захтјева и Противна страна у поступку су остали при досадашњим исказима, као и дали додатна појашњења, те расправили о предмету поступка, а на основу доказа који су достављени у поступку.

Подносилац захтјева је на самом почетку расправе истакао како није извршио увид у одговор ВН Telecomа на Захтјев и Закључак о покретању поступка јер му исти није био достављен, те како ће се након што изврши увид у споменути одговор накнадно изјаснити везано за наводе из одговора.

ВН Telecom је водитељу поступка предао одговор на Захтјев и Закључак о покретању поступка те истакао да у цјелости оспорава основаност поднесеног захтјева, чињеничне наводе и истакнуте приједлоге у Захтјеву. У

одговору урученом Конкурнцијском савјету, ВН Telecom указује на акт Регулаторне агенције за комуникације број 02-29-558-1/18 од 20.02.2018. године, у којем регулатор истиче како се пред истим тренутно воде преговори у циљу рјешавања правне ситуације по којој је поднесен Захтјев Акт онлине. Улога регулатора у том поступку је таква да се може описати као савјетодавна у пружању смјерница у циљу рјешавања сукобљених комерцијалних интереса, а наводи које регулатор износи у поменутом акту између осталог потврђују аргументацију ВН Telecomа која се износи у одговору, а то је да сви оператори, укључујући и алтернативне, требају пропорционално сносити посљедице пада прихода, чиме се ВН Telecom и водио достављеним комерцијалним условима према свим алтернативним операторима укључујући и Акт онлине.

Везано за смјернице на које се у изјашњењу позивао ВН Telecom, Подносилац захтјева је скренуо пажњу на чињеницу да од 5 датих смјерница од стране РАК-а ВН Telecom је испоштовао једну. Наиме истина је да је нудио цијене равне оним из задњег квартала 2017. године, али уз смањен број минута међународног саобраћаја, и то битно смањен број, што поновно алтернативног оператора доводи у исту позицију у којој је сад. Надаље, у смјерницама РАК јасно наводи да ВН Telecom треба алтернативним операторима понудити већи број различитих опција по маргинама и количинама саобраћаја при чему вриједи принцип већа количина саобраћаја – мања маргина. На бази принципа недискриминације ВН Telecom је требао да узме у обзир да смањење количине саобраћаја по кварталима за алтернативне операторе мора бити пропорционално стварном смањењу укупних количина међународног саобраћаја. Дакле, од свих смјерница које РАК прописује, укључујући и смјерницу да ВН Telecom мора узети у обзир трошкове које сваки алтернативни оператор има за ову врсту услуге приликом формирања цијена, ВН Telecom је уважио једну, тј. понудио цијене које су вриједиле за 4. квартал 2017. при чему можемо доказати да је и са таквом цијеном алтернативни оператор доведен у ситуацију да послуже са позитивном нулом уз незнатну добит, а ово све због смањене количине саобраћаја.

Представници ВН Telecomа су негирали наводе о несразмјерном смањењу количина саобраћаја, како оних понуђених Akt.online-у тако и укупним количина међународног саобраћаја, нагласивши да су конкретне податке доставили како Конкурнцијском савјету, тако и РАК-у из чега се јасно може утврдити неоснованост навода. Такођер, констатација да је дјеловање ВН Telecomа довело до гашења, односно престанка пословања оператора ТЗ и Аир Аба није тачна, обзиром да оператор ТЗ и даље посједује лиценцу има валидан важећи уговор с ВН Telecomом и послује на тржишту телекомуникација у БиХ. Такођер, супротна страна је дала осврт и на констатације о томе, да понуђени комерцијални услови доводе Акт онлине у негативно пословање, што се не може сматрати тачним, односно прорачуни које компанија Akt.online доставила Конкурнцијском савјету представљају искључиво приходе које наведена компанија има према својој мајци фирми Актон Словенија, а не према другим ино операторима који су стварни купци наведеног сервиса. Самим тим наведене прорачуне сматра нерелевантним за наведени поступак.

Подносилац захтјева је поновио како су његови наводи о количини саобраћаја истинити те подвукао како је у посљедњој понуди коју је упутио запосленик ВН Telecomа (...) ** од 26.02.2018. наведена количина минута за фиксну мрежу (...) **. Ранија количина у 4. кварталу 2017. године која је понуђена од стране ВН Telecomа износила је (...) ** минута

на мјесечном нивоу, а у трећем кварталу 2017. године понуда је чак износила (...) ** минута, што је очито пад од неких (...) ** % укупно. Из овог је видљиво да ВН Telecom константно и намјерно умањује саобраћај овом оператору тако што му нуди услове које се за ову врсту трансакције уопште не морају нудити на овај начин јер је очито јако широко поље за преговоре када се у 3. кварталу у 2017. године уговара (...) ** за фиксну телефонију мјесечно, а за 1. квартал 2018. године само (...) **, уз исту цијену. С овим у вези, достављена је e-mail кореспонденција о вођењу преговора у периоду прва три мјесеца ове године и раније на увид Конкурнцијском савјету.

Противна страна се на напријед наведено изјаснила наводећи да је са свим количинама које су понуђене под комерцијалним условима Akt.online-у Конкурнцијски савјет упознат 23.01.2018. од стране ВН Telecomа, као и са цијенама које су нуђене у наведеном периоду. На основу истих јасно се може утврдити да Akt.online-у од стране ВН Telecomа у протеклих 4 године није пропорционално умањивана количина саобраћаја коју може терминирати са попустима у односу на укупан пад долазног међународног саобраћаја.

ВН Telecom подсјећа на принцип подржан од стране регулатора, а који подразумијева да сви оператори пропорционално носе терет пада количина међународног саобраћаја који је ВН Telecom Конкурнцијском савјету и процентуално представио у допису од 23.01.2018. Узме ли се у обзир табела која говори о прегледу долазног међународног саобраћаја у ВН Telecom мреже за период 2009.-2017. године и табела која говори о количини саобраћаја за фиксну и мобилну мрежу према Актону односно Акт. онлине, јасно је како је Akt.online уживао такве количине саобраћаја које нису биле пропорционалне паду саобраћаја који је трпио ВН Telecom. Јасни су економски показатељи из параметара у ове двије табеле који указују на чињеницу да би у случају пропорционалности коју захтијева регулатор, дозвољени саобраћај према Akt.online био мањи. Када је ријеч о смјерницама регулатора наглашавамо да једна од смјерница указује како се креирање модела за 1. квартал треба базирати на примјени само цијена које су вриједиле у 4. кварталу 2017. што је од стране ВН Telecomа и испоштовано односно због чега су наводи противне стране о количини долазног саобраћаја ирелевантни.

На упит водитеља поступка у вези начина формирања цијена, калкулација и фактора који улазе у обрачун цијена, представник ВН Telecomа се изјаснио да је улазни параметар за израчун званична цијена коју ВН Telecom има према ино партнерима од (...) ** ЕВР/минут за фиксну и (...) ** ЕВР/минут за мобилну мрежу. Наведена цијена се умањује у конкретном случају компаније Akt.online, то је (...) ** % за позиве у фиксну мрежу и (...) ** % у мобилну мрежу. Разлика између ино цијене по којој ВН Telecom добија позиве и цијене која се под комерцијалним условима нуди и уговара са Akt.online даје могућност позитивног пословања Подносиоца захтјева, а доказ томе је да за 12 година пословања компаније Akt.online ово представља кључни извор прихода наведене компаније, што је у тоталној супротности са процесом либерализације тржишта телекомуникација у БиХ. Обзиром да пословни субјект није испунио обавезе из члана 5. Правила 68/2013 о обављању дјелатности даваоца фиксних и јавних телефонских услуга у БиХ.

Подносилац захтјева је навео да није истина да компанија Akt.online искључиво живи од средстава прикупљених овом услугом. Она представља велики генератор прихода и то је тачно, али обзиром на мале

разлике улазне и излазне цијене оно од чега се живи је знатно мање у поређењу са укупним прометом. Компанија Akt.online поред лиценце за обављање фиксних телефонских услуга има и све остале лиценце издате од РАК-а изузев мобилне телефоније, и врши остале услуге сектора телекомуникација, приступ интернету, дата услуге и сл. Од voice услуга имамо услугу реализовану са ВН Telecomom, тако да није истина да живимо само од наведеног.

Противна страна је у даљем току расправе упознала Конкурентски савјет да је разлог искључења линкова за међународни саобраћај истек припадајућег анекса уговора о интерконекцији с датумом 31.12.2017. године и неприхватање понуђених комерцијалних услова за први квартал 2018. године. Напомињући да ВН Telecom у случају да је оставио активне линкове, не би имао правни основ за наплату односно издавање фактуре за извршене услуге. Такођер, нагласивши да је у пословању са алтернативним операторима у БиХ неопходан инструмент осигурања плаћања, обзиром да су у више наврата били принуђени исти употребити према одређеним интерконектованим операторима. Такођер, Противна страна је упознала Савјет да тренутно има одређене проблеме са наплатом дуговања фирме Актон Словенија оснивача и власника Подносиоца захтјева, која са ВН Telecomom има уговорену услугу, обзиром да им је у духу добре пословне сарадње омогућено пословање без доставе банкарске гаранције, што јасно указује да у овом бизнису ВН Telecom преузима значајан ризик за наплату својих потраживања.

У даљем току расправе стране су износиле своју аргументацију што је и констатовано Записником са усмене расправе, а између осталог битно је нагласити да је Подносилац захтјева у једном моменту током расправе одустао од појединих тачака из члана 10. Закона по којима је првобитно поднио Захтјев против ВН Telecoma, те остао само код тачке а) из става 2) члана 10. Закона, да би касније повукао своју ранију изјаву те остао код свих тачака које је навео у првобитном захтјеву.

7. Утврђено чињенично стање и оцјена доказа

У предметном поступку, приступило се прикупљању релевантне документације и података, те је увидом у исте утврђено слиједеће:

- Да је РАК дана 09.10.2007. године донијела Листу оператора са значајном тржишном снагом број: 03-29-2374-1/07, у којој се наводи да су ВН Telecom, Телеком Српске а.д. Бања Лука, Краља Петра I Карађорђевића 61-А, 78 000 Бања Лука и Хрватске телекомуникације д.о.о. Мостар, Кнеза Бранимира бб, 88 000 Мостар оператори телекомуникација у Босни и Херцеговини који имају значајну тржишну снагу на тржишту услуге фиксне и мобилне телефоније.
- Да је ВН Telecom дужан у складу са Законом о комуникацијама Босне и Херцеговине и осталим релевантним прописима Регулаторне Агенције за комуникације усвојити Референтну интерконекцијску понуду за повезивање на фиксну мрежу привредног субјекта ВН Telecoma (РИП) чији је предмет утврђивање услова под којима ВН Telecom нуди могућност за успостављање и реализацију интерконекције мрежа других оператора на јавну фиксну телефонску мрежу ВН Telecoma у правном, технолошко-техничком и економском смислу, процедуре преговарања у циљу закључивања Уговора о интерконекцији као и права и обавезе

будућих уговорних страна у вези са пружањем/кориштењем Услуга интерконекције.

- Да је важећи РИП јавно објављен на службеној страници РАК-а и одобрен од стране РАК-а. У РИП-у је извршена подјела на услуге интерконекције-основне (ДИО ПЕТИ РИП, страна 13.) чија је цијена регулисана од стране РАК-а, и услуге интерконекције-комерцијалне (ДИО ШЕСТИ РИП, страна 24.) које се сагласно члану 53. РИП-а пружају на комерцијалној основи и предмет су Анекса Уговора између ВН Telecoma и Оператора.
- Да су цијене за наведене услуге из шестог дијела РИП-а које подразумевају цијену транзитирања међународних позива заједно са цијеном терминирања позива у мреже ино оператора, као и цијена терминирања међународних позива у мреже ВН Telecoma и оператора у БиХ предмет комерцијалног договора.
- Да су ВН Telecom и привредни субјект Akt.online дана 01.02.2008. године закључили Споразум о интерконекцији број ВН Telecoma 01-71-212/2008 и број Akt.online 46/08, на основу којег су периодично закључивали Уговор о интерконекцији, а последњи је закључен дана 04.10.2011. године, потписан од стране Akt.online, односно 16.09.2011. године од стране ВН Telecoma.
- У складу са наведеним Уговором о интерконекцији број ВН Telecom и Akt.online су периодично закључивали Додатак уговора о интерконекцији чији је предмет био регулисање међусобних права и обавеза између уговорних страна поводом пружања услуга међународног саобраћаја у складу са РИП-ом за повезивање на фиксну мрежу ВН Telecoma.
- Да је последњи важећи додатак Уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecoma за услуге међународног саобраћаја број: 01-2.5-1410/17 од дана 05.10.2017. године, по којем су у 4. кварталу 2017. године за Akt.online цијене за фиксне позиве биле (..) ** КМ/мин (..) ** €/мин односно (..) ** КМ/мин (..) ** €/мин за мобилне позиве, са количинама фиксног саобраћаја од (..) **, односно мобилног саобраћаја (..) *. Наведени додатак Уговора је важио до 31.12.2017. године.
- Да је чланом 6. додатка Уговора прописано да ће ВН Telecom 15 дана прије истека истог, односно 15.12.2017. године понудити оператору Akt.online закључивање новог додатка Уговора, под истим или измијењеним условима.
- Да је у складу са чланом 6. додатка Уговора ВН Telecom дана 15.12.2017. године понудио оператору Akt.online наставак сарадње и у првом кварталу 2018. године по цијени терминације међународног саобраћаја у фиксну мрежу ВН Telecoma од (..) ** КМ/мин, а терминације у мобилну мрежу ВН Telecoma по цијени (..) ** КМ/мин, са количинама фиксног саобраћаја од (..) * саобраћаја квартално.
- Да Akt.online није прихватио нове услове из понуђеног додатка Уговора, те да је истеком додатка Уговора број: 01-2.5-1410/17, односно неприхватањем нове понуде ВН Telecoma за терминацију међународног саобраћаја, ВН Telecom дана 31.12.2017. године извршио

деактивацију услуге, односно искључио линкове за реализацију услуге међународне терминације позива у мреже ВН Telecoma.

На основу достављених доказа и утврђеног чињеничног стања, као аргументације изнесене током поступка, савјесном и детаљном оцјеном сваког доказа посебно и свих доказа заједно, Конкурентијски савјет је разматрало наведени предмет и донијело одлуку да се Подносилац у свом захтјеву одбије, јер радње које се стављају на терет привредном субјекту ВН Telecom не представљају злоупотребу доминантног положаја из члана 10. став 2) тачка а), б), ц) и д) Закона.

Као прво, у овом поступку Конкурентијски савјет је извршио увид у:

- Закон о комуникацијама;
- Одлуку Савјета министара Босне и Херцеговине о усвајању Политике сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине за раздобље 2017.-2021. године и акцијског плана за реализацију политике;
- Анализа тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији - veleprodajни ниво; Анализи тржишта позива који завршавају у индивидуалним мобилним мрежама - veleprodajни ниво;
- РИП документ ВН Telecoma;
- Правило РАК-а 54/2011, 35/2008 и 51/2010;

Такођер, Конкурентијски савјет је извршио и увид у Директиве које се односе на електронске комуникације из 2002. године, а у циљу упознавања са регулаторним оквиром, и циљевима који су задани истима и то:

- Директива 2002/19/EЗ о приступу (Directive 2002/19/EC of the EVRoepan Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Директива 2002/22/EЗ о универзалној услузи (Directive 2002/22/EC of the EVRoepan Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive), OJ L 108, 24.4.2002);
- Директива 2002/77/EЗ о конкуренцији (Commission Directive 2002/77/EC of 16 September 2002 on competition in the markets for electronic communications networks and services, OJ L 249, 17.9.2002);

Закон о комуникацијама је по први пут у Босни и Херцеговини поставио правни оквир за регулацију тржишта електроничких комуникација, истим Законом утемељено је независно тијело Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине, а у члану 3. Закона о комуникацијама као мјеродавна тијела за provedбу одредби у области електроничких комуникација одређена су Савјет министара Босне и Херцеговине и Регулаторна агенција за комуникације Босне и Херцеговине. Савјет министара Босне и Херцеговине даје оквир у облику усвајања Политике овог сектора, а РАК регулира мреже, услуге, утврђује цијене, издаје дозволе, међуповезивање и одређује услове за осигурање заједничких и међународних комуникацијских средстава и остало.

РАК је обавијестио Конкурентијски савјет да је упознат са предметним случајем, те да је крајем 2017. године запримио дописе привредних субјеката Akt.online, Блицнет д.о.о. Бања Лука, Еуропронет Боснија д.о.о. Сарајево којим

обавјештавају РАК о искључењу линкова за услугу међународне терминације од стране ВН Telecoma.

ВН Telecom је као резултат састанака са РАК-ом послао нове понуде наведеним привредним субјектима, које исти нису прихватили, иако су се изјаснили да су понуђени услови бољи од претходних, али да им нови услови не омогућавају конкурентност на тржишту међународног саобраћаја у односу на ино операторе.

Такођер, утврђено је да је привредни субјект Логософт прихватио иницијалну понуду ВН Telecoma за I квартал 2018. године, те да су стране закључиле нови додатак Уговора за прва три мјесеца 2018. године са цијеном за фиксну мрежу од (...) ** КМ/мин. и количину до (...) **, те цијеном за мобилну мрежу од (...) ** КМ/мин и количином до (...) **.

Током поступка такођер је утврђено да је у духу смјерница РАК-а ВН Telecom дана 23.03.2018. године постигао договор о новим условима за терминацију међународног саобраћаја у фиксну и мобилну мрежу ВН Telecoma са привредним субјектом Блицнет, те да је истог дана од 15:00 сати услуга поново активирана. Уговорена цијена за фиксни саобраћај је (...) ** КМ/мин, односно (...) ** КМ/мин за мобилни саобраћај, са количинама од (...) ** и (...) ** саобраћај. Такођер, у духу смјерница РАК-а оператору Блицнет се дозвољава додатна количина међународног саобраћаја коју терминира у фиксну мрежу ВН Telecoma од (...) ** међународног саобраћаја коју терминира у мобилну мрежу ВН Telecoma.

У вези навода Подносиоца захтјева да из маргине која би требала бити између цијене са попустом и цијене без попушта, мора да покрива сталне директне мјесечне трошкове у износу од приближно (...) ** КМ да би тек након тога могао остварити неку добит, те да смањивањем количине саобраћаја и повећавањем цијена без реалног повећања попушта, простор за маргину је годинама све мањи и мањи, док са задњим условима за први квартал 2018. године којима се додатно смањиле количине саобраћаја и дигле цијене ВН Telecom је направио такво стање да простора за икакву маргину више нема, него је биланс негативан, те прорачуна које је Подносилац доставио Конкурентијском савјету по којима би пословање Подносиоца захтјева по цијенама и количинама из нове понуде ВН Telecoma у I кварталу 2018. године било негативно Конкурентијски савјет посебно истиче чињеницу, да Подносилац захтјева, што се тиче међународног пословања има пословну сарадњу само са својом матичном компанијом Актон из Словеније, која је 100% власник привредног субјекта Akt.online, тако да се цијена по којој Akt.online фактурише услуге својој матичној компанији не може сматрати фер тржишном цијеном која је формирана на основу закона понуде и потражње на међународном тржишту, пошто се ради о међусобно повезаним привредним субјектима.

Током поступка Конкурентијски савјет је утврдио, а што је и Регулаторна агенција за комуникације истакла у свом допису од 21.05.2018. године да у Босни и Херцеговини постоје два пословна модела по којима се тренутно уговара терминација међународног саобраћаја. У једном моделу цијене терминације у фиксне и мобилне мреже су фиксиране, а мијењају се количине саобраћаја и попусти на основну цијену, такозване маргине. Принцип је да је маргина мања уколико је количина саобраћаја која се терминира у мрежу већа и обрнуто. У другом моделу и цијене терминације и количине саобраћаја се одређују на кварталном нивоу, што се потврђује новим анексом интерконекцијског уговора. Нови анекс може садржавати

цијене терминације и количине саобраћаја из претходног квартала, али и не мора. Такођер је утврђено, а што је и представник ВН Telecoma изложио на усменој расправи да је улазни параметар за израчун цијена званична цијена коју ВН Telecom има према ино партнерима од (...) ** ЕВР/минут за фиксну и (...) ** ЕВР/минут за мобилну мрежу, а у што се Конкурентијски савјет увјерио увидом у достављене Уговоре и испостављене фактуре ино партнерима ВН Telecoma, те се у конкретном случају привредном субјекту Akt.online наведена цијена умањује (...) ** % за позиве у фиксну мрежу и (...) ** % за позиве у мобилну мрежу, чиме се потврђује да су нетачни наводи Подносиоца захтјева да су маргине (...) ** %.

У погледу навода Подносиоца захтјева да ВН Telecom у уговорима (анексима) са ино партнерима и испостављеним фактурама формално ставља цијену (...) ** ЕВР/мин за фиксни саобраћај, односно (...) ** ЕВР/мин за мобилни саобраћај, али да је међусобно договорена ефективна цијена нижа, Конкурентијски савјет је увидом у све Уговоре које ВН Telecom има закључене са ино партнерима, као и у фактуре за 2017. и 2018. годину испостављене према истим, недвојбено утврдило да су цијене које су договорене са ино партнером и назначене у важећим уговорима једнаке цијенама на испостављеним фактурама за извршене услуге терминације позива. Као примјер Конкурентијски савјет наводи Уговор између Телекома Аустрије "A1 ТЕЛЕКОМ АУСТРИЈА АГ" и ВН Telecoma за период од 01.01.2017. године до 30.06.2017. године као и примјер фактуре број: 90106416 за шести мјесец 2017. године из којих је јасно видљиво да је цијена од (...) ** ЕВР/мин за фиксну и (...) ** ЕВР/мин за мобилну мрежу (сви уговори са ино партнерима са фактурама за 2017. и 2018. годину приложени у спису).

Такођер, РАК у циљу даљег развоја конкуренције на тржишту телекомуникација, у складу са Одлуком о усвајању Политике сектора електронских комуникација Босне и Херцеговине за период 2017.-2021. године (тренутно важећа), водећи се смјерницама надлежних институција Европске уније у погледу анализе тржишта у области електронских комуникација, а у складу са Законом о комуникацијама БиХ и Правилном 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникација редовно врши анализе релевантних тржишта подложних претходној (*ex ante*) регулацији и на основу тога доноси одговарајуће одлуке и мјере. Основни циљ поступка анализе тржишта јесте утврдити постоји ли на одређеном тржишту ефективна конкуренција или на том тржишту постоји један или више оператора који имају значајну или заједничку значајну тржишну снагу. На основу резултата проведене анализе, операторима са значајном тржишном снагом се утврђују регулаторне обавезе, при чему се могу увести нове обавезе, те задржати, измијенити или укинути постојеће. Конкурентијски савјет је утврдио да у актуелној "Анализи тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији - велепродајни ниво-" и "Анализи тржишта позива који завршавају у индивидуалним мобилним мрежама - велепродајни ниво" РАК посебно напомиње да се обавеза трошкова оријентације цијена терминације, онако како је

предложена у предметним *Анализама тржишта*, односи на позиве који започињу у мобилним и фиксним мрежама у Босни и Херцеговини. Трошкова регулација међународног саобраћаја у овој фази не би била одговарајућа и пропорционална обавеза јер не би помогла постизању ефикасне конкуренције на овом тржишту. Осим тога, важно је додати да Босна и Херцеговина још увијек није дио ЕУ заједничког тржишта и због тога није обавезна да третира међународне операторе једнако као домаће. Зато РАК сматра да регулацију цијене терминације међународног саобраћаја у индивидуалне фиксне мреже у Босни и Херцеговини не треба уводити у овој фази, док ће РАК пратити развој тржишта и реаговати у складу са законским овластим, ако се у међувремену појави потреба за регулисањем и ове врсте позива.

Такођер, РАК у својим Анализама релевантних тржишта терминације позива у фиксне и мобилне мреже није посматрала сегмент међународног саобраћаја као дио релевантног тржишта. Сходно томе ове услуге се пружају у складу са комерцијалним договором оператора који подразумјевају да РАК не одређује цијену терминације, што укључује и количину саобраћаја и одговарајуће маргине, већ да оператори договарају обострано прихватљиве комерцијалне услове, те да је тренутни модел, који су прихватили сви алтернативни оператори, једини прихватљиви модел поступања за све операторе у Босни и Херцеговини.

Конкурентијски савјет у вези навода Подносиоца захтјева о несразмјерном смањењу количина понуђеног саобраћаја од стране ВН Telecoma истиче став РАК-а, да константни пад количина саобраћаја доводи до континуираног смањења прихода свих оператора који учествују у терминацији међународног саобраћаја, што представља погодне околности за периодична спорења између оператора. Стога је нужно направити такве пословне моделе који ће донијети стабилност у дужем временском периоду, чиме би се значајно олакшали комерцијални преговори. РАК прихвата став ВН Telecoma да се количина међународног саобраћаја која завршава у мрежи ВН Telecoma смањује што је последица све већег степена примјене ОТТ апликација на свјетском тржишту. Услед овакве ситуације приходи ВН Telecoma, али и свих алтернативних оператора који шаљу међународни саобраћај ка мрежи ВН Telecoma се смањују из године у годину. Сходно фактичком стању, а примјењујући принцип пропорционалности као један од основних принципа који се примјењује у регулацији РАК сматра да се ефекат смањења прихода треба пропорционално одразити на све операторе. Овакав став значи да алтернативни оператори, без обзира на своје интересе, не могу задржати исте износе прихода које су имали раније, те да се и они морају прилагодити актуелној ситуацији. Овакав став РАК је досљедно примјењивала и у претходном периоду.

Конкурентијски савјет анализом прикупљених података у току поступка утврдио да се укупна количина међународног саобраћаја која завршава у мрежи ВН Telecoma смањивала током посљедњих пет година како је приказано у следећој табели:

Табела 5.

Година	Укупни међународни долаз у фиксну мрежу БХТ	Проценат смањења у односу на претходну годину	Укупни међународни долаз у мобилну мрежу БХТ	Проценат смањења у односу на претходну годину
2013.	(...) **	(...) **	(...) **	(...) **
2014.	(...) **	(...) **	(...) **	(...) **
2015.	(...) **	(...) **	(...) **	(...) **
2016.	(...) **	(...) **	(...) **	(...) **
2017.	(...) **	(...) **	(...) **	(...) **

Извор: Анализа Конкурентијског савјета на основу прикупљених података

Такођер је утврђено да је ВН Telecom свим алтернативним операторима у Босни и Херцеговини смањивао количине међународног саобраћаја у складу са смањењем укупног долазног саобраћаја у мреже ВН Telecomа подједнако, а како је видљиво из података и документације коју је Конкуренијски савјет прикупио у току поступка, проценат смањења количина саобраћаја који је током последњих пет година терминирао Подносилац захтјева је био мањи од процента пада укупних количина долазног саобраћаја у мреже ВН Telecomа.

Неспорно је у току поступка утврђено, а што је и РАК утврдила доношењем Листе оператора са значајном тржишном снагом број: 03-29-2374-1/07, у којој се наводи да су ВН Telecom, Телеком Српске а.д. Бања Лука, Краља Петра I Карађорђевића 61-А, 78 000 Бања Лука и Хрватске телекомуникације д.о.о. Мостар, Кнеза Бранимира бб, 88 000 Мостар оператори телекомуникација у Босни и Херцеговини који имају значајну тржишну снагу на тржишту услуге фиксне и мобилне телефоније, као и у својим *"Анализама тржишта"* које је су објављене на интернет страници РАК-а у којима се наводи, да је ВН Telecom, као и остали наведени оператори који послују на релевантном тржишту терминације позива проглашен СМП оператором, односно оператором са значајном тржишном снагом на тржишту завршавања (терминације) позива у властиту мрежу на фиксној локацији, дакле да имају доминантан положај на релевантном тржишту.

Конкуренијски савјет истиче чињеницу да привредни субјект ВН Telecom, иако у већинском власништву државе и проглашен доминантним оператором на релевантном тржишту, даље послује и у складу са Законом о привредним друштвима Федерације Босне и Херцеговине, те је и његов легитимни циљ стицање добити, као и сваког другог привредног субјекта. Питање обавезе пружања услуге терминације позива у складу са РИП документом ВН Telecomа, с једне стране, те постизања договора око обојстрано прихватљивих комерцијалних услова у вези пружања услуга терминације међународних позива с друге стране, што доводи до могућности непостизања договора или могућих спорова између оператора, за Конкуренијски савјет представља аутономно право привредног субјекта на доношење пословних одлука у циљу заштите властитог пословања.

Конкуренијски савјет је у току оцјене овог случаја закључио да је дјеловање на овом тржишту дјеломично регулисано регулативом РАК-а, која је у складу са Законом о комуникацијама *lex specialis* који регулира ову специфичну материју на специфичан начин, те тражило модус, у којем би могло пронаћи простор за оцјену повреда из члана 10. Закона о конкуренцији, и то у појединачним случајевима, након што су се догодили као ех пост дјеловање, а при томе пазећи да не улази у мјеродавности других институција, те поштујући задани правни оквир. Наиме, чињеница да је РАК наметнула обавезу пружања услуга интерконекције привредном субјекту ВН Telecom, а да се услови пружања услуга терминације међународних позива одређују на основу комерцијалних договора, као и да РАК у својим Анализама релевантних тржишта терминације позива у фиксне и мобилне мреже није посматрала сегмент међународног саобраћаја као дио релевантног тржишта, односно услед изостанка *ex ante* регулативе од стране РАК-а на релевантном тржишту међународне терминације, Конкуренијски савјет ни на који начин не може преузети обавезе ограничавања једног субјекта, ради остваривања циљева другог субјекта.

Сходно наведеном, Конкуренијски савјет у конкретном случају не може преузети улогу регулатора нити директно одлучивати о цијенама и количинама међународног саобраћаја. Што се тиче висине маргина које би биле прихватљиве за поједине привредне субјекте, односно алтернативне операторе, Конкуренијски савјет сматра да су маргине које је ВН Telecom понудио Подносиоцу захтјева довољне за несметано пословање на релевантном тржишту, и то поготово у предметном случају гдје су поједини привредни субјекти, односно алтернативни оператори прихватили нове понуде ВН Telecomа, те закључили нове додатке Уговора (оператор Логософт који је прихватио иницијалну понуду ВН Telecomа за период од 01.01.до 31.03.2018. и оператор Блицнет који је накнадно прихватио понуду ВН Telecomа те закључио уговор за период од дана потписивања до 30.09.2018. године). Овдје је битно истаћи чињеницу да Подносилац захтјева није прихватио нову, накнадну понуду ВН Telecomа која је садржавала цијене за терминацију међународног саобраћаја које су биле на снази у IV кварталу 2017. године.

Као важан аспект у предметном случају на који је Конкуренијски савјет посебно обратио пажњу јесте утицај искључења интерконекцијских водова на крајње потрошаче у Босни и Херцеговини. Наиме, истеком последњег важећег додатка уговора о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecomа за услуге међународног саобраћаја број: 01-2.5-1410/17 од 05.10.2017. године, ВН Telecom је извршио деактивацију услуге, односно искључио интерконекцијске водове привредном субјекту Akt.online. Конкуренијски савјет се у вези описане ситуације обратио РАК-у као мјеродавној институцији у области телекомуникација у Босни и Херцеговини која у свом допису од дана 21.05.2018.године истиче да генерално посматрано, искључење интерконекцијских водова не утиче на квалитет и квантитет говорног саобраћаја којег потрошачи у Босни и Херцеговини примају. Оваква оцјена се заснива на сазнањима Агенције да сви алтернативни оператори имају редундантне преносне системе, што значи да у случају испада једног преносног пута, без обзира на разлог испада (квар, искључење или нешто треће), сав саобраћај који је транспортован по том путу се аутоматски преусмјерава на резервне руте. Преусмјеравање се одвија практично тренутно (реда дијелова секунде). У таквом сценарију потрошачи у Босни и Херцеговини не би осјетили посљедице искључења интерконекцијских линкова са аспеката квалитета и квантитета говорног саобраћаја. Постоји могућност да би уколико је резервна преносна рута слабијег квалитета, поједини потрошачи осјетили посљедице преноса саобраћаја по таквој рути што би се огледало у нарушеном квалитету говора. Како се оператор Akt.online раније изјашњавао да преноси саобраћај само *премиум* квалитета, сматрамо да су и резервне руте у конкретном случају обезбиједиле квалитет саобраћаја једнак ономе на примарним рутама. Горе дате оцјене су засноване на постојећим сазнањима Агенције, без извршених додатних анализа конкретне ситуације.

Искључење водова може узроковати губитак говорног саобраћаја за потрошаче у Босни и Херцеговини у ситуацији када се за повезивање алтернативног оператора са мрежом ВН Telecomа користе двосмјерни водови, дакле водови по којима алтернативни оператор шаље саобраћај у мрежу ВН Telecomа, али и по којима ВН Telecom шаље саобраћај у мрежу оператора. Тада постоји могућност да је ВН Telecom након искључења водова неком алтернативном оператору, саобраћај за мрежу тог алтернативног оператора

преусмјерио на водове којима је ВН Telecom повезан са другим оператором са којим алтернативни оператор којем су искључени водови нема интерконекцију. У таквој ситуацији долази до губитка позива који траје све док се не успостави интерконекција између алтернативног оператора и оператора на којег ВН Telecom преусмјери позиве, или док ВН Telecom није преусмјерио говорни саобраћај на оператора који већ има интерконекцију са алтернативним оператором. Међутим, како Akt.online нема својих крајњих корисника, односно не врши терминацију у своју властиту мрежу, што је и РАК потврдила у својој "Анализи тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне јавне телефонске мреже на фиксној локацији - veleprodajni nivo" (Akt.online нема ниједног властитог крајњег корисника и има само кориснике ЦС услуге-услуга одабира оператора), оваква ситуација није ни могућа у конкретном случају Akt.online-ВН Telecom. Искључење водова нема утицаја на малопродајне цијене, односно цијене по којима потрошачи у Босни и Херцеговини плаћају услуге фиксне и мобилне телефоније.

Конкурентски савјет прихвата горе наведени став РАК-а као релевантне независне институције за provedбу одредби у области електронских комуникација, те у вези искључења интерконекцијских водова посебно истиче да је услуга пружања интерконекције на фиксну мрежу ВН Telecoma, тј. кориштења интерконекцијских водова зависно повезана, односно међусобно условљена услуга са услугом међународне терминације позива у мреже ВН Telecoma, па у тренутној ситуацији када стране нису постигле договор око обострано прихватљивих комерцијалних услова за наставак даљње пословне сарадње на тржишту међународне терминације, односно нису закључиле нови уговор о интерконекцији на фиксну мрежу ВН Telecoma за услуге међународног саобраћаја, који је правни основ за даљњу пословну сарадњу, небитна је чињеница да ли су интерконекцијски водови укључени или искључени када се исти не користе за наведену услугу, односно када путем истих привредни субјект Akt.online није могао транспортовати међународни саобраћај према интерконекцијским тачкама у мрежи ВН Telecoma због непостојања уговорног основа за обављање наведених услуга.

Подносилац захтјева је првобитно поднио Захтјев за покретање поступка за утврђивање злоупотребе доминантног положаја ВН Telecoma у смислу члана 10. став (2) тачке а), б) и д) Закона о конкуренцији, па се потом на усменој расправи изјаснио да остаје само код тачке а), те је на крају усмене расправе повукао своју ранију изјаву и одлучио да остаје код првобитног Захтјева. Дана 03.04.2018. године Конкурентски савјет је заприимио допуну Захтјева број: УП-04-26-2-040-28/17 од Подносиоца захтјева, привредног субјекта Akt.online у којој Подносилац истиче да је у његовом захтјеву дошло до граматичке грешке, те да је уместо тачке ц) погрешно навео тачку д), а да је у својим наводима увијек испостављао чињенице по којима од стране привредног субјекта ВН Telecom није третиран на исти начин како су третирани међународни оператери, те је доведен у неравноправан и неповољан конкурентски положај што је јасан примјер злоупотребе доминантног положаја из члана 10. став (2) тачка ц) Закона о конкуренцији. На основу наведеног Конкурентски савјет је на 35. сједници одржаној дана 08.08.2018. године донијео Закључак о измјени Закључка о покретању поступка број: УП-04-26-2-040-38/17 и доставило га странама у поступку.

На основу достављених доказа и утврђеног чињеничног стања, као аргументације изнесене током поступка,

савјесном и детаљном оцјеном сваког доказа посебно и свих доказа заједно, Конкурентски савјет није утврдило злоупотребу доминантног положаја у смислу члана 10. став (2) тачке а) директно или индиректно наметање нелегалних куповних и продајних цијена или других трговачких услова којима се ограничава конкуренција, тачке б) ограничавање производње, тржишта или техничког развоја на штету потрошача и тачке ц) примјене различитих услова за исту или сличну врсту послова са осталим странама, чиме их доводе у неравноправан и неповољан конкурентски положај, јер радње које се стављају на терет привредном субјекту ВН Telecom не представљају злоупотребу доминантног положаја из члана 10. став (2) тачка а), б) и ц) Закона.

Слиједом наведеног, Конкурентски савјет је одлучио као у тачки 1. диспозитива овог Рјешења.

8. Привремена мјера

Члан 40. Закона о конкуренцији прописује да Конкурентски савјет може донијети рјешење о привременој мјери, на основу прелиминарно утврђене повреде, када сматра да поједине радње спречавају, ограничавају или нарушавају тржишну конкуренцију, у смислу овог Закона, пријете настанку директног штетног утицаја за поједине привредне субјекте, односно поједине гране привреде или за интересе потрошача.

Анализирајући горе наведене доказе и чињенице Конкурентски савјет није могао прелиминарно утврдити повреду Закона, која би могла краткорочно штетно утјецати на поједине привредне субјекте, односно достављени подаци из предметног захтјева су недовољни за утврђивање прелиминарне повреде, те се на основу истих није могло утврдити да поједине радње спречавају, ограничавају или нарушавају тржишну конкуренцију, у смислу овог Закона, пријете настанку директног штетног утицаја за поједине привредне субјекте, односно поједине гране привреде или за интересе потрошача, те не постоје основани разлози за доношење рјешења о привременој мјери.

Слиједом наведеног, Конкурентски савјет је одлучио као у тачки 2. диспозитива овог Рјешења.

9. Трошкови поступка

Чланом 105. став (1) Закона о управном поступку је прописано да у правилу свака странка сноси своје трошкове поступка (који укључују и трошкове за правно заступање), а чланом 105. став (2) истог Закона је прописано да када у поступку учествују двије или више страна са супротним интересима, страна која је изазвала поступак, а на чију је штету поступак окончан, дужна је противној страни надокнадити оправдане трошкове који су настали у поступку. Ако је у таквом случају која од страна дјелимично успјела са својим захтјевом она је дужна надокнадити противној страни трошкове сразмјерно дијелу свог захтјева с којим није успио.

Чланом 108. став (1) Закона о управном поступку је прописано да у рјешењу којим се поступак завршава, орган који доноси рјешење одређује ко сноси трошкове поступка, њихов износ и коме се у којем року имају исплатити.

На усменој расправи су странке, у смислу члана 105. став (4) Закона о управном поступку, упознате са обавезом подношења захтјева за накнаду трошкова прије доношења коначног рјешења.

Како до дана доношења предметног рјешења странке у поступку нису доставиле захтјев за накнаду трошкова поступка Конкурентски савјет није ни одлучивало о истим.

10. Поука о правном лијеку

Против овога Рјешења није дозвољена жалба.

Незадовољна страна може покренути управни спор пред Судом Босне и Херцеговине у року од 30 дана од дана пријема, односно објаве овога Рјешења.

Број УП-04-26-2-040-42/17
06. септембра 2018. године
Сарајево

Предсједница
Адиса Бегич, с. р.

AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

1073

Na osnovu člana 122., a u skladu sa članom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK LIJEKOVA ZA KOJE SU IZDATE DOZVOLE ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTU BOSNE I HERCEGOVINE

U periodu od 01. jula 2018. do 30. septembra 2018. godine izdate su Dozvole za upis u Registar sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	10 kapsula, tvrdih (2 Al/PVC-Al blistera sa 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8344/17	04.07.2018.	03.07.2023.
2	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (4 Al/PVC-Al blistera sa po 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8345/17	04.07.2018.	03.07.2023.
3	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 Al/PVC-Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8346/17	04.07.2018.	03.07.2023.
4	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 30 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8347/17	04.07.2018.	03.07.2023.
5	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 50 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8348/17	04.07.2018.	03.07.2023.
6	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	100 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4345/16	10.07.2018.	09.07.2023.
7	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	500 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4346/16	10.07.2018.	09.07.2023.
8	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	5000 ml rastvora za kožu u poluprozirnom kontejneru od polietilena	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4347/16	10.07.2018.	09.07.2023.
9	TAZIN	ZADA Pharmaceuticals d.o.o. Bosna i Hercegovina	tamsulosin	kapsula s produljenim oslobađanjem, tvrda	0.4 mg/1 kapsula	30 kapsula (3 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1927/14	03.07.2018.	02.07.2023.
10	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za injekciju u napunjenom injekcionom penu	5,3 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-8317/17	04.07.2018.	03.07.2023.
11	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za rastvor za	12 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u	04-07.3-1-8316/17	04.07.2018.	03.07.2023.

				injekciju u napunjenom injekcionom penu		praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja			
12	OXYTOCIN GRINDEKS	GRINDEKS JSC, Letonija, Latvija	oksitocin	rastvor za injekciju/infuziju	10 i.j./1 mL	10 staklenih ampula sa po 1 ml rastvora za injekciju/infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-3349/17	03.07.2018.	02.07.2023.
13	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	1 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6843/17	04.07.2018.	03.07.2023.
14	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	2 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-7009/17	04.07.2018.	03.07.2023.
15	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta+6,14 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-7818/17	09.07.2018.	08.07.2023.
16	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta+8,19 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-7819/17	09.07.2018.	08.07.2023.
17	TECENTRIQ	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	atezolizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	60 mg/1 mL	jedna staklena bočica sa 20 ml koncentrata za otopinu za infuziju,	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-6229/17	02.07.2018.	01.07.2023.
18	OCREVUS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	okrelizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	300 mg/10 mL	1 staklena bočica sa 10 ml koncentrata za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-8895/17	03.07.2018.	02.07.2023.
19	HUMIRA	ABBVIE INC, Sjedinjene Američke Države	adalimumab	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	80 mg/0.8 mL	1 napunjena šprica sa 0.8 ml rastvora za injekciju i 1 alkoholom natopljenim tuferom, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog	04-07.3-1-9049/17	26.07.2018.	25.07.2023.

							ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja			
20	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije u plastičnoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-220/17	12.07.2018.	11.07.2023.
21	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	200 ml oralne suspenzije u plastičnoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-223/17	12.07.2018.	11.07.2023.
22	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	12 obloženih tableta (1 neprovidni PVC/Al blister sa 12 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-222/17	05.07.2018.	04.07.2023.
23	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	24 obložene tablete (2 neprovidna PVC/Al blistera sa po 12 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-221/17	05.07.2018.	04.07.2023.
24	BOLEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	275 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-723/18	03.07.2018.	02.07.2023.
25	BOLEX Forte	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	550 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-724/18	03.07.2018.	02.07.2023.
26	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom mentola	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, hlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-10246/17	09.07.2018.	08.07.2023.
27	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom meda i limuna	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, hlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-10245/17	09.07.2018.	08.07.2023.
28	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,1 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6195/17	03.07.2018.	02.07.2023.
29	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,3 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6196/17	03.07.2018.	02.07.2023.
30	ROSACTA	MEDIS d.o.o. Ljubljana, Slovenija	eterično ulje ružmarina	krema	100 mg/1 g	50 g kreme u aluminijskoj tubi, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-2413/18	23.08.2018.	22.08.2023.
31	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303,03 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2895/17	07.09.2018.	06.09.2023.
32	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303,03 mg/1 tableta	56 filmom obloženih tableta (4 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3118/17	07.09.2018.	06.09.2023.
33	NATRIJ HLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi	04-07.3-1-4783/17	25.09.2018.	24.09.2023.

						otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	sekundarnog ili tercijarnog nivoa			
34	NATRIJ HLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	250 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4784/17	25.09.2018.	24.09.2023.
35	RINGER LAKTAT VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	kalcijum-hlorid, kalijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za infuziju	6 g/1000 mL+ 0,3 g/1000 mL+ 0,2 g/1000 mL+ 3,1 g/1000 mL	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4781/17	26.09.2018.	25.09.2023.
36	MANNITOL 20% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	manitol	otopina za infuziju	200 mg/1 mL	10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4786/17	24.09.2018.	23.09.2023.
37	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	2,5 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8877/17	24.09.2018.	23.09.2023.
38	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9059/17	24.09.2018.	23.09.2023.
39	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	7 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3017/17	25.09.2018.	24.09.2023.
40	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	5 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 5 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3067/17	25.09.2018.	24.09.2023.
41	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-5085/17	24.09.2018.	23.09.2023.
42	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-5086/17	24.09.2018.	23.09.2023.
43	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa;	04-07.3-1-5087/17	24.09.2018.	23.09.2023.

							izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja			
44	BLITZIMA	CELLTRION Inc.	rituksimab	Koncentrat za otopinu za infuziju	10 mg/1 mL	1 staklena bočica od 50 ml koncentrata za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-7831/17	25.09.2018.	24.09.2023.
45	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2633/18	28.09.2018.	27.09.2023.
46	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	15 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2634/18	28.09.2018.	27.09.2023.
47	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	500 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2688/18	28.09.2018.	27.09.2023.
48	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	125 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2686/18	28.09.2018.	27.09.2023.
49	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	250 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2687/18	28.09.2018.	27.09.2023.
50	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	0,5 mmol/1 mL	10 napunjenih injekcionih štrcaljki sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2928/18	24.09.2018.	23.09.2023.
51	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 20 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2929/18	24.09.2018.	23.09.2023.
52	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 15 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2930/18	24.09.2018.	23.09.2023.
53	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2931/18	24.09.2018.	23.09.2023.

Ukupan broj lijekova za koja je izvršen upis u Registar od 01. jula do 30. septembra 2018. godine je 53.

Broj 10-02.3-5541/18
30. oktobra 2018. godine

Direktor
Dr. Aleksandar Zolak, s. r.

Na osnovu članka 122., a sukladu sa člankom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

**SPISAK
LIJEKOVA ZA KOJE SU IZDATE DOZVOLE ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTU
BOSNE I HERCEGOVINE**

U razdoblju od 01. srpnja 2018. do 30. rujna 2018. godine izdate su Dozvole za upis u Registar sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	10 kapsula, tvrdih (2 Al/PVC-Al blistera sa 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8344/17	04.07.2018.	03.07.2023.
2	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (4 Al/PVC-Al blistera sa po 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8345/17	04.07.2018.	03.07.2023.
3	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 Al/PVC-Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8346/17	04.07.2018.	03.07.2023.
4	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 30 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8347/17	04.07.2018.	03.07.2023.
5	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 50 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8348/17	04.07.2018.	03.07.2023.
6	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	100 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4345/16	10.07.2018.	09.07.2023.
7	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	500 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4346/16	10.07.2018.	09.07.2023.
8	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	5000 ml rastvora za kožu u poluprozirnom kontejneru od polietilena	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4347/16	10.07.2018.	09.07.2023.
9	TAZIN	ZADA Pharmaceuticals d.o.o. Bosna i Hercegovina	tamsulosin	kapsula s produljenim oslobađanjem, tvrda	0.4 mg/1 kapsula	30 kapsula (3 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1927/14	03.07.2018.	02.07.2023.
10	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom penu	5,3 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-8317/17	04.07.2018.	03.07.2023.
11	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom penu	12 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za	04-07.3-1-8316/17	04.07.2018.	03.07.2023.

							potrebe nastavka bolničkog liječenja			
12	OXYTOCIN GRINDEKS	GRINDEKS JSC, Letonija, Latvija	oksitocin	rastvor za injekciju/ infuziju	10 i.j./1 mL	10 staklenih ampula sa po 1 ml rastvora za injekciju/infuziju u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1- 3349/17	03.07.2018.	02.07.2023.
13	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	1 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 6843/17	04.07.2018.	03.07.2023.
14	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	2 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 7009/17	04.07.2018.	03.07.2023.
15	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta+ 6,14 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 7818/17	09.07.2018.	08.07.2023.
16	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta+ 8,19 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 7819/17	09.07.2018.	08.07.2023.
17	TECENTRIQ	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	atezolizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	60 mg/1 mL	jedna staklena bočica sa 20 ml koncentrata za otopinu za infuziju,	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1- 6229/17	02.07.2018.	01.07.2023.
18	OCREVUS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	okrelizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	300 mg/10 mL	1 staklena bočica sa 10 ml koncentrata za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1- 8895/17	03.07.2018.	02.07.2023.
19	HUMIRA	ABBVIE INC, Sjedinjene Američke Države	adalimumab	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	80 mg/0.8 mL	1 napunjena šprica sa 0,8 ml rastvora za injekciju i 1 alkoholom natopljenim tuferom, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotreblja- va u zdrav- stvenoj usta- novi sekun- darnog ili ter- cijarnog ni- voa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 9049/17	26.07.2018.	25.07.2023.

20	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije u plastičnoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-220/17	12.07.2018.	11.07.2023.
21	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	200 ml oralne suspenzije u plastičnoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-223/17	12.07.2018.	11.07.2023.
22	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	12 obloženih tableta (1 neprovidni PVC/Al blister sa 12 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-222/17	05.07.2018.	04.07.2023.
23	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	24 obložene tablete (2 neprovidna PVC/Al blistera sa po 12 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-221/17	05.07.2018.	04.07.2023.
24	BOLEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	275 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-723/18	03.07.2018.	02.07.2023.
25	BOLEX Forte	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	550 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-724/18	03.07.2018.	02.07.2023.
26	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom mentola	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, chlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-10246/17	09.07.2018.	08.07.2023.
27	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom meda i limuna	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, chlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-10245/17	09.07.2018.	08.07.2023.
28	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,1 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6195/17	03.07.2018.	02.07.2023.
29	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,3 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6196/17	03.07.2018.	02.07.2023.
30	ROSACTA	MEDIS d.o.o. Ljubljana, Slovenija	eterično ulje ružmarina	krema	100 mg/1 g	50 g kreme u aluminijskoj tubi, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-2413/18	23.08.2018.	22.08.2023.
31	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303,03 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2895/17	07.09.2018.	06.09.2023.
32	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303,03 mg/1 tableta	56 filmom obloženih tableta (4 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3118/17	07.09.2018.	06.09.2023.
33	NATRIJ FLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4783/17	25.09.2018.	24.09.2023.
34	NATRIJ FLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	250 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog	04-07.3-1-4784/17	25.09.2018.	24.09.2023.

							nivoa			
35	RINGER LAKTAT VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	kalcijum-hlorid, kalijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za infuziju	6 g/1000 mL+ 0,3 g/1000 mL+ 0,2 g/1000 mL+ 3,1 g/1000 mL	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1- 4781/17	26.09.2018.	25.09.2023.
36	MANNITOL 20% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	manitol	otopina za infuziju	200 mg/1 mL	10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1- 4786/17	24.09.2018.	23.09.2023.
37	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	2,5 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 8877/17	24.09.2018.	23.09.2023.
38	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 9059/17	24.09.2018.	23.09.2023.
39	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	7 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 3017/17	25.09.2018.	24.09.2023.
40	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	5 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 5 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1- 3067/17	25.09.2018.	24.09.2023.
41	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 5085/17	24.09.2018.	23.09.2023.
42	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 5086/17	24.09.2018.	23.09.2023.
43	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1- 5087/17	24.09.2018.	23.09.2023.
44	BLITZIMA	CELLTRION Inc.	rituksimab	Koncentrat za otopinu za	10 mg/1 mL	1 staklena bočica od 50 ml koncentrata za	ZU/Rp - Lijek se	04-07.3-1- 7831/17	25.09.2018.	24.09.2023.

				infuziju		otopinu za infuziju, u kutiji	upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja			
45	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2633/18	28.09.2018.	27.09.2023.
46	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	15 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2634/18	28.09.2018.	27.09.2023.
47	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	500 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2688/18	28.09.2018.	27.09.2023.
48	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	125 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2686/18	28.09.2018.	27.09.2023.
49	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	250 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2687/18	28.09.2018.	27.09.2023.
50	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	0,5 mmol/1 mL	10 napunjenih injekcionih štrcaljki sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2928/18	24.09.2018.	23.09.2023.
51	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 20 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2929/18	24.09.2018.	23.09.2023.
52	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 15 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2930/18	24.09.2018.	23.09.2023.
53	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2931/18	24.09.2018.	23.09.2023.

Ukupan broj lijekova za koja je izvršen upis u Registar od 01. srpnja do 30. rujna 2018. godine je 53.

Broj 10-02.3-5541/18
30. listopada 2018. godine

Direktor
Dr. Aleksandar Zolak, v. r.

На основу члана 122., а у складу са чланом 77. Закона о лијековима и медицинским средствима ("Службени гласник БиХ", бр. 58/08), Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине објављује

СПИСАК
ЛИЈЕКОВА ЗА КОЈЕ СУ ИЗДАТЕ ДОЗВОЛЕ ЗА СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ НА ТРЖИШТУ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У периоду од 01. јула 2018. до 30. септембра 2018. године издате су Дозволе за упис у Регистар слједећих лијекова:

Р.б.	Назив лијека	Произвођач	ИНН	Облик	Јачина	Паковање	Начин издавања	Број дозволе	Датум рјешења	Важи до
1	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	10 kapsula, tvrdih (2 Al/PVC-Al blistera sa 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8344/17	04.07.2018.	03.07.2023.
2	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (4 Al/PVC-Al blistera sa po 5 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8345/17	04.07.2018.	03.07.2023.
3	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 Al/PVC-Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8346/17	04.07.2018.	03.07.2023.
4	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 30 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8347/17	04.07.2018.	03.07.2023.
5	ENTEROL	BIOCODEX, Francuska	liofilizirana kultura Saccharomyces boulardii	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	staklena bočica sa 50 kapsula, tvrdih, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8348/17	04.07.2018.	03.07.2023.
6	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	100 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4345/16	10.07.2018.	09.07.2023.
7	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	500 ml rastvora za kožu u poluprozirnoj boci od polietilena sa zatvaračem i aplikatorom	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4346/16	10.07.2018.	09.07.2023.
8	JODOKOMP	ZOREX PHARMA d.o.o. ŠABAC, Srbija	povidon jod	rastvor za kožu	10 g/100 mL	5000 ml rastvora za kožu u poluprozirnom kontejneru od polietilena	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-4347/16	10.07.2018.	09.07.2023.
9	TAZIN	ZADA Pharmaceuticals d.o.o. Bosna i Hercegovina	tamsulosin	kapsula s produljenim oslobađanjem, tvrda	0.4 mg/1 kapsula	30 kapsula (3 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1927/14	03.07.2018.	02.07.2023.
10	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom penu	5, 3 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-8317/17	04.07.2018.	03.07.2023.
11	GENOTROPIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	somatropin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom penu	12 mg/1 mL	1 napunjeni injekcioni pen GoQuick sa praškom i rastvaračem za rastvor za injekciju (uložak sa odjeljkom sa praškom i odjeljkom sa 1 ml rastvarača), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-8316/17	04.07.2018.	03.07.2023.
12	OXYTOCIN GRINDEKS	GRINDEKS JSC, Letonija, Latvija	oksitocin	rastvor za injekciju/infuziju	10 i.j./1 mL	10 staklenih ampula sa po 1 ml rastvora za injekciju/infuziju,	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj	04-07.3-1-3349/17	03.07.2018.	02.07.2023.

						u kutiji	ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa			
13	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	1 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-6843/17	04.07.2018.	03.07.2023.
14	REXTOL	RAFARM S.A, Grčka	parikalcitol	kapsula, meka	2 µg/1 kapsula	28 kapsula, mekih (4 PVC/PE/PVdC/Al blistera po 7 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-7009/17	04.07.2018.	03.07.2023.
15	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta+ 6, 14 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-7818/17	09.07.2018.	08.07.2023.
16	LONSURF	LES LABORATOIRES SERVIER, Francuska	tipiracil, trifluridin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta+ 8, 19 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 Al/Al blistera sa laminarnim sredstvom za sušenje sa po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-7819/17	09.07.2018.	08.07.2023.
17	TECENTRIQ	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	atezolizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	60 mg/1 mL	jedna staklena bočica sa 20 ml koncentrata za otopinu za infuziju,	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-6229/17	02.07.2018.	01.07.2023.
18	OCREVUS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	okrelizumab	Koncentrat za otopinu za infuziju	300 mg/10 mL	1 staklena bočica sa 10 ml koncentrata za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-8895/17	03.07.2018.	02.07.2023.
19	HUMIRA	ABBVIE INC, Sjedinjene Američke Države	adalimumab	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	80 mg/0.8 mL	1 napunjena šprica sa 0,8 ml rastvora za injekciju i 1 alkoholom natopljenim tuferom, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-9049/17	26.07.2018.	25.07.2023.
20	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije u plastičnoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-220/17	12.07.2018.	11.07.2023.
21	NUROFEN za djecu jagoda	RECKITT BENCKISER	ibuprofen	oralna suspenzija	100 mg/5 mL	200 ml oralne suspenzije u	Rp - Lijek se izdaje uz	04-07.3-1-223/17	12.07.2018.	11.07.2023.

		HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija				plastičnoj bočici, u kutiji	lijebarski recept			
22	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	12 obloženih tableta (1 neprovidni PVC/Al blister sa 12 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez lijevarkskog recepta	04-07.3-1-222/17	05.07.2018.	04.07.2023.
23	NUROFEN Forte	RECKITT BENCKISER HEALTHCARE INTERNATIONAL LIMITED, Velika Britanija	ibuprofen	obložena tableta	400 mg/1 tableta	24 obložene tablete (2 neprovidna PVC/Al blistera sa po 12 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-221/17	05.07.2018.	04.07.2023.
24	BOLEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	275 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez lijevarkskog recepta	04-07.3-1-723/18	03.07.2018.	02.07.2023.
25	BOLEX Forte	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	naproksen	film tableta	550 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-724/18	03.07.2018.	02.07.2023.
26	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom mentola	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, chlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez lijevarkskog recepta	04-07.3-1-10246/17	09.07.2018.	08.07.2023.
27	GORGELLE COMPLEX komprimirane pastile sa okusom meda i limuna	AMSAL PHARMACEUTICALS d.o.o, Bosna i Hercegovina	benzokain, enoksolon, chlorheksidin	komprimirana pastila	5 mg/1 pastila+ 4 mg/1 pastila+ 3 mg/1 pastila	30 komprimovanih pastila (3 PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez lijevarkskog recepta	04-07.3-1-10245/17	09.07.2018.	08.07.2023.
28	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,1 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-6195/17	03.07.2018.	02.07.2023.
29	BIMATOPROST LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bimatoprost	kapi za oči, rastvor	0,3 mg/1 mL	1 bočica sa 3 ml rastvora, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-6196/17	03.07.2018.	02.07.2023.
30	ROSACTA	MEDIS d.o.o. Ljubljana, Slovenija	eterično ulje ružmarina	krema	100 mg/1 g	50 g kreme u aluminijskoj tubi, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez lijevarkskog recepta	04-07.3-1-2413/18	23.08.2018.	22.08.2023.
31	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303, 03 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-2895/17	07.09.2018.	06.09.2023.
32	ULCAMED	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	bismuth subcitrate	filmom obložena tableta	303, 03 mg/1 tableta	56 filmom obloženih tableta (4 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz lijevarkski recept	04-07.3-1-3118/17	07.09.2018.	06.09.2023.
33	NATRIJ HLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4783/17	25.09.2018.	24.09.2023.
34	NATRIJ HLORID 0,9% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	natrijum-hlorid	otopina za infuziju	9 g/1000 mL	250 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4784/17	25.09.2018.	24.09.2023.
35	RINGER LAKTAT VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	kalcijum-hlorid, kalijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za infuziju	6 g/1000 mL+ 0,3 g/1000 mL+ 0,2 g/1000 mL+ 3, 1 g/1000	500 ml otopine za infuziju (10 polietilenskih boca sa po 500 ml otopine za infuziju), u kartonskoj kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4781/17	26.09.2018.	25.09.2023.

					mL				
36	MANNITOL 20% VIOSER	VIOSER S.A PARENTERAL SOLUTIONS INDUSTRY, Grčka	manitol	otopina za infuziju	200 mg/1 mL	10 polietilenskih boca sa po 250 ml otopine za infuziju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4786/17	24.09.2018. 23.09.2023.
37	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	2, 5 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8877/17	24.09.2018. 23.09.2023.
38	BISOPROLOL BGP PRODUCTS	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	bisoprolol	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9059/17	24.09.2018. 23.09.2023.
39	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	7 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3017/17	25.09.2018. 24.09.2023.
40	MOXIRAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	moksifloksacin	film tableta	400 mg/1 tableta	5 film tableta (1 OPA/Alu/PVC-Alu blister sa 5 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3067/17	25.09.2018. 24.09.2023.
41	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-5085/17	24.09.2018. 23.09.2023.
42	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-5086/17	24.09.2018. 23.09.2023.
43	TEMOZOLOMID LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	temozolomid	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	5 kapsula tvrdih, u bočici od smeđeg stakla tipa III s propilenskim sigurnosnim zatvaračem, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-1-5087/17	24.09.2018. 23.09.2023.
44	BLITZIMA	CELLTRION Inc.	rituksimab	Koncentrat za otopinu za infuziju	10 mg/1 mL	1 staklena bočica od 50 ml koncentrata za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU/Rp - Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz	04-07.3-1-7831/17	25.09.2018. 24.09.2023.

							recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja			
45	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2633/18	28.09.2018.	27.09.2023.
46	LUMINEL	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	aripiprazol	oralna disperzibilna tableta	15 mg/1 tableta	30 oralnih disperzibilnih tableta (3 Al/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2634/18	28.09.2018.	27.09.2023.
47	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	500 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2688/18	28.09.2018.	27.09.2023.
48	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	125 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2686/18	28.09.2018.	27.09.2023.
49	FUARTE	ABDI IBRAHIM ILAC SANAYI VE TICARET A.S, Turska	deferasiroks	tableta za oralnu suspenziju	250 mg/1 tableta	28 tableta za oralnu suspenziju (2 PVC/PE/PVDC//Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-2687/18	28.09.2018.	27.09.2023.
50	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	0,5 mmol/1 mL	10 napunjenih injekcionih štrcaljki sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2928/18	24.09.2018.	23.09.2023.
51	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 20 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2929/18	24.09.2018.	23.09.2023.
52	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 15 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2930/18	24.09.2018.	23.09.2023.
53	CLARISCAN	GE HEALTHCARE AS, Norveška	gadoterična kiselina	otopina za injekciju	0,5 mmol/1 mL	10 staklenih bočica sa po 10 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU - Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2931/18	24.09.2018.	23.09.2023.

Укупан број лијекова за која је извршен упис у Регистар од 01. јула до 30. септембра 2018. године је 53.

Број 10-02.3-5541/18
30. октобра 2018. године

Директор
Др Александар Золак, с. р.

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

1074

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), vršitelj dužnosti generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O POSTUPKU IZBJEGAVANJA SUDARA U LETU

Član 1. (Predmet)

Ovim pravilnikom se utvrđuju postupci za izbjegavanje sudara u letu koje su dužni ispuniti:

- operatori zrakoplova iz člana 4. tačka 1. podtačke (b) i (c) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnosti zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10) koji obavljaju

letove u zračni prostor, unutar zračnog prostora ili iz zračnog prostora država potpisnica ECAA Sporazuma; operatori zrakoplova iz člana 4. tačka 1. podtačka (d) Dodatka I Pravilnika iz tačke a) ovog člana, koji obavljaju letove u zračnom prostoru iznad teritorije država potpisnica ECAA Sporazuma i u svakom drugom zračnom prostoru u kome države potpisnice ECAA Sporazuma primjenjuju zahtjeve utvrđene u Pravilniku o organizaciji i korištenju zračnog prostora u Jedinstvenom evropskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Član 2.
(Definicije)

- (1) Za potrebe ovog pravilnika koriste se sljedeće definicije:
- a) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA*): Nadležni zrakoplovni organ Bosne i Hercegovine;
 - b) **ECAA Sporazum** (*Multilateral Agreement on the Establishment of a European Common Aviation Area*): Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog zrakoplovnog područja;
 - c) **Indikacija obaveznog razdvajanja (RA)**: označava indikaciju koja letačkoj posadi preporučuje manevar kome je svrha otklanjanje svih prijetnji ili ograničenja manevara kako bi se održalo postojeće razdvajanje;
 - d) **Indikacija prometnog upozorenja (Traffic Advisory TA)**: označava indikaciju koja letačku posadu upozorava da je blizina drugog zrakoplova potencijalno ugrožava;
 - e) **Nadležni organ**: označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina kao svoja državna ovlaštena tijela u skladu sa članom 16. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, i članom 5. stav (1) i članom 4. Dodatka I Pravilnika kojim se uspostavlja okvir za stvaranje jedinstvenog evropskog neba;
 - f) **Sistem za izbjegavanje sudara u zraku (ACAS)**: označava sistem koji na osnovu signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (SSR), koji radi nezavisno od zemaljske opreme, daje savjet pilotu o zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni SSR transponderima;
 - g) **Sistem za izbjegavanje sudara u zraku II (ACAS II)**: označava sistem zrakoplova za izbjegavanje sudara u letu koji osigurava, pored prometnog upozorenja, dodatno upozorenja za vertikalno razdvajanje.
- (2) Skraćenice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*): Sekundarni nadzorni radar.

Član 3.

(Sistem za izbjegavanje sudara u letu (ACAS))

- (1) Zrakoplovi iz Dodatka ovog pravilnika, Odjeljak I, moraju biti opremljeni i upravljani u skladu sa odredbama i procedurama navedenim u Dodatku ovog pravilnika.

- (2) BHDCA obezbjeđuje da operacije zrakoplova iz člana 1. tačka 2. podtačka (a) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnost zračnog prometa budu u skladu sa odredbama i postupcima propisanim u Dodatku ovog pravilnika, a u skladu sa uvjetima utvrđenim u tom članu.

Član 4.
(Usklađivanje)

Ovim pravilnikom preuzimaju se odredbe Uredbe Komisije (EU) br. 1332/2011 od 16. decembra 2011. godine o zahtjevima upotrebe zajedničkog zračnog prostora i operativnim postupcima za izbjegavanje sudara u letu.

Član 5.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-780-5/18

26. oktobra 2018. godine
Banja Luka

V.d. generalnog direktora
Željko Travar, s. r.

DODATAK

Sistem za izbjegavanje sudara u letu (ACAS II)

(Dio - ACAS)

Odjeljak I - oprema ACAS II

AUR.ACAS.1005 Zahtjev performansi

- (1) Sljedeći zrakoplovi pokretani turbinskim motorima opremljeni su sistemom logike za izbjegavanje sudara ACAS II, verzija 7.1:
- (a) zrakoplovi sa maksimalnom dozvoljenom masom pri polijetanju većom od 5700 kg; ili
 - (b) zrakoplovi sa brojem putničkih sjedišta većim od 19.
- (2) Zrakoplovi koji nisu navedeni u tački (1), ali koji su dobrovoljno opremljeni sa ACAS II, moraju biti opremljeni sistemom logike za izbjegavanja sudara verzije 7.1.
- (3) Tačka (1) se ne primjenjuje na sisteme bespilotnih letilica.

AUR.ACAS.1010 Osposobljavanje za sistem ACAS II

Operatori utvrđuju operativne postupke i programe osposobljavanja za sistem ACAS II kako bi se letačka posada na odgovarajući način osposobila za izbjegavanje sudara i za upotrebu opreme ACAS II.

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), vršitelj dužnosti generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O POSTUPKU IZBJEGAVANJA SUDARA U LETU

Članak 1.
(Predmet)

Ovim pravilnikom se utvrđuju postupci za izbjegavanje sudara u letu koje su dužni ispuniti:

- a) operatori zrakoplova iz članka 4. točka 1. podtočke (b) i (c) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Evropske agencije za sigurnosti zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10) koji obavljaju letove u zračni prostor, unutar zračnog prostora ili iz zračnog prostora država potpisnica ECAA Sporazuma;

- b) operatori zrakoplova iz članka 4. točka 1. podtočka (d) Dodatka I Pravilnika iz točke a) ovog članka, koji obavljaju letove u zračnom prostoru iznad teritorije država potpisnica ECAA Sporazuma i u svakom drugom zračnom prostoru u kome države potpisnice ECAA Sporazuma primjenjuju zahtjeve utvrđene u Pravilniku o organizaciji i korištenju zračnog prostora u Jedinственном europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Članak 2.

(Definicije)

- (1) Za potrebe ovoga pravilnika koriste se sljedeće definicije:
- Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA*): Nadležni zrakoplovni organ Bosne i Hercegovine;
 - ECAA Sporazum** (*Multilateral Agreement on the Establishment of a European Common Aviation Area*): Multilateralni sporazum između Europske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu (sukladno Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN 1244 od 10. lipnja 1999) o uspostavljanju Zajedničkog europskog zrakoplovnog područja;
 - Indikacija obveznog razdvajanja (RA)**: označava indikaciju koja letačkoj posadi preporučuje manevar kome je svrha otklanjanje svih prijetnji ili ograničenja manevara kako bi se održalo postojeće razdvajanje;
 - Indikacija prometnog upozorenja (Traffic Advisory TA)**: označava indikaciju koja letačku posadu upozorava da je blizina drugog zrakoplova potencijalno ugrožava;
 - Nadležni organ**: označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina kao svoja državna ovlaštena tijela sukladno članku 16. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, i članku 5. stavak (1) i članku 4. Dodatka I Pravilnika kojim se uspostavlja okvir za stvaranje jedinstvenog europskog neba;
 - Sustav za izbjegavanje sudara u zraku (ACAS)**: označava sustav koji na temelju signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (SSR), koji radi neovisno od zemaljske opreme, daje savjet pilotu o zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni SSR transponderima;
 - Sustav za izbjegavanje sudara u zraku II (ACAS II)**: označava sustav zrakoplova za izbjegavanje sudara u letu koji osigurava, pored prometnog upozorenja, dodatno upozorenja za vertikalno razdvajanje.
- (2) Kratice koje se primjenjuju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- SSR** (*Secondary Surveillance Radar*): Sekundarni nadzorni radar.

Članak 3.

(Sustav za izbjegavanje sudara u letu (ACAS))

- Zrakoplovi iz Dodatka ovog pravilnika, Odjeljak I, moraju biti opremljeni i upravljani sukladno odredbama i procedurama navedenim u Dodatku ovog pravilnika.
- BHDCA osigurava da operacije zrakoplova iz članka 1. točka 2. podtočka (a) Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima

Europske agencije za sigurnost zračnog prometa budu sukladne odredbama i postupcima propisanim u Dodatku ovog pravilnika, a sukladno uvjetima utvrđenim u tom članku.

Članak 4.

(Usklađivanje)

Ovim pravilnikom preuzimaju se odredbe Uredbe Povjerenstva (EU) br. 1332/2011 od 16. prosinca 2011. godine o zahtjevima uporabe zajedničkog zračnog prostora i operativnim postupcima za izbjegavanje sudara u letu.

Članak 5.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-780-5/18

26. listopada 2018. godine

Banja Luka

V.d. generalnog ravnatelja

Željko Travar, v. r.

DODATAK

Sustav za izbjegavanje sudara u letu (ACAS II)

(Dio - ACAS)

Odjeljak I - oprema ACAS II

AUR.ACAS.1005 Zahtjev performansi

- Sljedeći zrakoplovi pokretani turbinskim motorima opremljeni su sustavom logike za izbjegavanje sudara ACAS II, verzija 7.1:
 - zrakoplovi sa maksimalnom dozvoljenom masom pri polijetanju većom od 5700 kg; ili
 - zrakoplovi sa brojem putničkih sjedala većim od 19.
- Zrakoplovi koji nisu navedeni u točki (1), ali koji su dobrovoljno opremljeni sa ACAS II, moraju biti opremljeni sustavom logike za izbjegavanja sudara verzije 7.1.
- Točka (1) se ne primjenjuje na sustave bespilotnih letilica.

AUR.ACAS.1010 Osposobljavanje za sustav ACAS II

Operatori utvrđuju operativne postupke i programe osposobljavanja za sustav ACAS II kako bi se letačka posada na odgovarajući način osposobila za izbjegavanje sudara i za uporabu opreme ACAS II.

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i člana 14. stav (1) Zakona o vazduhoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), vršilaц дужности генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК

О ПОСТУПКУ ИЗБЈЕГАВАЊА СУДАРА У ЛЕТУ

Члан 1.

(Предмет)

Овим правилником се утврђују поступци за избјегавање судара у лету које су дужни испунити:

- оператори ваздухоплова из члана 4. тачка 1. подтачке (б) и (ц) Додатка I Правилника о заједничким правилима у подручју цивилног ваздухопловства и надлежностима Европске агенције за безбједност ваздушног саобраћаја ("Службени гласник БиХ", број 45/10) који обављају летове у ваздушни простор, унутар ваздушног простора или из ваздушног простора држава потписница ЕCAA Споразума;
- оператори ваздухоплова из члана 4. тачка 1. подтачка (д) Додатка I Правилника из тачке а) овог

члана, који обављају летење у ваздушном простору изнад територије држава потписница ЕСАА Споразума и у сваком другом ваздушном простору у коме државе потписнице ЕСАА Споразума примјењују захтјеве утврђене у Правилнику о организацији и коришћењу ваздушног простора у Јединственом европском небу ("Службени гласник БиХ", број 45/10).

Члан 2. (Дефиниције)

- (1) За потребе овог правилника користе се следеће дефиниције:
 - а) **Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHCA*): Надлежни ваздухопловни орган Босне и Херцеговине;
 - б) **ЕСАА Споразум** (*Multilateral Agreement on the Establishment of a European Common Aviation Area*): Мултилатерални споразум између Европске заједнице и њених држава чланица, Републике Албаније, Босне и Херцеговине, Републике Бугарске, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Исланд, Републике Црне Горе, Краљевине Норвешке, Румуније, Републике Србије и Мисије привремене управе Уједињених нација на Косову (у складу са Резолуцијом Савјета безбједности УН 1244 од 10. јуна 1999) о успостављању Заједничког европског ваздухопловног подручја;
 - в) **Индикација обавезног раздвајања (RA)**: означава индикацију која летачкој посади препоручује маневар коме је сврха отклањање свих пријетњи или ограничења маневара како би се одржало постојеће раздвајање;
 - д) **Индикација саобраћајног упозорења (Traffic Advisory TA)**: означава индикацију која летачку посаду упозорава да је близина другог ваздухоплова потенцијално угрожава;
 - е) **Надлежни орган**: означава тијело или тијела које је именovala или установила Босна и Херцеговина као своја државна овлашћена тијела у складу са чланом 16. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине, и чланом 5. став (1) и чланом 4. Додатка I Правилника којим се успоставља оквир за стварање јединственог европског неба;
 - ф) **Систем за избјегавање судара у ваздуху (ACAS)**: означава систем који на основу сигнала транспондера секундарног надзорног радара (SSR), који ради независно од земаљске опреме, даје савјет пилоту о ваздухопловима који га потенцијално угрожавају, а који су опремљени SSR транспондерима;
 - г) **Систем за избјегавање судара у ваздуху II (ACAS II)**: означава систем ваздухоплова за избјегавање судара у лету који обезбјеђује, поред саобраћајног упозорења, додатно упозорења за вертикално раздвајање.

- (2) Скраћенице које се примјењују у овом правилнику имају следеће значење:

- а) **SSR** (*Secondary Surveillance Radar*): Секундарни надзорни радар.

Члан 3.

(Систем за избјегавање судара у лету (ACAS))

- (1) Ваздухоплови из Додатка овог правилника, Одјелак I, морају бити опремљени и управљани у складу са одредбама и процедурама наведеним у Додатку овог правилника.
- (2) BHCA обезбјеђује да операције ваздухоплова из члана 1. тачка 2. подтачка (а) Додатка I Правилника о заједничким правилима у подручју цивилног ваздухопловства и надлежностима Европске агенције за безбједност ваздушног саобраћаја буду у складу са одредбама и поступцима прописаним у Додатку овог правилника, а у складу са условима утврђеним у том члану.

Члан 4.

(Усклађивање)

Овим правилником преузимају се одредбе Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 1332/2011 од 16. децембра 2011. године о захтјевима употребе заједничког ваздушног простора и оперативним поступцима за избјегавање судара у лету.

Члан 5.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-780-5/18

26. октобра 2018. године
Бања Лука

В.д. генералног директора
Желько Травар, с. р.

ДОДАТАК

Систем за избјегавање судара у лету (ACAS II)

(Дио - ACAS)

Одјелак I - опрема ACAS II

AUR.ACAS.1005 Захтјев перформанси

- (1) Следећи ваздухоплови покретани турбинским моторима опремљени су системом логике за избјегавање судара ACAS II, верзија 7.1:
 - (а) ваздухоплови са максималном дозвољеном масом при полијетању већом од 5700 kg; или
 - (б) ваздухоплови са бројем путничких сједишта већим од 19.
- (2) Ваздухоплови који нису наведени у тачки (1), али који су добровољно опремљени са ACAS II, морају бити опремљени системом логике за избјегавања судара верзије 7.1.
- (3) Тачка (1) се не примјењује на системе беспилотних летелица.

AUR.ACAS.1010 Оспособљавање за систем ACAS II

Оператори утврђују оперативне поступке и програме оспособљавања за систем ACAS II како би се летачка посада на одговарајући начин оспособила за избјегавање судара и за употребу опреме ACAS II.

S A D R Ź A J

**PREDSJEDNIŠTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 1064 Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata vojnim posmatračima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Organizacijsko - stabilizacijskoj misiji Ujedinjenih naroda u Demokratskoj Republici Kongo (bosanski jezik)
- Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata vojnim posmatračima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Organizacijsko - stabilizacijskoj misiji Ujedinjenih naroda u Demokratskoj Republici Kongo (hrvatski jezik)
- Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata vojnim posmatračima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Organizacijsko - stabilizacijskoj misiji Ujedinjenih naroda u Demokratskoj Republici Kongo (srpski jezik)
- 1065 Odluka o produženju mandata pripadnicima vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u operaciji podrške miru "Odlučna podrška" u Islamskoj Republici Afganistan (bosanski jezik)
- Odluka o produženju mandata pripadnicima vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u operaciji potpore miru "Odlučna potpora" u Islamskoj Republici Afganistan (hrvatski jezik)
- Odluka o produženju mandata pripadnicima vojne policije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u operaciji potpore miru "Odlučna potpora" u Islamskoj Republici Afganistan (srpski jezik)
- 1066 Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata pripadnicima oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Misiji obuke Evropske unije u Centralnoafričkoj Republici (bosanski jezik)
- Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata pripadnicima oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Misiji obuke Evropske unije u Centralnoafričkoj Republici (hrvatski jezik)
- Odluka o izmjeni Odluke o produženju mandata pripadnicima oružanih snaga Bosne i Hercegovine u Misiji obuke Evropske unije u Centralnoafričkoj Republici (srpski jezik)

**VIJEĆE MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE**

- 1067 Odluka o proglašenju 29. oktobra 2018. godine Danom žalosti u Bosni i Hercegovini (bosanski jezik)
- Odluka o proglašenju 29. listopada 2018. godine Danom žalosti u Bosni i Hercegovini (hrvatski jezik)
- Odluka o proglašenju 29. oktobra 2018. godine Danom žalosti u Bosni i Hercegovini (srpski jezik)
- 1068 Rješenje o imenovanju zamjenika direktora Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

Rješenje o imenovanju zamjenika ravnatelja Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

Rješenje o imenovanju zamjenika direktora Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (srpski jezik)

1069 Odluka o osnivanju Koordinacionog tijela Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (bosanski jezik)

Odluka o osnivanju Koordinacionog tijela Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (hrvatski jezik)

Odluka o osnivanju Koordinacionog tijela Bosne i Hercegovine za pomoć žrtvama mina, kasetne municije i eksplozivnih sredstava zaostalih iz rata (srpski jezik)

**KOMISIJA ZA OČUVANJE
NACIONALNIH SPOMENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

1070 Odluka broj 07.22.3-89/17-14 (bosanski jezik)

Odluka broj 07.22.3-89/17-14 (hrvatski jezik)

Odluka broj 07.22.3-89/17-14 (srpski jezik)

**KONKURENCIJSKO VIJEĆE
BOSNE I HERCEGOVINE**

1071 Rješenje broj UP-02-26-1-23-6/18 (bosanski jezik)

Rješenje broj UP-02-26-1-23-6/18 (hrvatski jezik)

Rješenje broj UP-02-26-1-23-6/18 (srpski jezik)

1072 Rješenje broj UP-04-26-2-040-42/17 (bosanski jezik)

Rješenje broj UP-04-26-2-040-42/17 (hrvatski jezik)

Rješenje broj UP-04-26-2-040-42/17 (srpski jezik)

1073 Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (srpski jezik)

**AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA
BOSNE I HERCEGOVINE**

1073 Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (srpski jezik)

**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

1074 Pravilnik o postupku izbjegavanja sudara u letu (bosanski jezik)

Pravilnik o postupku izbjegavanja sudara u letu (hrvatski jezik)

Pravilnik o postupku izbjegavanja sudara u letu (srpski jezik)

6

7

7

8

10

11

12

13

14

18

21

25

45

65

88

93

97

102

103

104

Edin RIZVANOVIĆ
Arif NANIĆ

POSLOVNO STATUSNO PRAVO

Sarajevo, 2018.

Službeni list- Naslovna stranica
+

Not secure | www.sluzbeninovine.ba

SLUŽBENI LIST BIH
JP NIO Službeni list
Bosne i Hercegovine

Jezik ▾ Službena glasila ▾ Oglašavanje Izdavaštvo Pretraga Info Kontakti Vijesti

Naslovna stranica

> Pretplata

> Cjenovnik

> Izdavaštvo

> Info - historijati

> Kontakt

> Međun. saradnja

> Korištni linkovi

> Oglasni dio

ZAKON O OSNOVAMA SIGURNOSTI SAOBRAĆAJA NA PUTEVIMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Službeni glasnik BiH
broj 72/18

URED ZA ZAKONODAVSTVO VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
RIJEŠENJE O IMENOVANJU RUKOVODEĆEG DRŽAVNOG SLUŽBENIKA - POMOĆNIK DIREKTORA
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O RAZRIJEŠENJU GENERALNOG SEKRETARA
PREDSEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

Službene novine Federacije BiH
broj 82/18

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O ODOBRAVANJU RASPODIJELE DIJELA NOVČANIH SREDSTAVA OSTVARENIM PRODAJOM PREDUZEĆA IZ NADLEŽNOSTI AGENCIJE ZA PRIVATIZACIJU U FEDERACIJU BOSNE I HERCEGOVINE ZA SANACIJU ŠTETA NASTALIH U "NAFTNI TERMINALI FEDERACIJE" D.O.O. PLOČE USLJED HAVARIJE BRODA-PRIVEZA
FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

Službene novine Kantona Sarajevo
broj 42/18

VLADA KANTONA SARAJEVO
RIJEŠENJE O IMENOVANJU POLICIJSKOG ODBORA ZA POLICIJSKE SLUŽBENIKE KANTONA SARAJEVO
VLADA KANTONA SARAJEVO
RIJEŠENJE O IMENOVANJU VRŠILACA DUŽNOSTI
PREDSEDNIKA I ČLANOVA UPRAVNOG ODBORA JAVNE USTANOVE "CENTAR ZA NAPREDNE TEHNOLOGIJE U SARAJEVU"

Međunarodni ugovori
broj 10/18

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVOJ - RAZVOJ INFRASTRUKTURE U OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
ODLUKU O DAVANJU SAGLASNOSTI ZA RATIFIKACIJU SPORAZUMA O ZAJMU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I SAUDIJSKOG FONDA ZA RAZVOJ - RAZVOJ INFRASTRUKTURE U OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO

Prijava

Registracija

Zaboravljena šifra

Arhiva dokumenata

Pretpatnici imaju dodatne pogodnosti.
Ukoliko ste već pretplatnik, prijavite se!!

Prijava

Registracija

Objava poziva za dostavljanje ponuda i dodijeljenih ugovora

Pozivi za stručno usavršavanje - Anex 2 dio B

Registri objavljenih izdanja

POZIV KANDIDATIMA

ANTIKORUPCIJA

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 -Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2018. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM